

A
VASORRÚ
INDZSIBABA

KÁRPÁT-
UKRAJNAI
NÉPMESÉK

Fincicky Mihály (szerk.):

A vasorrú Indzsibaba

Kárpátukrajnai mesék

Az utószót írta Ortutay Gyula

A szöveget gondozta és a jegyzeteket írta Kovács Ágnes

Válogatta és fordította Fincicky Mihály

EURÓPA KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST 1970

JANKÓ, AKI SENKITŐL SEM FÉL

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer a világnak valamelyik zugában egy Jankó nevű legény, aki azzal dicsekedett, hogy ő bizony nem fél senkitől, semmitől, s nincs a világon olyan dolog, amitől ő megijedne.

Hát ez a bátor legény nyakába vette a világot, s elindult hetedhét ország ellen, faluról falura menve, szolgálatot keresni, olyan helyre, ahol őt megtanítanák félni. Amint így mendegél, találkozik egy gazdával, aki őt mindjárt meg is szólította, mert a fiú nagyon szemrevaló legény volt:

– Hová mégy, te szegény legény?

– Megyek szolgálatot keresni, de csak olyan helyre vágyom, ahol megtanítanak félni, mert én nem tudok semmitől sem megijedni.

– No, akkor akár ne is menj tovább, mert én megfogadlak – válaszolt a gazda. – Majd én megtanítalak félni.

– De értsük meg a szót – mondta legény –, ha gazduram engem meg nem tanít félni, akkor az év végén fizet nekem háromszáz forintot.

– Itt a kezem, eb, aki megbánja – felelt vissza a gazda nagy magabiztosan.

Haza is vitte Jankót, s azon módon a cselédjei közé állította. Egyszer tavasszal kimentek a mezőre szántani. A gazdának éppen az akasztófadombon volt egy darab földje, oda állította be az ekét. A szántóföld végén három akasztófa díszlett, mert éppen három hulla lóginyázott rajta.

Mikor este bevégezték a szántást, a gazda észrevétlenül a baltáját a középső akasztófaiba vágta, s azzal hazamentek nagy fáradsággal a napi munka után. Úgy éjfél előtt eszébe jut a gazdának, hogy a baltáját kint hagyta az akasztófaiba bevágva. Szólítja Jankót,

hogy menjen azonnal ki a mezőre, és hozza haza a baltát, melyet az akasztófába vágva otffelejtett.

Jankó szívesen vállalkozott, és kiment az akasztófákhoz. Nem félt ő az akasztott emberektől, hanem még leszedte őket az akasztófáról egyenként, és így beszélt hozzájuk:

– Szegény emberek! Hátha ártatlanok voltak, legalább megítatom őket, tudom, hogy szomjasak lehetnek.

És a holttesteket az akasztófa mellett csörgedező patak partjára rakta le úgy, hogy szájuk a vizet elérhette. Ezután a baltát kivette az akasztófából, és szépen hazaballagott. A gazda nyugtalanul várta őt, és mikor Jankó átadta neki a baltát, és elbeszélte, hogy az akasztott emberekkel mit tett, nagyon elcsudálkozott. Már kezdett is aggódni, hogy a háromszáz forintot aligha meg nem kell Jankónak fizetni, mert ennél ő ijesztésre alkalmasabb módot nemigen tud kitalálni.

Volt abban a faluban egy templom, amelybe a pap nem járhatott misézni, mert valami ijesztő fényes nappal is megkergette ott az embereket. Azt gondolta a gazda, hogy jó lesz Jankót oda küldeni, hadd vigyázzon a templomra, és tudja meg, ki és mi az az ijesztő. Elment tehát a paphoz, előadta neki tervét és szándékát, s Jankót feldicsérte, hogy ez a legény olyan ember, aki senkitől és semmitől nem tud félni. Hátha sikerül neki az ijesztőt a templomból elzavarni.

Kapva kapott az ajánlaton a pap, s így szólt:

– Hallja maga Iván gazda, ha ez a legény elkergeti az ijesztőt a templomból, akkor én hatszáz forintot adok neki azonnal a templom pénzéből.

Hazament Iván gazda, s rögtön megparancsolta Jankónak, hogy menjen a templomba, és az ijesztőt kergesse ki onnan.

Jankó szívesen vállalkozott a parancs teljesítésére, s hogy idejét ott unatkozva ne töltsse, adtak neki egy korsó bort, poharat és kártyát is. Napközben semmi sem történt. Éjfélkor azonban a toronyból bikabőgést hallott Jankó. Ez a bőgés nagy csörömpölés, lárma és zúgás közt mindig közeledett. Jankó nem félt, hanem megtöltötte poharát borral, s így beszélt magához: „Ne félj, Jankó! Igyál, Jankó!”

Egyszerre hol vette, ott vette magát, előtte terem a három akasztott ember, akiket a minap az akasztófáról leszedett és megítatott. Azt mondják az akasztott emberek Jankónak:

– Ne félj, Jankó! Te megkönyörültél rajtunk, és megsajnálta minket, ártatlanokat, még vízzel is megkínálta bennünket, most mi hálából eljöttünk, hogy téged megmentünk a bikától.

Eközben a bika lejött a kórusra, onnan pedig a templomba. Nagy volt a bika, mint a fél templom, s fekete, mint a korom. Ekkor a három akasztott ember nekiesett a bikának, felkoncolta, s négy részre vágta. Húsával tele lett a templom. De nem is ijesztett azután a templomban többet.

Másnap reggel Jankó elment a paphoz, és jelentette neki, hogy nincs többet a templomban ijesztő. A nép összefutott a hír hallatára. Elmentek a templomba mind, és nem tudtak hova lenni nagy bámulatukban, hogy Jankónak sikerült az ijesztőt megsemmisíteni. A pap ki is fizette a hatszáz forintot azonnal Jankónak, Iván gazda pedig belátta, hogy Jankót nem képes megijeszteni, ő is megoldotta hát az erszényét, és kifizette Jankónak a kialakult háromszáz forint írárt, de el is bocsátotta a szolgálatából.

Jankó újra nyakába vette hát a világot, s ment, mendegélt. Egyszer találkozik egy úrral, aki őt megszólítja:

– Hallod-e, te legény, hova mégy?

– Megyek szolgálatot keresni – feleli vissza Jankó –, mégpedig olyan helyet keresnék, ahol megtanítanak félni, mert én nem tudok se félni, se megijedni.

– Akkor éppen jó helyre jössz hozzám – mondta az úr –, majd megtanítalak én félni, ne búsulj!

– De értsük meg a szót, uram! Ha engem meg nem tanít az úr félni, akkor a kialakult béren felül fizet nekem háromszáz forintot.

– Áll az alku, itt a kezem!

Jankó elment hát az úrhoz szolgálni. Ahol az úr lakott, azon a vidéken igen sok vad volt az erdőben. Egyszer az úr, hogy Jankó tanuljon meg félni és megijedni, azt találja mondani Jankónak – No, szógám, fogj be négy ökröt a szekérbe, s kimégy az erdőbe fáért, amoda a hegybe.

Jankó befogta a négy ökröt a szekérbe, s kiment a hegybe, ahol igen sok medve volt. A ökröket kifogta, maga pedig hozzáfogott fát vágni. Amíg a fát vágta, azalatt a barlangból kijött egy nagy, lompos medve, s kezdte az ökröt a mancsával csapdosni. Megszólal erre Jankó:

– Medve komám, ne csapdosd azt az ökröt, mert ha leütöd, majd téged foglak be a járomba!

De bizony a medve vagy nem értette a szép szót, vagy nem akarta megértem. Elég az hozzá, hogy az ökröt leütötte, s hozzáfogott falatozni. Ekkor kijött a barlangból egy másik medve, ez is nekiállt a másik ökörnek, és addig pofozta, amíg leütötte. Ezt is figyelmeztette Jankó, hogy vigyázzon, mert ha leüti az ökröt, majd őt fogja be helyette. Nem használt ennek sem a szép szó. Kijött a harmadik, azután a negyedik medve, s leütötték a másik két ökröt is. Jankó ezeket is intette, hogy meg ne ölje az ökröket, mert őket fogja be helyettük. A medvék fel sem vették a Jankó beszédjét, hanem amint jóllaktak, szép lassan visszacammogtak a barlangba.

Jankó pedig ezalatt megrakta a szekerét jól a ledöntött fával, s azután bement a barlangba a medvék után. Ott megfogott kettőt, s a fülüknél lógva kihozta a szekérhez, mondogatva nekik, mialatt a nyakukat a járomba tette:

– Hát nem megmondtam én nektek, hogy ne üssétek le az ökröket, mert ti fogjátok hazahúzni a szekeret!

Azután kihozta a másik két medvét, ezeket is befogta a járomba, s azzal megindult a terhes szekérral hazafelé. Mikor az uraság otthon meglátta a befogott négy medvét, nagyon elcsudálkozott, és megparancsolta Jankónak, hogy azonnal ölje meg a négy medvét. De Jankó ezt nem tette, hanem bevitte a négy mackót az istállóba, s odakötötte a jászolhoz. Az uraság azonban agyonlövötte mind a négy medvét a vadászával. Ez a tréfa tehát nem sikerült.

Egy más alkalommal elküldte Jankót az úr az erdő alatt fekvő mocsárhoz, ahol a vaddisznók szoktak henteregni, úgy gondolta, hogy őt ott a vaddisznók megijeszti, vagy talán meg is eszik. A parancsot így adta ki:

– No, Jankó, kimégy az erdőbe, ott a tó partján van a sertésnyájam, a kondásnak kiviszem négy kenyeret és egy bocskort!

Jankó szedte magát, a négy kenyeret és bocskort a tarisznyájába tette, s azzal neki az erdőnek, a kijelölt tóhoz. Mikor odaért, látja, hogy a disznók a sárban henteregnek. Azt hitte, hogy szelíd disznók. Szétnéz, hol a kondás? De nem lát mást, csak egy szundikáló medvét, akit kondásnak nézett. Odamegy hozzá, nagyot üt a nyaka közé, s rákiált:

– Hát te ebadta, itt szunyókálsz, a disznók pedig ott henteregnek a sárban, s már egészen lesoványodtak! No csalt, szedd a sátorfádat hamar, és hajtsd be a disznókat, mert az uraság látni akarja. Nesze, itt a bocskorod, húzd fel, ne járd mezítláb!

A medve csak mormogott, nem értett ő abból a hosszú beszédből egy kukkot sem. Ekkor Jankó még erősebben rávágott a derekára úgy, hogy felfordult a medve. Most hirtelen felkötötte a bocskort a hátsó lábára, s kergette, hogy hajtsa haza hamar a sertésnyáját. De bizony hiába beszélt ő a medvének, nem akart ökelme szót fogadni. Mit volt mit tenni, Jankó fogta a botját, s hol a medvét, hol a sertéseket ütögetve hazahajtotta a vaddisznócsordát az uraság udvarába.

No hiszen, volt ott nagy ijedelem, mikor meglátták a sok vaddisznót meg a medvét. De az úr nem szólhatott semmit, mert ő maga mondta, hogy az a nyáj az övé. Annyit azonban észrevett, hogy Jankónak jobb lesz a háromszáz forintot már most kifizetni, mint vele továbbra is együtt lakni. Úgy is tett. Jankónak kifizette a háromszáz forintot, és a szolgálatból azonnal elbocsátotta. A vaddisznókat leölette mind a medvével együtt, és így kárpótolta magát.

Jankó pedig újra nekiindult a nagyvilágnak újabb szolgálatot keresni. Amint ment, mendegélt, éppen egy tó partja mellett vitt el az út. Egy béka hirtelen a partról a tóba ugrott. Jankó ezt meglátta, és annyira megijedt, hogy ijedtében szörnyethalt.

Eddig volt, mese volt, akár hiszitek, akár nem.

A HÁROM KIRÁLYKISASSZONY

Hói volt, hol nem volt, volt egyszer az Óperenciás tengeren is túl egy ország, abban az országban egy király, akinek olyan három gyönyörű szép leánya volt, hogy azokra nézni emberi szemnek csudálat nélkül nem lehetett. Nem hiszem, hogy lett volna még párjuk a föld kerekiségén.

Hej, jártak is őket bámulni, csudálni, nagy, messze földről igazi királyi hercegek, grófok és főnemesek; de nemcsak nézni és csudálni jártak ám ezek, hanem meg is kérni. A király azonban annyira el volt merülve leányainak a gyönyörűségében, hogy a leánykérőket mindenféle tisztességes ürüggyel elutasította, s a férjhez adást húzta, halasztotta. Nem akart megválni a leányaitól.

Nem messze attól a várostól, ahol a király lakott, volt egy üveghegy, olyan magas, hogy a teteje majd az eget verte. Ennek a hegynek a legtetején lakott három sárkány. Az egyiknek hat feje, a másiknak nyolc feje, a harmadiknak pedig tizenkét feje volt. Ez a három sárkány egy éjjel eljött a királyi palotába, s ellopták a király gyönyörű szép három lányát. Elvitték magukkal az üveghegyre, ahol mindegyiknek szép palotája volt.

Másnap a király és a felesége, amint felkeltek, szokásuk szerint bementek a leányok szobájába; de bizony ott nem találtak senkit, üres volt a szoba. Hej, nagy lett az ijedelem, hogy a három királykisasszony nincs sehol. Hol vannak, merre mehettek? Senki se tudott a kérdéseikre felelni. Kihirdette nyomban a király, hogy aki őket megtalálja, ahhoz adja a leányait feleségül.

No hiszen elgondolhatjátok, hogy micsoda búbánat fogta el a király és a királyné szívét. Annyira bánkódtak szegények, hogy a pogány is megsajnálta volna őket. De hiába, nem tehettek semmit. Hogy ím a hirdetés szétment az egész országban, mindjárt akadt

három testvér, akik azt mondták a királynak, hogy ők megkeresik a királykisasszonyokat. Megörült a király nagyon, mert a három fiú csinos legény volt, s megígérte nekik, hogy ha megtalálják a leányait, bizony nem vonja vissza szavát, s nekik adja őket feleségül.

Ez a három fiú nem volt ám közönséges ember, mert a legidősebb tudott repülni, mint a madár, a legfiatalabb olyan ügyesen tudta *a kardot forgatni*, hogy mindenkit lefegyverzett, a harmadiknak, vagyis a középsőnek pedig olyan *szaglása* volt, mint az ebnek.

A középső fiú elkezdett szaglászni a királyi palota küszöbétől, s kereste a leányok lábnyomait. Innentől aztán szaglászva ment egész az üveghegy alá, ahol megszűnt a nyom. A három testvér azonnal kitalálta, hogy a leányokat az üveghegyre vihették csak. Ekkor a legidősebb fiú, aki repülni tudott, azt mondja a fiatalabbik öccsének:

– No, öcsém, te ülj fel rám, én felviszlek a hegyre, a többi a te dolgod! Te pedig itt maradsz, míg mi hírt nem adunk! – mondta a középső testvérhez fordulva.

Úgy is lett. A kettő felrepült az üveghegyre, s ott találtak három palotát, ahol a sárkányok laktak.

Először elmentek a hatfejű sárkány palotájába, a fiatalabb testvér bement, az idősebb pedig kint maradt. Amikor a fiú kardosan belépett a szobába, ott találta a király legidősebb leányát, aki nagyon megörült, mikor megtudta, hogy ez a csinos legény érte jött.

De szegény nem mert szólni, mert a sárkány délutáni álmát aludta a díványon. Szemei a sok sírástól egészen ki voltak veresedve, de azért örömmel nézte a derék fiatal legényt, aki egyenesen a sárkányhoz ment, kardját kirántotta, s egy suhintással levágta a sárkánynak mind a hat fejét. Azután így szólt:

– No, királykisasszony, most már megszabadult a sárkánytól, jöjjön velem, kint áll a bátyám, ő majd leviszi erről a hegyről. Nekem úgyszólván tovább kell mennem a másik palotába.

A királyleány nagyon megörült ennek a szép szónak, azonnal kiment a palota elé, ott felült a másik testvér vállára, aki őt levitte a földre, s átadta lent várakozó testvérének, maga pedig hirtelen visszarepült az üveghegyre.

A két testvér most elment a nyolcfejű sárkány palotájába. A legfiatalabb testvér kardosan benyitott a sárkány szobájába, s ott

találta kisírt szemekkel a középső királykisasszonyt, aki nagyon megörült az idegen szép fiúnak, de nem mert szólni, csak mutatta, hogy a sárkány ott alussza délutáni álmát a díványon. Nem kellett sok biztatás a legénynek, kirántotta a kardját, s egy suhintással levágta a sárkánynak mind a nyolc fejét, azzal a királykisasszonyhoz fordulva azt mondta:

– No, királykisasszony, most már megszabadult a sárkánytól, jöjjön velem rögtön, kint áll a bátyám, ő majd leviszi erről a hegyről.

Haj, hogy megörült a királykisasszony, azt sem tudta örömeiben, hogy hova, merre forduljon. De a fiú kézen fogta, s vitte ki sietve a bátyjához, aki felültette a vállára, és azonnal lerepült vele a földre, ahol már ketten várakoztak rá.

Ezt elvégezvén visszarepült az üveghegyre, s a két testvér a tizenkétfejű sárkány palotájába sietett. Itt is kint maradt az idősebb, a fiatalabb testvér bement. A legfiatalabb királyleány akkor is sírt, mikor a fiú belépett. Szólani egyik sem mert, csak némán integettek egymásnak, mert a sárkány délutáni álmát aludta a díványon, s nem akarták felébreszteni. Akkor a legény kardját kirántotta, s úgy odavágott vele a sárkányhoz, hogy mind a tizenkét feje egyszerre leesett. Most megfogta a leány kezét, és kivezette a bátyjához, aki a leányt a vállára ültette, és lerepült vele a földre. Egy kissé meg akart pihenni, s leült addig is, amíg az öccse után felrepül meg egyszer az üveghegyre.

De mi történt! A tizenkétfejű sárkány ördögi lelke az üveghegyen maradt öccsének alakját felvette, a repülő testvér elé állt, s azt mondja neki:

– Kedves bátyám, ne is fáradj már utánam, mert én a sárkány madarán éppen most szálltam le az üveghegyről.

A két testvér elhitte szentül, hogy aki velük beszél, az az ő legfiatalabb testvérük. Nem időztek hát itt tovább, hanem felszedelőzködtek, és mentek egyenesen a királyi palota felé.

No hiszen, láttátok volna azt az örömet, ami a királyt és a királynét elfogta, mikor meglátták a leányaikat. Azt sem tudták, hova legyenek a nagy örömtől, csak csókolták, ölelték egymást, és sírtak örömeikben, mint a gyerekek. Bezzeg volt becsülete a fiúknak, akik a leányokat visszahozták.

De mi történt a legfiatalabb testvérrel ott az üveghegyen? Ugye, órá senki se gondolt, mert lent azt hitték, hogy aki az ő képében jár, a valóságban is ő az. Nem úgy volt ám! A szegény fiú csak várta repülő bátyját, csak várta. De elmúlt egy óra, két óra, eltelt egyik nap a másik után, és csalt nem jött érte senki. Gondolkozott magában, hogy mitévő legyen? Mert ha tovább is így marad, éhen kell itt halnia.

Nem várt tovább, hanem bement a hatfejű sárkány palotájába, ott egy vén boszorkány jött vele szemközt, aki anyja volt a sárkánynak. Megszólítja:

– Hallod-e, te vén boszorkány, vigyél le engem rögtön erről a hegyről, mert különben azonnal leváglak!

– Édes fiam, megtenném szívesen, de látod, olyan öreg vagyok már, hogy nem bírnlak levinni, hanem ahelyett adok neked egy olyan ollót, amely magától tud szabni.

A fiú elvette az ollót, megköszönte, s ment egyenesen a nyolcfejű sárkány palotájába. A vénasszony életének megkegyelmezett.

Hát amint belép a másik palotába, ott megint találkozik egy vén boszorkánnyal, aki anyja volt a megölt sárkánynak. Ezt is megszólítja:

– Hallod-e, te vén boszorkány, vigy le engem rögtön erről a hegyről, mert különben azonnal leváglak!

– Édes fiam, megtenném szívesen, de látod, olyan öreg vagyok már, hogy nem bírnlak levinni, hanem ahelyett adok neked egy olyan tűt, amely magától tud varrni.

– Na jól van, elveszem a tűt, és életedet nem bánom.

Ezzel a fiú elvette a tűt, és ment sietve a tizenkétfejű sárkány palotájába. Ott is találkozik egy boszorkánnyal, aki a megölt sárkány anyja volt, s megszólítja:

– Hallod-e, te vén boszorkány, vigy le engem rögtön erről a hegyről, mert különben azonnal leváglak!

– Édes fiam, megtenném szívesen, de látod, olyan öreg vagyok már, hogy nem bírnlak levinni. Hanem ahelyett adok én neked egy olyan kantárt, melyet, ha megrázol, azonnal előtted terem egy aranyszőrű paripa, és ha akarod, ismét eltűnik.

A fiú elvette a kantárt, megköszönte, és a vén boszorkány életének megkegyelmezett. Amint a palotából kilépett, első dolga

volt megrázni a kantárt. És csakugyan előtte termett rögtön egy aranyszőrű paripa. Nem sokat teketóriázott, hanem felült a paripára, és végiglovagolt az üveghegyen, keresve valami utat-módot, hogy lejuthasson, mert az éhség már nagyon elkínoztta. Egyszer csak jön vele szemközt egy akkora madár, mint egy ló, s így szólítja meg:

– Hallod-e, te ember, nekem vizet keress ezen a hegyen, mert ha nem találsz, megeszlek lovastól együtt!

No, most ijedt meg a fiú csak igazán! Most már szent úgyse, vége lesz. Hát hol találjon ő itt vizet ezen a hegyen? Mégis eszébe jutott valami, s így felelt a madárnak:

– Jó, jó, édes madaram, de ha én találok neked vizet, leviszel-e engem a földre?

– Leviszlek, fiam, csak nézz utána szaporán, hogy vizet lelj, mert ha nem, akkor véged van!

A fiú aztán járt-kelt a hegyen, egyszer csak észrevett egy égerfabokrot.

„No – gondolta magában –, hiszen az égerfa csak vizenyős helyen szokott nőni, próbáljunk itt szerencsét.”

Hamar nekiállt, és az égerfabokor alatt kezdett gödröt ásni a kardjával, s csakugyan a víz azonnal felbugyogott. Ásott tovább és tovább, és amikor már egy hordó nagyságú gödröt ásott, engedte a vizet felgyűlni benne. Akkor eljött a madár, és kiitta mind.

– No most, fiam, ülj fel rám, és én leviszlek a földre!

A fiú kétszer sem mondatta magának, hanem felült, és nemsokára lent volt a földön. Nem akart mindjárt a királyi udvarba menni, hanem először betért egy szabóhoz, akitől enni, inni kért, s ott is maradt nála mint szabósegéd.

Egyszer este eljött a király legidősebb leánya a szabóhoz, s drága szép selyemszövetet hozott magával. Azt mondja a szabónak:

– Édes mester úr, legyen olyan jó és csináljon nekem ebből a vég selyemből holnap reggelig egy szép, csinos ruhát, mert holnap lesz a lakodalmam.

A szabó szabadkozott, hogy ez teljesen lehetetlen, de végül elfogadta mégis a varrást. A fiú látta a királyleányt, de az őt nem.

Mikor a királyleány elment, a szabó elkezdte a fejét törni, hogy ilyen rövid idő alatt hogy csinálja ő meg a ruhát. De megszólalt a fiú:

– Sohase búsuljon, mester uram, elkészítem én, csak tessék nyugodtan lefeküdni és aludni!

Úgy is volt. A fiú fogta a ruhánakvalót, leterítette az asztalra, s azt mondja a boszorkánytól kapott ollónak:

– Na, te olló, úgy szabd ki ezt a ruhát, hogy szebb szabású ruhája ne legyen senkinek a világon! Te tű pedig úgy varrd meg, hogy még az öltés helyét se lehessen látni!

Uramfia! Csak látni kellett volna kendteknek, hogy hogyan szabott az az olló, és hogyan varrt a tű! Az olló egy perc alatt kiszabta, a tű pedig nyomban megvarrta. A ruha készen volt, a fiú pedig lefeküdt aludni. Éjfélkor a szabómester felébredt, s költi a legényét, hogy jó volna már a varráshoz fogni, mert különben reggelig nem készülnek el.

– Sose búsuljon azon, mester uram! Megvarrtam én már még az este.

Fölkel a szabó, megnézi a ruhát, s csak elhúlt azon, amit látott. Hiszen ő életében ilyen szép ruhát nemcsak hogy nem varrt, de nem is látott! Mondja is a legénynek:

– Édes fiam, hisz én neked nem mestered, de inasod sem lehetek!

Azzal megnyugodva lefeküdt a mester megint.

Másnap reggel eljött a királykisasszony megnézni a ruhát. Felpróbálja, s úgy megtetszett neki a ruha, hogy nem győzte eleget dicsérni. Meghívta a lakodalmára a szabói is.

A szabó hívta a legényét is a lakodalomba, de az nem akart menni, így hát a mester csak maga ment el. Mikor hazajött, elbeszélte neki a lakodalomban történeteket.

A király leányai úgy kívánták, hogy egymás után tartsák meg a lakodalmukat. Az első napon megtartották a legidősebb leányét, másnapra a középső leányé volt kitézve. El is hozta a szabóhoz este a ruhájához való szövetet, hogy holnap reggelre készítse el neki az új ruhát, de úgy, hogy még szebb legyen, mint a testvéréé volt. A szabómester bizakodott legénye ügyességében, s a munkát most már öröme vállalta. A királyleány megnyugodva és boldogan ment haza.

A szabómester pedig elővette a legényét, hogy mutassa meg neki, hogyan lehet olyan hamar és szépen varrni. De a legény nem

akarta megmutatni. Biztatta, hogy csak menjen aludni, minden a legjobb rendben lesz, s reggelre a ruha elkészül. A mester lefeküdt hát, és aludt nyugodtan.

A legény pedig a ruhaszövetet kiterítette az asztalra, s így szólt:

– No, te olló, úgy szabd ki ezt a ruhát, hogy hétszerte szebb legyen, mint a tegnapi, te meg tű, úgy varrd meg, hogy az öltés helyét ne lehessen rajta észrevenni!

Az olló kiszabta, a tű megvarrta, s a ruha egy perc alatt készen volt, de hétszerte szebb, mint a tegnapi.

Másnap eljött a királyleány, felpróbálta, s nagyon tetszett neki. Meghívta a szabómestert is a lakodalomba. A szabó szívesen ment, hívta a legényét is, de az nem akart menni, így hát csak magában ment el.

Hátra volt még a harmadik menyegző, a legfiatalabb királylányé, akit a tizenkétéfű sárkány ördögféle tartott hatalmában. A leánynak meg is mondta, hogy kicsoda ő, de azt mondta, hogy ha elárulja őt szüleinek, akkor pozdorjává töri. Nem mert hát a leány egy szót se szólani arról a szülei előtt, hogy ki az, akinek ő el van jegyezve, hogy ez nem az a legény, aki mindhármukat megszabadította a sárkányoktól, hanem maga az ördög.

Hogy a második lakodalom is megesett a királyi palotában, akkor este elhozta a legfiatalabb királyleány is a ruhájára való szövetet a szabóhoz, hogy varrja meg neki is reggelig a menyasszonyi ruháját. De arra kérte, hogy ne varrjon neki olyan szép ruhát, mint a testvéreinek varrt volt, hanem legyen az minél csúnyább, hisz úgysem örül ő ennek az egybekelésnek. Akkor aztán sírva fakadt, és hangos jajszóval zokogott, hogy mennyire szerencsétlen ő, mert olyanhoz erőszakolják, akit nem szeret, aki mellett örökre szerencsétlen lesz.

A szabó elvette a ruhaszövetet, s megnyugtatta, hogy kívánsága szerint fogja a ruhát megvarrni. Oda is adta mindjárt a legénynek, hogy varrja ő meg, de úgy, amint kívánják, ha már nem akarja neki elárulni a varrás titkát. A legény átvette a szövetet, s amint a szabómester lefeküdt és elaludt, hozzáfogott a varráshoz. Kiterítette a szövetet az asztalon, s így szólt az ollóhoz meg a tűhöz:

– No, te olló, úgy szabd ki ezt a ruhát, te tű, úgy varrd meg ezt a ruhát, hogy még százszorta szebb legyen, mint a tegnapi, mert ez az

én feleségemé lesz!

Az olló és a tű szaporán hozzáláttak a munkához, s egy perc alatt készen állt a szépségesen szép ruha.

Eljött másnap reggel a királykisasszony kisírt szemmel a ruhát felpróbálni, s mikor felvette magára, látja, hogy százszorta szebb, mint a másik két ruha volt. Még a szabómester is odavolt a nagy bámulattól, mert ő sem látott ilyen szép ruhát soha világlétében.

De sírva is fakadt a királykisasszony, és szemrehányást tett a szabónak:

– Látja, látja, mester úr, hogy kértem magát, ne csináljon nekem ilyen szép ruhát, hanem csak mentül csúnyábbat, és maga nem hallgatott rám. Csúfságot űz belőlem.

E szavak után ismét sírni kezdett, és elpanaszolta szerencsétlen sorsát, de azért titkát nem árulta el, mert félt az ördögtől. A ruhát hazavitte, ha már megvan, kénytelen lesz viselni. A lakodalomra ő is meghívta a szabómestert.

Felkészült hát a szabó, hívta a legényét is, de az szabadkozott, mondván, hogy majd később elmegy ő is.

Alig távozott el a szabó, a legény elővette a boszorkánytól kapott kantárt, kiment az udvarra, megrázta, és egyszeriben ott termett az aranyszőrű paripa. Megrázta a kantárt másodszor is, akkor meg előtermett egy szép aranypaszomántos vitézi ruha. Hirtelen felöltözött, felült a paripára, s egyenesen a király udvarába ment. Ott a ló elkezdett nyeríteni, tombolt, kaparta a földet, szóval olyan nagy zajt csapott, hogy a király és a királyné kijöttek megnézni, hogy micsoda új vendég érkezett. Mikor meglátták a vitézt, aki szakasztott az az arc volt, akivel a leányuk esküvőre készült, kérték, hogy jöjjön be a szobába. A vitéz legény le is szállt a lováról, és a király bekísérte a menyasszony szobájába, aki nagyon megörült a fiú láttára. A király azt hitte, hogy a vitéz valami királyi herceg.

Mikor a tizenkétfejű sárkány ördöglegye meglátta az ifjút, nem sok jót várt, kezdett hátrálni. De az elszánt, bátor fiú, aki a leányokat megmentette, így szólt:

– Uraim, én vagyok az, aki megmentettem a király leányait, és levágtam a három sárkány fejét. Ez itt, aki az én képemet öltötte magára, a tizenkétfejű sárkány hullájából kiszállt ördögnek a lelke, üssétek meg őt bal kézzel, s azonnal porrá válik.

A király hajdon leánya egy szempillantás alatt mellette termett, s bal felől úgy ütötte meg bal kezével, hogy az ördög egyszeriben porrá lett, csak úgy füstölt.

Most tudta csak meg a király és a királyné, hogy miért sírt az ő leányuk annyit, mikor elbeszélte nekik a nagy titkot, amit nem volt szabad kivallani. No de csaptak is nagy lakodalmat, a vitéz fiút azonnal összeadták a legfiatalabb királykisasszonnyal, és mulattak, táncoltak, ameddig csak bírták.

A három testvér aztán ott élt a királyi udvarban boldogan, s most is élnek, ha meg nem haltak.

MIKOR LEGYEN AZ EMBER SZERENCSES?

Hol volt, hol nem volt, de igazán volt a világon egy gazdaember, aki befogott négy ökröt a szekérbe, s kiment az erdőre fáért. Amint ott rakosgatná a fát a szekérre, odajön hozzá az ördög, s megszólítja:

– Hallod-e, te gazdaember, mondd meg nekem, mikor szeretnél szerencsés lenni? Most fiatal korodban, vagy vénségedre?

A gazda, aki még fiatal ember volt, elgondolkozott, s egy kis idő múlva így válaszolt:

– Hát én amondó vagyok, hogy most, amíg fiatal vagyok, a szerencsétlenséggel talán inkább megbirkózom, de vénségemre már bajosan tudnám elviselni. Ha választani lehet, akkor én inkább vénségemre kívánom a szerencsét.

Amikor ezt kimondta, az ördög eltűnt, ő pedig folytatta a farakodást. Csakhamar elkészült vele, elküldte a fiát, hogy hajtsa elő a közelben legelésző ökröket, mert be kell fogni, és indulni kell haza. De bizony a fiú csak két ökröt hajtott elő, mert ezalatt a másik kettőt megették a farkasok.

Na, itt volt az első nagy szerencsétlenség. De hát mit tegyen? Befogta a két ökröt, s ballagott hazafelé. Haj, de útközben az egyik ökör kitörte a lábát, az is hasznavehetetlen lett, s nem maradt már csak egy. Kifogta ezt az egyet a járomból, szekerét is ott hagyta az úton, és szomorúan indult haza a megmaradt egy ökörral.

Este hazajön a juhász, és jelenti, hogy a juhnyájából a farkasok negyven darabot széttéptek. Jön azután a kondás, az is jelenti, hogy a sertésekből a farkasok harminc darabot meettek. Másnap megdöglött az egyetlen ökör is, utánadöglött a juhnyáj, valamennyi sertése és tehene, úgyhogy két nap alatt kifogyott minden lábasjószágából, harmadnapra pedig porig égett a háza is.

Koldusbotra jutott, és nagyon elbúsulta magát feleségeitől, de aztán azzal vigasztalta magát, hogy vénségére még lehet szerencsés is. Azt találja mondani a feleségének:

– Hallod-e, feleség, menjünk mi világgá, hogy ne is tudjon rólunk senki, a két fiút is vigyük magunkkal!

Az asszony beleegyezett, és útnak indultak a két gyerekkel. Az asszony, hogy el ne felejtsem mondani, ritka szépségű volt. Éjszakára egy forráshoz értek, ott a négy tagból álló család lepihent, tüzet raktak, és krumplit sütöttek. Közben egy úr jött arra négylovas hintón, megállította a kocsiját, s mondja az inasának, hogy menjen, hozzon neki tüzet a pipájába. Az inas leszállt, és elhozta a tüzet a pipájába, de azt találja mondani az úrnak:

– No, meg nem láttam olyan szép asszonyt, mint amilyen ott ül a tűznél.

Erre az úr kivett a zsebéből egy aranyat, s visszaküldte az inast, hogy hívja csak el azt a szép asszonyt, mert gyomorgörccsöt kapott, hadd kenje meg a hasát. Az inas visszamegy, s mondja:

– Ugyan, édes asszonyom, legyen olyan jó, az uram hirtelen rosszul lett a kocsin, ezt az aranyat küldi, jöjjön őt megkenni!

Az asszony vonakodott, de a férje azt mondja neki:

– Eredj csak, jól fog jönni ez a pénz, egypár napig eléldgélünk belőle.

Az asszony elment hát a kocsihoz. Az uraság kérte, hogy lépjen fel a kocsiba, de mikor már ott volt, parancsot adott a kocsisnak, hogy hajtson tovább. Az uraság a szép asszonnyal elhajtattott, a férje pedig ottmaradt a két neveletlen gyermekkel.

A szerencsétlen apa a két gyermekkel továbbindult, s másnap egy folyóhoz ért, amelyen át kellett menni, hogy a túlán eső faluba érjen. A folyón híd nem volt, gondolta az apa, hogy átlábol rajta valahogyan. Felvette a karjára az egyik gyereket, a másikat a parton hagyta, s belegázolt a vízbe. Mikor a folyó közepén volt már, elsikoltja magát a gyerek:

– Jaj, édesapám, a farkasok elvitték a kis bátyámat!

Hátrafordult az apa, s csakugyan a parton hagyott gyereket vitte egy nagy ordas farkas. Ijedtében ezt beleejtette a vízbe, amelyik a karján volt. Most már nem volt egy gyereke cm, és azt hitte, hogy gyermekeit örökre elveszítette. De az Isten másképp intézkedett.

Azt, amelyik a vízbe esett, a víz levitte oda, ahol a halászok halásztak, s még sikerült feléleszteni, a másikat a juhászok szabadították ki a farkas torkából.

Persze a szerencsétlen apa ezekről mit sem tudott.

A szerencsétlen ember, hogy így magára maradt, a sorstól üldözve csak ment tovább, míg utoljára egy városban megállt, s beszegődött egy gazdag úrhoz kocsisnak. Az uraság másnap megparancsolta a kocsisnak, hogy fogjon be. A kocsis befogott két lovat, s hajtotta, amerre az uraság parancsolta. Elérkeztek egy nagy üveghegyhez, ott az úr megállította a kocsit, egy lovat kifogatott a hámból, a kocsi hátuljához vezette, és agyonlőtte. Azután megparancsolta a kocsisnak, hogy a ló hátulját a két farával együtt vágja le, a beleit pedig szedje ki, és dobja félre.

A kocsis mindezt teljesítette. Mikor készen volt, ráparancsolt az úr a kocsisra, hogy bújjék a lóba. Szegény kocsis kénytelen volt megtenni, akár akarta, akár nem, mert különben lelőtte volna őt is az úr. Mikor már benn volt a lóban, akkor az úr bevarrta őt, maga pedig felült a kocsira, és a megmaradt egy lóval hazahajtott.

Egyszer csak lerepül az üveghegyről egy ló nagyságú madár, felkapja a lovat kocsisostul, s felszáll vele az üveghegyre. Ott a madár a lovat kezdi szétboncolni, hát a kocsis csak kifordul belőle. A madár így szól hozzá:

– Hallod-e, te kocsis, én már a te uradnak sok kocsisát és lovát megettem, de szeretném már egyszer őt magát is megenni. Azért én téged most nem bánталak, hanem visszaviszlek a földre, mert különben magadtól le nem mehetnél. Hanem tudod, unt? Menj vissza az uradhoz, de egészen más ruhában, hogy fel ne ismerjen, és szegődjél be hozzá ismét. Másnap aztán, ha kijösztek ide, és ő kényszerít téged arra, hogy bújjál bele a lóba, monddad neki, hogy mutassa meg előbb ő, mert te nem tudod, hogyan kell bebújni. Erre ő bebújik és megmutatja neked, hogy kell oda bebújni. Te akkor hirtelen fogd össze a nyílást, és varrd be őt. A többit aztán majd elvégzem én vele úgy, ahogy elvégeztem már vagy száz kocsisával.

A nagy madár azután felvette magára a szerencsétlen kocsist, és levitte a földre.

Úgy tett hát a szerencsétlen bolyongó ember, hogy ismét beszegődött kocsisnak előbbi urához, aki nem ismerte őt fel, és

másnap csakugyan kikocsiztak az üveghegy alá négylovas kocsin. Egy lovat kifogott, az úr a kocsi hátuljánál lelőtte, s megparancsolta kocsisának, hogy a ló hátulját két farával vágja le, beleit szedje ki, és dobja el. Mikor mindezekkel készen volt, megparancsolta a kocsisnak, hogy bújjék a lóba, de a kocsis megszólal:

– Uram, én nem tudom, hogy hogyan kell itt bebújni, tessék nekem előbb megmutatni!

Az úr lehajlik a lóhoz, s fejét odadugja a lyukhoz, de a kocsis hirtelen belelökte a lóba, és bevarrta. Az üveghegyről lerepült a nagy madár egy zsák arannyal. Odaadta a kocsisnak jutalmul, aztán felkapta a lovat, felrepült vele az üveghegyre, és megette.

A kocsisnak már megfordult a szerencséje még az üveghegyen. A zsák aranyat feltette a kocsiba, és a három lóval, kocsival nem tért többé vissza, hanem elhajtott a tengerpartig, ott egy kikötőt csináltatott a kereskedők részére, magának pedig nagyszerű kastélyt építtetett.

A kikötő felügyeletére két őrt tartott, kik azonban gyakran változtak. Egy alkalommal egy suhanc fiú, egy óra múlva egy másik suhanc fiú jött hozzá, hogy fogadja fel őket parti őrnek. Látta, hogy mindkét fiú elég alkalmas, felfogadta őket, s mindjárt elküldte mindkettőt az ott horgonyozó hajóra.

Volt a hajón egy úrinő, ki áruira ügyelt fel, mialatt férje bement a kikötő vendéglőjébe. A két fiatal őr egymással megismerkedett, s élettörténetükről kezdtek beszélgetni. Egyik sem tudta megmondani a másikának, hogy hova való.

– Én csak annyit tudok – kezdi az egyik a beszédet –, hogy volt apám, anyám s egy öcsém. Miután szüleim nagyon elszegényedtek, odahagyták szülőföldjüket és falujukat. Útközben egy forrás mellett egy négylovas hintón ülő úr az anyámat elvitte.

Mikor a fiú elbeszélésében idáig jutott, az úrinő elkezdett nagyon sírni. De mivel a fiúk nem tudták, hogy az úrinő miért sír, nem ügyeltek rá, s a megkezdett elbeszélést így folytatta a fiú:

– Mikor az anyámat valami nagy úr elvitte, az apám velem és öcsémmel másnap reggel a forrástól tovább ment. Útközben egy folyón kellett átmennünk. Apám engem a parton hagyott, öcsémet karjára vette, hogy átgázol a vízen, s azután visszatér értem.

Csakhogy ezalatt engem egy ordas farkas felkapott, s elszaladt velem, a juhászok azonban észrevették, és elvették a farkastól.

Ennél a szónál elsírta magát a másik fiú, s felkiáltott:

– Ó, édes bátyám, hiszen mi testvérek vagyunk!

És a két testvér örömeiben elkezdett sírni, az úrinő még jobban, mert ő volt ennek a két fiúnak az anyja. De annyira sírt az úrinő, hogy ruhája egészen vizes lett elől a sok könnytől. Nemsokára feljött a hajóra a férje is, aki, mikor látta, hogy sír a felesége, kérdi tőle:

– Miért sírsz, kedves feleségem?

De a nő nem szólt egy szót sem. A férje azt gondolta, hogy talán az örök mondtak neki valami rosszat, elment hát a kikötő tulajdonosához, és követelte a két őr példás megbüntetését, mégpedig akasztófára való felhúzását.

A kikötő tulajdonosát nagyon bántotta, hogy olyan őrei vannak, kik az utasnőket is bántalmazzák, azonnal csináltatott hát két akasztófát, és a két ört oda vezettette, hogy kivégeztesse. Mikor már az akasztófa alatt álltak, akkor az úrinő, aki annyit sírt, kinyilatkoztatta ünnepélyesen sírásának az okát, s megmondta, hogy ez a két parti őr az ő két fia.

Mikor ezeket a kikötőtulajdonos meghallotta, felismerte bennük övéit, s örömeiben sírt, hogy visszanyerte feleségét és gyermekeit. A rabló kereskedőt, ki tőle feleségét elrabolta, rögtön felakasztatta a már készen álló akasztófára, családjával pedig az elnyert szerencse jóvoltából vénségére boldogul élt, mint senki más a világon, és talán még most is élnek mindnyájan, ha meg nem haltak.

AZ ESŐ, A DÉR ÉS A SZÉL AJÁNDÉKA

Hol volt, hol nem volt ezen a nagy világon, volt egyszer két testvér. Az egyik igen gazdag volt, a másik igen szegény. A szegény testvérnek a szegénységéhez még igen sok gyereke is volt.

Karácsony éjszakáján a szegény sorsú testvér, hogy az éjféle misére felkészülhessen, fölkelt, és tüzet akart rakni, mert az esteli parázs már hamuvá lett. Hiába kotorászott az iszákjában, mert ott se kovát, se taplót nem talált, amivel tüzet lehetett volna kiütni, s így tüzet nem rakhatott.

Elküldte hát a legnagyobbik fiát a szomszédban lakó gazdag testvérehez, hogy adna nekik egy kis parazsat tüzet gyújtani. A gazdag testvér olyan jó testvér volt, hogy nemcsak hogy parazsat nem adott, hanem a fiút még nyakon is csípte, és kilökte szobájából, s közben nagyot rikkantott:

– Hát még éjjel sem hagytok nekem békét, s még hozzá ilyen nagy ünnep előestéjén!

A fiú hazament, s elmondta apjának nagy keserőséggel, hogy a bátyuram milyen szíves volt irányában, a jó vendéglátáson felül még ki is lökte.

Hiába fájt a szegény embernek ez a testvéri jóindulat, mégsem segíthetett magán. Idegenekhez nem akart menni tüzet leérni, hanem felmászott a háza előtt álló magas jegenyefa tetejére, s onnan nézett szét a mezőségen, hogy nem lát-e valahol világosságot.

Hát látott is a falutól nem messze egy kis világosságot, s ez nagyon megvigasztalta. Leszállt a jegenyefáról, és ment arra, amerre a világosságot látta. Amikor a tűzhöz ért, három embert talált ott. Egyik volt a Dér, másik az Eső, harmadik a Szél. Ezekről kért tüzet. De ezek azt felelték neki:

– Adunk mi neked tüzet, szegény ember, ha meg tudsz felelni a mi kérdéseinkre.

– Előbb hallania akarom a kérdéseket, azután majd megmondom, hogy meg tudok-e felelni rájuk.

Erre megszólal az Eső, s azt kérdi:

– Mit gondolsz, jó-e az eső?

– Igen jó, amikor megszárad a föld.

Most a Dér szólalt meg:

– Mit gondolsz, jó-e a dér?

– Nagyon is jó, mikor sok a sár, mert azt összehúzza, s lehet aztán szárazon járni.

A harmadik kérdést a Szél tette fel:

– Hát jó-e a szél?

– Igen jó nyárban, mert a sarat kifújja, s kiszárítja.

A három ember összenézett, s úgy találták, hogy a szegény ember elég jól megfelelt a három kérdésre.

– No, minthogy jól megfeleltél kérdéseinkre – mondták neki –, kapsz tőlünk tüzet, azonfelül pedig, miután tudjuk, hogy nincs mit enned, ha hazaérsz, menj be a kamrába, s ott találsz elég ennivalót magad és gyermekeid számára. Most pedig terítsd le gubádat, hadd rakjuk meg parázsszénnel.

Jaj de megijedt a szegény ember, hogy ha ő most a gubáját leteríti, ezek telehányják égő parázstűzzel, akkor vége a gubájának, miben fog kitelelni. Látta a három ember a szegény ember ijedtségét, s ekként vigasztalták:

– Csak te ne félj! Nem gyullad meg a gubád, és ha észrevennéd, hogy tüzet fogott, akkor bátran kiszórhatod a parazsat!

Erre a szóra megnyugodott a szegény ember, leterítette a gubáját, amazok pedig egy szórólapáttal parázsszenet hajítottak rá. Mikor már látta a szegény ember, hogy a gubájának nincs semmi baja, egészen megvigasztalódott, a három ember aztán még vagy kilenc szórólapáttal lökött a parázsszénből.

A szegény ember most összefogta a gubát, vállára vette, s úgy ment haza a tűzzel. Miikor belépett a szobájába, s a gubát kiterítette, akkor látta csak, mi van rajta. Akár hiszik kendtek, akár nem, csupa tiszta színarany volt az mind, tüzes parázs pedig csak éppen egy

volt közte, amiből a szegény ember ízibe tüzet gyújtott a kemencén. Mondja most a feleségének:

– Hallod-e, hékám, menj be a kamarába, találsz ott ennivalót is, hozd ki, és költjük el! Bizony jó lesz a gyerekeknek is.

Benyit az asszony a kamrába, s úgy odalett ijedtében, hogy szegénynek majd leesett az állkapcája, nagyot sikított, elájult, és hanyatt esett. No de volt is min megijednie, mert amit látott, az szegény embernek nem mindennapi dolog. A nagy sikoltásra, zuhanásra a gazda is szalad a kamarába, s őneki is tátva maradt a szája a nagy bámulattól.

Hát tudják-e, kendtek, hogy mitől ijedt úgy meg az asszony, és min bámult úgy a gazda? A kamarában egy polcon egy nagy gyémántkő ragyogott, s az úgy bevilágította a kamarát, hogy majd elvette a szeme világát annak, aki oda benézett.

A gazda felemelte az elájult asszonyt, vízzel megfreccsentette, s mikor már magához jött, elbeszélte neki, hogy ne féljen, mert ez neki így meg így jött, aztán van itt mindenféle enni- és innivaló is. Hogy az asszony megvigasztalódott, hozzáültek az asztalhoz, és elköltötték a jó, ízletes ételeket.

Másnap a szegény ember elvitte a drága, fénylő követ a királyhoz, aki annak becsét felismervén, cserébe adott érte a szegény embernek egy szekér aranyat és ezüstöt, s még haza is küldte neki saját alkalmatosságával. Amikor a szegény ember a sok pénzt elhelyezte, azt mondja a fiának:

– Fiam, szaladj csak át Gyuri bátyámhoz, kérd el tőle a vékát, monddad, hogy pénzt fogunk vele mérni!

Szaladt a fiú egyenesen, s amint beállít, azt mondja:

– Gyuri bácsi, azt üzeni az apám, adja ide a vékáját, mert pénzt fogunk vele mérni!

– Úgy-e? Talán pelyvapénzt, mi?

De azért odaadta a vékát, s gúnyosan mosolygott a fiú szemébe.

Mikor a pénzt megmérték, a fiú a vékát pontosan hazavitte, s hogy a tulajdonos ne gúnyolódhasson, vagy egy fertály vékányi húszast benne hagyott a szegény ember.

Bezzeg a gazdag testvérnek mintha késsel ütöttek volna a szívébe, olyan nagyot nyilallott benne az irigység. Sohase tette

ugyan, de most átment a szegény, megvetett öccséhez, s azt kérdezte tőle:

– Hát csakugyan igaz, hogy te pénzt mértél a vékával?

– Igaz hát! – s azzal megmutatta bátyjának az öt köből aranyat és ezüstöt.

– De hogy jutottál ennyi pénzhez oly váratlanul?

– Hát úgy, hogy karácsony éjjelén, mikor a fiamat hozzád küldtem parázstűzért, s te oly jó szívvvel fogadtad, hogy tüzet se adtál, fiamat is kilökted, nem akartam a faluban senkinek sem alkalmatlankodni, felmásztam a kapu előtti jegenyefára, s szétnéztem, hogy nem látok-e valahol világosságot. Láttam is nem messze a mezőn fényleni egy kis világosságot. Egyenesen odamentem. Három ember ült ott a tűz körül, alak azt mondták, hogy adnak nekem tüzet, ha három kérdésre meg tudok felelni nekik. Meg is feleltem nekik mind a három kérdésre, ők pedig a gubámat telerakták parázstűzzel. Csak mikor hazajöttem, akkor vettem észre, hogy az a parázs nem tűz volt, hanem csupa tiszta színarany és ezüst. A három ember azt is megmondta, hogy otthon a kamarában találok majd enni- és innivalót eleget, meg egy fénylő drágakövet. Mindent úgy találtam. A drágakövet bevitettem a királynak, aki ezért nekem egy szekér aranyat és ezüstöt adott.

Nem hagyta nyugodni az irigység az idősebb testvért, s alig várta a jövő karácsony estéjét. Gondolta magában, hogyha ő is úgy tesz majd, mint öccse tett, akkor belőle még gazdagabb ember lesz.

Amint aztán eljött a szent karácsony estéje, a tüzet jókor kioltotta, kiment a kapu elé, s a jegenyefára felmászott megnézni, hogy nem lát-e valahol a távolban valami világosságot. Éppen azon a helyen, nem messze a falutól, ahol egy évvel azelőtt az öccse is látott tüzet, ő is észrevette a világosságot. Lemászott a jegenyefáról, s egyenesen ment a világosság felé. Ott találta ő is a három embert, de ő ezeknek a nevét nem tudta, mert az öccse nem mondta meg neki. Kért tőlük tüzet, de ezek azt felelték neki:

– Adunk neked tüzet, ha kitalálsz, hogy hogy hírnak minket!

Találgatta ugyan, de azért csak nem tudta megmondani egyiknek sem a nevét. A három ember pedig ugyanaz volt, akivel a múlt karácsony éjszakáján a szegény testvér beszélgetett.

A három ember nagyon jól tudta, hogy miben sántikál a gazdag ember, szeretne kincsekhez jutni, hogy még gazdagabb legyen. Azt is tudták, hogy a múlt év karácsony estéjén saját öccsének nem akart tüzet adni. Azért, hogy nem tudta kitalálni nevüket, azt mondták neki:

– No csak, terítsd le a gubádat, adunk mi neked is parazsat, ha nincs otthon tüzed!

Nem sokáig váratta őket a mohó testvér, leterítette a gubáját, amazok meg tíz szórólapáttal hányták rá a szenet. Most a guba ujjába dugta két karját, s a gubát úgy fogta fel és vitte az ölében haza a parazsat.

Mikor a tornácra ért, akkor a szén lángot vetett, az ereszalja meggyúlt, utána a ház és az istálló, benne a sok marha és minden vagyona odaégett. Egy óra alatt olyan szegény lett, mint egy év előtt az öccse volt, aki aztán szerencsétlenül járt bátyját igazi testvéri szeretettel és irgalommal gondozta, mert volt is miből. A nagy jólétben talán most is élnek, ha meg nem haltak.

A HÉTKAPITULÁCIÓS KATONA

Volt egyszer egy katona, akit, mert már hét kapitulációt kiszolgált, az ezredtől elbocsátottak, és adtak neki útravalóul három krajcárt. Na, ez ugyan keserves egy szolgálati bér volt, de hiába könyörgött a katona, hiába kért nagyobb útravalót, azt felelték neki, hogy a királynak nincs több pénze, menjen isten hírével.

Hát el is ment szegény árva feje, s mert nem volt a világon senkije és semmije, beállt koldusnak. Járt házról házra, faluról falura koldulgatva. Egyszer találkozik útközben egy másik koldussal, aki így szólítja meg őt:

– Hallod-e, te katona, adj nekem egy krajcárt!

– Ó, jóember, hogy adjak én neked egy krajcárt, mikor magamnak is csak három krajcárom van. Ennyit adtak útravalóul, mikor elbocsátottak a katonaságtól. Ezzel a három krajcárral aztán beálltam koldusnak. Hát hogy adjam én neked oda ezt az egy krajcárt, hisz akkor nem marad csak két krajcárom?

De a másik koldus olyan szépen tudott kérni, hogy utoljára is megesett a katona szíve szegényen, fogta hát az egyik krajcárt, és odaadta neki. Mikor elvette a koldus a krajcárt, azt kérdi tőle:

– Hallod-e, te katona, mit kívánsz ezért a krajcárért? Amit kívánsz, azonnal megadom neked.

– Ha már így áll a dolog, akkor adj nekem egy olyan kardot, amely legyőzi a legnagyobb erőt is.

A koldus adott neki ilyen kardot, a katona pedig továbbment. Amint így ballagna tovább, egyszer csak találkozik megint egy koldussal, áld így szólítja meg:

– Hallod-e, te katona, adj nekem egy krajcárt!

– Ó, édes felebarátom, hogy adjak én neked egy krajcárt, mikor magamnak is csak két krajcárom van!

De a koldus addig kérte a katonát, hogy az jószívvel odaadta neki az egyik krajcárt. Mikor elvette a koldus a krajcárt, azt mondja a katonának:

– Hallod-e, te katona, mit kívánsz ezért a krajcárért? Amit kívánsz, azonnal megadom neked.

– Hát ha már így áll a dolog, hát biz’ én szeretnék egy olyan tarisznyát, melybe, ha azt mondom: „bújj a tarisznyámba!”, akárki fia legyen is, köteles legyen bebújni.

A koldus adott neki egy ilyen tarisznyát, a katona pedig továbbment.

Most már jobban érezte ugyan magát a katona, de mert a saját királyságában a koldulás se ment valami jól, átment a szomszédos király birodalmába, ott is egyenesen a király rezidenciájába állított be kéregetni. Amint ott ácsorogna, s az alamizsnát várná, észreveszi őt a király, de a kardját is, és hozzámelve azt mondja neki:

– Hallod-e, te koldus, add ide nekem ezt a kardot!

– Nem adom én ezt a kardot, felséges királyuram – feleli vissza a koldus.

– No, ha nem adod, akkor ittmaradsz.

És azonnal elrendelte, hogy a koldust be kell zárni a sárkányszobába. Volt ugyanis a királynak egy szobája, melyben három sárkány lakott. Akit egy éjszakára ide bezártak, azt a sárkányok reggelig megették. Ugy gondolta a király, ha a koldust megeteti a sárkányokkal, könnyen hozzájut a kardhoz.

Csakhogya koldus nem azért volt obsitos katona, vigyázott magára. Mert hogy a király előbb jól tartotta őt étellel, itallal, s mikor már azt hitte, hogy a katona részeg, akkor záratta be a sárkányszobába.

Hiába volt a katona részeg, azért tudott ő magára vigyázni. Éjfél tájban ott terem a három sárkány, s egyenesen a katonának esnek, hogy elnyelik, de a katona rájuk kiáltott:

– Mind a hárman bújjatok be a tarisznyámba!

És a sárkányok szépen szót fogadtak, besétáltak a tarisznyába.

Másnap a király küldi az inasát, hogy nézze meg a koldust, él-e még, és hozza el a kardot tőle, mert szentül hitte, hogy megették a sárkányok. Az inas a szoba ajtajához érve hallja, hogy a katona mindig ezt kiabálja:

– Igyál, Jankó! Ne félj, Jankó!

Szalad vissza a királyhoz az inas, és jelenti, hogy a katona él, s egyre azt kiabálja: „Igyál, Jankó! Ne félj, Jankó!”

Elcsudálkozott ezen a király, s azonnal a katonához ment ő maga is. Azt kérdi tőle:

– Mit álmodtál, katona?

– Nem álmodtam én semmit, felséges király, hanem három sárkány meg akart enni az éjjel, de kibántam velük, mert mind a hármat bemasírozattam a tarisznyámba. Ihol vannak ni, tessék megnézni!

A király megtekintette a sárkányokat, és elrendelte, hogy bocsássa ki őket. Az obsitos kieresztette a három sárkányt, akik voltaképpen ördögök voltak.

A király látta, hogy a katonát már szépszerivel aligha teheti el láb alól, a kardot sem lehet tőle olyan könnyen elvenni, tehát mást gondolt ki. Volt a királyi várban még egy szoba, ahol a király apja az asztal alatt el volt temetve. Ebbe a szobába is bejárt a három sárkányördög. A király megparancsolta nekik, hogy ne engedjék magukat a tarisznyába bújtatni, hanem nyeljék el a katonái, ha másképp nem megy.

Ebbe a szobába helyezték át a katonát a király parancsára. A katona óvatos volt, és vigyázott magára, nem aludt el, mert félt, hogy éjjel kibánnak vele. Úgy is volt. Éjfél tájban a három ördög berontott a katonához nagy csörömpölések közt, de nem mertek hozzá közeledni, mert féltek tőle, hogy megint a tarisznyájába dugja őket. Az asztal alatt eltemetett király koporsóját vették ki, abból a királyt kirázták, és egy óra hosszat ugráltak vele a szobában, hol a földhöz csapták, hol a padláshoz, hol meg a falhoz. A meghalt király iszonyúan jajgatott, és kérte az ördögöket, hogy hagyjanak már neki békét. Éjfél után egy órakor az ördögök visszahelyezték a királyt a koporsóba, maguk pedig eltűntek.

A meghalt király fölkel a koporsóból, odament a katonához, és azt mondta neki:– Mióta meghaltam, nem akadt még ember, aki bűnös lelkenem könyörült volna. Amíg éltem s király voltam, sok méltatlanságot követtem el népemmel. Nagy adókat vetettem ki rá, ezért a nép s a papok elátkoztak engem, mert a papoknak sem adtam ki, ami őket megillette. Ezért kell most bűnös lelkenem így

kínlódni és bűnhődni; s ezért kínoznak így az ördögök. Segíts rajtam, szánd meg kínlódásomat! Reggel mondd el fiamnak, amit láttál az éjjel, s mondd meg neki, hogy a pincében van tizenkét kád arany eltéve, ezt a pénzt ossza ki a papok között, hogy misézzenek és imádkozzanak értem, hogy bejuthassak a mennyországba. Hát te hogy jutottál ide, jóember?

A koldus elbeszélte életének eddigi sorját, hogy biz' őt csak három krajcárral bocsátotta el a királya.

A király lelke azt mondja neki:

– Az a te királyod az én édes öcsém. Ő is az ördögök karmai közé fog jutni egykor. Hanem, majd elfelejtettem, ahhoz a pincéhez, ahol a tizenkét kád arany van eltéve, itt van a kulcs. Vedd át és add oda a fiamnak, de aztán meg ne feledkezzék arról, amire kértelek.

A katona átvette a kulcsot, a király pedig visszafeküdt a koporsóba.

Másnap a király küldi az inasát, hogy hozza el a katona kardját. De éppen csak a szoba ajtajához ért, hallja, hogy a katona kiabál:

– Vigyázz, Jankó! Ne félj, Jankó!

No mert hát a katonának adtak a szobába enni- és innivalót, hogy nagyobb legyen a bátorsága, voltaképpen azért, hogy igya le magát, mert akkor az ördögök hamarabb elbánhatnak vele. Az inas szaladt vissza a királyhoz elmondani, amit hallott, a király nagyon csodálkozott, s nem akarta elhinni, hogy a katona életben van, mert akit eddig ebbe a szobába bezártak, az mind halva látta meg a reggelt. Ment egyenesen a szoba felé megnézni a katonát.

– No, mit álmodtál, katona? – kérdi a király.

– Nem álmodtam én semmit, felséges király – felelt vissza a katona –, hanem beszéltem az apád lelkével, akit az akit az asztal alatt temettél el. Eleinte megijedtem tőle, de azután megsajnáltam kegyetlen sorsát, mert az a három ördög éjfélkor bejött a szobába, kivették a koporsójából apádat, s egy óra hosszat csapdosták a földhöz, falhoz meg a padláshoz. Hiába kérte őket, hiába rimánkodott és jajgatott, hogy hagyjanak neki békét, azért se, míg csak az egy órát el nem ütötte. Akkor ismét visszahelyezték a koporsóba, az ördögök pedig eltűntek. Magunkra maradtunk. Akkor apád kijött a koporsóból, s elbeszélte nekem, hogy miért bűnhődik az ő lelke a másvilágon. Azután erősen meghagyta, kérjelek meg,

hogy a palota alatt levő egyik pincében hátrahagyott tizenkét kád aranyat oszd ki a papok közöd, s azok az ő lelkéért imádkozzanak, mert különben sohasem fog az ördögöktől megszabadulni.

– Nem hiszek én neked, te katona, hiába hazudsz nekem!

– De ideadta ám apád a pincekulcsot is. Ha nem hiszed, menj oda, és győződjél meg saját szemeiddel!

No, ezt már kénytelen volt elhinni a király. Első dolga volt lemenni a pincébe, amelyről eddig nem is tudott semmit, s amikor kinyitották, csakugyan ott találta a tizenkét kád aranyat, amelyet a papok közölt azonnal ki is osztott.

A katonát magánál tartotta a király, s este így szólt hozzá:

– Fiam, te az éjjel megint abban a szobában fogsz hálni, ahol a múlt éjjel aludtál, és reggel majd elmondod nekem, hogy bántották-e még az ördögök az apámat, vagy sem.

A katona ráállt, s este vacsora után bevezették őt abba a szobába. Mivelhogy a katonának bort is adtak, hogy az időt valamivel eltölthesse, hozzáfogott borocskázni. Egyszer csak tíz óra után megmozdul az asztal alatt a koporsó, a király felkel, mosolyogva így szól a katonához:

– Köszönöm, jó lélek, amit értem tettél, most már megszabadultam az ördögöktől. Menj, mondd meg ezt a fiamnak is azonnal, és aztán térj vissza!

Ámbár éjszaka volt már, de a katona felöltözött, és elment a királyhoz megmondani, hogy apja már megszabadult az ördögöktől. Ennek a király nagyon megörült, a katona pedig visszatért a szobájába.

Alig lépett a szobába, azt mondja neki a király lelke:

– No, fiam, ha már megszabadítottál a szenvedéstől, vigyél el engem a mennyországba!

A katona felkapta a király lelkét, és elvitte egész a mennyország kapujáig, s ott elkezdett dörömbölni. Szent Péter kinyitotta a kaput, és kinéz rajta, hogy ugyan ki dörömböl úgy. Mikor meglátta a király lelkét, azonnal beengedte, a katonának pedig azt mondta:

– Majd elmegy kend innen! Nincs itt kendnek semmi helye!

A katona elbúsulta magát, hogy hova legyen most már. „Eh – gondolta magában –, elmegyek én a pokolba, ott csak befogadnak.” Úgy is lett. Lucifer szívesen látta, és megörült neki, hogy lesz kívül

kártyáznia. Hozzá is fogtak mindjárt, de pénz helyett, ami nem volt náluk, lelkekben kártyáztak. Ott voltak ezek a falon felaggatva egy nagy szögre a szögletben. Addig kártyáztak, amíg a katona elnyert száz lelket, s miután teljes tulajdonába mentek át, betette őket a koldustól kapott tarisznyába. Azzal továbbállt, csak a mennyország kapujánál állt meg. Ott megint dörömbölt. Szent Péter kinyitotta a kaput, s a megváltott lelkeket befogadta, de a katonát még most sem eresztette be.

Elment a katona hát másodszor is a pokolba, és Lucifertől megint elnyert száz lelket. Ezeket is a tarisznyába rakta, s harmadszor is a mennyország kapujánál állt meg. A nagy dörömbölésre Szent Péter kinyitotta az ajtót, és a száz megváltott lelket beeresztette. Most már beeresztette a katonát is, mert kétszázegy lelket szabadított ki a pokolból, s ezzel érdemessé tette magát arra, hogy a szentekkel vigadjon örökkön örökké, vagy amíg csak bele nem un.

AZ ELBŰVÖLT KIRÁLYKISASSZONY

Hol volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl, volt egyszer a világon egy kocsmáros, ennek pedig két fia. Az egyiket Gergelynek, a másikat Danyinak hívták; amaz büszke és rátarti volt, emez szelíd és jámbor, akit mindenki szeretett. Az atyjuk azt szokta mondogatni:

– Akárki meglássa, ebből a Gergelyből még nagy úr lesz. Danyi, az egy hasznavehetetlen fiú.

Hát egyszer az történt, hogy két úri vendég jött a kocsmába, s mialatt Danyi a vendégeket kiszolgálta, Gergely és az apja a vendégekkel beszélgeted. A vendégek egyike elbeszélte, hogy nem messze ide van egy királyi palota, abban egy királykisasszony van elbűvölve, s csak akkor fog megszabadulni, ha valaki három próbát szerencsésen kiáll. De aztán biztosítva is van az illető, ki a királykisasszonyért ezt a három próbát kiállja, mert akkor az övé lesz a királykisasszony is meg a királyság is.

Gergelynek nagyon furdalta az oldalát ez a hír, hátha ő is elibe állna annak a három próbának, még nagy úr vagy éppen király is lehetne belőle. Hamarosan megbeszélte az apjával, s anélkül, hogy jobban meggondolta volna a dolgot, csak úgy, hűbelebalázs módjára, azonnal útra készült. Megtömte a zsebeit és az erszényét aranyakkal, egy tüzes vérű paripára felkapott, sietve elbúcsúzott apjától és öccsétől, s azzal otthagya az apai házat.

Amint így menne, mendegélne, egyszer csak az út közepén lát egy nagy hangyafészket s akörül ezer meg ezer hangyát. Mikor odaért, megszólítja őt egy nagy vörös hangya:

– Hej, vitéz, el ne gázold a mi hajlékunkat! Bizony nem bánod meg, jó tettedért jót várj!

No hiszen, olybá vette Gergely ezt a kérést, mintha nem is hallotta volna. Azért is egyenesen nekiugratott a hangyafészeknek, és összegázolta a lovával, azzal továbbnyargalt. Hej, de nagyon fáj ez a hangyáknak, s tudom, hogy nem a legjobb áldást küldték a vágató vitéz után.

Gergely tovább nyargalt, egy tóhoz ért, melyben tizenkét kacska úszkált. Mit gondolt, mit nem, egyszer csak leszállt lováról Gergely, s elkezdte a kacsákat apró kavicsokkal hajigálni. Megszólal a kácsér kacska:

– Ugyan édes vitéz, ne hajigálg bennünket azzal a kavicssal, mert valamennyiünket főbe talál sz kólintani!

De Gergely, amíg csak kedvét nem töltötte, addig dobálta a kövecskéket. Szerencse, hogy nem találta el a kacsákat. Mikor kimulatta magát, továbbment. Végre elért abba az erdőbe, ahol az elátkozott palota állott. Már messziről tündöklött a teteje és a tornya, de úgy ragyogott, hogy kénytelen volt a lovának a szemit bekötni, mert másképp a ló nem tudott előremenni a nagy fényesség miatt. Így aztán mégiscsak eljutott a kapujáig, ott leszállt a lováról, s kezdte a nagy kaput nyitogatni, de biz az nem nyílt. Erre aztán nekiállt a kapunak, s kezdte döngetni, majd egy nagy darab kővel ütögetni. Szóval, olyan lármát csapott a kapu előtt, mintha ő volna az elátkozott király. A nagy dörömbölésre egy vénasszony kinyitotta a kapu melletti kisablakot, s kérdi a vitéztől, amint a fejét kidugta:

– Nos ki az, mit akarsz?

Gergely büszkén felelt vissza:

– Én vagyok Gergely vitéz, eljöttem az elbűvölt királykisasszonyt megszabadítani.

Erre a vénasszony becsapta az ablaktáblát, s nagy sokára kinyitotta a kaput, amin Gergely büszkén belépdelt. A vénasszony bezárta a kaput, egy zsák kölest vett a vállára, s Gergelyt felvezette egy szép rétre, ott a zsák kölest széjjelszórta, s így szólt Gergelyhez:

– Ezt a zsák kölest, amit elszórtam, napszálltáig fel kell szedned, de úgy, hogy egy szem híja sem legyen.

Ezzel a vénasszony otthagya. Gergely pedig lehasalt a gyepre, s kezdte a kölesszemeket szedegetni. Már összeszedett annyit, amennyi a zsák fenekét eltakarta, mikor egyet gondolt, s így szólt:

– Ej, tán nem ettem bolondgombát, hogy én azt a töméntelen sok kölesszemet annak a vénasszonynak mind felszedjem! No bizony, addig inkább alszom egyet!

Úgy is lett. Lefeküdt és egy nagyot aludt. Mikor felébredt, a vénasszony ott állt előtte, látta, hogy a zsák üres, nagyon csóválta a fejét, s azt mondta:

– Nem jól van ez így!

Ott is hagyta rögtön Gergelyt, aki megint elaludt, és aludt egész reggelig háborítatlanul. Mikor felébredt, a vénasszony ott állt előtte, kezében tizenkét aranykulcsot tartva. Megfogta Gergely kezét, s elvezette őt egy rét közepére, ahol egy tó volt. A vénasszony ebbe a tóba dobta a tizenkét kulcsot, s azt mondta:

– Ezt a tizenkét kulcsot napszálltáig elő fogod keresni.

A vénasszony azután eltávozott. Gergelynek esze ágában sem volt a kulcsokat keresni, csak azt várta, hogy mikor eresztik már be a palotába. Napszálltakor eljött a vénasszony, s látva, hogy Gergelynél nincsenek ott a kulcsok, megcsóválta a fejét, azután kézen fogta Gergelyt, és felvezette a palotába.

No, volt itt Gergelynek mit bámulnia! Csupa arany, ezüst és gyémánt volt itt minden. A vénasszony egy nagy terembe vezette, amelynek a közepén három kisasszony volt lefátyolozva. Mind a három olyan egyforma volt, hogy különbséget tenni nem lehetett közöttük. No, Gergely, most vigyázz magadra!

A vénasszony megszólalt:

– No, te vitéz, vállalkoztál három próbára, hogy az elbűvölt királykisasszonyt felszabadítsd. Két próbát nem tudtál kiállni, most itt van a harmadik próba. Találd ki, hogy a három alak közül melyik az igazi királykisasszony. Gondolkozzál, adok rá egy órai időt.

Gergely azonban nem akarta a fejet egy óráig törni, hanem nagy hirtelen mondta:

– Én a jobb felől állót tartom a királykisasszonynak.

Ekkor a három alak levette a fejéről a fátyolt, s kitűnt, hogy a középső volt a királykisasszony, a két szélső alak pedig két sárkány. A két sárkány nyomban Gergelyhez ugrott, felkapták, s az ablakon kidobták egy szörnyű mélységbe, ahol ízzé-porrá törte magát. Belőle sem lesz ember többé! Pedig otthon ugyancsak várta az apja, hogy mikor hozza már haza királyi feleségét. Bizony nem jön ő haza soha.

Itt, hogy hiába várták Gergelyt, egyszer azt találja mondani Danyi az apjának:

– Édesapám, elmegyek én Gergely után, hátha valami baja esett valahol, s én talán segíthetek rajta. Aztán az sem lehetetlen, hogy az elbűvölt királykisasszonyt felszabadíthatom, és feleségül vehetem.

Az öreg kocsmáros egy szóval se mondta a fiának, hogy ne menjen. Ha kedve van, tessék menni! Danyi nem sokat ceremóniázott, hanem egy ócska tarisznyába lökött egy darab kenyeret magának, s amúgy gyalogosan nekiindult a nagyvilágnak. Ment hát, mendegélt, s útközben ő is észrevette a hangyafészket. De nem úgy tett, mint a bátyja, hanem kikerülte gondosan, nehogy eltapossa, s ezért a vörös hangya megdicsérte, s azt mondta, hogy jó tettét meghálálja. Aztán továbbment, és elérte azt a tót, ahol a tizenkét kacsza úszkált. Itt már leült pihenni, és elővette tarisznyáját, hogy valamit egyék. A kenyérmorzsát összekaparta, és a tóba dobta. A kacsák felkapdosták, és a kácsér kacsza megköszönte, s azt mondta, hogy jó tettét meghálálja.

Hogy ím megpihent, s az evést elvégezte, Danyi továbbindult, és lassan menve a kastély kapujáig jutott. Itt illedelmesen megállt, és várakozott, mert a kapu be volt zárva, zörgetni pedig nem mert. De a vénasszony észrevette őt, kinyitotta a kapu melletti ablakot, és megkérdezte, hogy kicsoda, s mi járatban van. Danyi szelíd hangon azt felelte:

– Eljöttem az elbűvölt királykisasszonyt megszabadítani.

Erre a vénasszony kinyitotta a kaput, s Danyit beeresztette. Azután egy zsák kölest vállára véve elvezette egy szép rétre, ott a kölest kiszórta a zsákból, s azt mondta Danyinak:

– Ezt a zsák kölest, amit elszórtam, napszálltáig fel fogod szedni, de úgy, hogy egy szem híja se legyen.

A vénasszony eltávozott, Danyi pedig egy nagyot sóhajtva hozzáfogott a kölesszedéshez, de bizony szaporátlanul ment neki nagyon.

Hát egyszer csak látja, hogy borzasztó sok hangya terem mellette, s valamennyi szedi a kölest, és hordja a zsákba úgy, hogy nemsokára fel volt szedve, pedig napszállta még messze volt. A vörös hangya is ott volt, s megszólalt:

– Azért, hogy útközben a fészkünket nem tapostad el, jutalmul eljöttünk neked segíteni. A jót jóval háláltuk meg.

Ezt mondva a hangyák eltűntek, a vénasszony pedig előkerült, s látván, hogy a köles mind egy szemig fel van szedve, azt mondta, hogy nagyon jól van. Most megfogta a Danyi kezét, és felvezette a palotába, kinyitott neki egy szép szobát, ahol kényelmesen alhatott reggelig. Reggel ismét eljött a vénasszony, kezében tizenkét aranykulcs volt. Megfogta a Danyi kezét, s levezette a rét közepén álló tóhoz, a kulcsokat bedobta a tóba, és így szólt Danyihoz:

– Ezt a tizenkét kulcsot délig elő fogod keresni!

Azzal a vénasszony eltávozott, Danyi pedig ott töprengett, hogy mitévő legyen. De nem sokáig törte a tejét, hogy a kulcsokat hogyan kellene előteremteni, mert amint a tó felé pillantott, látja, hogy tizenkét kacsa jön egyenesen hozzá, mindegyiknek egy aranykulcs van a szájában. A parton kiszálltak, és átadták Danyinak a kulcsokat. A kácsér azt mondta, hogy ezt azért a kenyérmorzsákért tették, melyeket útközben a tóba szórt nekik, mert jó tettét meg akarták hálálni.

Nemsokára jött a vénasszony, s amikor meglátta Danyinál a kulcsokat, így szólt:

– Nagyon jól van!

Ezután megfogta a Danyi kezét, s felvezette a palota nagytermébe, hol három elfátyolozott kisasszony állt. Ekkor a vénasszony így szólt hozzá:

– No, édes fiam, te vállalkoztál arra, hogy az elbűvölt királykisasszonyt megszabadítod. Az eléd adott három próba közül kettőt szerencsésen megoldottál. Itt van a harmadik próba. Találd ki, hogy a három alak közül melyik a királykisasszony! Adok neked egy órai időt. Ha nem bízol magadban, akkor menj vissza, ahonnan jöttél, mert különben halál fia vagy.

Danyi magára maradt és gondolkozott, mikor pedig a vénasszony visszatért, a feltett kérdésre azt válaszolta:

– Én azt hiszem, hogy a királykisasszony az, aki a közében áll.

E szónál a három alak levette fátyolát, és a közében egy tündérszép, angyalarcú kisasszony állt, s a kétfelől mellette álló alakok pedig sárkányok voltak, akik azonnal elrepültek a nyitott ablakon.

Ekkor a királykisasszony Danyihoz lépett, s megszólította őt:

– Te bátor és vitéz fiú, megszabadítottál engem, ezért én örök hálával tartozom neked. Ha meg nem veted, itt a kezem, felajánlom neked, légy mától fogva férjem és uram!

Danyinak majd kiugrott a szíve e szavak hallatára, úgy megszerette a szép angyalarcú királykisasszonyt, és örömmel fogadta az ajánlatot.

Siettek is azonnal papot hívni, egybekeltek, nagy lakodalmat csaptak, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

EGY SZEGÉNY EMBER KÉT FIA

Hol volt, hol nem volt, de volt a világon egy szegény ember, annak volt két fia. Ezt a két fiút az apa mindennap elküldte az erdőbe fáért. Egy napon, mikor a fiúk az erdőbe léptek, egy csinos madárka jelent meg előttük, és úgy röpködött előttük, mintha meg akarta volna fogatni magát velük, de azért, ha valamelyik fiú feléje kapott, mindig továbbrepült.

És ez így tartott egész sötét estig, fogdosták ugyan a madárkát, de utoljára sem foghatták meg. Ámde fát sem szedtek.

Mármost azon gondolkoztak, hogy menjenek haza üres kézzel, fa nélkül. – Semmi baj! – mondták a fiúk –, majd holnap kétszer annyi fát viszünk haza. – Elmentek hát haza a fiúk, de az apjuk azonnal kérdőre vonta őket, hogy miért nem hoztak haza fát.

– Azért nem hoztunk – mondta az egyik fiú –, mert egy szép madárka jelent meg előttünk, s mi meg akartuk fogni. Jártunk is utána, de nem hagyta magát megfogni, s így üres kézzel jöttünk haza. Holnap majd kétszer annyit hozunk, csak bocsásson meg atyánk most az egyszer!

– Na jól van! – válaszolta az apa –, csak aztán tegyétek is meg azt, amit ígértetek!

Másnap ugyanabba az erdőbe mentek a fiúk fáért, és alighogy az erdőhöz közeledtek, a madárka már megint ott volt. Hasonló módon fogdosták most is, mint tegnap, de nem tudták megfogni. Mit volt mit tenni, nagy búsán hazaballagtak. Az apa ismét kérdőre vonta őket, hogy hol a fa.

– Hát, apámuram, azért nem hoztunk ma sem fát, mert az a tegnapi madár megint eléünk került, s mindenáron meg akartuk fogni. De ma sem engedte magát elfogni, s így kénytelen voltunk megint fa

nélkül hazajönni. Ígérjük azonban, hogy holnap már háromszor annyit fogunk hozni.

– No jól van – válaszolt az apa ismét jólelkűen –, csak aztán tegyétek is meg, amit ígértetek.

Kimentek a fiúk harmadszor is az erdőbe, s most sikerült a madarat elfogni. Kimondhatatlan örömmel hozták haza és betették a kalitkába.

A madár ott hált, és reggelre kelve egy szép aranytojáskát tojt, amin a fiúk végtelenül megörültek. Másnap reggel ismét tojt egy ilyen aranytojást, még harmadnap is, és ez így ment egész tízig. A szép aranytojáskákat az anyjuk bevitte a városba, és ott eladta darabonként száz forintért, úgy, hogy az öregasszony ezer forinttal jött haza.

Így már hozzáfoghattak mindjárt a rendes gazdálkodáshoz, a fiúkat iskolába adták, és különféle mezőgazdasági eszközöket is beszereztek maguknak.

A madárka pedig rendszeren mindennap tojt és tojt. Az asszony pedig egy bizonyos úrral alkut kötött, hogy a tojásokat neki fogja eladni, így hát a tojásokat ennek az úrnak hordta be a városba a megállapított százforintos ár mellett.

Egyszer az asszony, amikor a tojásokat átadta ennek az úrnak, meghívta őt magához vendégségbe. Az úr megígérte ugyan, hogy elmegy, de azon a napon éppen nem ment el, hanem elment a harmadik napon, mikor a házigazda és a háziasszony nem voltak otthon.

Bement a házba, és körülnézve első dolga volt benézni a madárkalitkába, mivel a híres madárkát még sohasem látta. A madárka leeresztett szárnyakkal ült az ülőjén, mert igen nagy meleg volt. A leeresztett szárny alsó részén ez volt felírva:

„Aki megeszi ennek a madárnak a máját, az három tallért fog feje alatt találni minden napfelkeltekor, aki pedig a szívét eszi meg, az király lesz!”

Erről a szegény ember és felesége semmit sem tudtak, mert az íráshoz semmit sem értettek. De a fiaik, Péter és Pali, ennek a kis madárnak hasznos mivoltáról eleget tudtak.

Hát amint az úr elolvasta ezt az írást, fogta magát és hazament. Másnap az asszony elvitte ismét az úrnak a madártojásokat, s mikor

az a tojásokat átvette, az asszony ismét meghívta vendégségbe. Az úr így válaszolt:

– Elmegyek, hogyha a maga fia elveszi nőül az én leányomat, és nekik jegyváltáskor az aranymadárkát levágja, s annak máját a leányomnak, a szívét pedig a fiának feltalálja.

Az asszony ezt megígérte neki, és kitűztek egy bizonyos napot, amelyen ennek meg kellett történnie. Elment haza, és elmondta a férjének, hogy mit beszélt azzal az úrral. A férj azonban nem volt hajlandó erre ráállni. De a felesége annyira kérte, hogy utoljára is beleegyezett, és megüzenték az úrnak, hogy hozza el hozzájuk a leányát, és az eljegyzést megtartják.

A meghívást az úr elfogadta, és el is jött a leányával. Amint elkészült az ebéd, jelentették, hogy az asztalhoz lehet ülni.

A két fiú alig várta, hogy a máj és a szív megsüljön, s mikor már úgy gondolták, hogy megsült, a két testvér, Péter és Pali, egymásra néztek, ami azt jelentette, hogy menjünk a konyhába. Ki is mentek, s véletlenül nem volt ott senki sem. Az idősebb fiú megkapta a madár szívét, a fiatalabbik pedig a máját, és hirtelen megették, s azzal visszamentek a terített asztalhoz.

Amikor a peccsenyére került a sor, felhozták az asztalra a madárpeccsenyét is. Az úr csakhamar észrevette, hogy éppen az nincs meg, ami leginkább kellene. Megharagudott és felkelt az asztaltól, s azt mondja a gazdának:

– Na, most már vége az ebédnek és az eljegyzésnek, mert nincs meg az, ami kellene, tudniillik a madár szíve és mája.

Erre aztán a szülők és vendégek elkezdtek kérdezősködni, hogy miért kell az eljegyzést felbontani? Az úr aztán megmondta, hogy miért nem akarja most már, hogy a fiatal legény elvegye az ő lányát.

– De – mondta – hogyha az apa meglöveti a fiatalabb fiát – mert azt gondolta, hogy a fiatalabb ette meg azt a madárrészt, amire olyan nagy súlyt fektetett –, és kiveszi belőle azt a májat és szívét, ami a tálban hiányzik, hát akkor még lehet valami ebből az eljegyzésből.

A fiú szülei eleinte nem akartak erre ráállni. De végül is beleegyeztek. Elhivatták a fiú keresztapját, aki erdőőr volt, és kiküldték vele a két fiút az erdőbe, mintha gombászni mennének. Egy kis kutyát is vitt magával az erdőőr.

Mentek hát, mendegéltek az erdőn, s itt-ott gyönyörű szép gombákra akadtak, hogy öröm volt azokat szedni. A fiúk tele is szedték gombával a kosarukat, de akkor azt mondta a keresztapjuk, hogy borítsák ki, mert ezeknél még szebbeket találnak majd a nagyobb erdőben.

Tovább mentek tehát, és a fiúk úgy ügyeskedtek, hogy ismét teleszedték kosaraikat gombával. Ezt látva a keresztapjuk, elkezdett nagyon sírni. Azt mondja az idősebb fiú:

– Miért sírsz, keresztapa?

A keresztapa így válaszolt:

– Hogyne sírnék, fiam, mikor én azért jöttem ide veletek, hogy titeket agyonlőjelek, azaz csak a fiatalabbikat, és vegyem ki belőle a madár máját és szívét, a kisujját pedig vágjam le, és bizonyságul mutassam be apátoknak.

– Ej, hiszen ez nem nagy baj – válaszolt Péter. – Van itt egy kis kutyánk, ölje meg azt keresztapa, és vegye ki a máját és szívét, az is éppen olyan, mint a kis madárkéé volt. Az ujjamat pedig levágatom én, és elviszi neki bizonyságul. Mi pedig ketten úgy elmegyünk, hogy többé soha még csak hírünket sem fogja hallani apánk s anyánk.

– Jól van! – felelte az öreg keresztapa.

És azzal megölte a kis kutyát, kivette a máját és szívét, a fiú ujját pedig levágta az idősebb testvér, s azzal elbúcsúztak egymástól. A két fiú aztán bement a nagy erdőbe, s ott bolyongtak jó ideig. Hosszú bolyongás után végül eljutottak egy városba. Egy igen gazdag sváb gazda felfogadta őket szolgának.

Jó sokáig szolgáltak ott. Egyszer a város nagy terén összegyűltek királyválasztásra a hercegek, grófok és nemesek. Amikor ezt az idősebbik fiú észrevette, mindjárt gorombáskodni kezdett sváb gazdájával, és folyton veszekedett vele. Végül megmondta, hogy a királyt nála nélkül meg nem választják, és neki oda kell menni. Ott is hagyta az öccsét azonnal, és elment a királyválasztási térre, s oldalra állva bámult és bámult folyton.

Egyszerre a repülő koronát eleresztik, mert már meg volt állapítva, hogy akire a korona rászáll, az lesz a király. A korona csak repült erre is, arra is, s leszállt a mi fiúnk fejére. Ez persze nem tetszett a közönségnek. Újra repülésre bocsátották a koronát. S íme, másodszor is ott állt meg a fiú fején. Ekkor már fogták a fiút, s

eldugták egy tekenő alá, s harmadszor is repülésre bocsátották a koronát. De bizony a korona harmadszor is a fiú fejére szállt le a tekenőhöz.

– No – mondták a választók–, itt már hiába minden. Ennek így kell lenni – és megkoronázták a kis királyt. Felültették azonnal a hintóba, és elvitték egy királyi székvárosba.

A kisöccse magára maradt, s szomorkodni kezdett a bátyja után. Megköszönte gazdájának a szolgálatát, és pénzét, amely mindennap a feje alatt termett, összeszedte, s útnak indult.

Ment, ment elbúsulva, és éppen abba a városba talált bemenni, ahol a bátyja volt a király, de ő erről persze semmit sem tudott. Ott volt ő abban a városban jó sokáig, és mint pénzes ember úri módon élt. Ahol lakott, a háziasszonyának volt egy leánya, akit az anyja rávett, kérdezze ki a kvártélyos fiút, hogy mi okból van neki minden reggel a feje alatt három tallér.

És a leány szép szavakkal körülhálózta a fiatal legényt, aki aztán megmondta, hogy honnét és miért van neki mindennap a feje alatt három tallér. Mikor ezt a leány megmondta az anyjának, azt mondta:

– Tudod mit, lányom? Én csinállok olyan kávékat neked, hogyha ebből a fiú inni fog, hát azt a májat azonnal kiadja a gyomra. És mert ez a máj elemészthetetlen, ha megkapod, töröld meg és nyeld le, s akkor neked lesz a fejed alatt minden reggel a három tallér.

Úgy is történt. Adott neki ebből a kávéból, és csak egyszer szörpöntött belőle, mindjárt kiokádta az egészet. A leány azonnal felkapta a májat és lenyelte. A fiú kezdett szomorkodni, aztán összeszedte a holmiját, és elment onnét.

Ment, mendegélt, hegyeken, völgyeken keresztül. Egyszer meglát messziről valami tüzet. Odament, és ott három ördög nem tudott megosztzkodni egy nyergen. Veszekedtek csúnyául. A vándor fiú odament hozzájuk, és kérdi tőlük, hogy min veszekednek úgy. Egyikük így válaszolt:

– Hej, barátom, nagy a mi bajunk! Látod, mi hárman vagyunk, és van egy közös nyergünk. De olyan ez a nyereg, hogyha ráülsz, és azt mondd neki: „Hipp-hopp itt és itt legyenek”, hát ez a nyereg elvisz oda, ahová mondják neki. És most nem tudunk megosztzkodni rajta.

– No, ti bolondok – mondja a vándor fiú –, hát nem tudtok ti magatokon segíteni? Nézzétek ezt a három hegyet! Menjete

hárman fel a három hegyre, és aki előbb érkezik ide, azé lesz a nyereg!

– Igazság! – felelték az ördögök, és azonnal elszaladtak a három hegy tetejére.

A vándor fiú pedig ráült a nyeregre, és azt mondta neki:

– Ott legyenek a tengerek között, ahol a legszebb a kilátás, és a legszebb gyümölcsöskertek vannak!

És azonnal ott volt, az ördögök pedig ottmaradtak nyereg nélkül.

Amint a vándor fiú ott járkált a gyümölcsfák között, egy olyan körtefához ért, amelynek gyümölcse oly szagos és illatos volt, hogy lehetetlen volt belőle nem enni.

Leszakított magának egyet, és beleharapott. Azonnal lóvá változott. Erre a szegény fiú nagyon elszomorodott, és nagyon kérte Istent, hogy változtassa vissza őt emberré.

Amint így jár-kelet ott, igen szép almákra akadt.

– No – mondta –, ahogy lesz, úgy lesz, de ebből is eszem, ha még egyszer oly nagy ló leszek is.

Beleharapott és emberré lett. Erre aztán sietve szedett magának a körtéből és az almából, felült a nyeregre, és azt mondta:

– Ott legyenek abban a városban, ahol a pénzemet elvesztettem!

És egyszerre ott termett. Elment oda, ahol azelőtt szállva volt. A leány szívesen fogadta, és amikor megérezte nála a körte és az alma illatát, azt mondja neki:

– Jaj, be jó szagú körtéid vannak! Adj nekem belőle kóstolni egyet!

– Szívesen – válaszolt a fiú, s adott neki egy körtét.

Amint beleharapott a leány, mindjárt paripává változott.

A fiú ekkor a nyeret feltette rá, felült a hátára, és úgy nyargalt rajta, ahogy csak tudott szaladni.

Mikor már jól kifárasztotta, azt mondja neki a leány:

– Jaj, hagyj már békét, odaadom neked, amit kívánsz tőlem, csak ismét leány legyenek!

Erre a fiú leszállt róla, és adott a leánynak egy almát, amit a leány megevett, és ismét leány lett belőle. A leány azután kivette magából a májat, és odaadta a fiúnak, hogy egye meg.

Itt élt azután a fiú sokáig, amíg megtudta, hogy a bátyja ott a király. Hozzáment azonnal. A két testvér megörült egymásnak, hogy

a Jóisten összehozta még őket, és ott éltek, és élnek ma is talán, ha meg nem haltak

A SZERENCSÉS FIÚ

Hol volt, hol nem volt, valahol egy sáros országút mentében, volt egyszer egy jómódú gazda. Ennek a gazdának a háza mellett egy feneketlen kátyú volt az országúton, hogy aki ősszel, tavasszal arra ment, biztosra vehette, hogy bennereked úgy, hogy rendesen a jómódú gazdaember lovai vontatták ki az elakadt szekereket. Ez a nagy sár pedig onnan volt, hogy senki sem akart oda hidat építeni. A vármegyének nem futotta rá a közmunkaváltságból, a falu szegény volt, tehát nem gondolt rá senki se.

Egyszer a jómódú gazda megsokallta már az elakadt szekerek vontatását, aztán azt is elgondolta, hogy őneki is arra kell eljárni, s rendesen az ő lovai is ottrekednek, el- határozta hát, hogy saját költségén megépítteti azt a hidat.

Amint gondolta, úgy is tett. Mikor a híd elkészült, kiküldte a szolgáját a híd alá, hogy hallgatózzék, vajon mit fognak mondani a járókelők.

Ott ült a szolga egy fél napig, s kihallgatta a beszélgetésüket. Amint hazajött, elmondta gazdájának, hogy aki csak átment a hídon még eddig, mind áldotta azt az embert, aki ezt a hidat megépíttette.

Másnap ismét elküldte a gazda a szolgáját hallgatózni. Egy kis idő múlva keresztülmegy rajta Krisztus és Szent Péter. Megszólal Szent Péter:

– Uram, nagy jutalmat érdemel tőlünk az az ember, aki ezt a hidat megépíttette, mert sok embert ment meg ezután az elkárhozástól.

Mire Krisztus így válaszolt:

– Az a jutalma lesz ennek a derék embernek, aki ezt a hidat felépíttette, hogy születendő gyermeke igen szerencsés lesz, és amit csak fog kérni tőlem a gyermek maga, vagy szülője, vagy bárki más a gyermek részére, az mind meg fog adatni neki.

Ezt a szolga szóról szóra hallotta, de mikor hazament, gazdájának arra a kérdésére, hogy: „Na, mit beszéltek az utasok?”, csak annyit felelt:

– Annyit hallottam ma is, mint tegnap, aki átmegy a hídon, mindenki minden jót és jó egészséget kíván gazduramnak.

A Krisztus és Szent Pétertől hallottakról semmit sem szólt a szolga gazdájának.

Egyszer a gazda felesége lebetegedett, és fiút szült. A szolga levágott egy kisbárányt, annak vérével a betegágyas gazdasszony száját bekente, a gyermeket pedig ellopta, és elment vele úgy, hogy senki sem tudott róla hírt adni. Reggel a háznép, amint felkelt, látják, hogy a gyerek nincs. A gazda feleségére néz, s elszörnyedve látja, hogy a szája véres. Egyebet nem gondolhatott, mint azt, hogy a felesége megette éjjel az újszülöttet. Hiába szabadkozott az asszony, hiába mondta, hogy ő ártatlan. A törvény elítélte szegényt, mégpedig kegyetlen halálra. Be kell őt falazni, hogy éhen vesszen el. Az ítéletet végre is hajtották.

Az álnok szolga pedig az ellopott gyerekekkel a tengerpartig ment, ott megállapodott, s kérte Istent, teremtsen oda egy kastélyt a gyerek részére. A kastély azonnal ott termett. Akkor meg kérte Istent, adjon a gyerek részére sok pénzt. Ez is megadatott. Most dajkát fogadott a gyermeknek, maga megnősült s nevelte, iskoláztatta a fiút annyira, hogy kispap lett belőle. Mikor ezt is elvégezte, felszentelték, s ott élt képzelt apja házában.

Egyszer éjjel azt találja mondani a férfinak a felesége:

– Ugyan édes férjem, mi oka lehet annak, hogy mi oly szerencsések vagyunk? Mert hát semmit sem dolgozunk, és mégis bőséggel van mindenünk.

A férfi elbeszélte feleségének, hogy kitől jött ez a nagy szerencse rájuk. Valamikor ő szolga volt egy jómódú gazdánál, akit egy feneketlen sár fölibe saját költségén hidat építtetett, s azután kíváncsi volt megtudni, hogy az utasok mit beszélnek arról, aki a hidat építtette, őt küldte a híd alá hallgatózni, s egy nap Krisztus és Szent Péter mentek rajta át beszélgetve, és Krisztus azzal kívánta jutalmazni gazdám érdemeit, hogy születendő gyermekére kimondta, hogy az szerencsés lesz. Akárki kérjen tőle a gyermek részére valamit, azt ő megadja neki, vagy ha a gyermek bármit kíván is, az

teljesülni fog. Mikor a gyermek megszületett, megölt egy bárányt, annak vérével az asszony száját bekente, hogy azt higgyék róla, hogy éjjel megette saját újszülöttjét, a gyermeket pedig ellopta, és idejött a tengerpartra. Kérte a kastélyt Istentől, amelyben laknak, és sok pénzt a gyermek részére, akinek dajkát fogadott és felnevelte. Az anyát aztán a törvény elítélte, és elevenen befalazták, s ott bizonyosan éhen veszett.

Mindezt a fiú, aki már ekkor felszentelt pap volt, végighallgatta, és leginkább az fájt neki, hogy szegény ártatlan anyját elevenen befalazták. Istenhez fohászzkodott, és kérte, hogy a hálátlan tolvaj embert, aki őt ellopta, változtassa azonnal kutyává. Ez azonnal megtörtént. Akkor az asszonyhoz fordult, s mondta neki, hogy hagyja el a házat rögtön. Az asszony azonnal távozott. Ekkor a pap kérte Istent, hogy a kastély pusztuljon el. Ez is teljesült.

Mikor így magára maradt a pap, elindult a kutyával szülőföldjére felkeresni atyját, ha még életben volna. Amint mentek, mendegéltek, éjszakára egy gazdához szálltak be, aki szívesen látta a papot, és kínálta erősen vacsorával, de a pap megköszönte szépen, és nem fogadta el.

– De hát a kutyának csak adhatunk valamit?

A pap azonban így válaszolt:

– A kutyának majd én adok magam enni.

Ezt mondva, az égő kemencéből kikapart egy lapátra való tüzes szenet, odatette a kutya elé, s ráparancsolt, hogy egye meg. A kutya kénytelen volt enni, amin a háziak nagyon elcsodálóztak, s azt mondták:

– No, ilyet még sohasem láttunk, hogy a kutya tüzes szenet egyék.

Erre a pap megszólalt:

– Hát olyat láttatok-e, hogy egy anya saját újszülött gyermekét megette?

– Olyat se láttunk, szent igaz! – felelték a háziak.

Másnap reggel a pap tovább folytatta útját, s estvére ismét betért egy faluba egy gazdához. Ott a papot kínálgatták szintén vacsorával, de ő nem fogadta el, hanem kutyájának itt is izzó szenet adott enni. Erre a háziak bámulva mondták:

– No, ilyet még sohasem láttunk, hogy egy kutya tüzes szenet egyék.

– Hát olyat láttatok-e, hogy egy anya saját újszülött gyermekét megette? – felelt vissza a pap.

– Olyat se láttunk – mondták a háziak. – De hallottuk, hogy itt és itt, ebben meg ebben a faluban egy anya újszülött fiát az első éjjel megette.

A pap reggel elbúcsúzott a szíves házigazdától, és kutyájával ama bizonyos falu felé indult, amelyben ő született. Nemsokára el is jutott a faluba, s apja után kérdezősködött, akit meg is talált. Beszédbe ereszkedett vele, és kérte, mutatná meg neki azt a helyet, ahová feleségét befalazták. A pap a mutatott helyre ment, s ott buzgón kezdett imádkozni Istenhez, mondván:

– Istenem, add vissza nékem anyámat, az őt körülzáró falat engedd széthullani úgy, hogy anyám sértetlenül maradjon, s mint ártatlan vértanú keljen újra életre!

E szavak után a kőfal széthullott, az ott levő csontváz testet öltött magára, s a befalazott asszony elevenen lépett elő. A pap elmondta neki, hogy ő a fia, s benne anyját látja, mire az asszony fia nyakába borult, és csókokkal halmozta el. De már akkor a gazda is odaborult kedves, rég nem látott felesége nyakába, és örömeiben sírt, mint a gyerek.

Hogy az igazság feledésbe ne menjen, a pap kérte Istent, hogy a kutyát változtassa újra emberré, ami meg is történt. De az ember vesztére, mert abba a falba, ahova az asszony volt elítélve, a hűtlen szolgát falazták be.

A szerencsés fiú aztán szüleivel nagy isteni félelemben élt sokáig még, s talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

A HUSZONÖT TESTVÉR

Hol volt, hol nem volt, de valahol a kerek világon volt egy apa, akinek huszonöt fia volt. Bizony, kimondani is sok, hát még annyi fiúnak enni adni, azokat ruházni, taníttatni, elég gond az egy apának. De megint ahol huszonöt férfi fog a munkához, van ám annak ott látatja.

No, elég az hozzá, hogy se az apa a huszonöt fiúra, se a huszonöt fiú az apára nem panaszkodott, éltek, ahogy tudtak. De azt a fogadást tették a fiúk, mikor már emberszámba mentek, hogy ők mind a huszonöten egyszerre fognak megnősülni, mégpedig olyan házból, ahol huszonöt leánytestvér van; s abban testvériesen megegyeztek, hogy kor szerint fogják elvenni a leányokat, vagyis a legidősebb fiú a legidősebb leányt, s így fokozatosan le, hogy a legfiatalabb leány a legfiatalabb fiúnak jusson.

Mikor ezt így egymás közt megbeszélték és elintézték, bementek a fiúk az apjukhoz, a legidősebb volt a szószóló:

– Édesapám, mi házasodni akarunk, mégpedig egyszerre s olyan háztól, ahol huszonöt leány van. Mi nem járhatunk a világba huszonötfelé, azért menjen édesapánk, és keressen nekünk a világon egy olyan apát, akinek huszonöt eladó lánya van, mert mi mind a huszonöt leányt elveszük. Azt tudjuk, hogy nem lesz könnyű dolog huszonöt leányt egy fészekben találni, és ez sok fáradságba is fog kerülni, azért hát jó lesz, ha édesapám vesz magának az útra egy pár vasbocskort, és vesz magához egy tarisznya pénzt.

– Édes fiam, én megteszem szívesen, amire kértek, s ha Isten úgy akarja, talán meg is találom azt a huszonöt leányt nektek, de hogy mikorra kerülök vissza, azt nem tudom.

A fiúk elbúcsúztak, az öreg apa pedig elindult. Bejárta már egy év alatt a világot keresztbe is, hosszába is, de bizony nem akadt még olyan apára, akinek éppen huszonöt leánya lett volna. Volt sok

helyen, ahol huszonhárom vagy huszonnégy leányt talált, de huszonöt nem volt sehol. Mikor már a pénze is elfogyott, meg a vasbocskora is elkopott, szomorúan ballagott hazafelé, s útközben betért egy faluba. Minthogy éppen vasárnap volt, hát szegény feje bement egy templomba az Istennek hálát adni, hogy eddig útját erőben, egészségben megjárhatta. Mise után bement a kocsmába, és ott megreggelizett.

Amint így lelkét és testét megvigasztalva továbbmenne az úton, a falu végén mindjárt két ekét lát szántani, s éppen vasárnapon. Közelebb menve megismeri az egyik eke szarva mellett azt a papot, aki misét mondott a templomban. Megbotránkozik az öreg, s így szólítja a papot:

– Tisztelendő szent atyám, hogy teheti azt vasárnapon, hogy ország-világ szeme láttára szánt, és ezzel a népnek rossz példát mutat!

A pap így válaszolt:

– Haj, édes barátom, én kénytelen vagyok vasárnap is szántani, mert nekem huszonöt leányom van, azokra pedig ugyancsak kell gazdálkodni, hogy férjhez tudjanak menni, és földönfutók ne legyenek.

Megörül az öregember a szónak, s azt találja erre mondani:

– No, édes tisztelendő úr, annyi baj legyen! Nekem meg van huszonöt fiam. Úgy is abban járok már egy év óta, hogy hol találnék egy fészekben huszonöt leányt, mert a fiaim csak úgy akarnak megnősülni, ha egy házban huszonöt leánytestvér van. Mit gondol, ideadná-e a lányait az én fiaimnak?

– Kész örömmel – felelt vissza a pap.

Nem is ceremóniáztak sokat, hanem elfogadták kölcsönösen a fiatalok összeházasítását. Kitűzték a napot is, amikor a huszonöt fiúnak át kell jönni a huszonöt leánnyal megtartani az esküvőt és a lakodalmat. Az öregember aztán vígan ballagott hazafelé.

Otthon a fiúk mód nélkül örültek a ritka szerencsének, s nem tudtak eléggé hálálkodni öreg apjuk szerencsés visszatérésén. Készültek is a lakodalomra. Minden fiú, de még az öreg apjuk is lóhátra ült, s úgy indultak el huszonhatan menyasszonyt hozni. Mikor már jókora utat megtettek volna s pihenhettek, megszólal a legfiatalabb fiú, aki táltos volt:

– Megálljatok csak, fiúk! Egyre nem gondoltunk otthon. Hiszen nekünk csak egy szobánk van odahaza, ha majd hazahozzuk a feleségeinket, hol férünk el annyian abban az egy szobában? Gondoltam én valamit. Nekem jobb lesz visszatérni, s a faluban összevásárolni vagy tíz lakóházat, ahova a feleségeinket elhelyezzük. Ti csak menjetek és hozzátok haza az én lovamon az én jegyesemet is. Hanem, fiúk, mondok nektek még valamit, de jól eszettekbe véssétek ám, amit mondok, mert ha nem úgy lesz, amint elmondom, nagy baj kerekedik abból. Amikor jösztek hazafele, sehol se maradjatok éjszakára, akármilyen későre jár is az idő, hanem menjetek tovább és tovább, míg csak a lovam meg nem áll a jegyesemmel. Ott bátran leszállhattok a lovakról, és ott éjszakázhattok, mert az a hely tiszta lesz. Akárhol egyebütt fogtok megállni, mindenütt a Lucifer földjén lesztek, s ha ezen a földön éjszakáztok, nagyon rosszul jártok.

Miután a huszonnégy testvér öreg apjukkal továbblovagolt, a legfiatalabb visszatért a falujába.

A többiek aztán érkeztek a paphoz, ott megcsinálták a nagy esküvőt, lagzit laktak, nagyokat táncoltak, s mindezek után mindegyik fiú feledtette a maga feleségét a lovára, a legkisebb fiú lovára felült egyedül a legkisebbik leány, s ő vezette legelől a násznépet hazafelé.

Mentek, mendegéltek, s egy nagy pusztára értek, ahol igen kövér legelőt találtak. Minthogy falut nem láttak se közel, se távol, s nemigen hitték már, hogy éjszakára valami hajlék alá juthassanak, abban állapodtak meg, hogy itt maradnak, ahol olyan kövér, jó fű van. Leszálltak hát lovaikról, tüzet raktak, a lovakat pedig kicsapták a rétre gyepeim. Elfeledkeztek már róla, hogy mit kötött lelkükre a legfiatalabb testvér.

De a legfiatalabb testvér jegyese nem maradt ám velük, mert a lova tovább vitte valami jó puskaövényire, s ott állt meg. A leány is leszállt a lóról, és itt éjszakázott egymagában. Ez a hely már nem volt a Lucifer birtokában, de a másik, ahol a huszonnégy testvér leszállt, az a Lucifer birtoka volt. A testvérek egyébként észre sem vették, hogy a legfiatalabb testvér jegyese nincs köztük.

Másnap, amint a huszonnégy fiatal pár felébredt, uram teremtőm ne hagyj el! – úgy megijedtek, hogy alig tudtak szóhoz jutni. A rét,

ahol aludtak, körül volt tüzes fallal véve, s nem tudtak onnan kiszabadulni. Csak most jutott eszükbe a legfiatalabb testvér mondása, mert észrevették, hogy annak a jegyese nincs köztük. Amint így tépelődnének, hogy mi lesz már most velük, egyszer csak ott terem Lucifer, s nagy mérgesen rájuk kiált:

– Hát kutyázom adta, ki engedte meg nektek, hogy az én rétemen tanyát üssetek? Most mindjárt kiveszem belőletek a lelket.

Ezek halálra rémülten nekiestek, hogy bocsássa meg az el követett hibát, de már este volt, nem tudtak merre menni. Majd jóvá teszik ők azt így meg úgy, bizony meg nem bánja. Lucifer végighallgatta a könyörgésüket, jólesett fekete lelkének, hogy ezek a szegények úgy gyötrődnek a bensejükben, s mikor már látta, hogy a veríték is kiverte arcukat, megszólalt:

– No, egy feltétel alatt megbocsátok, s visszaadom nektek az életet, ha adtok írást, hogy otthon maradt legfiatalabb testvéreteket nekem adjátok. Inkább áldozzátok fel őt magatok közül, mintsem hogy negyvenkilencen a halál fiai legyetek. Ha ajánlatomat el nem fogadjátok, itt vesztek lovastól együtt.

Haj, de nehéz szívvel adták ki Lucifernek azt az írást, melyben kötelezik magukat, hogy otthon maradt testvérüket ezennel általadják Lucifernek. Nagyobb bizonyosság okáért még az öregnek is alá kellett azt írni.

Mikor ez így rendbe jött, Lucifer egyet fújt a tüzes falak felé, s azok elenyésztek rögtön, a násznép pedig folytatta útját tovább. Egy jó puskalövésnyire megtalálták a legfiatalabb testvér jegyesét, s mondogatták magukban: „Hej, itt kellett volna nekünk voltaképpen éjszakázni és nem amott!” De a történetekről nem szóltak semmit a sógornőnek.

Az otthon maradt fiú azonnal megtudta, hogy őt testvérei eladták Lucifernek. Mivelhogy táltos volt, kitalált ő előre mindent, s elgondolta magában, mintsem az ördög vigye őt el, inkább ő megy az ördögöt felkeresni. El is indult azonnal.

Ment, mendegélt nagy sebesen, egyszer találkozik a testvéreivel. A jegyese már messziről mosolygott elé, mint leendő férjére. De a legény, amint közelébe ért, kirántotta a kardját, és levágta a leány fejét egy suhintásra. Testvéreinek s atyjának keserű szemrehányást

tett, amiért őt eladták Lucifernek, s azzal el sem búcsúzva tőlük, felkapott lovára és elnyargalt.

Eljutott végre arra a helyre, ahol a testvérei éjszakáztak. Egy nagy, magas kősziklát talált ott, felmászott hát a kőszikla tetejére szétnézni, hogy mit lát onnan. Hát éppen a kőszikla csúcsán egy bölcsőt látott, abban pedig egy szépséges szép leányt, aki, egyéb dolga nem lévén, ringatta magát a bölcsőben. Közelebb megy a fiú hozzá, a leány is észreveszi őt s megszólítja:

– Mit keresel itt jófiú?

– Lucifer kastélyát – feleli a fiú. – A testvéreim eladtak Lucifernek, de inkább én jöttem el hozzá, minthogy az ördög hozzon ide.

A leánynak megtetszett a fiú, s így folytatta beszédét:

– Látod, én Lucifernek vagyok a leánya. Anyám elhalt, a mostohaanyám nem akart a háznál tűrni, s emiatt apám elűzött a házától, azóta itt kell laknom. Én nagyon jól ismerem az apám természetét. Ha te most elmegy hozzá, ő azonnal megfoszt életedtől. De én képes vagyok életedet megmenteni, ha esküvel ígéred, hogy én leszek a feleséged, te pedig az én férjem.

A fiúnak tetszett ez az ajánlat s megesküdött azonnal, hogy feleségül veszi Lucifer leányát, csak segítse ki Lucifer karmai közül.

Amint beesteledett, azt mondja a leány a fiúnak:

– Most elmegy atyámhoz, és bemutatod nála magad, hogy te vagy az a fiú, akit a huszonnégy testvértől megvásárolt. Erre ő kínálni fog téged étellel-itallal, de te se ne egyél, se ne igyál, hanem kérj magadnak munkát, mivel nagyon szeretsz dolgozni. Ez igen fog neki tetszeni, és téged megszeret, ha fogja látni, hogy munkát kérsz magadnak, de enivalót nem. A munkától ne félj, mert én segíteni foglak minden munkában. Az egész szolgálatod három éjszaka lesz mindössze. Ha ezen a szolgálaton átesel, ne félj, nem lesz többé semmi, bajod. De a három éjszakai munkát csak azért kapod, hogy apám életedtől megfosszon. Lesz ő irántad haragos is, hanem azért mindig nyájasan fog veled beszélni.

Így ellátva sok jótanáccsal, a fiú elment Luciferhez, s bemutatta neki magát, hogy ő az a fiú, akit a huszonnégy testvér eladott. Nem akart otthon tovább maradni, s eljött jószántából ide. Ha valami, dolog lenne, szívesen ajánlja magát.

– Ezt már szeretem – mondta Lucifer –, nagyon szép tőled, hogy mindjárt munkát is kérsz. Úgy látszik, dolgozó fiú vagy. Ilyen szolga kell nekem. Hanem hát ráérünk még arra, előbb egyél-igyál!

– Köszönöm szíves jóakarátát – feleli a fiú –, nem vagyok most éhes, se szomjas, inkább szeretnék valamit dolgozni ahelyett.

– Derék fiú vagy! No, nem erőltetek hát, ha egyáltalán nem akarsz se enni, se inni. Ha dolgozni akarsz, hát itt, ebben a nagy tölgyes erdőben az éjjel csinálj egy szőlőtelepet húsz mérföld hosszúságban és öt mérföld szélességben. A tölgyfákat kiirtod gyökerestől, és ölbe rakod. Az üresen maradt helyet feltöröd, megkapárod, és holnap reggel nyolc óráig szőlőtőkékkel beülteted, a szőlőket megérlelteted, s nekem három tányéron három különböző fajta szőlőgerezdet behozol. Egyúttal bejelentetted, hogy a szőlőskert készen van, sőt a közepén egy kastély nagyságú borház is épült. Ha mindezt így, ahogy elmondtam, meg nem teszed, akkor ne kíváncsozzál, fiam, tovább élni!

Hát hiszen kíváncsozott volna a szegény fiú élni, de ilyen munkát nem hallott ő még soha, s bizony ennek hallatára kicsibe múlt, hogy halálra nem vált, meg aztán, gondolta, előbb-utóbb úgyis halál fia lesz. Úgy ment ki a házból, mint akit egy nagy bottal fejbe ütöttek, annak is a bunkós végivel, s nem lát se előre, se hátra, úgy elszédült. Kint azonban a friss levegőn magához jött, s ment nagy búsan, keseregve a köziklán lakó leányhoz, elmondván neki apróra, hogy micsoda munkát adott ki neki az éjjelre Lucifer.

A leány vigasztalta, hogy ne féljen, majd kisérti őt, csak legyen nyugodt, és feküdjék le aludni. Azután kivett a leány a zsebéből egy sípot, belefújta háromszor, s egy szempillantás alatt annyi ördög termett ott, mint az égen a csillag.

– Mit parancsolsz, úrnőnk? – mondták az ördögök.

– Azt parancsolom, hogy ennek az erdőnek a helyén húsz mérföld hosszúságban és öt mérföld szélességben egy szőlőskert teremjen az éjjel. Minden fa tövestől ki legyen tépve, ölbe rakva és a szőlőskert közepén egy kastély nagyságú borház álljon. A szőlő reggeli nyolc óráig beérjen.

– Meglesz parancsod szerint! – felelték az ördögök.

Hát bizony az a sok fene ördög nekiállt a nagy erdőnek, kinyűtte a fákat, mint a kendert szokás, ölbe rakták, a földet feltörték,

felszántották, szőlőtőkékkel beültették, a közepén egy kastély nagyságú borházat is építettek, s reggeli nyolc óráig készen volt minden.

Reggel a leány felkölti a fiút, s mondja neki:

– No fiú, ott a szőlő készen, nesze három tányér, szakíts le három különböző fajta szőlőfürtöt, tedd a tányérra, s vidd be apámnak! Majd fogja kérdezni tőled, hogy kitől tanultad ezt a mesterséget, te feleld neki, hogy az Istentől, és ne egyél, ne igyál nála semmit.

Így kitanítva, a fiú fogta a három tányért, elment a szőlőbe, kiválasztott három különböző fajta szőlőt, mindegyikből egy fürtöt leszakított, rátette a tányérokra, és bevitte Lucifernek.

Hej de nem tetszett Lucifernek sehogy sem, hogy a fiú olyan takarosán elvégezte a rábízott munkát, mert most már el sem vehette az életét, hanem azért nem haragudott egy cseppet sem. Kínálta a fiút erősen, hogy egyék, igyék, de az így felelt neki:

– Köszönöm szíves jóakarátát, de nem tudok se enni, se inni, annyira el vagyok fáradva az éjjeli munkától.

– Ugyan hallod-e, mondd csak meg nekem, ki tanított téged erre a munkára, amit olyan derekasan elvégeztél? – kérdi Lucifer.

– Az Isten – válaszolt a fiú.

– No jól van, elmehetsz, de este itt légy megint újabb parancsodat meghallgatni!

A fiú otthagya hát Lucifert, kiment a kősziklán lakó leányhoz, lefeküdt, és aludt egész estig csendesen. Este elment Luciferhez, aki a következő parancsot adta neki:

– Holnap reggeli nyolc óráig egy harminc mérföld hosszú hidat fogsz építeni madártrágyából. A híd két széle be legyen ültetve különféle fajtájú fákkal öt ölnyi távolságra egymástól. Minden fa virágjában legyen, és a tetején más-más fajtájú madárka füttyöljön. Ha parancsodat nem teljesíted, akkor holnap halál fia vagy.

Nagyon elszomorodott erre a parancsra szegény fiú, azt sem tudta, hogy menjen ki a szobából, még a kilincset sem találta. De aztán mégiscsak kitalált, és sírva fakadt az istenadta szegény fiú, mert ilyen munkát véghezvinni, ha a lelke kiszakad, sem tud. Elpanaszolta hát menyasszonyának szörnyű baját, s az azonnal meg is vigasztalta őt.

– Sohase búsulj, édes szerelmem, majd segítek én rajtad, csak feküdjél, és aludjál békében.

A leány elővette varázssípját, háromszor belefújta, s egyszerre annyi ördög termett ott, mint az erdőn a falevél.

– Mit parancsolsz, úrnőnk? – kérdezték az ördögök.

– Azt parancsolom – mondta a leány –, hogy reggeli nyolc óráig építsetek egy harminc mérföld hosszú hidat madártrágyából, a híd két széle be legyen ültetve öt ölnyi távolságban egymástól különféle fajtájú fákkal, a fák virágozzanak, s minden fa tetején egy-egy madárka füttyöljön, de annyiféle fajta legyen a madár, ahányféle a fa.

– Meglesz parancsod szerint – felelték az ördögök.

Azzal, mint a csirkék, szanaszét szaladtak a világba, s reggelre készen volt a híd, parancsolat szerint.

Lucifer amint a kastélyból kilépett, s meglátta a hidat a virágzó fákkal, és meghallgatta a füttyörésző madarakat, elcsudálkozott szörnyen a fiú nagy mesterségén. Meg is kérdezte mindjárt tőle:

– Ejnye, fiú, mondd meg hát, ki tanított téged erre a nagy mesterségre?

– Maga az Isten! – válaszolt a fiú kurtán.

– Jól van no! De aztán este itt légy megint meghallani parancsomat!

Estefelé a fiú beállított Luciferhez, aki őt nyájasan fogadta. Kedveskedni akart neki, és váltig kínálta étellel, itallal. De a fiú nem akart se enni, se inni, hanem munkát kért. Lucifer nagyon megdicsérte őt jó magaviseletéért, mert, hiába, az a jó szolga, aki se nem eszik, se nem iszik, és mégis munkát kér, hogy dolgozhassék. Ki is adta neki az éjjeli munkát azonnal!

– No, szolgám, az éjjel egy vén kancát fogsz az istállóban őrizni reggelig, de úgy vigyázz ám, hogy valaki el ne lopja, mert akkor véged van.

A fiú örömmel ment jegyeséhez, s nagy magabiztosan elmondta, hogy ma könnyű munkát kapott, mert csak egy vén kancát kell őrizni az istállóban reggelig, hogy valaki el ne lopja.

De a lány így felelt erre:

– Jaj, szerelmem, ez az éjszaka lesz neked a legterheesebb, mert az a vén kanca az én mostohaanyám, s mihelyt beteszed a lábadat az istállóba, azonnal meg fog ölni, mivel az apám másként nem

tudott rajtad kifogni, és életedet nem tudta elvenni. Hanem megszabadulsz te ebből a bajból is, ha rám hallgatsz. Eredj most a kovácshoz, és csináltass magadnak egy vasbotot, hegyes vassarkantyút és vaskantárt, azzal gyere vissza. Én itt majd begöngyöllek húsz bivalybőrbe, a két bőr közeit kitöltöm hamuval, a bőrök ki lesznek rakva gombostűvel. Így felfegyverkezve bemegy az istállóba, erre az én mostohám elnyeríti magát, s azonnal hozzád ugrik, fogja rólad a bivalybőröket harapdálni. Te azalatt a vasbottal üsd a szemét, száját, ahogy csak bírod. Mikor már a huszadik bivalybőrt is leszaggatta rólad, akkor vedd rá a vaskantárt, és ülj rá, szorítsd meg jól a két lábaddal, és sarkantyúzd meg úgy, hogy a bele is menjen ki. Egyik kezeddal húzd erősen a kantárt, a másikkal pedig a vasbotot forgatva üsd, amíg csak bírod. Mikor elesik alattad, te még akkor is csak üsd mindaddig, amíg csak szuszogását hallod. Hanem akkor aztán szaladj egyenesen hozzám, hogy utol ne érjen.

Úgy is volt. A fiú csináltatott magának a kovácsnál egy vasbotot, vassarkantyút és vaskantárt. Azzal hazajött. A jegyese bevarrta őt húsz bivalybőrbe, azután elbocsátotta. Mikor belépett az istállóba, a vén kanca nagyot nyerített, s hozzáugrott a fiúhoz, fogaival kezdte a bivalybőrt leharapdálni róla, mialatt a fiú vasbottal ugyancsak ütlegette a vén kanca szemét, száját. Háromórai harc után kiverte a kanca két szemét, s mikor a kanca mind a húsz bivalybőrt letépte róla, akkor a fiú ügyesen rávetette a vaskantárt, felugrott rá, vassarkantyú közé fogta a kancát, s addig sarkantyúzta, míg csak a belét ki nem eresztette, azalatt a vasbottal a fejét ütötte annyira, hogy a kanca utoljára összerogyott alatta. De még azután is verte vagy egy félóráig. Akkor hirtelen kiugrott az istállóból, és szaladt egyenesen a jegyeséhez elmondani neki az egész viaskodást.

– Hallod-e, én úgy látom, hogy nem elég jól verted te meg a kancát, kellett volna még ökelmét vagy egy óráig ütnöd, hogy döglött volna meg egészen. Így életben maradt, mert csak tettette magát, mintha döglőve volna. No de ne beszéljünk sokat, ülj fel reám, és fussunk, mert ő már tudja, hogy én adtam neked a tanácsokat, s azért vagy ő, vagy atyám üldözni fog minket.

Az összevert kanca pedig bement reggel a férjéhez, Luciferhez, s elbeszélte neki, hogy mi történt vele az éjjel. Azt is elmondta, hogy az elűzött mostohaleány volt az, aki a fiút tanácsokkal ellátta,

valamint annak is ő az oka, hogy ő most így össze van verve. Azért csak szaporán utánuk, fogja el őket, és semmisítse meg mind a kettőt.

A leány felkapta a hátára a fiút, és elrepült vele. Azalatt az apja, felesége unszolására, szintén felrepült a levegőbe, és üldözőbe vette őket. Már jó ideje repültek, egyszer csak megszólal a leány:

– Nézz csak hátra, nem jön-e valaki utánunk?

– Látok egy kék felhőt sebesen jönni.

– No, ha kék felhő, akkor az az én apám. De járjunk túl az eszén! Te átváltozol egy vén emberré, én pedig egy tábla köles leszek. Te a kölesről fogod a madarakat hessegetni, s odajön hozzád az apám, és azt fogja tőled kérdezni, hogy nem láttál-e egy fiút meg egy leányt erre jönni. Te válaszold neki, hogy akkor láttad, amikor az első barázdát vágta ehhez a kölesvetéshez. Az apám azt fogja hinni, hogy minket úgysem érhet utol, hát vissza fog fordulni, mi pedig visszaváltozunk és továbbrepülünk.

Úgy is történt. A fiúból vén ember lett, a leányból egy tábla köles. Odaér Lucifer, s kérdi a vén embertől:

– Hallja kegyelmed, nem látott erre menni egy fiút meg egy fiatal leányt?

– Láttam biz' én, amikor a kölesvetéshez az első barázdát vágta.

– No, az bizony jó régen lehetett – mondta Lucifer.

Elgondolta magában, hogy ha az olyan nagyon régen volt, akkor utol sem érheti őket, minek fárassza hát magát haszontalanul. Sarkon fordult, és hazament. Otthon elbeszélte a feleségének, hogy hogyan járt.

– Ó, te vén szamár – rivallt rá a felesége –, hiszen az a vén ember a fiú, a tábla köles meg a leányod volt. Eredj, szaladj utánuk tüstént!

Erre a szóra Lucifer egy kicsit meg is neheztelt.

– Hej, asszony, ha én szamár vagyok, s te okosabbnak tartod magadat, hát csak szaladj te utánuk!

De az asszony nem engedett, mondván, hogy ő nem mehet, mert össze van verve.

Lucifer tehát jobbnak látta sebesen elvonulni felesége szeme elől, s azzal utána a két fiatalnak.

A két fiatal pedig átváltozott előbbi alakjába, s megint futottak repülve egypár napig. S mikor a leány már megsejdtette, hogy valaki üldözi őket, azt mondja a fiúnak:

– Nézz csak hátra, nem jön-e valaki utánunk?

– Látok egy kék felhőt sebesen jönni, mint a szélvész.

– Ez az apám, mindjárt utolér, hanem hogy el ne foghasson, te változzál át molnárrá, én pedig átváltozom ócska malommá, melyről már a zsindelyek is hullanak. Eljön hozzád az apám, s fogja tőled kérdezni, hogy nem láttál-e egy fiút meg egy leányt erre menni. Te azt feleld neki, hogy láttam, mikor ehhez a malomhoz az első talpfát hoztam. Az atyám ezt igen régi dolognak fogja találni, s visszatér, mi meg visszaváltozunk és továbbfutunk.

Úgy is történt nemsokára. A fiúból vén molnár lett, a leányból ócska malom. Amint odaért Lucifer, kérdi nagy sietve:

– Hallja kegyelmed, nem látott erre menni egy fiút meg egy leányt?

– Láttam biz' én, mikor ehhez a malomhoz az első talpfát hoztam.

– No, az bizony jó régen lehetett – mondta Lucifer.

Elgondolta magában, hogy olyan régen mehetek azok a fiatalok arra, hogy lehetetlen őket utolérni. Fogta magát, és visszament. De otthon a felesége, amint meglátta az arcát, mindjárt kitalálta, hogy üres kézzel jött vissza. Ki is fakadt rá:

– Már látom, hogy ostoba vagy, s magamnak kelt utánuk mennem!

Azzal, mint a szélvész, kicsapott a házból, és rohant nagy méreggel a fiatalok után, mert már azalatt kigyógyult az üti egekből.

A két fiatal visszaváltozott előbbi alakjába, s még nagyobb sebességgel kezdett repülni. Egyszer azt mondja a leány:

– Nézz csak hátra, nem látsz-e valamit?

– De látok egy nagy veres felhőt, mely mint a szélvész fut utánunk.

– Ez az én mostohám, ő már vigyázóbb lesz, mint az apám. De azért kibánunk vele is, s fogadom, hogy nem tér vissza többé soha. Hamar alakulj át kácsér kacsának, én meg átváltozom tengernek. Mostohám megismer a kácsér kacsában téged, s engem is a tenger alakjában. Téged fog híni magához e szavakkal: „Táj, táj, táj!” Te

menj feléje, aztán fuss el tőle, s így csalogatva vidd be egészen a tenger közepéig, ott aztán majd belefutad.

Úgy is lett. A fiú átváltozott kácsér kacsának, a leány meg tengernek. Egyszer csak ott terem Luciferné, s kezdi a kácsér kacsát csalogatni, mondván:

– Táj, táj, táj!

A kácsér kacsá hol eléje került, hol megbillentette a farkát s elúszott. Luciferné pedig mindenütt utána, be egész a tenger közepéig. Ekkor hirtelen a tenger nagy hullámokat vetett, s Lucifernét eltemette örökre.

Így szabadult meg a két fiatal szerelmes a vén boszorkától. Most a fiatalok visszaváltak és elrepültek abba a faluba, ahol a fiú lakott.

Nagy öröm lett otthon, a szülők és a huszonnégy testvér feleségeikkel együtt siettek a hazakerült vándor fiút üdvözölni és csókolni szerencsés megszabadulásáért. Még nagyobb öröm töltötte el őket a szép leány láttára, aki a fiút megszabadította, és magához láncolta szerelmével.

Siettek is másnap a paphoz, aki összeeskette őket. Nagy lakodalmat csaptak, s még most is élnek, ha meg nem haltak.

A SZEGÉNY EMBER HÁROM LEÁNYA

Volt a világon valahol egy szegény ember, ennek volt három leánya, de mert nagyon szegény volt, nem akadt ember, aki feleségül vette volna legalább a legidősebbet.

Egyszer fonóban volt a leány. A falubeli fonólányok mindegyikének volt udvarló lovagja, aki az orsót felemelte, ha leesett. Csak a szegény ember leányának nem volt lovagja, aki fölemelte volna az orsóját, ha leejti.

Szomorú helyzetén töprengve, így gondolkozott magában:

„Ó, Istenem, ha már nincs udvarlóm, legalább volna egy ördög ember képében, aki nekem udvarolna.”

Alig mondta ki a nehéz leszólást, már jött is egy derék legény, és jó estét kívánva, leült a szegény ember leányához, s emelgette az orsóját, amikor leesett. Mikor a fonókának vége lett, az új udvarló hazakísérte a szegény ember leányát, aki bemutatta szüleinek udvarlóját. És ez így ment azután többször is. Nemsokára aztán a legény megkérte a leány kezét, s elmondta neki, hogy minő nagy szüksége van egy háziasszonyra, és hogy milyen gazdag ember ő.

A leány örömmel fogadta a felajánlott házasságot, felkészülve elbúcsúzott szüleitől, és szívesen elment férjével. Amint mentek, mendegéltek, a menyecske megszomjazott. Épp egy forrásnál haladtak el, s megszólal a menyecske:

– Vízet ihatnám!

– Menj, s igyál ebből a forrásból – feleli a férj –, én majd bevárlak!

A menyecske elment a forráshoz, s egy öreg embert talált ott, aki szintén vizet akart volna inni, s kérte a menyecskét, adna neki vizet inni. Ez pedig így válaszolt:

– Jaj, dehogy adok neked inni, öreg, hisz magam sem ihatom, mert a férjem itthagyt.

S azzal visszatért a férjéhez, s haladtak tovább a férje hazája felé. Amikor hazaértek, a menyecske látta, hogy férjének nagyszerű várkastélya van. Bementek a kastélyba, s a férj megmutogatta feleségének összes kincseit, átadott neki tizenegy szobakulcsot, de a tizenkettedik szoba kulcsát nem adta át. A menyecske örült, hogy milyen jó dolga lesz neki itten. Másnap azt mondja a férj a feleségének:

– Nesze, lelkem, itt van ez az emberfej. Főzd meg ezt nekem, a nyelvet pedig edd meg te, mert én huszonnégy órára elmegyek hazulról.

S azzal a férj eltávozott. A szegény nő már gondolta, hogy ez ugyan már nem tiszta dolog, de mindegy. Megfőzte az emberfőt, a nyelvet kivágta, s odadobta a házimacskának. Mikor a férj hazajött, az volt az első kérdése:

– Nyelvecske, hol vagy?

Ez feleli:

– A macskában.

Erre a férj indulatosan támadt feleségére:

– Te hűtelen nő, most véged van!

Elvezette őt a halottak szobájába, ott levágta a nyakát, s a halottak közé dobta a testét. Furcsa házaselet volt ez! De a férj azért elment a nő szüleihez, s ilyen hazugsággal állt elő:

– Édes szülők, eljöttem, hogy engedjétek el hozzám az egyik sógornőmet, mert a feleségem nagyon unja magát

– Nem bánjuk, vigyed, kedves fiunk! – felelték a szülők.

A vő és a sógornő elindultak, és mentek, mentek mindaddig, amíg a leány meg nem szomjazott, ekkor azt mondja a sógornak:

– Hallod, sógor, én nagyon szomjazom, szeretnék egy kis friss vizet inni!

A sógor azt felelte:

– Nézd, amott van egy forrás, menj oda és igyál! Én majd megvárlak itt.

A leány elment a forráshoz, s egy ősz embert talált ott, aki szintén szeretett volna vizet inni, és kérte is a leányt, hogy adjon neki abból a forrásvízből inni. A leány azonban a kérésre így felelt vissza:

– Nincs időm, öreg, mert vár rám a szép sógor, s úgy látom, hogy magam sem fogok inni, mert itthagytam magamra.

Ezzel a leány elment, és a sógorral ment tovább. Mikor hazaérkeztek, kérdi a leány:

– Hol van a testvérem?

A sógor azt feleli:

– Hát biz' ő lelkem meghalt és eltemettem. De ne búsulj, jó dolgod lesz itt neked nála nélkül is.

Azzal megmutogatta neki a szobákat és kincseit, de a tizenkettedik szoba kulcsát nem adta át neki.

Másnap hozott egy emberkoponyát a sógor, s azt mondja a sógornőnek:

– Íme, itt van ez a koponya, ezt főzd meg nekem, a nyelvét vágd ki, és edd meg te, mert én elmegyek most huszonnégy órára hazulról!

És azzal eltávozott.

A szegény leány megütközve elkezdett gondolkodni szerencsétlen helyzetén. Hol is van ő, és mi fog vele történni? S így töprengett magában.

A koponya megfőtt, a nyelvet kivágta belőle, és odadobta a macskának. Hazajön a sógor s kérdi:

– Nos hát, megfőtt a koponya?

A sógorné azt feleli, hogy:

– Megfőtt.

Erre a sógor elkiáltja magát:

– Nyelvecske, hol vagy?

– A macskában – hangzik a válasz.

– No, te gonosz leány, most véged van! – kiáltott fel a sógor, s azzal elvezette a megrémült leányt a halottak szobájába.

Ott levágta a fejét, és a halottak közé dobta a testét. E szörnyű tett után a rémséges nő sietett az apósához, s amint odaérkezett, így szólt:

– Jó napot! Azért jöttem, mert a feleségem és a sógornőm arra kértek, hogy ha elbocsátanák legifjabb testvérüket, vigyem el, hogy ne unják magukat, és nagy hálával fogadnák a szívességet.

Az öreg szülők azt felelték erre, hogy szívesen elengedik a legifjabb leányukat is, habár ez nekik igen nagy áldozatba kerül, mert így teljesen magukra maradnak.

A válasz után a vőuram fogta a legfiatalabb sógornőt, és elvitte magával. Amint mendegélnek, már közeledtek ahhoz a bizonyos forráshoz, és ez a leány is azt találta mondani:

– Jaj, be szomjazom!

– Sebaj – mondta a sógor –, nézd, ott van a jó forrás, menj oda és igyál! Én majd itt bevárlak.

A leány elment a forráshoz, és ott talált egy ősz, öreg embert, aki szintén kért a forrásvízből, mert ő is nagyon szomjas volt. A leány a legnagyobb készséggel merített a forrásvízből a markába, s odatartotta az öregnek, hogy igyék. Az öreg a szívességet viszonzta, s így szólt:

– Köszönöm, kedves gyermekem, hogy ilyen jó voltál hozzám. Annyit mondhatok, hogy becsületes gyerek vagy, nem olyan, mint a testvéreid. Mert én kértem tőlük is vizet, mikor erre mentek, de nem adtak. Már mind a kettő meghalt, mert a te sógorod egy ördög ember képiben. De te ne félj! Neked nem lesz semmi bajod, csak hallgass rám! Most, amint elmegy oda, a sógorod ad neked egy emberkoponyát megfőzni, s megmondja neked, hogy a nyelvet vágd ki belőle, és edd meg te magad. A sógorod pedig huszonnégy órára elmegy hazulról. Te a nyelvet ne edd meg, hanem ha kivágtad a nyelvet, add oda a macskának. A macskát pedig öld meg, s kösd a hasadra a ruhád alá. A sógorod hazajön, s kérdezni fogja, hogy hol a nyelvecske. A nyelvecske azt fogja felelni: „Hasban vagyok.” Ezáltal megnyered kedvét, s hű feleségnek fog tartani, és mindig körülöttes fog járni. De légy mindig szomorú. A sok kulcs közül pedig keress ki egyet, amely felnyitja a halottak szobáját. Ott majd megtalálsz testvéreidet. Van ott egy korsóban elevenítő víz, ezzel a vízzel kend meg őket, és ők felélednek. Sógorod elmegy hazulról, te pedig pakolj meg egy ládát pénzzel, és idősebb testvéredet zárd be a ládába. Mikor a sógorod hazajön, légy szomorú. Ez nem fog neki tetszeni. Kérdezni fogja, mi bajod van. Te pedig mondd azt neki, szüleim szegények, vigyen nekik egy kis pénzt. Ő meghagyja neked, hogy pakold meg a ládát pénzzel, és azzal kimegy. Mikor bejön, mondd neki, hogy készen van a láda. Testvérednek pedig mondd meg, hogy amikor vinni fogja őt, mint lélek igen nehéz lesz. A sógorod meg is mondja, hogy jaj, be nehéz ez a láda. Megnézem, mi van benne. A testvéred erre így kiáltson a ládából: „Csak vigyél, kedveském, csak

vigyél! Én kendőcskét stikkolok számodra a szobácskában!” Ugyanígy tégy a másik testvéreddel is. Azután csinálj viaszból egy asszonybábut, öltöztess fel, és ültess egy asztalhoz egy székre. Magad pedig pakolj meg egy ládát pénzzel, és feküdj bele magad is, és csukd magadra. Sógorod ha hazajön, megszólítja a viaszbábu asszonyt, de ez nem fog szólani hozzá. Erre ő megharagszik, hogy te nem beszélsz hozzá. Azt fogja gondolni, hogy haragszol rá, s ezért hallgatsz. Erre ő nagy bosszúsan felkapja majd a ládát, amelyikben te vagy, és elviszi szüleidnek, s ott ledobja majd mérgesen, maga pedig visszamegy haza.

Így történt ez szó szerint. Amint hazaértek, kérdi a leány, hogy hol vannak a testvérei? A sógor azt feleli, hogy meghaltak. Azzal kiment, s behozott egy emberkoponyát, és átadja a leánynak azzal, hogy főzze meg, a nyelvet pedig egye meg maga, mert ő most elmegy hazulról huszonnégy órára. Mikor a férfi elment, a sógornő kivágta a koponyából a nyelvet, és odaadta a macskának. Mikor a macska megette, megölte a macskát, és a hasára kötötte.

Hazajön a sógor, s kérdi:

- Nyelvecske, hol vagy?
- A hasban.

Erre a sógor megdicsérte a leányt, hogy minő hű és kedves teremtés.

A sógor ismét elment hazulról. A leány, hogy magára maradt, felnyitotta a tizenkettedik szobát, és ráismert testvéreire. Megkente testüket az elevenítő vízzel, s nyomban fölébredtek. Most hozzáfogott az utasítás végrehajtásához. Megpakolt egy ládát pénzzel, s azt mondta az idősebb testvérének:

- No, testvér, feküdj be ebbe a ládába!

Ez megtörtént, s rácsukta a tetejét. Hazajön a sógor, a leány nagyon szomorú volt. Ez bosszantotta a férfit, s kérdi tőle:

- Min búsulsz?
- Azon búsulok, hogy szüleim nagyon szegények, ha vinnél nekik egy kis pénzt!

- Pakold meg a ládát – parancsolta a sógor –, elviszem nekik!

Ezt mondva kiment. Mikor bejött, már készen volt minden. Az ördög felkapta a ládát és elvitte, de előbb megjegyezte, hogy:

- Nagyon nehéz a láda, előbb megnézem, hogy mi van benne!

– Sose nézd, kedves – szólt a ládából egy hang. – Én egy kendőcskét hímezek neked, csak te vidd el a ládát.

És az ördög elvitte a ládát, s otthon átadta az öregeknek. Ezután rögtön visszatért. Mikor otthon benyitott a szobába, a sógornőt jókedvében találta, s örült neki. Az ördög azután megint elment hazulról, s a leány azalatt megint megpakolt egy ládát pénzzel, testvérét fölébresztette, betette a ládába, s ezt becsukta oda. A sógor hazajött, s a sógornő megint szomorú volt.

– Min szomorkodol, lelkem, mi bajod van?

A leány panaszolja, hogy a szülei nagyon szegények, és hogy vihetne nekik a sógor egy kis pénzt. Erre a sógor kiadja a parancsot, hogy a ládát meg kell pakolni arannyal, ezüsttel, ezt mondva kiment a szobából. Mikor visszajött, már készen volt minden. Azonnal felkapta a ládát, és elvitte ezt is. De mert a láda nagyon nehéz volt, így szólt magában:

– Megnézlek, mi van benned, olyan nehéz vagy!

A ládából így szólt a leány:

– Nem, kedveském, én a tornácon ülök, s kendőcskét hímezek neked.

A férfi azt hitte, hogy a felesége szól hozzá, s továbbment. Egyszer csak azt vette észre, hogy már az apósa házában van. Jó napot kívánt, a pénzes ládát letette, maga pedig visszatért.

Az öregek már tudtak mindenről, mert a hazakerült leány elbeszélte nekik mindent.

Mikor az ördög hazajött, a leány, vagyis a sógornő, igen jókedvű volt. Az ördög örült ezen nagyon. Másnap az ördög huszonnégy órára megint eltávozott hazulról. A leány ezalatt csinált viaszból egy bábut, s felöltöztette női ruhába. Beültette a székbe, és az asztalhoz támasztotta. A ládát telerakta pénzzel, azután maga is belefeküdt a ládába, és magára csukta.

Hazajön az ördög, és szól a sógornőjéhez, de ez nem válaszolt neki semmit. Ugyan, hogy is válaszolt volna, mikor viaszból volt az, akihez szólt! Erre megharagszik az ördög és mondja:

– Már megint haragszol? Na, ne haragudjál, viszek pénzt azonnal a szüleidnek!

Azzal felkapta a ládát, és elvitte az apósának, ott letette a szoba közepére, maga pedig rögtön visszatért a hazájába. Mikor az ördög

hazajött, kezdi szólíthatni a viasznot, de az nem felelt semmit. A férfi odamegy és pofon üti. A női alak az ütésre leesett. Az ördög megvizsgálta, s látta, hogy a leesett tárgy nem emberi alak, hanem viasztömeg. Erre az ördög elordította magát, és rohant vissza az apósához nagy böggve.

De ezalatt, míg ő visszajött, körülszentelték a házat, s körülfüstölték tömjénnel is. Az ördög látva, hogy oda már nem mehet be, nagyot ordított, s azzal szétpukkant, és kulimásszá vált, és odaveszett örökre.

A leányok aztán mint gazdag leányok férjhez mentek, és most is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ÖZVEGY ASSZONY FIA

Hol volt, hol nem volt, valahol a hegyek alatt volt egyszer egy özvegy asszony. Ennek az özvegy asszonynak volt egy fia, aki még a falusi iskolába járt. Mikor a fiú kijött az iskolából, első dolga volt megkeresni a gyalogszánkóját, s azzal, mert szép téli időben jólesik a szánkózás, kiment a domboldalba, s onnan szánkózott lefelé.

Amint a fiú így szánkózott, egy öregasszonyt elütött a szánkójával, aki őt keményen megdorgálta azért, hogy olyan vigyázatlan volt vele szemben. A fiú elismerte vigyázatlanságát, s bocsánatot kért tőle, hogy ő nem készakarva ütötte el a szánkójával.

A vénasszony látta, hogy a fiú életrevaló, derék gyerek, s azt találta neki mondani:

– Hallod-e, te fiú, mondok én neked valamit! Ne szólj te semmit egy léleknek sem, hanem szedd fel a sátorfádat, és menj, keresd fel a tündérr király leányát, mert az lesz a te feleséged, te pedig király lehetsz mellette.

Nagyot bámult erre a fiú, s azt sem tudta, mit gondoljon. De hogy ím az öregasszony még egyszer megismételte előtte, amit már elmondott neki, úgy látszik, észre tért, s nagyon megköszönte a jó szót és szívességet. És azzal nekiindult a nagyvilágnak anélkül, hogy előbb megkérdezte volna az anyjától, hogy merre van jobbra, és merre van balra.

No hiszen, könnyű volt a fiúnak elindulni a tündérr király leányát felkeresni, de nehéz volt ám odatalálni. Járt biz' ő szegény hetedhét országon túl, de még az Óperenciás tengeren is túl, no meg talán még azon is túl egy bakarasszal, de sehol semmi nyoma se tündérországnak, se tündérr király leányának.

Mikor már egypár évig így járta a nagyvilágot, elérkezett egy városba. Az idő bizony már estére járt, s az ilyen homályos estén

botorkáló vendéget nem szívesen látják seholsem. A vándor fiú is úgy járt, hogy az első házban, ahova belépett éjjeli szállást keresni, nem fogadták be. Mit volt mit tennie, kezdett házról házra járni, de bizony mindenütt elutasították szegényt. A város végén a legutolsó házban egy vénasszony, aki, köztünk maradjon a szó, boszorkány is volt, megszánta őt, és adott neki éjjeli szállást.

– Mi járatban vagy, fiam? – kérdi tőle a boszorkány.

– Hát biz' én, édes öreganyám, a tündérkirály leányát keresem. Nem tudná-e nekem megmondani, hogy merre találom meg?

– De bizony tudom, édes fiam. Ott lakik ő a Mákhegyen.

– Hát aztán el tudna-e engem oda vezetni édes öreganyám? – tudakolta a fiú.

– Azt már nem tehetem, édes fiam, mert nagyon öreg vagyok ahhoz, hanem van nekem egy szolgám, aki nemsokára hazajön, ő majd elvezet téged oda.

Az a bizonyos szolga pedig maga az ördög volt. De hogy ím az öreg boszorkány megsajnálta a szegény fiút, és segíteni akart rajta, hát addig is, míg a szolga előkerült volna, elbeszélte neki a vénasszony, hogy miképpen viselje magát.

– Amint a szolgám majd felvesz a hátára, s fog vinni a Mákhegy felé, a tündérkisasszony palotájához, azt fogja tőled kérdezni: „Látod-e már a palotát?” De te azt feleld neki vissza: „Nem látok én semmit.” Ezt annyiszor ismételd, ahányszor kérdezni fog, és addig, amíg le nem tesz a palota elé, mert ha ezt mondanád neki, hogy látod a palotát, akkor a szolgám menten lelökne magáról, s azzal biztatna, hogy menj hát magad most már, ha látod a palotát. De ez rád nézve veszedelmes volna, mert a magasból nagyot esnél, s összetörnéd magad. Itt van ez a kard, amint a palotába bemegy, ott fogod látni a tündérkisasszonyt. De te egy szót se szólj hozzá, hanem amint a falon meglátsz egy kardot, vedd le, kösd fel a derekadra, ezt pedig akaszd annak a helyére.

A szegény fiú nagyon megköszönte a vén boszorkány szívességét, s azzal lefeküdt a neki elkészített ágyba, és aludt, mint a bunda.

Úgy éjfél tájban hazakerült a boszorkány szolgája, s ugyancsak kezdett dörögni, mondván:

– Hallod-e, te vén boszorkány, hogy mertél a házba bűnös lelket befogadni?

De a vén boszorkány addig beszélt a szolgának, hogy így meg amúgy, hogy utoljára is a szolga abbahagyta a dörögést. Egyúttal meghagyta neki, hogy a beszállásolt fiút reggel vigye el a Mákhegyre.

– Micsoda? – kiáltott fel a szolga. – Csak nem ettem bolondgombát? Hisz most jövök a Mákhegyről, s már megint menjek vissza?

De a vénasszony tartotta magát, hogy a parancs parancs, akár tetszik, akár nem.

Mit volt mit tenni, a szolga reggelre kelve hátára kapta a fiút, és nekiindult vele a nagyvilágnak, s ment dombról le, dombra fel, hegyről le, hegyre fel, ahogy csak bírta. Mikor már annyira lehetett a Mákhegytől, hogy a fiú is észrevehette, azt kérdi a fiútól:

– No, látod-e már a tündérpalotát?

– Bizony nem látom én, hallja kend, akárhogy nézek is a levegőbe – felelt vissza a fiú.

Ezt a kérdést többször intézte hozzá a szolga, de a fiú mindig csak azt felelte, hogy nem lát ő még semmit. Az ördög már látta, hogy nem foghat ki a fiún, s nem lökheti le a hátáról akárhol, mert a vén boszorkány ezt megtiltotta neki. De nem azért volt ördög ökelme, hogy valami furfangot mégis ki ne gondoljon. Egyszer azt találja mondani a fiúnak:

– Hallod-e, te fiú, mit adsz te nekem, ha én egészen a palota ajtaja elé viszlek, s ott teszek le?

– Azt bizony én nem tudom, hallja kend, hanem mondja meg, hogy körülbelül mit kíván!

Erre az ördög azt felelte:

– Tudod mit? Nem kérek én egyebet, csak azt, hogy mikor a lakodalmadat fogod megtartani a tündérkisasszonnyal, szabad legyen nekem a cigánybandából a vén brúgóst jutalmul magammal vinni.

Ebbe a fiú beleegyezett. Nemsokára eljutottak a Mákhegyre, ott is a tündérkisasszony palotájának ajtaja elé, ahol is az ördög a fiút letette, maga pedig menten visszafordult.

A szegény árva fiú, aki már legénynek is megjárta, bement a palotába, egyenesen a tündérkisasszony szobájába, aki olyan csoda szépség volt, hogy a fiúnak majd leesett az álla a nagy bámulattól. De azért a fiú nem szólt egy szót sem a tündérkisasszonyhoz, az sem ōhózzá, hanem amint körülnézett a szobában, és észrevette a falon a kardot, egyenesen odament, levette a falról, s a magáét akasztotta a helyébe, a másikat pedig felkötötte a derekára. Ekkor a tündérkisasszony megszólalt:

– Már én régen várlak, szívem választottja, gyere ide, hadd öleljelek meg! Te az enyém, én a tied vagyok örökre. Én neked a feleséged leszek, te pedig nekem a férjem, s mától fogva csak az ásó, kapa választ el bennünket egymástól.

Tetszett a legénynek ez a szép szó, de még inkább a tündérlány. Össze is ölelkeztek mindjárt, akár látta valaki, akár nem.

Ezután nagy lakodalmat csaptak, a cigánybanda húzta a talpalávalót, hogy csak úgy döngött a palota. Mikor javában folyt a tánc, hol vette, ott vette magát az ördög, hirtelen fogta a vén brúgóst és kivitte magával.

A famíliája ma sem tudja, hova lett szegény árva feje. A fiatalok pedig tán még most is élnek boldogul, ha meg nem haltak.

A TAPASZTALATLAN FIÚ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy apának egy fia, aki már elmúlt ugyan huszonnégy éves, de azért még sohasem volt a városban, a pénzt sem ismerte. Se eladni, se venni nem tudott nem egy tinót, de még egy malacot sem. Egyszóval tapasztalatlan volt. Az apja pedig szerette volna, hogy az ő fia kupeckedjék valamivel, mert hát hogy fog megélni a világon, ha még egy pár bocskorbórt sem tud megalkudni.

Egyszer aztán adott neki az apja száz forintot, hogy azzal menjen a városba, és ott a vásáron vegyen két ökröt, azt, ha lehet, ugyanott adja is el nyereséggel, és vegyen megint más pár ökröt. De úgy vigyázzon ám, hogy az utolsó eladásnál nyeresége legyen.

Jól volt ez így kigondolva. A fiú átvette az apjától a száz forintot, és elment a városba azzal a nagy elhatározással, hogy majd milyen vásárt fog ő ott csapni. Minthogy a város messze esett az ő falujuktól, s egy nap úgy sem mehetett be gyalog a városba, útközben meg akart hálni egy faluban. De hiába ment egyik háztól a másikba, nem akartak neki éjjeli szállást adni sehol. Azt mondták neki mindenütt, hogy nem ismerjük, még meg talál lopni. Már csak egy ház volt a faluban, odament hát, s az ablakon kéredzkedett be éjjeli szállásra. Egy asszonyi hang így felelt neki vissza:

– Jóember, nem adhatok én neked éjjeli szállást, mert a férjem már egy hete hogy halva fekszik a térítőn, a szoba olyan bűzös, hogy ezt te ki nem állód reggelig.

A vásáros ember elkezdett magával tanakodni, s abban állapodott meg, hogy inkább elszenved egy kis bűdösséget a szobában, mintsem hogy kint dideregjen a hidegben. Azért csak kérte az asszonyt, hogy fogadja be szállásra.

Megsajnálta az asszony a vásáros embert, s beeresztette a szobába. Oly borzasztó szag ütötte meg az orrát, hogy kénytelen volt a szobát ki füstölni és kiszellőztetni, mert másként meg nem maradhatott volna ott.

– Miért nem temettette el már egy hét óta a halottját? – kérdi az asszonytól.

– Mert nem volt pénzem. A férjem sok adósságot hagyott rám, és se a pap, se a kántor nem akarták pénz nélkül eltemetni, meg a kocsmáros sem akart pálinkát adni a torra hitelbe, úgy is eléggel tartozunk már neki.

– No, ne búsuljon, kifizetem én minden adósságát, a férjét is eltemettetem, a halotti tort is megtarthatja.

Másnap a vásáros ember elment az özvegy asszonnyal a paphoz, kántorhoz, s előre kifizette a temetési költségeket, onnan meg ellátogattak Szruly kocsmároshoz, ott is kifizetett minden adósságot. Mikor aztán minden rendben volt, akkor vette észre, hogy a száz forint is elfogyott.

Nem maradt más hátra, mint visszatérni haza az apjához, mert hát pénz nélkül minek ment volna a vásárra. Félve ment be az apjához, aki azzal fogadta;

– No, hát mit vettél?

– Nem vettem biz' én semmit se, mert a vásáron se voltam – felelte a fiú.

Azzal elbeszélte apjának, hogy hova tette a száz forintot. Azt hitte, hogy az apja meg fogja őt szidni, de ahelyett azt mondta:

– Jót cselekedtél, fiam! Minden becsületes embernek így kell tenni. Én megint adok neked száz forintot, hogy azzal tanulj kereskedni.

A legközelebbi vásárkor az apa lóra ültette a fiát, hogy menjen be a vásárra. Elment a fiú, de egy nap nem érhetett be a városba, kénytelen volt egy faluban meghálni.

A legelső házban, ahol szállást-kért, szívesen fogadták őt magát is meg a lovát is, amin nem győzött eléggé csodálkozni, mert félt, hogy majd úgy jár most is, mint a múltkor. Másnap továbbment, s egy erdőbe ért, ahol az út mentén egy forrás volt, mellette pedig egy gyermek ült. A férfi megszomjazott, leszállt a lóról, s a forráshoz ment vizet inni. Hát egyszer csak megszólítja a gyerek:

– Édesapám, vigyél engem is magaddal!

– Nem vagyok én apád, te fiú.

Hanem a gyerek csak nem hagyta abba a szót, mindig azt hajtogatta, hogy de bizony, édesapja őneki, meg hogy csak vigye őt magával. Utoljára is kénytelen volt azt mondani a gyereknek:

– No jól van. Elviszlek, ülj föl a lóra!

– Nem ülök én a lóra, édesapám, elmegyek én gyalog is.

Úgy is tett. A gyerek ment gyalog, a vásáros ember pedig ügetett lóháton. Amint a városba értek, első dolguk volt a lacikonyhához menni, ott vettek disznópecsenyét, hozzá jó fehér cipót, s úgy ettek. Egy füst alatt azt is megtudakolták a kofától, hogy mi újság van a városban.

– Bizony lelkem, galambom – feleli a kofa –, nem jó újság van itt. A mi áldott jó királyunk már húsz esztendeje, hogy betegen fekszik, s már annyira van, hogy a hús is lerothadt róla, és nincs ember, aki őt meg tudná gyógyítani.

– Édesapám – szólalt meg a gyerek –, kigyógyítjuk mi, ugye?

A vásáros ember nagyot nézett a kölyökre, s igen megcsóválta a fejét, hogy ilyen merész mondásokat bocsát a kofa nyelvére. De a gyerek tartotta magát, nem ijedt meg, a szemével bátorítani látszott az apját.

Jaj de kapóra jött a kofának ez a gyermekbeszéd, majd kifúrta az oldalát a nagy újság. Otthagyta biz' ő a vásárt is, és szaladt a királyi udvarba hírrül adni, hogy egy ilyen meg ilyen vásáros ember meg a fia mit mondott, hogy ők kigyógyítják a királyt.

Haj de még jobban megörültek a királyék, hogy végre-valahára akadt egy ember, aki biztosra veszi, hogy a királyt kigyógyítja betegségéből. Szaladt is mind ahány szolga és lakáj volt a palotában, keresni a vásáros embert és a fiát, hogy felvigyék a beteg királyhoz. Mikor megtalálták őket, vitték egyenesen a király ágyához, aki így szólt hozzájuk:

– Kedves fiaim! Ha tudtok rajtam segíteni, gyógyítsatok ki, mert nem vagyok se élő, se halott, már magam se tudom, mióta.

A vásáros férfi szabadkozott:

– Felséges király, nem értek én a gyógyításhoz annyit se, mint a körmöm feketéje. Ez a bolond gyerek csacsogott valamit a vásáros sátor alatt, de én érte jót nem állok.

Megszólal most a gyerek:

– Édesapám, kigyógyítom én a királyt, csak engedje meg!

Mit volt mit tenni, a gyerek erősen állította, hogy kigyógyítja a királyt, a király meg nagyon vágyott az egészség után, hát utoljára is megengedte, hogy a kis doktor fogjon hozzá a gyógyításhoz.

Ekkor a gyerek meleg vizet rendelt egy kádba, abba beleültette a királyt, elővett egy posztódarabot, s elkezdte a király testét vele dörzsölni mindaddig, amíg a rothadt részek le nem váltak úgy, hogy utoljára nem maradt a királyból egyéb, csak egy csontváz.

Azt mondja most a gyerek az apjának:

– Édesapám, vegye ki csak a zsebéből azt az arany falevelet!

– Micsoda falevelet? – kérdi bosszúsan a vásáros ember. – Nincs nálam semmi arany falevél.

– Csak nyúljon be a lajbizsebébe, ott van az – sürgeti a gyerek.

Az én emberem bosszankodik is meg nem is, hanem azért csak belenyúlt a lajbizsebbe. Hát uramfia! de bizony ott volt az az arany falevél. No mert a gyerek észrevétlenül odalopta. Sietett hát odaadni a gyerekeknek az arany falevelet, amivel végigkente a király csontjait a gyerek, s íme, a csontvázon a hús szemlátomást nőtt, és egyszerre azon vette magát észre a király, hogy olyan legény lett belőle, mint húszéves korában volt. Nem tudott hová lenni örömeiben, s ilyen szavakkal fordult az orvosemberhez:

– No, fiam, én örök hálával tartozom neked, s hogy méltóan kifejezzem hálámat, ezennel felajánlom neked leányaim kezét. Van három leányom, egyik ugyan már özvegy, válassz magadnak a három közül egyet, bármelyikre is esik a választásod, én szívesen hozzád adom.

Tetszett az orvosembernek a király ajánlata, s már az egyik leányt ki is választotta magának. De a kisfiú azt mondja neki titokban:

– Édesapám, ne válaszd te egyik leányt se, mert azok nagyon szerencsétlenek, hanem válaszd feleségül az özvegyet, mert az nagyon szerencsés, vele boldog leszel.

Szót fogadott az ember, és az özvegyet kérte meg a királytól, aki elcsudálkozott, s azt mondta neki:

– Sajnálom, fiam, hogy éppen az özvegy leányomra esett a választásod, mert ő az első férjét mindjárt a nászéjszakán megette, s bizonyosan téged is meg fog enni.

De az orvosember csak megmaradt a kívánsága mellett, s így a király mit tehetett mást, mint hogy összeadta őket, és nagy lakodalmat csaptak, melyen még ő is táncra kerekedett, mivel már nem fájt egy porcikája sem.

Amint a multság után a fiatal pár bement a belső szobába aludni, a kis fiúgyerek is utánuk sompolygott, s elbújt az ágy alá. Mikor a fiatal házaspár elaludt, a menyasszony szájából kibújt egy sárkányfej, és meg akarta enni a vőlegényt. De a gyerek előbújt az ágy alól, s egy kardcsapással leütötte a sárkány fejét.

Hát a dolog úgy volt, hogy az asszonyba belebújt egy tizenkétfejű sárkány, amiről az asszony nem tudott semmit. Az első férjét is ez a sárkány fojtotta meg, s ráfogták a szegény asszonyra, mintha ő ette volna meg a férjét. Pedig nem volt igaz...

Az első fej lecsapása után kidugta a sárkány a második fejét, utána a harmadikat, de a gyerek egyenként levagdosta mind a tizenkét fejet úgy, hogy csak a sárkány teste maradt az asszonyban.

Kendtek nem is tudják, hogy ki volt ez a gyerek, aki ilyen ügyesen viselte magát. Hát biz' ez a gyerek annak a szegény embernek volt a lelke, akit a vásáros ember a minapában eltemetett, és adósságait kifizette. Meg akarta neki hálálni a jó tettet, azért járt vele.

Másnap egész vidáman kelt fel a fiatal házaspár, nem volt semmi bajuk. A király nagyon örült ennek, és a multságot tovább folytatták. Harmadnapra azt mondja a gyerek az apjának:

– Édesapám, én már megyek haza, s téged magadra hagylak, kísérij el a feleségeddel legalább a patakig.

Az apa szívesen elkísérte a feleségével a gyereket a patakig. Amint a patak partján lépegetnek, a gyerek hirtelen kirántja az apja kardját, s azzal kettéhasította a fiatalasszonyt. Elájult erre a férj, de a gyerek hamarosan vízbe dobta az asszony testét, s ott a patak vizében kimosta testéből a sárkány hulláját. Mikor már tiszta volt a test, akkor szépen összeillesztette a gyerek. Eközben az elájult férj magához jött, s csak bámulta, hogy mit csinál az a gyerek.

– No most adja ide édesapám az arany falevelet! – szól a gyerek.

Kivette a zsebéből, odanyújtotta neki, a gyerek meg végighúzogatta az asszony testén, s az összeillesztett részek szépen behegedtek, az asszony életre jött, és hétszerte szebb lett, mint azelőtt volt.

Ekkor a gyerek megmondta nekik, hogy kicsoda ő, s miért tett vele ennyi jót, azzal elbúcsúzott a fiatal házasoktól, akik nem tudtak hova lenni a nagy csudálkozástól. Hazatértek és boldogul éltek, talán most is élnek, ha meg nem haltak.

EGY KISFIÚ SZERENCSEJE

Valahol a hegyek alatt élt egy szegény ember, akinek első feleségétől volt egy fia. A második feleségétől egy leány volt. Az anyátlan kisfiú tehenet és tulkot őrzött nyáron át a falusi legelőn. A mostohaanya egyebet nem adott neki enni, mint kenyeret egész nyáron át, úgyhogy ősz felé a fiú már nagyon elgyöngült, mert az éhség nagyon gyötörte.

Bezzeg a mostohaanya leányával mindennap lakmározott, ha az ember eltávozott hazulról. Egyszer a fiú nagyon sírt, és szomorúan emlegette édesanyját, aki ha nem is adott neki mindig túrót vagy szalonnát a kenyérhez, de legalább nem éhezettette őt, a mostohája, úgy látszik, éhség által akarja őt a világból kitenni. És sírt keservesen. Az a tulok, amelyet őrzött, azt kérdi a fiútól:

– Miért sírsz oly keservesen, fiú?

– Hát akár mondom, akár nem, úgysem segíthetsz rajtam.

– Hátha segíthetek? – feleli a tulok. – Csak beszéld el, hogy miért sírsz, és mi bajod van.

A fiú elmondta hát, hogy a mostohája éhezetteti, s már úgy elgyöngült, hogy alig bír járni.

– No, ha csak ez a bajod, gyere ide, csavard le a szarvamat, s dugd a földbe.

Úgy is tett a fiú, és a szarv tetején egy szép terített asztal volt látható mindenféle jó ételekkel megrakva. A fiú nagyon megörült ennek, és jót evett az asztalra feltálalt ételekből, mert csupa olyan ételek voltak ott, amiket ő soha nem látott, és hírüket sem hallotta.

Másnap ismét így tett, és így ment ez napról napra annyira, hogy a fiú mostohaanyjától már a kenyeret nem is akarta elfogadni. Ez feltűnt a mostohaanyjának, és kiküldte leányát kikémlelni a fiút, hogy mit eszik hát az kint a mezőn.

A fiú amint kiment a marhákkal a mezőre, a tulok szarvát lecsavarta, és a szokott módon lakomázott. A leány ezt kikémlelte, és otthon elmondta az anyjának, hogy a fiú milyen módon és milyen ételeket evett, amilyeneket ő sohasem látott. Az anya erre azt mondta, hogy nem így lesz az ezután, könnyű azon segíteni.

Mikor a férje hazajött, rábeszélte, hogy adja el a tulokot, minek tartja azt magában. Inkább vegyen egy üszőborjút, amelytől várhat szaporodást és hasznot. A férj engedett a rábeszélésnek. Mikor a fiú ezt meghallotta, kiment az ólba, és elkezdett keservesen sírni.

Észrevette ezt a tulok, és kérdi a fiútól, hogy miért sír olyan keservesen.

– Hogyne sírnék – mondta a fiú –, mikor apám téged eladott már a mészárosnak.

– Sose sírj te ezen, fiú – mondta a tulok. – Csak kérd meg apádat, hogy engedje meg neked, hogy te hajts el engem a mészárosához.

Az apa ezt megengedte. A fiú fogta a tulok kötelét, és vezette a mészárosához. Mikor kijöttek a faluból, azt mondja a tulok a fiúnak:

– Nézz csak hátra, fiú, nem lát-e valaki, s nem néznek-e utánunk?

– Nem látok én senkit – mondta a fiú.

– No akkor ülj fel rám.

A fiú felült a tulokra. Akkor ez felemelkedett a levegőbe, és elkezdett szélesebesen futni, repülni a levegőben, amíg el nem értek egy gyönyörű rétre. Ott a tulok a fiút letette a földre, az a tulok szarvát lecsavarta, és a földre szúrta. Az így előtermelt teríték rakva volt a legjobb ételekkel.

– No fiú – mondta a tulok –, te csak egyél-igyál kedved szerint, és pihend ki magadat, én meg azalatt legelni fogok itt.

Ez meg is történt. A tulok telifalta magát sással, és iszonyatos bika lett belőle. Azt mondja a fiúnak:

– Ülj rám, fiú, és vigyázz magadra, mert most a rézerdőn fogunk átmenni. Valahogy le ne törj egy faágacsát is, mert itt egy roppant rézbika van, és ha letörsz egy ágat, ez a rézbika mindjárt itt terem, s akkor nem tudom, mi lesz velünk, nem tudom, vajon meg tudok-e vele birkózni?

A fiú a legnagyobb vigyázat mellett is letört egy ágat véletlenül, mire a rézbika elkezdett bömbölni, de úgy, hogy az erdő megremegett bele. Azt mondja a bika a fiúnak:

– Menj hamar egy fához, és késedet szívednek irányozva tartsd. Ha azt látod, hogy első lábamra estem, és orrommal már a földet is túrom, akkor már meg is szúrhatod magadat.

Eljött a rézbika, és iszonyú dühvel kapaszkodtak egymásba. De a fiú bikája legyőzte a rézbikát. Ekkor a fiú ismét ráült a bikára, és továbbmentek, míg az ezüsterdőbe nem értek. Itt ugyanúgy jártak az ezüstitkával, a fiú bikája itt is legyőzte az ellenfelét. Innen aztán továbbmentek az aranyerdőbe. Itt ugyanolyan viadal volt, mint a másik két erdőben. De a fiút a bika itt már elhagyta, aki aztán roppant sírt. Mielőtt eltávozott volna, megmondta neki, hogy nemsokára egy király fog erre jönni kocsin, és elviszi őt magával szolgájának. A bika adott még neki három kantárt is.

Csakugyan nemsokára oda is jött a király, és meglátva a fiút, kérde tőle, mivel igen szépnek találta:

– Eljönnél-e velem, fiam? Felfogadnálak szolgámnak.

A fiú szívesen fogadta a király ajánlatát, és felült a király kocsijára. Hazamentek, s otthon a király átadta a kertésznek, hogy tanuljon kertészkedni. Mikor aztán a kertésszel kezdett ültetgetni, úgy fordult a dolog, hogy a kertész ültetvénye közül melyik megfogant, melyik nem, ellenben amit a fiú elültetett, az mind megfogant, s amíg az egyiket ültette, addig a másik már virított. A kertész persze nagyon megörült ennek, és megszerette a fiút. Mondta is, hogy:

– No, most már a király három leányának mindennap lehet más és más virágokból szép csokrokat kötni.

Mert hát a király leányai mindennap jártak a templomba, és a kertész kénytelen volt nekik mindig más és más virágokból csokrot kötni.

Szokásban volt, hogy a király és összes cselédsége minden vasárnap elment a templomba. Egyszer a legifjabb királyleány beteg lett, és nem ment a templomba. De a kis kertészfiú sem ment. Mikor a többiek elmentek, akkor a kis kertészfiú megrázta az egyik kantárját, s rögtön ott termett egy rézszőrű paripa. Hozott magával a

fiú részére rézkardot és szép öltözéket. A fiú felült a lóra, és az egész kertet letiporta a lovával.

A fiatal királyleány ezt a kastély ablakából mind látta. Mikor a kertész hazajött, és meglátta, hogy mi történt a kertben, szaladt egyenesen a fiúhoz, aki az üvegházban feküdt, mintha aludnék. A kertész jól elverte, hogy miért nem vigyázott jobban a kertre. A következő vasárnap a leány megint nem ment a templomba csak azért, mert látni akarta a kertésziút, hogy mit fog megint csinálni.

Most már a kertésziút ezüstlovon taposta le a kert szép ültetvényeit. A kertész persze most is elverte a fiút, mikor meglátta a nagy pusztítást.

A harmadik vasárnap már aranyszörű lovon járt a kertésziút a kertben, és most is letaposta a kert szép ültetvényeit. A királyleány ezt mind a három vasárnap az ablakból nézte végig, és aztán azt is látta, hogy a kert hétszerte szebb lett, mint azelőtt volt.

A király úgy határozott, hogy mind a három leányát egyszerre fogja férjhez adni, mert a legöregebb már kijelentette neki, hogy ő férjhez akar menni. Megkérdezte egyébként a férjhez vágyó leány a legifjabb leányt, hogy akar-e ő is férjhez menni. Amire az igennel válaszolt.

A három leány így megegyezett, s tudtul adták az apjuknak, hogy ők férjhez akarnak menni. Megörült a király ennek a hírnek, és csináltatott három arany almát és három aranyperecet. Azután közhírré tette, hogy három eladó leánya van, felszólítja a királyfiakat és a hercegfiakat, hogy jöjjenek bátran hozzá leánynézőbe a királyi palotába. Erre aztán jöttek is a királyfiak és hercegek megnézni az eladó leányokat.

A legfiatalabb eladó leány azzal a feltétellel egyezett bele a férjhezmenetelbe, ha minden udvari cseléd jelen lesz a leánynézésen.

A király minden leányának adott egyet az aranyalmákból és a perecekből azzal az utasítással, hogy akit a leány a jelentkező házasulandók közül kiválasztott magának, annak adja oda az aranyalmát és a peracet.

A házasulandó ifjak sorba voltak felállítva. A legidősebb királyleány végigment a soron, és kiválasztott magának egy hercegfiút, a középső szintén egy hercegfiút. Most jött a legkisebb

leány. Végigment a soron, és úgy találta, hogy az udvari cselédség közül egy hiányzik a sorban. Erre kijelentette, hogy ő csak úgy egyezett bele az ilyen választásba, ha az udvari cselédség mind itt lesz, minthogy pedig közülük egy hiányzik, ő tehát nem választ. A kertészfiú nem volt a jelenlevők között. Persze hogy nem volt ott! De hát őt számba sem vették a királyi udvarban, és egyáltalán nem tudták, hogy ki lehet az, aki nincs itt.

Ekkor a király leány mondja, hogy a kertészfiú nincs itt. No hiszen, szaladtak is utána rögtön, s mikor a kertészfiú megjött, odaállították sorba a többiek közé. A királyleány most a maga aranyalmáját és perecét odaadta a kertészfiúnak.

Mikor a királyi család ezt meglátta, nagyon felháborodott, s kezdtek kérdezgetni a leánytól, hogy mit gondol, mit tett? Hisz vannak itt királyfiak és hercegek, miért nem választ azok közül? A király és királynő megfenyegette a leányt, és ijesztgették, de a királykisasszony azt felelte, hogy:

– Amit tettem, azt megtettem.

Ezek után már nem volt mit tenni, hanem elmentek a templomba, és ott megesküdték a párok. A király nagyon szigorúan bánt a legifjabb leányával, a rendes királyi lak helyett egy disznóólba helyeztette el vejét és leányát. Még a lakodalmi ünnepélyen sem engedte, hogy részt vegyenek.

Másnap a király herceg vejei kimentek vadászatra. De a kertészfiú is el akart menni, s elküldte a feleségét az apjához hogy keljen tőle fegyvert a vadászathoz, mert ő is szeretne kimenni a vadászatra. Az apa kétszer elkergette leányát, de mikor harmadszor is odajött lőfegyvert kérni, a király adott neki végül valami rozsdás puskát.

Ezzel a jeles fegyverrel ment ki a vadászatra a kertészfiúból lett vő, de nem mert a hercegek sorában állni, hanem külön vadászott, és lőtt is két nyulat. Azután tüzet rakott, és a nyúl apró részeit kezdte nyárson sütni, és így lakomázott magában. A hercegi vők nem lőttek semmit. Véletlenül ráakadtak a kertészre, s gúnyosan megkérdezték, hogy bosszantsák: – No sógor, mit lőttél?

– Hát ti mit lőttetek?

– Mi semmit sem lőttünk.

– No lássátok, én lőttem két nyulat.

A hercegek kérték, hogy adja oda nekik a két nyulat.

– Jól van, odaadom nektek a két nyulat, ha ti meg ideadjátok nekem az arany almákat.

A sógorok átadták az aranyalmákat, és a nyulakat hazavitték. Otthon már nagy vacsora várta őket. A kertésziú pedig hazahozta az aranyalmákat, és átadta a feleségének, aki nagyon megörült a ritka ajándéknak.

Másnap ismét vadásztak. A kertésziú két őzet lőtt, de a hercegsógorok azt a két őzet is elkérték tőle, s odaadták neki érte az aranypereceket.

A harmadnapi vadászaton a kertésziú két medvét lőtt, a hercegek pedig semmit. A tűznél megint ott találták a kertészsógorot, aki lakmározott az aprólékokon. Kérdezték tőle, hogy lőtt-e valamit.

– Ó, igen, lőttem két medvét.

– No már ezt akárhogy, de meg kell tőle szereznünk – mondták a hercegsógorok.

Azután kezdtek vele alkudozni, hogy mit kéme a két medvéért.

– Én nem kérek semmit – felelte a sógor –, mert hála Istennek van mindenem, de engedjétek meg, hogy a hátatokra egy akasztófajegyűt süssek.

Ezek egymás kedvéért megengedték neki. A sógor már el is volt készülve ehhez. Tűzbe vetette a drótból csinált formát, s onnan kitüzesítve előbb az egyiknek, azután a másiknak a hátára sütötte az akasztófát. Ezután átadta nekik a medvéket. A hercegek nagy örömmel és tüntetéssel vitték haza a medvéket, és átadták királyatyjuknak, aki őket nagyon megdicsérte, mert nem jártak hiába vadászni. De bezzeg nem volt ebben köszönet.

Úgy fordult a világ, hogy a királynak hadat üzent a szomszéd király, és kénytelenek voltak nagy készüléttel háborúba menni. A legfiatalabb vő elküldte feleségét a királyhoz, hogy kérjen neki egy kardot és lovat, mert ő is menni akar velük. Nagy nehezen tudta ezt a feleség az apjánál kikunyerálni. Adott aztán a király ennek a vejének valami rozsdás kardot, és odamutatott a trágyadombra, ahol egy ló turkált, hogy azt elviheti a férje részére.

A kertész szívesen vette ezt is, és elment a hadsereg után. De egy mocsaras helyen lova belesüppedt a sárba, és össze-vissza sározta magát. Mikor ezt a király és vejei, a hercegek meglátták,

roppantul kinevették a szegény fiút, és ott hagyták őt a sárban. No de a fiú azért kiségitte a lovát a sárból. Megrázta a kantárját, s ott termett a rézszőrű paripa a rézruhával. Ezt magára öltötte, felugrott a paripájára, és nemcsak utolérte, hanem el is hagyta őket. Ezek aztán kiabáltak utána, hogy várja meg őket, és menjenek együtt. De nem ismerték meg, hogy ez a cifra vitéz az ő sógoruk lenne.

Mikor a harctérre ért a cifra vitéz, összevissza vagdalta az ellenséget úgy, hogy mire amazok odaértek, már legyőzve találták. A vitéz lovas azután visszavágtatott a sárban álló rongyos lovához, s mikor amazok nagy diadalmasan jöttek visszafelé, ő még mindig ott kínlódott a lovával. No, volt nevetés a szegény kertészfiú baján, de azért nem segítettek rajta.

Másnap az ellenség újra kihívta őket, és a kertészfiú most ezüstlovon, ezüstruhába öltözve nyargalt ki a harctérre, és megint szétverte az ellenséget. Harmadnap már aranylovon és aranyos ruhában jelent meg a harctéren az ellentábor előtt, s harmadszor is megverte őket az aranyos vitéz. Most azonban már bevárta az apósát és a két hercegi sógort, mert a kisujját megsebesítették. A király a maga zsebkendőjéből tépett le egy darabot, s azzal be veje sebtét. De nem ismerte fel a vitézben vejét. Mikor hazafelé ment a király, a kertészfiút megint ott találták a rongyos lova mellett a sárban. Volt aztán otthon nagy öröm és lakoma. A király az öröm között szerencsétlen leányára gondolt, mert bárhogyan is állt a dolga, azért mégiscsak gyermeke neki. Elküldte hát az inasát hozzá, hogy hívja meg őket a lakomára.

Az inas elment, és benézett előbb a kulcslyukon a szobába, és látja, hogy a férfi alszik a díványon, a keze le van eresztve, és egyik ujjából csepeg a vér az alája helyezett tálba. A felesége pedig aranyalmákkal játszik, egymás után hajigálja le s föl őket. Az inas visszaszaladt a királyhoz, s jelentette, hogy mit látott. A király nem hitte el, amit mondott, s pofon vágta az inasát. Odaküldött rögtön egy másik inast is. Ez is úgy járt, s ugyanazt jelentette, mint az első. Ugyanúgy járt a harmadik inas is. Ez már sok volt.

Most már a király maga ment oda, hogy meglássa, mi igaz van abban, amit hallott. Bekopogtatott, és bement a szobába. Hát csakugyan ott látja a három aranyalmát és a három aranyperecet, meg a saját zsebkendőjéből kiszakított vászondarabot, mellyel a

háború után bekötötte a sebet. Felvitte mind a kettőt, a megsebzett férjet és feleségét a királyi kastélyba. Előhívatta a két hercegi vőt, és kérdezi tőlük:

– Hol az aranyalmátok és a perecetek?

Látták, hogy a királyi após nem tréfál, elbeszéltek neki mindent.

Az após tovább kérdezgetett:

– Hát a medvékért mit adtak a hercegek neked?

– Semmit. Én adtam nekik, mert a hátukra egy akasztófát süttöttem.

Mikor a király mindezt meglátta, iszonyú indulatba jött. Azonnal két oszlopot ásatott le az udvaron, s vejeinek azt mondta: – Ha ti magatoknak akasztófát engedtetek a hátatokra süttetni, hát most én adok nektek hozzá kötelet is.

S nyomban mind a két vejét felhúzatta az akasztófára.

A kertészfiú pedig örökölte a királyságot, és élt boldogul szerető feleségével, s tán még most is élnek, ha meg nem haltak.

Így lett a szegény fiúból király.

HOGY MENT FÉRJHEZ EGY KIRÁLYKISASSZONY?

Egyszer valamelyik király udvarában megdöglött egy vén ló. A hullát a király vadászai megmérgezték, s kivitték a közeli erdőbe, ott letették az útszélre, hogy majd ha arra jönnek a ragadozó állatok, egyenek belőle, és hulljanak el.

Ezen az úton ment el nemsokára egy szegény, de okosan gondolkozó ember, s látta, hogy a ló hulláján egy holló rágódik. Mikor jóllakott a holló a döghússal, felfordult, és megdöglött.

Az utasember felvette a hollót, a tarisznyájába dugta, és ment tovább be az erdőbe, ahol eltévedt, s nem tudott merre menni. Megpihent hát, és tüzet rakott, és az éjjelt ott töltötte. Reggel aztán útra talált, és ment tovább elgondolkozva azon, hogy vajon hová fogja őt vezetni ez az út, valami városba-e vagy pedig faluba. Végre egy kastélyhoz ért, amely tolvajok tanyája volt. Bement a kastélyba, de ott senkit sem talált. Fogta hát a hollót, megkopasztotta és megsütötte. Mikor kész volt a pecsenye, feltálalta az ebédlőasztalra, maga pedig elbújt az ágy alá hallgatózni.

Hazajött a tizenkét zsvány, s azonnal észrevették a sült pecsenyét az asztalon. Azt találja mondani az egyik zsvány:

– Halljátok, itt valami sütőmester lehet elbújva. Zárjátok be az ajtót, és keressük meg, mert innen nem menekül ki olyan könnyen.

– Eh – szolt a főnök –, üljetek előbb asztalhoz, és együk meg a feltálalt pecsenyét, majd azután megkeressük a szakácsot.

És a sült pecsenyét felosztotta annyi részre, ahányan voltak, s hozzáfogtak a lakomához. Aki előbb evett, hamarabb fordult le, úgyhogy mire mind megkóstolták a hollópecsenyét, rendre mind lefordultak az asztal alá holtan.

Ekkor a vándor utas előbújt az ágy alól, és felfegyverezte magát a szobában talált fegyverekből karddal, ruhával és pénzzel. Ezután kiment, és folytatta vándorútját az erdőben, ahol szünet nélkül esett az eső, úgyhogy ruhája már teljesen átázott. Észrevette, hogy a zsebében minden tűzgyújtáshoz alkalmas holmi átázott, s tovább nemigen mehet, mert nagyon fázik. A sok zsebkutatás és keresgélés után egy imakönyvet vett ki a tarisznyájából, annak volt még néhány száraz lapja. Ezeket kitepte, valahogy tüzet csiholt, és a papír kezdett égni úgy, hogy mégis tüzet rakhatott magának, s ott melegedett reggelig.

Reggel ismét tovább folytatta útját, és egy nagy tóhoz ért, melyen átnőtt pázsit látszott ugyan, de szabad lábbal nemigen lehetett rajta átmenni, mert a zsombékok besüppedtek volna. Gondolt hát egyet a vándor, és kardjával vágott magának két pallódeszkat, az egyikre ráállt, s a másikat maga elé fektette. Amikor erre rálépett, a hátulsót felemelte, és azt tette előre. Így lassan átlépdelt a tavon a tó túlsó oldalára. Amikor partra ért, egy emberrel találkozott, akihez így szólt:

– No, te ember, éppen jókor jössz eléem. Mától fogva inasom leszel, és segíteni fogsz nekem terheimet vinni.

Így ketten mentek, mendegéltek aztán minden cél nélkül, hogy hova és meddig, maguk sem tudták. Elérkeztek végül is a hosszú vándorlás után egy várpalotába, ahol egy király lakott, akinek egy leánya volt csak, s az arról volt nevezetes, hogy minden feladott kérdésre meg tudott felelni. De azt is kijelentette, hogy csak ahhoz fog nőül menni, akinek a kérdésére nem tud megfelelni.

A két vándor amint értesült arról, hogy a királykisasszony milyen feltételek mellett szokta a nála jelentkező látogatókat fogadni, bejelentette, hogy ők óhajtanának a királykisasszonynak egypár kérdést feltenni.

A bejelentés után a két vándort szívesen látott vendégül fogadták, és tudtukra adták, hogy reggel nyolc órakor kihallgatáson fogadja őket a király leánya. De azt is tudomásukra hozták, hogyha a királyleány nem tud megfelelni a feltett kérdésre, akkor felesége lesz annak, aki a kérdést feltette, de ha igen, akkor halál fia, aki a kérdést feltette.

Másnap reggeli nyolc órakor jött a királykisasszony, és büszkén kiáltotta, hogy mi lesz az a kérdés, amire neki most válaszolnia kell.

A vándor utas erre a kiáltásra a következő kérdést intézte a királykisasszonyhoz:

– Utazásom alatt találtam egy hollót, és azzal megölettem tizenkét embert. Mi ez vajon?

– Erre nem tudok felelni – válaszolta a királyleány.

– Amint aztán mentem tovább, bizonytalan talajú ingoványon hátulról szedtem az utamat, és előreraktam, mert csak így juthattam tovább. Hát ez mi vajon?

A királykisasszony gondolkodott sokáig, de bizony nem tudott egyik kérdésre sem válaszolni. Kiadott hát egy rendeletet a királyleány, hogy a vándort és inasát tizenkét napra két egymásba nyíló szobába zárják el, de minden kényelem adassék meg nekik.

A királykisasszony azt fundálta ki magában, hogy azalatt éjjelenként beküldi a szobalányait egyenként a vándoreMBERhez, s a leányok majd édes-mézes szavakkal, csókokkal kivallatják, és megtudják tőle a fogas kérdések történetét, s így sikerül neki mégis megadni a választ.

De a vándoreMBER inasa is gondolt valamit, és kitanította a gazdáját, hogy hogyan járjon el:

– Uram, tiéd lesz a király leánya, ha azt teszed, amit én mondok neked. Hallgass ide! A király leányának van tizenkét szobaleánya, szebbnél szebbek. Ezek közül a leányok közül minden éjjel eljön majd hozzád egy, s meztelenül ágyadba fekszik. Fog tégedet cirógatni, csókolgatni csak azért, hogy mondd meg neki, mi annak a kérdésnek a magyarázata, amit te a király leányának feladtál. De te ne szólj nekik egy szót sem, mert akkor halál fia vagy. Mikor már nagyon fognak faggatni, ezt én meghallom, berontok a szobába, és korbácsolással jól elverem őket.

Ez a tanács jónak bizonyult, mert a leányok csakugyan úgy viselkedtek az ágyon, amint az inas megjósolta. Mikor már az inas úgy gondolta, hogy ideje lesz közbelépni, berontott ura szobájába, a szobaleányt megkorbácsolta, és kikergette. Így ment ez mind a tizenkét szobalánnyal, és a titkot nem tudták kicsalni az idegen úrból. De a lányok nem mondták ám el senkinek, hogy őket odabenn megkorbácsolták.

Utolsónak a királykisasszony jött, ő is odafeküdt a vendég ágyába meztelenül, s hízalgő, szenvedélyes csókjaival mégiscsak kicsalta a

vándoreMBER titkát, aki elmondta a feltett kérdések történetét. De amikor ez megtörtént, akkor ő is megkapta az inastól a korbácsütéseket éppen úgy, mint a szobaleányok.

Másnap nyolc órakor kihozatta a foglyot a király, és kimondta rá a halálos ítéletet, mert a királykisasszony elmondta apjának, hogy mi a története a feltett két kérdésnek.

Az ítélet kimondása után odasúgja az inas az elítéltnak:

– Uram, kérd azt, mielőtt kivégeznének, hogy még egy kérdést intézhessél a királykisasszonyhoz. A kérdés az legyen, hogy mi történt az alatt a tizenkét éjszaka alatt, amíg te fogoly voltál.

Helyes. A vándoreMBER elfogadta az inas javaslatát, és kérte a királykisasszonyt, hogy engedjen még neki egy kérdést intézni hozzá.

A királykisasszony megengedte.

– Csak azt a kérdést vagyok bátor még a királykisasszonyhoz intézni, hogy meg tudná-e nekem mondani, mi történt azon a tizenkét éjszakán minden egyes szobaleánnyal, akik hozzám voltak kirendelve éjjelenként?

A szobaleányok kezdtek suttogni, és egymástól kérdezgették:

– Te is kaptál korbácsot? Te is kaptál?

Talán még a királykisasszony is szóba került volna, de a királykisasszony nem válaszolt a kérdésre, hanem odament az elítélthez, megcsókolta őt, és férjének fogadva megesküdütt vele.

Most is élnek, ha meg nem haltak.

AZ EGÉRBŐRÖS KIRÁLYLEÁNY

Hol volt, hol nem volt, de volt egyszer a világon egy király, akinek igen szép felesége volt, és egyetlenegy leánya, aki anyja szépségét örökölte.

A szép királyné váratlanul meghalt, eltemették, elfeledték. A király még fiatalnak érezte magát, és szeretett volna megnősülni. De hiába keresett nőt, felesége szépségét sehol, senkiben nem tudta fellelni.

Egyszer arra a furcsa gondolatra vetemedett, hogy a saját leányát fogja feleségül venni, mert ez nagyon hasonlított az anyjához szépség dolgában. Furcsa gondolatát közölte azonnal a leányával, és utána rögtön elment Rómába a pápához, hogy engedje meg neki, hogy a leányát feleségül vehesse.

A pápa körül nagyon sok püspök gyűlt össze, akik a király kívánságát ellenezték. De hát a király roppant ajándékot hozott, s még több pénzt osztogatott szét, úgyhogy a pápa utoljára is engedett a király kérésének, és kiadta neki beleegyezését, hogy saját leányát feleségül vehesse.

Hazajött a király, s mindjárt foganatosítani akarta elhatározását. De a leánya keserves sírásra fakadt arra a gondolatra, hogy ő az édesapjának legyen a felesége. Nagy búbánata közben egy öreg banya jelentkezett nála, aki azt kérdezte tőle, hogy miért sír olyan keservesen.

– Minek mondjam meg, hisz úgy sem tudsz rajtam segíteni – felelte neki a királyleány.

– Vagy ki tudja? Hátha segíthetek!

Ekkor a leány elbeszélte a banyának, hogy miért sír ő folytonosan.

– No ezért kár annyit sírni – mondta a banya. – Mondd azt apádnak, hogy te csak akkor fogsz vele megesküdni, ha neked olyan

fényes ruhát csináltat, mint egy csillag.

Ezt a leány elmondta az apjának, aki rögtön kiadta a rendeletét, hogy a boltosok a kelméket válasszák ki, a szabók meg a ruhát varrják meg. Mikor a ruha elkészült, s a leány felvette magára, úgy nézett ki benne, mint egy aranyalma.

Csakhogy a leányt ez a ruha meg nem vigasztalta. Csak sírt és zokogott tovább. Ekkor a vén banya megint beállított hozzá, és megint megkérdezte a leánytól, hogy miért sír olyan keservesen.

– Ha megmondom is, akkor sem segíthetsz rajtam – felelte a leány.

– De hátha segíthetek – mondta a vénasszony.

– Az a bajom, hogy az apám el akar venni feleségül.

– No ezért ne sírjál, hanem mondd meg apádnak, hogy csak akkor leszel a felesége, ha neked, mint a hold, olyan fényes ruhát varrat. Ő ezt meg nem tudja tenni, és te nem leszel a felesége.

A leány elmondta az apjának, hogy csak akkor lesz a felesége, ha neki egy olyan ragyogó ruhát csináltat, mint a hold. A király azonnal kiadta a rendeletet, hogy a holdhoz hasonló ruhát varrják meg a szabók. Persze jó pénzért mindent meg lehet szerezni.

Mikor a szép ruha elkészült, s a leány felvette magára, és körülnézett magán, úgy ragyogott, mint a hold. De ez sem elégítette őt ki, mert újra elkezdett sírni és jajgatni, amikor a király felhívta őt, hogy legyen már végre a felesége. Sírása közben ismét megjelent nála a vén banya, s kérdezte, hogy miért sír. A válasz ugyanaz volt, amit már kétszer is elmondott neki, de a vénasszony ismét vigasztalta, s azt ajánlotta neki, hogy mondja meg az apjának, hogy csak akkor lesz a felesége, ha neki egy olyan fényes ruhát csináltat, mint a nap, amit aligha képes előállítani, s akkor nem lesz a házasságból semmi.

Mikor a király ezt a harmadik kívánságot meghallotta, azonnal megrendelte a ruhát, és a ruha nemsokára el is készült. Mikor a leány felvette, úgy nézett ki benne, mint a ragyogó nap.

De a leány azért csak sírt és sírt tovább azon a furcsa gondolaton, hogy ő a saját apjának legyen a felesége. Hol vette, hol vette magát, egyszer csak a vén banya megint megjelent. Ismét kikérdezte a leányt, s a válasz ismét ugyanaz volt, amit már háromszor elmondott neki:

– No azért ne sírj – vigasztalta a leányt. – Mondd meg apádnak, hogy addig nem leszel a felesége, amíg neked egérbőrből egy ruhát nem varrat.

Ezt is megmondta a leány az apjának, s az rögtön elrendelte, hogy egérbőröket gyűjtsenek, s ha már elegendő lesz, csinálják meg a szabók a ruhát, amit a leánya kíván.

A királyi parancsra az egérbőrökből készült ruhát nemsokára bemutatták a király leányának. De a leány ezalatt megbízott embereivel csináltatott egy nagy ládát, azt beszurkozta, és kiadta a rendeletet, hogy a ládát a tengerparton egy bizonyos helyen helyezték el. Ezután felvette magára a ruháit, legfelülre az egérbőrből varrottat, s kiment a tengerpartra, és ott belefeküdt a ládába, a ládát pedig a tengerbe taszította. A láda aztán a tengeren tovaúszott, s egy messze lakó király birodalmának egy halastavába úszott át az összekötő csatornán.

Mikor a király cselédei meglátták, jelentést tettek a királynak, hogy a halastóban egy láda úszik. A király megparancsolta, hogy ki kell venni a ládát a tóból. Mikor a szakácsmester kinyitotta a ládát, egy egérbőrbe öltözött emberi lényt látott benne. Nagyon köpött az undorító alakra, és elmondta a királynak, hogy minő csúnya bőrben van ott egy emberi alak. De a király kivétette a furcsa alakot, és a konyhába rendelte, hogy ott mint udvari bolond szerepeljen.

Így menekült meg a szegény leány az apjától. De itt, ennél a királyi udvarnál, ahova most jutott, nagyon sokat kellett neki túrni és szenvedni. Ám ő ezt türelemmel viselte. A három szép ruháját valahol a fatartó egyik zugában eldugta, és csak az egérbőr ruhát viselte a konyhai szolgálat alatt.

Egyszer a király, aki még fiatal és nőtlen legény volt, bált rendezett udvarában, s oda sok előkelő úr volt hivatalos. A király aznap sétalovaglásra ment ki, s mikor lovára ült, zsebkendőjét elejtette. Az egérbőrös leány felvette, és odanyújtotta a királynak, de az ráütött a zsebkendőjével, s azt mondta.

– Eredj, te piszkos! Úgy látom, hogy miattad ma nem lesz szerencsém – s azzal ellovagolt.

Az egérbőrös kérte a szakácsmestert, hogy bocsássa őt el arra a bátra, amit a király rendez, mert ő ilyet még sohasem látott. A szakács nagyon nevetett rajta, és nem volt hajlandó elengedni, de

addig kért, könyörgött, hogy utóvégre elbocsátotta. A leány észrevétlenül magára vette a csillagos ruhát, és így szólt:

– Köd előttem, köd utánam! – s azzal bement a királyi palotába.

Itt a király maga fogadta, és egész éjjel csak vele táncolt. Kikérdezte, hogy hova való, s a leány azt felelte neki, hogy ő zsebkendő várából való.

No ezt ugyan senki ki nem találhatta, hogy hol van!

Reggel felé ügyelt a király, hogy a szép tündér híre és tudta nélkül el ne menjen. De bizony eltűnt a tündérleány észrevétlenül, amikor senki sem látta.

A királyt nagyon felizgatta a tündérleány, s alig találta helyét, annyira, hogy két hét múlva ismét bált rendezett a palotájában. Úgy gondolta, hogyha az a tündér az első bálról tudott, akkor ezt is megtudja, és erre is eljön, akkor majd jobban fog rá ügyelni. Elmegy vele, és visszahozza karon fogva.

A bál napján a király megint készült kilovagolni. Felült paripájára, de közben burnótszelencéjét elejtette. Az egérbőrös leány ott sürgött-forgott, s odanyújtotta a királynak. A király a burnótszelencével ráütött, s rákiáltott:

– Eredj, te piszkos, már megint szerencsétlen leszek ma miattad!

A bál estéjén az egérbőrös leány megint kérte a szakácsot, hogy bocsássa őt el a bálba, hisz ott úgy sem fogja őt észre venni senki, és úgy elbújik, hogy senki sem látja meg.

– Nem, nem eresztelek – mondta a szakács –, mert észrevehet a király. Különben is nagyon szigorú irányodban, még mind a kettőnket kikerget innen.

De a szegény egérbőrös leány oly meghatóan kérte a szakácsmestert, hogy végül elengedte őt mégis a bálba bámulni a szép mulatságot.

A egérbőrös leány kiszaladt a rejtekébe, felöltötte a holdruháját, s megjelent a báli mulatságon úgy, mint először tette. Feltűnt mindenkinek, de leginkább a királynak, aki egész éjjel vele társalgott és táncolt. Mulatság közben megkérdezte tőle, hogy hova való:

– Én a szelencevából való vagyok – válaszolt a holdruhás szép leány.

No, azt ugyan senki sem tudta, hogy merre van az a vár. Reggel felé, bár a király nagyon ügyelt a szép leányra, hirtelen eltűnt, és

otthon sietve átöltözött.

A királyt nagyon bántotta, hogy minden elővigyázat és felügyelet dacára a szép leány úgy eltűnt előle. Nagy nyugtalanságban volt emiatt, és elhatározta, hogy még egy harmadik bált is ad. Az előkészületek éppúgy történtek, mint az előbbi két bálnál. Az egérbőrös leány megjelent ezen a bálon is, mégpedig ragyogó napruhában. Persze hogy a királynak ez még jobban tetszett, és megkérdezte, hogy hová való.

– Én korbács várából való vagyok – mondta a leány.

Ezt pedig azért mondta, mert mikor a király a bált közhírré tette, és kiment lovagolni, a korbácsot elejtette, és ezt neki az egérbőrös leány feladta éppúgy, mint előbb a másik két tárgyat, a király őt ezért az előzékenységért a korbáccsal megütötte, mondván, hogy miattad nem lesz ma megint szerencsém.

A király a leány felelete után nem sokat törődött a korbács várával, hanem karon fogta a szép nőt, és el nem bocsátotta addig, míg gyűrűjét ujjára nem húzta. Reggel felé a napruhás leány elillant, de a király sietett utána lóháton, és bár hátulról nemigen láthatta, mégis a futás dobogása figyelmeztette őt, hogy merre szalad a leány előle. Ki is kísérte egész a saját fatartójáig, ott a leány hirtelen magára rántotta az egérbőr ruhát. Nagyon bosszankodott ezen az egérbőr ruhás leány, és nem tudott aludni egész éjjel.

Reggel kérte a szakácmestert, hogy engedje meg neki, hogy ő készítse el a királynak a kávéját. A szakács szidta ugyan a leányt, de nem menekülhetett a kérés elől, s végre is átadta neki a kávé, hogy készítse ő el a királynak, mert a leány azzal indokolta a kérését, hogy ő főzni, ha nem jobban, de úgy biztosan tud, mint a szakács.

Előkészítette a leány a kávé, de a kávéba beletette azt a gyűrűt is, amit a királytól kapott az éjjel. Mikor a király észrevette a gyűrűt, hívatta a szakácmestert, és kérdi tőle:

– Ki csinálta ezt a kávé? El ne tagadd, mert ha nem mondd meg azonnal, felhúzatlak az akasztófára, s ott fogsz csüngen! De ha megmondod, akkor semmi bajod nem lesz!

A szakács elgondolta, hogy akár így, akár úgy, neki meg kell halnia. Elmondta tehát a történt dolgokat úgy, ahogy azok egymás után következtek. A király megparancsolta neki, hogy süttessen azzal a lánnyal kenyeret. Mikor gyúrára került a dolog,

mentegetőzött a leány, hogy ha ő fog dagasztani, akkor a kenyér sem sokat fog érni. De a szakácmester nem engedett, annak meg kell lennie. A leány külön szobát kért hát, ott levetette egérbőr ruháját, és a napfényességű ruhában maradt. A király közben a kulcslyukon nézte, hogy mit csinál a leány. Mikor meglátta a napfényességű ruhában, örömeben az ajtót betörette, és a szobában levő leányt átölelte, s megkérte, hogy legyen a felesége. A leány viszonzta a király ölelését, elbeszélte neki, hogy kicsoda ő, és hogyan került ide, és elfogadta a királyt férjül.

Nemsokára egybekeltek, nagy lakomát csaptak, amin a szakácmester is nagyon jól találta magát. A fiatal pár aztán boldogul élt, s még most is élnek, ha meg nem haltak.

A VAK KIRÁLY FIAI

Volt a világon valahol egy király, annak volt három fia. Kettő közülük ügyes és kifejlődött legény volt már, de a harmadik ügyetlen, gyáva és kissé hóbortos fiú volt. Az apjuk megbetegedett, és betegségében meg is vakult. A fiúk búslakodtak sokat ezen, már csak azért is, mert apjuk mindig panaszkodott, hogy vele mit sem gondolnak. Emiatt kénytelenek lesznek felváltva vigyázni rá, és megvakult apjukat vezetgetni. Amint így búslakodtak a fiúk, odajön egy öreg, ősz ember, és kérdi tőlük, hogy min búsulnak olyan nagyon.

– Hiába mondjuk meg neked, úgy sem tudsz te azon segíteni – felelték a fiúk neki.

– Vagy ki tudja? – mondta az öreg. – Hátha segíthetek.

Elmondták aztán a fiúk, hogy apjuk megvakult, és nem tudnak rajta segíteni az ország orvosai.

– Hát te hogy tudnál segíteni rajta?

– Én nem tudok segíteni – mondta az ősz ember –, de tanácsot adhatok. Nagy dolog azt megtenni, amit mondok, meg nem is. Hallgassatok ide! Van egy üveghegy, és azon van egy madár, amely ahányszor énekel, annyi csepp vér folyik ki a szájából. Ha azzal a vércseppel bekenitek az apátok szemét, azonnal látni fog.

Megköszönték a jótanácsot a fiúk, és a két idősebb fiú azonnal készült a nagy útra. De a harmadik is kérte az apját, hogy engedje el őt is az üveghegyre megkeresni azt a csodamadarat. A vak apa nem akart ebbe beleegyezni, de a fiú készült és menni akart testvéreivel mindenképpen.

– Hát csak menj, fiam – mondta az apa –, de te egy ügyetlen gyerek vagy, ott fogsz elpusztulni, ne hagyj engem magamra!

Hasztalan volt a vak apa könyörgése, mert a fiú nem hallgatott senkire és semmire. Felnyergelt magának egy vén gebét, és elindult

cifra paripán útra kelt testvérei után minden útravaló nélkül, pedig a másik két fiú sok pénzzel teletömött zsebekkel indult útra.

Mentek hát együtt, és mentek volna elég gyorsan, de a hóbortos fiú gebe lova nem tudott ám olyan gyorsan menni, mint a másik két parádés ló, miért is kénytelenek voltak egyszer-másszor testvérüket bevárni. Éppen egy úthoz értek, s ott egy férjiholttestet vett észre a legidősebb fiú. Azt mondja testvéreinek:

– Fiúk, segítsetek csak eltemetni ezt a holttestet!

A fiúk nem akartak segíteni, hanem azt mondtak:

– Ez nem a te dolgod, folytasd tovább az utadat!

Jó, hát mentek tovább, és nemsokára egy kutya hullájára akadtak. Most a hóbortos fiú leszállt a lováról, és kardjával gödröt ásott a kutya hullájának. Azt mondja neki a két testvér:

– Hát most ez mi? Hisz azt a holttestet nem akartad eltemetni, s a kutya hulláját el akarod ásni?

És nevettek utána nagyot.

– Az embert akárki elássa, de ezt senki sem ássa el, az erre járó emberek pedig érezni fogják azt a dögbűzt, ami az emberi egészségre oly veszedelmes.

– Helyes, te jól látod a dolgot – mondta a két testvér, és segítettek elásni a kutya hulláját.

Mentek aztán ismét tovább, egyszer egy háromfelé ágazó úthoz értek. Itt már elbúcsúztak egymástól, s mindegyik más úton folytatta útját. A két idősebb testvér két egymás mellett haladó úton ment tovább, amelyek csakhamar összeértek, s így ők ketten együtt mehettek tovább. Éjszakára egy városba értek, ahol kényelmes éjjeli szállást fogadtak fel. Este mulattak, aztán kártyáztak, s reggelre már elkártyázták mindenüket annyira, hogy nem mehettek tovább, mert nem volt mivel.

A harmadik fiú ment a maga útján, s éjszakára kénytelen volt az erdőben letelepedni. Tüzet rakott, és mellette el is aludt. A lovat legelni eresztette, s éjjel a farkas felfalta. Reggel felébredt a fiú, hogy folytassa útját, de amint szétnéz, látja, hogy lovát a farkas már felfalta. Hirtelen rászégezte fegyverét, de a farkas így szólt hozzá:

– Mi hasznod van abból, ha engem lelősz? Hagyd nekem a lovadat, én azért neked segítségedre leszek. Ülj fel reám, én elviszlek téged oda, ahová igyekszel.

Ráült a fiú a farkasra, s csakhamar az üveghegy alatt voltak. Leszállt a fiú a farkasról, és a farkas így szólt hozzá:

– Én már tovább nem vihetlek, de itt foglak bevárni, amíg visszajössz. A madarat könnyen elhozhatod, de a kalitkát ne bánts, mert akkor ottpusztulsz.

E jó útbaigazítás után felmegy a királyfi a hegyre, ahol a várta mind aludt, s így ő egész könnyen eljutott a madárig, amely igen szép volt. „Jaj, de a kalitka meg szebb!” – gondolja magában. „Mit ér a madár kalitka nélkül?” Hozzányúlt, és a kalitka megcsendült hangosan, úgyhogy az örök mind felébredtek, megfogták a királyfit, és vitték a király elé. A király kérdőre vonta, hogy ennyi őrségen keresztül hogy tudott bejönni. És kérdezte, hogy minek kell neki az a madár.

– Atyám megvakult, s azt mondták, hogy ennek a madárnak a csepegő véréből ha egy cseppel is megkenhetjük a szemét, azonnal látni fog ismét.

A király megkímélte életét, de a madarat nem adta neki, és csak arra az esetre ígérte oda, ha egy bizonyos, itt és itt felfedezhető várban lakó király híres táltos lovát neki elhozza. A királyfi vállalkozott, hogy elhozza a táltos lovat.

Mikor lement a hegyről, azt kérdi tőle a farkas:

– No hát, hol a madár? Látod, nem megmondtam, hogy ne bánts a kalitkát, csak a madarat fogd meg!

A királyfiú nagyon kérte a farkast, hogy vinné el még abba a várba, ahonnét azt a táltos lovat el kell hozni, melyért a madarat megkaphatja. A farkas szabadkozott, és azt mondta, hogy már nagyon éhes, de a királyfi addig kérte, addig könyörgött neki, hogy a farkas felvette hátára, és azt mondta:

– No, megettem a lovadat, hát mégiscsak elviszlek oda, ahova kívánczol. Azt a lovat onnan könnyen ellophatod, ha a kantárját nem fogod bántani.

– Jó, nem fogom bántani, elviszem a lovat kantár nélkül is.

Csakhamar elértek abba a várba. A királyfiú bement azonnal, és megnézte a lovat, amely igen szép volt, de a kantárja még szebbnek látszott.

– Ha már itt vagyok, mindegy nekem. Mit ér a ló kantár nélkül? – elmélkedett a királyfiú.

Alig érintette meg a kantárt, a ló elkezdett dobogni. Az örök felébredtek, s a királyfit elfogták. Mikor a király elé állították, a király így fogadta:

– Micsoda derék vitéz vagy te, hogy annyi őr mellett képes voltál behatolni az istállóba? Megkegyelmezek neked, ha ennek és ennek a királynak az egyetlen leányát nekem elhozod.

A fiú vállalkozott erre, és kikérte a farkas tanácsát a további útra. Útközben a farkas azt mondta a királyfiúnak:

– Ezt a vállalkozást a legkönnyebben elvégezheted. Reggel a királyleány rendesen vízért szokott menni. Mikor lehajol a kútra, te a bokorból kilépsz, és átöleled hátulról és elhozod hozzám, én majd elviszlek benneteket oda, ahova kell.

A dolog úgy is történt, amint azt a farkas előre elmondta, s mentek vissza ahhoz a királyhoz, ahonnan a lovat kellett elvinni. Mikor odaértek, azt mondja a farkas:

– Ugye, jó volna a leány is meg a ló is?

– Az nem lehet – mondja a fiú.

– De lehet, mert én átváltozom leánnyá. Te leány, itt bevársz minket! Mi felmegyünk, a király azonnal át fogja neked adni a lovat kantárostul, mihelyt engem, mint leányt, átvesz tőled. Csak arra vigyázz, hogy mikor átadsz a királynak, mondd meg neki, hogy egy ablakot hagyjon nyitva, mert a zárt levegő megárthat a leálynak, miután egészen más levegőhöz van szokva.

Így is történt. A király, aki nőtlen volt, nagyon megörült a leálynak, az ablakokat mind nyitva hagyta abban a szobában, ahova bevezette. A lovat átadta kantárostul a derék vitéz fiúnak, aki útját azonnal folytatta. Az átváltozott leány pedig mihelyt magára maradt, kiugrott, mint farkas a nyitott ablakon, s ott termett a királyfi mellett.

Most már volt a királyfinak leánya is, lova is, s örömeiben sietve haladt a jóakarató farkassal az üveghegy felé.

Egyszer megszólal a farkas:

– Királyfi, ugye jó volna, hogyha a ló is meg a kantár is neked maradna? Ez is meglesz. Én átalakulok lóvá, s te engem felviszel a királynak. Csak azt mondd meg neki, hogy meg ne kössenek, mert akkor ottmaradok.

A királyfi elvitte a farkasból lett lovat és a kantárt, és átadta a királynak, ő pedig átvette a királytól a madarat és a kalitkát, de örömeiben elfelejtette megmondani, hogy ne kössék meg a lovat. Hát biz' azt megkötözték. De a farkasból lett ló addig rángatta a kantárt, míg az elszakadt, s akkor kiszaladt a szabadba, ott farkassá lett, s utolérte a királyfit.

– Látod, királyfi, kértelek és figyelmeztettelek, hogy mit mondj a királynak, s te elfelejtetted neki megmondani. Megkötöttek, de én kirángattam magamat s elszaladtam onnan.

– Hát bocsáss meg, jó farkasom, de ez örömeimben történt.

Most aztán a királyfiú elkezdett hálálkodni a farkasnak, és kérte őt, mondja meg, hogy mit kíván tőle hűségért jó tetteiért?

– Én nem kérek tőled sokat. Egy év múlva adsz nekem kilenc darab juhot, és én ezzel egészen meg leszek elégedve.

– Ez igen csekély jutalom. Én részemről többet is adhatok, hisz van az apámnak ezer meg ezer darab juha.

– De hát szóljunk arról is, hogy mit mutat az idő – mondta a farkas. – Mióta együtt járkalunk, annak nem három napja, hanem három éve. A testvéreidről is akarok neked valamit mondani. Abban a városban, amerre menni fogsz, testvéreid adósságuk miatt le vannak fogva, és ki fogják őket végezni. Ha megmented őket a haláltól, s együtt fogtok hazamenni, ők téged útközben megölnék, és ők fogják hazavinni apádnak az örömet, de azért nem fognak rajtad segíteni. Legyen tehát eszed, és gondolj magadra elsősorban!

A királyfi mindent megígért a farkasnak. Bement mégis a városba, s ott látja, hogy testvéreit viszik az akasztófa alá. Megszánta szegény testvéreit, és kifizette minden adósságukat. Vett nekik lovat, s aztán együtt mentek hazafelé. A két gonosz testvér útközben csakugyan megölte saját testvérét, és elásták egy fa alá. Az idegenből hozott királyleányt mint feleségét, a lovat és a madarat hazavitték, de a leány nem beszélt, a ló nem evett, és a madár nem énekelt. A legnagyobb szomorúság borult a királyi palotára, még az atyjukat sem tudták megorvosolni. Elmúlt az év, és a farkas eljött a juhok után. De a királyfiak a kutyáikkal elkergették. Eljött aztán még egyszer, de akkor is így tettek vele.

A farkas megtudta szaglása után, hogy hol van elrejtve a megölt királyfi. Elment oda, s körmeivel kikaparta a holttestét. Azután elment

vele egy varázserejű tóhoz, s abban megmártotta magát, és a királyfit azzal a szőren ragadt vízzel meglocsolta s az azonnal felébredt. A hű farkas azután hazavitte őt, otthon atyjának a szeméit a madár vércseppjével meglocsolta, és a király azonnal látott. A derék fiú aztán örömmel nézte szép feleségét, szép lovát és hallgatta gyönyörködve a madárka énekét, mert ennek hallatán minden ember és állat örült.

A fiú elbeszélte apjának, hogy szerezte meg ő e szépségeket, és hogy váltotta meg testvéreit a haláltól, és hogy ölték meg őt testvérei, és hogy kívánja kielégíteni az ő jóindulatú farkasát. Az apa felháborodva hallgatta fia elbeszélését az ő meggyilkoltatásáról, és az idősebb két fiúra kimondta azonnal a halálos ítéletet. De a fiú nem kívánta testvérei halálát, az apa kikergette őket a nagyvilágba.

Ezután a fiú megesküdött a szép leánnyal. Az apja áradta neki királyságát, és sokáig éltek jó egyetértésben, a nép szeretete mellett, talán most is élnek, ha meg nem haltak.

A SÍRÓ FIÚ

Hol volt, hol nem volt, azt éppen nem tudnám megmondani, hanem azt hallottam, hogy valahol a hegyeken túl egy jókora nagy országnak valamelyik falujában volt egy ágrólszakadt árva fiú, aki, hogy éhen ne haljon, koldulva járt házról házra, faluról falura. Ez a szegény árva fiú házból ki, házba be amint járt, kelt, valahogyan egy jobb módú gazdához tért be, aki a fiú árvaságát lelkére vette, és megfogadta kondásbojtámak, hogy tanuljon egyebet is, ne csak koldulni.

A fiú a malacnyáját őrizgette, de amellett mindig csak sírt. A gazdának sehogy sem tetszett ez a sírás, egyszer-másszor figyelmeztette is a fiút, hogy ne sírjon már annyit, mert eltorzul az arca egészen. De bizony a jó szó nem használt, mert az árva fiú csak azután is sírt mindig. Nem vette tréfára a gazda a sok hiábavaló szót, hanem megharagudott, kivitte a fiút az erdőbe, kivágott egy jókora husángot, s azzal úgy elverte a síró fiút, hogy no! De hiába verte a gazda a fiút, hiába mondogatta neki:

– No, fogsz-e még sírni?

Mert a fiú egy szóval sem fogadkozott arra, hogy nem fog sírni, hanem azalatt is csak sírt és sírt, de azért egy szót sem szólt.

Honnan került, merről jött, nem tudni, elég az hozzá, hogy ezt a verést végignézte egy király, aki éppen arra lovagolt, s megkérdezte a gazdát, hogy miért veri annyira azt a síró fiút. Amint megtudta az okát, megsajnálta ő is az árva fiút, és hazavitte magával. Otthon a fiút a király parancsára iskolába adták, hanem a fiú itt is csak sírt és sírt folyton-folyvást annyira, hogy utoljára a király is felbosszankodott a fiú siránkozásán, s azonnal megparancsolta, hogy a fiút be kell falazni a várkastély szegletfalába.

Volt a királynak egy felcseperedett leánya, aki mikor meghallotta királyi apjának ezt a kegyetlen parancsát, titokban megkérte a kőműveseket, hogy ne falazzák be egészen a szegény síró fiút, hanem hagyjanak egy ablaknyílást, amelyen keresztül levegőt szívhasson és ételt vehessen magához, de azért a nyílás mégse legyen látható. A kőművesek a királykisasszonynak ezt a kérését szívesen teljesítették, a kívánt nyílást éppen úgy megépítették, amint ezt a királyleány gondolta. A leány titokban enni hordott a síró fiúnak.

Mi történt eközben, mi nem a világon, azt bajos volna megmondani, elég az hozzá, hogy egyszer a burkus király egy olyan aranypálcát küldött a királynak, amely csupa apró darabból volt összerakva. De a pálcát úgy küldte a burkus király, hogy tessék azt a királynak úgy szétcsavargatni apró darabokra, amint azt ő egybeillesztette, mert ha nem, akkor háborút üzen, és elveszi az országát, akár akarja, akár nem.

Megszeppezt a király erre a hírre, s azonnal hírül adta országában, hogy mindenféle mesterember, ezermester siessen a királyi udvarba az aranypálcát szétszedni. De bizony hiába jöttek a leghíresebb mesterek, mert a pálcát egyik sem tudta szétszedni. Nem tudták kitalálni annak a titkát.

Még a királykisasszony is elbúsulta magát, s a síró fiúnak elpanaszolta az apja szomorúságát, mert hát a királynak kevés katonája volt, és igen félt a háborútól, miután az aranypálcát senki Isten teremtése nem tudta szétszedni. A síró fiú azonban táltos volt, s megvigasztalta a királykisasszonyt, hogy ne féljenek semmit, majd szétszedi ő azt az aranypálcát. Egyúttal megvallotta azt is, hogy addig kell neki sírni, amíg a burkus király fejét le nem veszi, akkortól kezdve már nem fog többet sírni.

Bement a királykisasszony az apjához, s elkérte tőle az aranypálcát, hogy ő majd szétszedi. A király odaadta neki, s a leány elkezdte forgatni hol jobbra, hol balra, járt vele ki s be, egyszer csak észrevétlenül eltűnt, s egyenesen a befalazott fiúhoz szaladt, aki aztán a pálcát azonnal szét is csavargatta száz darabra. A királykisasszony nagy örömmel vitte a szétszedett pálcát a királyhoz, aki ugyancsak megörüli ennek, és azonnal elküldte a burkus királynak.

De ezzel még nem volt megelégedve a burkus király. Azt üzenete vissza, hogy egy próba még semmi. Hanem ekkor és ekkor – megüzente a napot is – sétálni fog várkastélya udvarán, s ha neki, mármint a burkus királynak, a veres sipkáját onnan, ahol lakik, a király le nem lövi a fejről, és ugyanaznap olyan ételeket nem tálatat fel saját asztalára, amilyeneket ő, akkor nekiront a hadseregével, és elfoglalja az országot, őt magát pedig elkergeti a királyságából.

No hiszen lett erre megint nagy ijedség, a szegény király már egészen odalett a nagy búsulástól, mert azt lehetetlen megtenni, amit tőle a burkus király követel. A király leánya csakhamar megtudta az újabb üzenetet, s ő maga is szomorúan ment a befalazott fiúhoz, elbeszélte neki, hogy miket követel megint apjától a burkus király.

A síró fiú azonban megvigasztalta a királykisasszonyt, csak arra kérte, hogy hozzon neki egy messzelátót, a többit majd elvégzi ő. Elhozta a messzelátót a királykisasszony, a síró fiú belenézett, s meglátta, hogy micsoda ételeket főznek a szakácsok a burkus király konyháján. Előszámlálta az ételeket, s elmondta a királykisasszonynak, hogy ezeket az ételeket rendelje meg a király, a szakácsok készítsék el, mert ilyen ételeket főznek a másik király konyháján is. Egyúttal megnyugtatta a királykisasszonyt, hogy a burkus király sipkáját ő fogja majd lelőni.

Szaladt a jó hírrel a király leánya előbb a szakácsokhoz, elmondani nekik, hogy milyen ételeket kell főzniük, hogy éppen azok az ételek legyenek, amilyeneket a burkus király szakácsai is főznek. Jaj, de a szakácsok nem akarták elhinni a királykisasszony mondását, amiből aztán az lett, hogy a leány elmondta az apjának töviről hegyire a síró fiú befalaztatását. Megvallotta azt is, hogy a síró fiút nagyon megsajnálta, és a kőművesekkel egyetértve megmentette a haláltól, azóta pedig folytonosan hordja neki az ételt. De meg is érdemli, mert az aranypálcát is ő szedte szét, most meg a messzelátón kinézte, hogy milyen ételeket főznek a burkus király konyháján. Azt is mondta még a síró fiú, hogy a király sipkáját is ő fogja lelőni, ha kiszabadul.

Megörült a király a jó hírnek, s azonnal elrendelte, hogy a síró fiút ki kell falazni, hozzák neki elő, de előbb fürösszék meg, azután pedig öltöztessék fel a legszebb ruhába.

Mikor a síró fiú kiöltözve megjelent a király előtt, még akkor is sírt, s azt mondta a királynak:

– Felséges király uram, nekem addig kell sírnom, amíg a burkus király fejét le nem veszem, csak akkortól kezdve nem fogok többé sírni.

Elkövetkezett az ebéd ideje, feltálalták azt a sok mindenféle ételt, amiből a síró fiú is evett a királlyal együtt. Ebéd után nyilat kért a síró fiú, kiment a királyi udvarra, s onnan úgy ellőtte a nyílvesszőt, hogy az a burkus király veres sipkáját, amint éppen a várkastély udvarán sétált, egyenesen átütötte, és a földre lökte, de a királynak azért semmi baja nem esett. Ugyanakkor levelet küldtek a burkus királynak, amelyben le volt írva, hogy ez s ez nap milyen ételeket főztek és tálaltak fel a királyi konyhán. Persze a burkus király bosszankodott azon, hogy úgy eltalálták az ételeket, mert szóról szóra ugyanazokat főzték aznap nála is.

Már látta a burkus király, hogy túl nem tehet a másik királyon, azt is gyanította, hogy ebben a dologban valami bűbajos ember segíthetett csak a királynak, ugyanazért megüzente, hogy azt az embert, aki az ő sipkáját lelőtte, tüstént küldje hozzá a király, mert különben így lesz, meg úgy lesz, utoljára kiveri még az országából is.

A szegény szorongatott király mit tehetett egyebet, mint hogy azt mondta a síró fiúnak:

– No, te fiú, szedd össze magadat! Elmegy a burkus királyhoz, mert ha nem mész, akkor ő jön értünk, s mindnyájunkat kardélre hány. Inkább előzd meg te őt!

– Elmegyek én – feleli vissza a síró fiú –, csak adj mellém felséges királyom harminckilenc katonát, akik magasságra, arcra és hangra hasonlók legyenek hozzám.

Minthogy a kívánság nem volt valami nagy, és könnyen teljesíthetőnek is látszott, a király megadta azonnal, és útnak eresztette a síró fiút harminckilenc katonával.

Este volt, amikor a síró fiú harminckilenc katonájával a burkus király udvarába megérkezett, s azonnal bejelentették a királynak, hogy itt van az a legény, aki a sipkáját lelőtte, mégpedig negyvenedmagával. A király, minthogy már este is volt, nem akart a megérkezett katonákkal szólni, hanem elrendelte, hogy az üres

szobákban el kell valamennyit helyezni kettesével. A síró fiút, aki mindenben hasonlított a katonákhoz, senki sem ismerte fel, s így senki sem tudta, hogy melyik szobában van elszállásolva a várt legény.

De azért mégis tudta valaki, hogy hol van a síró fiú. Ez a valaki pedig nem volt senki más, mint egy vén boszorkány, aki éppen a síró fiú ágya alá bújt, s onnan kihallgatta, amint a fiú társának elbeszélte, hogy holnap, ha a király elé állnak, s őket megszemléli, hogyan fogja a király fejét levágni, és senki sem fogja észrevenni, hogy ki követte el a merényletet.

A boszorkány amint ezt meghallotta, hogy a többi egyforma katona között felismerhesse az elbeszélő legényt, a köpönyege aljából egy darabot levágott, s azzal ment egyenesen a királyhoz bemondani, hogy az a legény, aki a sipkáját a fejről lelötte, most a fejét akarja levágni.

Reggel a síró fiú, amint észrevette, hogy a köpönyege aljából ki van vágva egy darab, mindjárt tudta, hányadán van. Itt bizonyosan boszorkány járt, aki a beszélgetését kihallgatta, és bemondta a királynak. Most tehát elsősorban mind a harminckilenc katonának a köpönyege alján hasonló vágást csinált, aztán írt rögtön haza a királynak, hogy küldjön utána három ezred katonaságot. Az első ezred csupa tiszta feketébe, a második veresbe, a harmadik fehér ruhába legyen öltözve, s ilyen sorrendben indítsanak útnak, de sebesen, mert el vannak árulva, s nagy veszedelem fenyegeti mindnyájukat. A király a levél vétele után azonnal útnak indította a kívánt sorrendben mind a három ezred katonaságot.

Mikor a burkus király megtudta a boszorkánytól, hogy az a híres lövő legény még az ő fejét is le akarja vágni, nagy haragra lobbant, s mérgében majd megette kezét-lábát. De aztán csak abbahagyta. Hamar kiment a várkastély udvarára, ott a negyven katonát kiállította maga elé, és szemlét tartott felettük. Azt hitte, hogy mindjárt felismeri azt a legényt, aki az ő életére tör, csak a köpönyege alján levő csorbát lássa meg. De mi az Isten csodája történt! Valamennyi köpönyeg aljából hiányzott egy darab.

„No – gondolta a király –, így meg nem tudom, hogy melyik tör az életemre.”

Felszólította tehát a katonákat, mondják meg, melyik az közülük, aki olyan szépen lelőtte a sipkáját, mert ő azt a derék vitézt dúsan meg akarja ajándékozni. De a katonák hallgattak, hiába ismételte a király a szép szavakat, a katonák nem árulták el bajtársukat, mert tudták, hogy annak vége, akire rávallanak. Addig hallgattak a katonák, amíg aztán a király szörnyű haragra lobbant, s megparancsolta, hogy ha azonnal ki nem vallják, ki volt az a vitéz legény, aki a sipkáját egész más országból a fejről lelőtte, valamennyit lelövi.

Ekkor a síró fiú kivált a sorból, mert nem akarta, hogy miatta ártatlanok szenvedjenek. Megszólítja őt a király:

– Te voltál az, fiam, aki a sipkámat olyan takarosán lelőtted a fejemről?

– Én, felséges király – felelt a síró fiú.

– Lásd, én a leányomat akartam hozzád adni feleségül, mint olyan vitézhez, amilyen a földkerekségen nincsen kívüled, és te meg, amint hallom, halálomat akarod. No de megelőzlek, s én veszem el előbb a te életedet, mégpedig bajtársaid szeme láttára.

Megparancsolta a király, hogy akasztófát készítsenek a város végén, oda fogja felhúztatni. Mikor az akasztófa elkészült, a síró fiút közrevették a katonák, s vitték ki a vesztőhelyre.

De ugyanaz alatt az idő alatt már a másik király három ezrede is sebes menetben közeledett a városhoz. A síró fiú, mikor felment a lajtorján, s meglátta a fekete, veres és fehér ezredek közeledtét, így szólt a királyhoz:

– Uram! Nézz oda a távolba, ott jön egy sereg ördög – s ekkor a fekete ezredre mutatott – a te lelkedért, hogy kiragadja bűnös testedből, amiért rajtam, ártatlanon, ily méltatlanságot akarsz elkövetni. Utána jön a pokol – s ekkor a veres ezredre mutatott –, abban fog a te lelked égni, s végül – most a fehér ezredre mutatott – ott jönnek az angyalok, kik az én ártatlan lelkemet a mennyek országába felviszik.

A király e szavak hallatára nagyon megijedt, s azonnal megkegyelmezett a síró fiúnak. Ekkorra odaért a három ezred katonaság is, a királyt hirtelen körülfogták, katonáit lekaszabolták, a síró fiú pedig a király fejét egy suhintással levágta.

Most már nem sírt többé. Katonáit visszafordította, és hazament sértetlenül, s többé nem látta őt sírni senki sem.

A király pedig belátta, hogy ez a fiú nagy dolgokra képes, a leányát hozzá adta feleségül, s megosztotta vele a királyságát.

Most is élnek, ha meg nem haltak.

A SZEGÉNY HALÁSZ

Élt egyszer egy szegény ember valahol egy folyó mentén, ahol nap nap mellett halászott, de sohase tudott több halat fogni, mint ahány családtagja volt, s így mindennap csak egy hal jutott egyre-egyre.

Egy napon, mikor halászott, egy úriember jött hozzá, és azt kérdezte tőle, hogy:

– Van-e hal?

– Hát, uram, én ugyan folytonosan halászom őket, de sohasem tudok többet fogni, mint ahány tagból áll a családom, s így házi szükségére használjuk fel a kifogott halakat.

– Tudod mit? Fogsz te majd elég halat, ha nekem adod azt, amiről még nem tudsz.

A halász gondolkozik, vakarja a fejét, hogy mi lehet az vajon, amiről még mit sem tud. Persze nem tudta, hogy a felesége másállapotban van. Rámondta, hogy legyen úgy, és aláírta magát az ördög kontraktusára. Mert az az úriember maga az ördög volt. Mikor elment az úr, halászott tovább, és uramfia, annyi halat fogott, hogy alig bírta hazavinni. A felesége odavolt a bámulattól, s kérdi a férjét:

– Mi történt, lelkem, hogy ilyen szerencséd volt?

– Hát egy úriember jött oda hozzám – beszéli az ember –, s azzal biztatott, hogy sok halat fogok fogni, ha odaígérem neki azt, amiről még mit sem tudok. És én elfogadtam az alkut, s aláírtam neki a kontraktust.

– Szent Isten! – kiáltott fel a felesége. – Hát te nem tudtad, hogy én viselős vagyok? Bizonyosan azt az ártatlan lelket adtad oda annak az ördögnek, aki úri ruhában jelent meg előtted. Isten, Isten, mi lesz velünk!

Nemsokára az asszonynak egy szép fia született, akit azonnal a paphoz vittek, hogy keresztelje meg. Elmondták a papnak az esetet,

hogy ezt a gyereket az ördög így meg így elszerződte az apától még születése előtt, az okos lelkész biztatta a szülőket, hogy ne féljenek az ördögtől, majd ő segít a dolgon.

A gyermek aztán szépen nőtt, iskolába járt, s mert igen jól tanult, a plébános tanácsára a szülők papnak adták. Mikor az első szentmisét mondta, s az Úr szent testét és vérét az ájtatos hívőknek bemutatta, a misénél segédkező plébános meghagyta neki, hogy azzal a szent kehellyel menjen mindaddig, amíg meg nem találja azt az ördögöt, akinél őt az apja eladta.

A fiatal pap fogta a szent kelyhet, és elindult azzal a nagyvilágba. Egy rengeteg erdőbe ért, ahol egy ősz, öreg ember mohával benőtt kunyhójára akadt. Mikor meglátta a papot, mindjárt kérdezte tőle, hogy hova igyekszik erre.

– Én – felelte a pap – a poklok felé tartok, de vajon merre lehetne oda jutni, bizony azt nem tudom.

– Csak ezen az ösvényen kell menni keresztül a hegyen. De fent, két szikla közt, van egy vadorzó zsvány, aki elállja minden utasnak az útját, és arra senki sem mehet keresztül, mert ez a zsvány minden utazót megöl. Azt tanácsolom, hogy inkább fordulj te fiam vissza.

De a pap nem volt erre hajlandó, hanem folytatta útját tovább, és csakugyan találkozott a zsvánnyal, aki meg is támadta, és kimondta nyíltan, hogy mióta ő itt lakik, élve nem ment itt el senki, tehát te sem mégy el. Aztán azt kérdezte a paptól:

– Hát te hova igyekszel?

– Én a pokolba megyek. Az apám kontraktusa ott van, azt akarom kiváltani.

Ezt hallva a zsvány ember, ahelyett, hogy megölte volna a papot, tanácsot adott neki, hogy miként juthat oda, és hogy fog ráismerni arra az ördögre. De aztán kérdezze meg tőle, hogy milyen ágyat készítenek ott neki, mármint a zsványnak. Aztán így folytatta a zsvány:

– Mikor odaérsz, mindjárt elvisznek a legöregebb ördöghöz, aki kikérdez, hogy mi keresnivalód van itt. És megismered-e azt, akinél a te kontraktusod van? Te válaszoljad: igen, én megismerem, csak jöjjön felém. Aztán te csak azt nézd, amelyik a harmadik sorban fog jönni, és nevetni fog rád, akkor te mutass rá arra a nevetőre.

Ezt az utasítást átvéve, a zsvány elbocsátotta a papot, aki elért a pokolba, s ott a fogadtatása éppen úgy történt, amint azt neki a zsvány előre elmondta, főtt azután az ördögök sora. Az első sorban nem volt ott a keresett ördög, a második sorban sem volt, de jött a harmadik sor, s ott az utolsó ördög nevetve jött a pap felé, aki őt megismerte, s rámondta, hogy ez az, akinél az ő kontraktusa van. Akkor hamarosan átadták neki azt a kontraktust, amit az apja aláírt, s ezután távozni akart.

De az oldalán megcsördült a kard. A papnak ez szokatlan volt, s visszaemlékezett a zsvány tanácsára, hogy nézné meg, milyen lesz az ő ágya a pokolban, ahol feküdni fog. Az ördögök a kérésére azonnal megmutatták neki, s kérték, hogy húzza ki a kardját, és suhintson az ágy felé.

A pap kihúzta kardját, és az ágy felé suhintott, de ott oly forróság volt, hogy a kard acélja egészen elolvadt, csak a markolata maradt a kezében. Azt is elmondták a papnak, hogy már hét éve csinálják az ördögök a zsvány részére ezt az ágyat.

Azután a pap dolgát végezve visszaindult, és nemsokára elérte a zsvány tanyáját, aki már türelmetlenül várta őt, mert tudni vágyott, hogy milyen lesz neki a pokolban.

A pap azután elbeszélte neki pokolbeli útját, s megmutatta a kardját is, amellyel az ágya felé suhintott, és hogy a kadból mi maradt a suhintás után. A tolvaj nagyon megijedt, és kérte a papot, adna neki penitenciát. De a pap azt felelte a kérésére, hogy ő maga még nagyon fiatal, s nem tud neki penitenciát feladni.

Ekkor a zsvány kihozta a paripalovát, hozott ki késeket, villákat s efféle szűrőeszközöket, és arra kérte a papot, hogy kösse össze a kezeit erősen, kösse őt a ló farkához, s a kést, villát s a többi szűrőszerszámokat szúrja a testébe összevissza, aztán üljön fel a lóra, és vágatva vigye őt maga után. Ne gondoljon vele semmit, akárhogy fog lármázni, sírni, ordítani, csak arra legyen gondja, hogy mikor az utolsó leheletén lesz, akkor szálljon le a lóról, s adjon neki az Úr szentségéből.

A fiatal pap ezt meg is tette, amint azt a zsvány megrendelte. Mikor a fájdalomtól elkínozva utolsó perceit élte már a zsvány, akkor a pap leszállt a lóról, és átadta neki a szent kehelyből az utolsó szentséget. Mikor a zsvány ezt magához vette, azonnal egy fehér

galamb röpült ki belőle, és egyenesen az ég felé röpült, mert a penitencia által üdvözült a zsvány lelke.

A pap aztán folytatta útját, ismét elért az öregember lakásához, aki azt kérdezte a paptól:

– Nos, hát hogyan jártál, fiam? Hogy bocsátott át a zsvány?

Mikor a pap elbeszélte útját, és az ördög nevét megemlítette, a házat az ördögök azonnal szétbontották, az öreg maga hamuvá lett, s elkárhozott lelkét az ördögök magukkal vitték.

A pap szerencsésen hazakerült, s otthon apját, anyját s többi testvéreit gondosan ápolta, és ápolja mint pap talán még most is, ha meg nem halt.

A KÉT KOMA

Egy vidéki városban vásár volt, arra indult el egy suszter, aki útközben találkozott egy parasztkomájával. A város messze esett, s így összebeszéltek, hogy egymást el nem hagyják, és egymásnak segítségére lesznek az egész úton, annál is inkább, mert kedves komák.

Amint elérték a várost, megállapodtak abban, hogy hol fognak találkozni, ha majd haza kell menniük. A suszter, aki nagyon szegény ember volt, minden pénzét ott hagyta a városban, csak egy krajcár maradt a zsebében. A parasztkomának még maradt valami útravalója. A két koma elkezdett panaszkodni egymásnak, aminek az lett a vége, hogy a suszter parasztkomáját arra kérte, adna neki valami ennivalót addig, amíg haza nem érnek. A parasztkoma megetette és megitatta komáját, ott, ahol maga is evett és ivott. Mikor az utolsó stáción voltak, betértek egy csapszékbe. A parasztkoma fáradt volt, és jólesett volna neki egy korty pálinka, de már nem volt csak öt krajcárja, ezért pedig nem adnak mindkettőjüknek egy korty italt, mert egy rämpli ital hat krajcárt kóstált. A suszter panaszkodott komájának, és azt mondta, hogy neki már csak egy krajcárja van, de ha kívánja, kölcsönadja neki.

A parasztkoma gondolkodóba esett. „Furcsa – mondja magában –, én öt háromnapos utazásom alatt elláttam étellel és itallal, és most a maga hasznára az egy krajcárját kölcsönadja nekem. No, mindegy.”

Elvette a krajcárt, és megfizette a pálinka árát, s azután megitták felesen.

Mikor hazaértek, kérdi a suszter a komáját, hogy mikor fizeti meg neki a krajcárt. A parasztkoma biztatta, hogy egy hét múlva megadja, s azzal elbúcsúztak egymástól.

Az egyheti határidő hamar lejárt, és a suszterkoma jött a krajcár adósság után. Minthogy a parasztkoma nem volt képes egy krajcárt keríteni, arra kérte hitelezőjét, hogy várjon még egy hétig.

– Na, jól van! Még várok egy hétig, komám!

A koma egy hét múlva megjelent pontosan, és újra kérte a krajcár adósságot, de a koma most sem tudott fizetni. Nemcsak pénze nem volt, hanem a komát is meg akarta tréfálni, és mikor jött az adósságért, halottnak adta ki magát. A felesége ott sírt a férje mellett. A suszterkoma kérdi az asszonyt:

– Miért sír?

– Hogyne sírnék – feleli az asszony –, mikor meghalt a férjem, és ki van terítve.

A suszterkoma sajnálkozott nagyon, hogy a jó koma meghalt, és mondta, hogy megy a terítőhöz, és imádkozni fog érte. Egy darabka gyertyát vett a kezébe, meggyújtotta, és a halott orrára tette, azután imádkozott mellette. A gyertya csakhamar égetni kezdte a halott komának az orrát, aki halotti ágyán kezdett fészkelődni. Ezt meglátta a suszterkoma, s kikiáltott a kománé után egész örömmel:

– Komámasszony, jöjjön, a férje ébredszik, nem halt meg!

A gyertyát elfújta a koma orrán, és mondta neki, hogy az ő egy krajcárja miatt kár volna meghalnia. És megállapodtak, hogy egy hétig még ad haladékat. De erre a határnapra sem tudta a koma az egy krajcárt előteremteni. Mit volt mit tenni, csinált hát a parasztkoma egy koporsót, és azt elhelyezte a padon. Mikor látta, hogy jön a hitelező koma, belefeküdt a koporsóba. Az asszony sírt, rítt a férje halálán. A hitelező suszter mikor odament, kérdi a kománétól, hogy:

– Miért sír úgy?

– Hogyne sírnék, mikor a férjem meghalt.

– Hát hol van? – kérdi a koma.

– Ott van a pádon, a koporsóban.

A suszterkoma megy a padra, a koporsót felveszi a vállára, s lehozza a pádról, és viszi magával. De az utat eltévesztette, mert nem hazavitte, hanem befordult egy erdőbe, ahonnan már se haza, se másfelé nem mehetett. Kénytelen volt útját folytatni, mert a komáját nem akarta elhagyni, és már fáradt is volt. Eljött már a reggel is, meg is éhezett, de nem tudott hová lenni. Csak ment hát

tovább, míg egy nagy épületet meg nem lát, s betért oda, hogy ott valami ennivalót kapjon. A koporsót letette a pitvarba, maga pedig bement a lakásba. Az egyik szobában tizenhat személyre való terítéket látott, a második szobában sok kard, puska, pisztoly és egyéb fegyverek, a harmadikban halomra rakott emberi hullák feküdtek. Mikor ezt meglátta, borzalom fogta el a susztert, nem kellett már neki se enni-, se innivaló, hanem sietve bebújt az ágy alá.

Mikor az épület lakói ebédre megjöttek, az egyik így szólt:

– Milyen jó az Isten, hogy gondoskodik rólunk, még fát is hozott nekünk! – értette ezalatt a pitvarban letett fakoporsót.

Mikor bejöttek a szobába, roppant sok pénzt szórtak ki a szoba közepére. Egyik bajtárs pedig baltát vett elő, és a koporsóba vágta. A bent levő koma megijedt, és lármázni kezdett. A másik koma az ágy alatt azt hitte, hogy már ölik a komáját, és elkiáltotta magát. A zsványok megijedtek és elszaladtak mind ebéd nélkül, ki merre tudott, arra menekült ész nélkül.

A két koma pedig előbújt rejtekéből, az asztalhoz ültek, s jól megebédeltek. Ebéd után hozzáfogtak a sok arany-, ezüsthalm felosztásához. Sapkával mérték ki egymásnak a részt. A suszterkoma ezenfelül követelte a kölcsönadott krajcárját is. Ezen aztán összevesztek, és a parasztkoma egy teli sipkát vágott a suszter fejéhez. Ezt az ablakon keresztül az egyik zsvány, aki visszatért leskelődni, látta, s úgy megijedt, hogy elszaladt, mert azt hitte, hogy az ördögök verekednek egymással.

A két koma pedig hazament a sok pénzzel, kibékültek egymással, és most is cinek, ha meg nem haltak.

A GAZDAG FÖLDESÚR FIA

Volt valahol egy gazdag földesúr, akinek volt egy kitanult fia. Ez a fiú látni kívánta a világot, és tapasztalatokat szerezni, arra kérte tehát az apját, engedné meg neki, hogy kimehessen külföldre. De az apa tiltakozott ez ellen, s nem engedte a fiút útra kelni. A fiú elment hát az apja híre és tudta nélkül, és ment mendegélve mindaddig, amíg az éhség arra nem kényszerítette, hogy térjen be valahová. Betért egy öregasszonyhoz, és beállt hozzá háromévi szolgálatra.

A fiú jól viselte magát, s az utolsó év végén el akart menni, s ezt bejelentette szolgálatadó asszonyának. Az asszony ki akarta fizetni a bérét, s kérdezte tőle, hogy mit adjon neki hű szolgálatáért. A fiú azt válaszolta, hogy adjon neki amit tud, vagy amit akar. Az asszony adott neki három tojást, s így szólt hozzá:

– Fiam, én adok neked három tojást, és ezeket ne törd fel, csak olyan helyeken, ahol víz lesz, mert különben nem veszed hasznát.

A fiú elvette a három tojást, és azzal megindult hazafelé. De kíváncsiságból az egyik tojást olyan helyen találta feltörni, ahol nem volt víz. A feltört tojásból kibújt egy gyönyörű szép leány, aki vizet kért hamar, hamar. A fiú nem adhatott neki vizet, mert nem volt, és a leány ott meghalt rögtön. A fiú továbbment bánatosan.

A második tojást megint olyan helyen törte fel, ahol nem volt víz. A tojásból megint egy leány bújt ki, de még szebb, mint a másik volt. A fiú nagyon megörült, de mert ez a leány is vizet kért, az meg itt nem volt kapható, csakhamar ez is meghalt, és a fiú ismét elszomorodott ezen, és nagyon sajnálta a leányt.

Most már csak egy tojása volt, de ezt már nem törte fel, amíg vízhez nem ért, pedig nagyon szeretne tudni, hogy ebben is olyan szép leány van-e, mint a másik két tojásban volt. Ment hát és mendegélt, s már nem messze volt apja kastélyától, melyhez egy

réten kellett neki átmenni. Itt a réten volt egy kút, hova a faluból vízért jártak ki az emberek. Feltörte hát a tojást, amelyből egy csodaszép ezüsthajú leány bújt ki, aki vizet kért. A fiú adott neki rögtön vizet, és nagyon megörült, hogy ilyen szép leánynak lehet segítségére. Elvitte egy lombos fa alá, és arra kérte, hogy várjon itt rá addig, amíg eljön érte kocsival, s azon viszi őt haza apjához.

Amint így beszélgettek együtt, egy cigányleány mindezt kihallgatta, és furfangos cselekedetre vetemedett. A magára maradt leányt betaszította a kútba, maga pedig a leány helyére ült. A kútba taszított leányból rögtön szép aranyhalacska lett, és ott úszkált a kút vizében.

Mikor a fiú visszajött, a szép leány helyett ott találta a cigányleányt. Feltűnt ugyan neki a különbség, de úgy gondolta, hogy amíg odajárt, megváltozott a leány, és minden aggodalom nélkül beültette a kocsiba, és hazavitte a cigányleányt, s feleségül vette.

Egyszer az egyik falubeli jobbágy kifogta a kútból a szép aranyhalacsokát, és mert sajnálta megölni, és kedveskedni akart földesurának, bevitte neki az aranyhalacsokát.

Mikor a cigányleányból lett feleség meglátta az aranyhalacsokát, szöveget ütött a fejébe.

Úgy gondolta, hogy hátha abból a leányból lett ez a halacska, akit ő a kútba dobott, és ha már ide került, ismét átváltozhat valamivé. Betegnek tette magát, és kérte az urát, hogy süttetné meg neki azt az aranyhalacsokát, mert ő ettől meg fog gyógyulni – legalább így álmodta az éjjel, A férje engedett a kérésnek, és a halacsokát megsüttette a feleségének, aki abban reménykedett, hogy a leány ilyen módon el fog veszni.

A halacsokát megölték és megsüttötték, de a pikkelyeit kiöntötték a várkastély kertje mellé. A pikkelyekből hirtelen igen szép és nagy fa nőtt. A földesúr ezen roppant csudálkozott, és így szólt magában:

„Ez valamit jelenthet!”

A cigányfeleség kártyát vetett a hír után, s a kártya azt mutatta, hogy a fa a hal pikkelyéből nőtt. Erre ismét beteg lett, és kérte az urát, hogy vágassa ki az új fát, és csináltasson belőle ágyakat, mert ha azon fog feküdni, akkor meggyógyul.

Az úr sajnálta ugyan a fát kívágni, de végre mégis engedett a sok kérésnek, mert az asszony azt álmodta, hogyha ebből a fából

készült ágyon fog aludni, akkor meggyógyul.

A két ágy elkészült a kivágott fából. Az egyikén aludt az úr, a másikon a cigányfeleség kis purdjával. Az egyik ágy megszólította a másikat:

– Hallod-e, nehéz-e neked a rajtad alvót tartani?

– Bizony nehéz, mert rajtam a cigányleány alszik a purdjával.

– Rajtam meg az úr fekszik, s ő nem nehéz – felelte vissza a másik ágy.

A cigányasszony ezt meghallotta, és megint betegnek tette magát, és arra kérte az urát, hogy vágatná fel azt a két új faágyat, mert ő azt álmodta, hogy ha ezt meg nem teszi, akkor ő meghal.

Az úr felvágatta, tűzre tétette, de a tűzből egy galamb repült ki az úr szeme láttára, és elrepült a falu végére egy öregasszonyhoz, s ott emberi alakját újra felvette. Az öregasszonynak nem volt gyereke, s mert a leány igen szép volt, szívesen fogadta lakásába.

– Legalább nem fogok unatkozni magamban – mondta az öregasszony.

A falu leányai esténként az úri kastélyba jártak tallúfosztásra. Az öregasszony engedelmével a leánya is elment oda. De a fejét bekötötte kendővel, hogy az ezüstofftös haja meg ne lássék.

Itt a leányok mesélgettek, dalolgattak maguknak, végre rákerült a sor az öregasszony leányára is, aki elmesélte, hogy mi történt vele. Elmondta, hogy miként lett halacskává, azután terebélyes fává, fából hogyan lett két ágy, ez a két ágy hogyan került a tűzre, és a tűzből hogyan repült ki a galamb.

A földesúr ezt mind végighallgatta, és alig várta a mese végét. Mikor azt mondta, hogy: „A tűzből én mint galamb kirepültem, és innen az én öregasszonyomhoz repültem, s most nála lakom emberi alakban mint leány”, a földesúr iszonyú indulattal adta ki a parancsot, hogy feleségét, azt a gyalázatos cigányleányt, kössék a fattyával együtt a ló farkához, és hurcolják addig, amíg egy falat látszik belőlük.

A tojásból kibújt leánnyal aztán a földesúr egybekelt, megesküdött vele, s mint férj és feleség boldogan éltek egymással, talán most is élnek, ha meg nem haltak.

A KÉT TESTVÉR

Hol volt, hol nem volt, ne keressük, de hogy volt egyszer a világon egy gazdag és egy szegény testvér, az már bizonyos. A szegény testvér elment gazdag testvérehez azzal a kéréssel, hogy engedné át neki ökreit három órára szántani, mert szeretne egy véka gabonát vetni. A gazdag testvér azt felelte erre:

– Odaadom az ökreimet neked szántani egész napra, ha te hat napig fogsz nekem szántani, a hetedik napon pedig szánthatsz magadnak.

A szegény testvér elfogadta a feltételt, és hétfőtől szombat estig járt az ekével szántani. Vasárnap, ünnep lévén, nem ment a bátyjához az ökrökért, hogy magának szántson. De hétfőn beállított hozzá, s kérte az ökröket, hogy a hetedik napon magának szánthasson.

A gazdag testvér azonban így felelt neki vissza:

– Mondtam, hogy hat napig nekem fogsz szántani, hetedik nap pedig magadnak szánthatsz az ökreimmel. Tegnap volt a hetedik nap, el kellett volna jönnöd az ökrökért, de te nem jöttél, tehát te vagy a hibás. Hanem ha akarsz egy hetedik napot, akkor szántsz nekem megint hat napon át, s a hetedik nap legyen a tiéd.

A szegény fiú beleegyezett, és szántott megint bátyjának hat napon át, s hogy elkövetkezett a hetedik nap, vagyis a vasárnap, a szegény testvér elment a paphoz, és elbeszélte neki, hogy testvérevel milyen kötése van, s hogy testvére csak vasárnap enged neki szántani. A pap megengedte a szegény testvérnek, hogy szánthasson vasárnap magának. El is ment azonnal a bátyjához, elvitte tőle a négy ökröt, és kiment szántani a mezőre. Mikor már felszántott egy kis földet, abba bevetette a gabonát, és beboronálta, akkor a négy ökör felfordult és megdőglött.

A gazdag testvér, ahogy a négy ökre megdöglött, perbe fogta testvérét. Elment a falusi bíróhoz, s midőn panaszát elmondta, a bíró a szegény testvér után küldött, és megkötözve maga elé idézte. A panaszló testvér, hogy a bírót megnyerje ügyének, hozatott a bírónak húst, bort és pálinkát. A bíróné a húst megsütötte, és ezen aztán vendégeskedett az egész községi előjáróság. Csak a szegény vádlott ült megkötözve egy szugolyban. Őt nem kínálta meg senki, hanem mert a bíróné el volt foglalva, a gyermekét ringatta. Láta ezt a bíróné, megsajnálta őt, és hozott neki egy pohár pálinkát és egy darab kenyeret meg egy kevés sült húst. Ezekkel megkínálta, s arra kérte, hogy csak ringassa tovább a gyereket.

A gyermek nagyon sírt, bizonyosan szopni akart volna. Hogy lecsillapítsa a síró gyereket, adott neki a sült húsból egy darabkát. Ettől a gyerek megfulladt. Ebből aztán nagy baj lett, s most már a bíró is perbe fogta a szegény testvért. Mind a ketten, tudniillik a gazdag testvér meg a bíró, vezették a szegény embert a szolgabíróhoz. Útközben bekísérték egy templomba, mert ott éppen mise volt. Itt a szegény ember felment a kórusra, és onnan nézte, hogy a pap hogy füstöli a népet a tömjénnel. A szegény ember nagy áhítattal nézte ezt, s mikor a pap egészen a kórus alá ért, s ott füstöltette a tömjént, annyira kihajolt, hogy a füstből neki is jusson, hogy kiesett a kórusról, és lezuhant a pap nyakába, s azt a nyakán nagyon megsértette.

Most már a pap is a vádlók közé állt, s így mentek a szolgabíróhoz hárman panaszt tenni a szegény ember ellen. Itt először a gazdag testvér adta elő a panaszát, mire a szolgabíró kihallgatta a szegény embert is. És tekintettel arra, hogy a gazdag testvér huncutsága nyilvánvaló volt, mert csak vasárnap engedett testvérenek szántani, az ítéletet így mondta ki:

– Hogy a négy ökör kikerüljön, köteles a panaszló a szegény testvérenek négy tehenet adni, és ezeknek állandó eltartására megfelelő szénát és eleséget, hogy ezek a tehenek a négy ökröt felnevelhessék.

A gazdag testvér az ítéletet kénytelen volt elfogadni.

Most a bíró jött a panaszával. A szegény ember mentségéül elbeszélte az egész dolgot, ahogy volt, mire a szolgabíró ezt az ítéletét hozta:

– Minthogy a bíróné gyermeke teáltalad múlt ki, elrendelem, hogy teáltalad jusson ismét egy másik gyermekhez.

A bíró erre felkiáltott:

– Nem, szolgabíró uram! Inkább fizetek neki száz forintot, csak ne tegye.

A szolgabíró a felajánlott egyezséget elfogadta, és a bíró a száz forintot azonnal kifizette, amit a szegény ember jókedvvel át is vett.

Harmadik panaszló volt a pap. Ez is előadta a maga panaszát, és a szegény ember is elmondta a védelmét. Kiemelte azt, hogy az ő lebukása a kórusról akaratlanul történt, és ő ebben nem hibás. A szolgabíró ez ügyben így ítélte:

– A pap másszon fel a kórusra, és onnan ugorjék le a szegény ember fejére, hogy ugyanolyan sérülés érje a szegény embert is, mint a papot érte.

Erre a pap felkiáltott:

– Inkább adok száz forintot, csak ne kelljen leugornom a kórusról.

A megígért száz forintot le is tette azonnal a pap. A szolgabíró pedig az ügyet elintézettnek jelentette ki, s a pénzt átadta a szegény embernek, aki gazdagon tért haza, és boldogul élt tovább. Talán most is él, ha meg nem halt.

A PÁSZTORLEÁNYBÓL LETT KIRÁLYNÉ

Volt a Kárpátok aljában egy igen szegény pásztorember, akinek már hat leánya volt, a felesége pedig megint várandós volt a hetedik gyermekkel. A szegény pásztor már valahogy nemigen örült annak a sok gyereknek, s mikor már közel volt a lebetegedés ideje, azt mondta a feleségének:

– Asszony, ha ismét leánygyermeket szülsz, azonnal be kell lökni a folyóvízbe, ha pedig fiú lesz, akkor tartsátok meg.

A parancs kiadása után felszedte magát, és elment a hegyi legelőre marhát őrizni.

A pásztor felesége lebetegedett, és leánygyermeket szült. A bába a kiadott parancs szerint fogta a csecsemőt, és kivitte, hogy a folyóba dobja. Útközben találkozik a bába három emberrel. Egyik megszólítja a bábát, hogy hova viszi azt a gyereket. A bába elbeszéli, hogy ez a gyerek egy pásztornak a hetedik leánya. De mielőtt a felesége lebetegedett volna, megparancsolta, hogy ha ez a hetedik is leánygyermek lesz, akkor be kell azonnal ölni a folyóvízbe, ő most ezt a parancsot akarja végrehajtani. Erre a három ember közül az egyik azt mondja:

– Ej, bábaasszony, ne vidd te a vízbe ezt a szegény, ártatlan csecsemőt, hanem vidd vissza haza, és tedd az anyja mellé. Vétek volna ezt a gyermeket vízbe ölni, mikor az apja még ennek a gyereknek nagy hasznát fogja venni.

A bábaasszony visszavitte a csecsemőt, és úgy tett, ahogy neki mondták. Ez a három ember pedig senki más nem volt, mint Krisztus, Szent Péter és Szent Pál. Krisztus azután még azt mondta:

– Ezt a gyermeket, hogy általa szülei és testvérei boldoguljanak, azzal ajándékozom meg, hogy mikor otthon megfürösztik, a fürdővíz

ezüstité váljon.

Szent Péter pedig így folytatta:

– Én meg azzal ajándékozom meg, hogy amikor sírni fog, minden könnycseppje ezüstité váljon.

Szent Pál pedig így végezte be:

– Én pedig azzal ajándékozom meg, hogy mikor majd járni kezd, minden lépése után egy ötforintos arany maradjon.

A bába nem tudta, hogy ki volt az a három ember, akivel találkozott, akik neki olyan jó tanácsot adtak. És majd hanyatt esett ámulatában, mikor látta, hogy az a víz, amiben a csecsemőt megfürösztötte, ezüstité vált. Azon is elámult, mikor látta, hogy mikor a csecsemő sírt, minden könnycseppje húzassá vált. Ennek aztán az lett a következménye, hogy a pásztorember gazdagodni kezdett. Már volt módjában gyermekeit neveltetni. A legkisebb leánya, mikor már járni kezdett, bámulatba ejtette a szüleit, mert minden lépése után egy aranypénz maradt a nyomában, ami a gazdagságot még rohamosabban növelte.

E csodaszerű gazdagodásnak nagy híre futott a vidéken és a vármegyében. Mikor a leány, aki igen szép volt, felnőtt, úri ruhában járt, és igen finom nevelésű volt. A leány hírességéről tudomást vett egy házasulandó királyfi is, aki felkészült, hogy elmegy oda leánykérőbe.

A házasulandó királyfi szomszédságában lakott egy indzsi baba (boszorka), akinek szintén volt egy meglehetősen szépségű leánya, és nagyon szerette volna, ha a királyfi az ő leányát veszi el feleségül. Elment tehát a boszorka a királyfihoz, s azt kérdezte tőle, hogy hova készül. A királyfi megmondta neki, hogy hova akar menni. Erre a vén boszorka nagyon kérte, a királyfit, hogy vigye el őt is a lakodalomba, amit a királyfi nagy kérés után meg is ígért neki.

A leánykérés meg a lakodalom csakugyan be is következett. Mikor a királyfi felkészült a lakodalomra, a boszorka szintén felkészült, de mielőtt elindult volna, kitanította a leányát, hogy mit csináljon majd. Mikor a fiatal királynét hozzák haza, akkor ő itt meg ott várjon a lakodalmas népre.

A királyfi aztán az indzsi babát nászasszonyul magához véve a kocsiba, nagyszámú kísérettel elindult leánynézőbe és talán lakodalomba is, a hajdani pásztorból lett gazdag úrhoz. Mikor a

királyfi meglátta a leányt, nagyon megtetszett neki a szép leányka, és azonnal megkérte a kezét. A leány is meg az apa is beleegyezett, és a lakodalmat azonnal megtartották. Két nap, két éjjel mulattak és vigadtak.

Harmadik nap aztán készültek hazavinni a fiatalasszonyt. Mielőtt elindultak volna, a boszorka kérte a királyt, hogy bízsa rá a feleségét, amibe a király bele is egyezett, és a boszorka együtt utazott a királynéval hazafelé. Útközben a boszorka elaltatta valamilyen szerrel a kocsiban a fiatal királynét, azután levágta a két kezét és a két lábát, kiszúrta a két szemét, a ruháit pedig leszedte róla és eldugta. Mikor ahhoz a helyhez értek, ahová a leányát kirendelte, hogy ott várjon a lakodalmas népre, a megcsonkított királynét kidobta a kocsiból, a saját leányát pedig bevette. Nemsokára hazaértek, és a boszorka átadta a királynak a feleségét. A király azonnal észrevette, hogy a felesége nem olyan szép, mint amilyennek gondolta és látta, de azt hitte, hogy szépségét az út fáradalmai zavarták meg.

A király igazi felesége pedig egy erdei pocsolyában kínlódott meztelenül. Egy vadász ment éppen arra, s látva a szerencsétlen emberi alakot, megsajnálta és kivette a pocsolyából. Ölébe fogta és hazavitte. A szegény nyomorék kérte a vadászt, hogy fürösszék meg. Kérésére megfürösztötték egy kádban. A víz a fürösztés után azonnal ezüstté változott. A házigazda azt látva, szívesen tartotta a nyomorékot házánál, s minden nap tízszer is megfürösztötte. A vadász így igen sok ezüstöt halmozott össze, s roppant gazdaggá lett.

A nyomorék asszony arra kérte a vadászt, hogy öntessen neki egy guzsalyt ezüsből. Mikor az elkészült, arra kérte a vadász fiát, hogy vigye el a királynéhez, és ne kérjen érte mást, mint két emberszemet. A vadász elvitte a guzsalyt a királynéhez. A királynénak nagyon megtetszett a szép ezüstguzsaly, s megkérdezte a fiút, hogy mit kíván érte. A fiú azt válaszolta, hogy két emberi szemet kér csak. A királyné elment az anyjához, és megmutatta neki a szép ezüstguzsalyt, de azt is megmondta, hogy két emberi szemet kérnek érte. A vén boszorka, aki a valódi királyné szeméit, lábait és kezeit eltette, nem gyanította, hogy ki részére kérik a két szemet. Előkereste a két szemet, amit erőszakkal elrabolt, és odaadta a

fiúnak, aki hazavitte, és átadta a nyomorék asszonynak. Ez azonnal beleillesztette magának a két szemet a szemüregébe, ezek azonnal odafortak, és a két szem meggyógyult, s az asszony újra látott.

Később a szerencsétlen asszony arra kérte a vadászt, hogy öntessen neki egy orsót ezüsből. A vadász ezt a kívánságot is teljesítette, és öntetett egy orsót ezüsből, és átadta neki. Az asszony megkérte a vadász fiát, hogy ezt az orsót vigye el a királynéhez, adja át neki, de ne kérjen tőle egyebet, csak két emberi lábat.

Az orsó a királynénak nagyon megtetszett, és megkérdezte a fiút, hogy mit kíván érte. A fiú megmondta, hogy két emberi lábat kér csak. A királyné elment az anyjához, most is megmutatta neki az orsót, és egyúttal megmondta, hogy csak két emberi lábért vehető meg. A vén banya most is előkereste a királyné két levágott lábát, és odaadta a leányának, aki kivitte a fiúnak. A fiú meg sietett haza, átadta a lábakat a nyomorék asszonynak, aki ezeket odaillesztette a végtagokhoz, és azonnal odafortak, és kezdett járni, s minden lépése után egy-egy arany maradt a földön.

Így már az asszonynak volt szeme és lába, csak a két keze hiányzott még. Ismét megkérte a vadászt, öntessen neki egy ezüstmotollát, amelyet a fia elvinne majd a királynéhez. A vadász öntetett egy ilyen ezüstmotollát, a fia pedig elvitte a királynénak. Mikor bemutatta, a királynénak nagyon megtetszett, annál is inkább, mert már volt guzsalya, orsója, csak még az ezüstmotolla hiányzott. Kérdezte is a fiút, hogy mit kíván érte. A fiú megmondta, hogy két emberi kezét kér érte. A királyné most is elment az anyjához, s megmutatta neki a motollát, hogy milyen szép, de csak két emberi kézért kapható. Az anyja előkereste mindjárt a királyné levágott két kezét, s odaadta a leányának, az pedig átadta a fiúnak. Mikor a fiú hazavitte, s átadta tulajdonosának, ez azonnal odaillesztette, ahová tartozott, és a kezek rögtön odafortak a testéhez úgy, hogy a királyné tökéletesen visszanyerte tagjait és szépségét is.

A vadász nem tudta, hogy ez az asszony a királyné, de miután igen meggazdagodott általa, építtetett egy házat neki egy udvarban. Az asszony királyi férjétől a menyegző éjjelén teherbe esett, nemsokára lebetegedett, és fiúgyermeket szült. Így élt a királyné a fiával egymagában jó ideig. A fiúcska lehetett már vagy hétéves,

mikor férje, a király, egyszer inasával vadászatról jöve betért hozzá éjszakára. Az inas pedig nem tudott aludni. A királyné megismerte férjét, de ez őt nem. Alvás közben a király egyik kezét leeresztette az ágyról, az asszony észrevette, és azt mondta a fiának:

– Menj csak, fiam, tedd fel apádnak a kezét az ágyra, mert nagyon el fog zsibbadni.

A gyermek az ágyhoz ment, s az alvó kezét feltette az ágyra. Ezt az inas hallotta. Másnap reggel, mikor a király reggeli után inasával elhagyta az éjjeli szállást, az inas elbeszélte a királynak, hogy mit hallott ő a háziasszonytól az éjjel. A király az inas elbeszélésének valóságáról meg akart győződni, és nem ment haza, hanem egész nap vadászott az erdőben, éjszakára pedig ismét betért a vadász udvarában lakó asszony lakásába. Vacsora után a királyt lefektette a háziasszony, de a király nem aludt el, hanem csak tettette magát, mintha aludnék, s eközben mindkét lábát leeresztette az ágyról. Mikor a háziasszony ezt látta, azt mondja fiának:

– Menj csak, fiacskám, s tedd fel apádnak a lábait, mert elzsibbadnak!

A fiú odament, és megemelte az alvó király lábait, de nem bírta feltenni az ágyra. Odament hát az anyja is, ez is elkezdte emelni, de ő sem bírta feltenni, mert a király nem engedte. Most a király hirtelen átfogta a háziasszonyt, és magához ölelte. Azt kérdezte tőle:

– Hát te vagy az én valóságos feleségem?

Az asszony elbeszélte aztán, hogy a menyegző első éjjelén teherbe esett tőle, aminek ez a kisfiú a gyümölcse, s hogy őt egy vén boszorka megfosztotta a kezeitől, szemeitől és lábaitól. Azután még elbeszélte egész élettörténetét, amíg csak vissza nem kapta összes tagjait.

Másnap a király az ezüstguzsalyról, orsóról és motolláról meg akart győződni, és tudni akarta, hogy ki az a nő, akivel ő él. Amint hazaért, csakugyan megtalálta az orsót, guzsalyt és motollát. Ez elég bizonyíték volt neki arra, hogy a vén boszorkát meg a leányát azonnal akasztófára ítélje, és kivégeztesse mind a két csalót.

Ezután elment ünnepélyesen a vadásznál lakó igazi feleségéhez, és hazavitte magával a fiával együtt, velük aztán még sokáig élt boldogul, és talán most is él, ha meg nem halt.

A SZÁNTÓVETŐ LEÁNYA

Volt valamelyik vármegye falujában egy szántóvető parasztgazda, aki egy napon éppen készült kimenni a mezőre szántani, de jó messzire a falutól, s azt mondta a feleségének:

– Hallod, feleség, én most kimegyek a mezőre szántani, s majd a legidősebb leányunkkal küldj ki nekem délre ennivalót. Hogy pedig leányunk engem a nagy mezőn megtalálhasson, odamenet a házunktól bizonyos távolságokban itt-ott az ekével fel turkálom a földet, hogy ez után a jel után menve engem feltalálhasson.

A gazda kiment a mezőre szántani, a felesége pedig elkészítette délre az ebédet, átadta a legidősebb leányának, hogy vigye ki az apjának, de figyelmeztette, hogy az apja által kijelölt ekenyomon menjen, mert ha eltéveszti, akkor az apját nem fogja megtalálni.

Mielőtt a leány elindult volna a mezőre, az ördög az apja ekéjével megjelölt nyomjeleket átforgatta, és egészen más nyomot csinált be az erdőbe egy nagy kősziklához, ahol ő lakott egy barlangban.

A leány amint elindult hazulról, mindenütt az eke nyomán haladt, amíg végre az erdőbe jutott egy nagy kősziklához. Itt az ördög kijött ebbe, elfogta és bevitte a barlangba.

A szántóvető csak várta a leányát délig, azután estig, de hiába, mert a leánya nem jött. Nagy bosszúsan és éhesen ment este haza, és kiszidta a feleségét, hogy nem küldött neki ebédet. De az asszony visszafelelt, hogy ő küldött neki ebédet, és kérdezte férjét:

– Hát nem volt melletted a leányunk?

– Nem volt – válaszolta a férj.

A válasz, után a szülők nagyon nyugtalanok lettek, hogy hova lehetett hát a leányuk. A következő nap reggelén az apa felkelt korán, és elindult keresni a leányát. Észrevett csakhamar egy más irányba vezető ekenyomot, s elindult ő is, gondolván, hogy

bizonyosan ezen indult el a leánya is. Ment hát ő is ezen a nyomon egész napon át, míg végre elért egy erdőbe, egy nagy kősziklához. Itt egy ajtót vett észre, s azon bement egy szobába, s ott meglátta a leányát és felismerte.

Nagyon megörültek egymásnak, s az apa kezdte leányát hívni haza, de a leány azt válaszolta:

– Nem lehet nekem apám innen hazamenni, mert az, aki engem idehozott, otthon felkeresne. Én édesapámat is féltem tőle, nehogy megölje, mert mindjárt itthon lesz. És miután már innen késő hazamenni, azt tanácsolom, hogy bújjék el apám az ágy alá, ott egy nagy tekenővel betakarom.

Az apa szót fogadott, és az ágy alá bújt, s ott a leánya egy nagy tekenővel letakarta. Amint az ördög hazajött, azt kérdi a feleségétől, mert az elrabolt leányt feleségévé tette:

– Micsoda bűnös lélek van itt?

– Nincs itt, kérem, semmilyen.

– No már nekem ne mondj ilyeneket, hogy nincs itt senki, mert én érzem, hogy van itt valaki.

Erre aztán a leány kénytelen volt bevallani, hogy az apja jött el őt meglátogatni.

– De mert fél tőled, hál elbújt az ágy alá.

Az ördög erre azt felelte:

– Hát miért fél tőlem az apád, hiszen nem csinálok én neki semmi rosszat, mert hisz ő nekem apósom. Csak jöjjön ki az ágy alól!

E szavak után a szántóvető kijött az ágy alól, s az ördög őt apósának szólította. Adatott neki jó vacsorát, és azután lefektette őt aludni. Éjjel azt mondja az ördög a feleségének:

– Ugyan, édes feleség, mit adjunk apádnak, hogy a te elvesztésed miatt valamivel kárpótolva legyen?

– Amit jónak látsz, azt adj neki – válaszolt a felesége.

Másnap reggel, amint felkeltek, az ördög így szólt a szántóvető apóshoz:

– Apósom, azért, hogy a leányodat feleségemmé tettem, adok neked egy olyan asztalterítőt, amelyet, ha bárhol is kiterítesz, és azt mondd neki: „Asztalkendő, adj enni és inni ennyi és ennyi ember részére!”, akkor az asztalterítőn mindenféle ételek és italok előteremnek.

Az após elvette az asztalterítőt, összegöngyölte, és betette a tarisznyájába. Azután elbúcsúzott a leányától meg az ördögtől, és indult hazafelé. Útközben betért egy faluban egy komájához, ott, amint megvendégelték, igen álmos lett, és aludni kívánczozott. De előbb így szólt komájához:

– Komámuram, én aludni vágyom, tegye el ezt az asztalterítőt reggelig, de ne mondja neki, hogy asztalterítő adjál enni és inni.

– Ne féljen, komám, nem mondok én neki semmit.

Amint a koma átvette az asztalterítőt, és bevitte a kamarába, ott nyomban szétterítette, és azt mondta:

– Asztalterítő, adjál enni és inni nekem!

A felszólításra rögtön ott termett a sok jó enni- és innivaló. A koma ezt látva, azt mondta a feleségének:

– Hallod-e, asszony, ezt az asztalterítőt jó lesz nekünk eltenni, és a kománknak egy másikat adni helyette.

Másnap reggel felkelt az utas koma, adtak neki hatalmas jó reggelit, az asztalterítőt összegöngyölve tarisznyájába dugták, és útnak eresztették. Amint hazaért, mondja a feleségének:

– Kedvesem, leányunk helyett hoztam egy olyan asztalterítőt, amelynek ha azt mondom: „Asztalterítő, adj enni és inni!”, hát azonnal tele lesz étellel és itallal.

A felesége azt felelte erre:

– Te bolond! Csak te ne dolgozz, és ebbe az asztalterítőbe bizakodjál, akkor éhen is fogsz te halni.

De az ember meg akarta mutatni, hogy amit ő mondott, az való igaz. Összehívta hát a gyerekeit az asztalhoz, és azt mondja:

– No, te asztalterítő, adj enni és inni!

Hát bizony az asztalterítő nem adott se enni-, se innivalót. Másodszor is elmondja, de akkor sem jön elő semmi. Végre harmadszor is felszólítja, de még akkor sem jött semmi. Erre nagy bosszúsan az asztalterítőt felkapta, és a tűzbe dobta.

A szántóvető összeszedi magát, és megy vissza az ördöghöz szemrehányást tenni neki azért, hogy az asztalterítő olyan hasznavehetetlennek bizonyult. Elér a kősziklához, bemegy a szobába, s ott a leányát egyedül találja. Nagyon megörültek egymásnak, s azután elbeszélte az apa a leányának, hogy az az asztalterítő semmit sem ér. A leány erre azt felelte:

– Apám, én erről nem tehetek, hanem azért a férjemnek ne tegyen szemrehányást, mert majd megharagszik nagyon, így is féltem tőle kedves apámat, és jó lesz megint az ágy alá bújnia, s ott majd letakarom a tekenővel.

A szántóvető alábújt az ágy alá, a leánya pedig betakarta a tekenővel. Mikor az ördög hazajött, azt mondja:

– Valami bűnös lélek van itt, feleség!

De az tagadja, mire az ördög visszafelel:

– Hiába tagadod, mert én érzem!

Ekkor a feleség kivallotta, hogy az apja a tőle való félelmében az ágy alá bújt. Az ördög megszólította az apósát:

– Öreg, gyere ki az ágy alól, nem bánthatlak én téged, de mondd meg, hogy miért jöttél hozzánk?

Az após kijött az ágy alól, és azt mondta:

– A tőled kapott asztalterítőt kipróbáltam otthon, és nem akart adni nekem se inni, se enni. Ez engem igen bánt, s azért jöttem, hogy ezt tudomásodra hozzam.

Az ördög tudta, hogy hol cserélték ki az asztalterítőjét, de nem szólt semmit, hanem így nyugtatta meg apósát:

– Adok én neked olyan dobot, melyhez ha így szólsz: „Ki a dobból, ami benne van!”, akkor kimegy belőle az, ami benne van; ha pedig azt mondod: „Be a dobba, ami kijött belőle!”, az mind visszamegy.

A következő nap reggelén az ördög az apósának átadta a dobot, s azzal hazafelé mentében ismét betért ahhoz a jó komájához, aki őt olyan szívesen fogadta. A jó evés-ivás után azt mondja a komájának:

– Komám, én egy kicsit szeretnék aludni, mert nagyon fáradt vagyok, ezt a dobot tegye el, de valahogy ne mondja majd neki: „Ki a dobból, ami benne van!”

A koma elvette a dobot azzal az ígérettel, hogy a dobnak semmit sem szól. De mikor a koma elaludt, odaszólt a dobhoz:

– Ki a dobból, ami benne van!

Erre kijött katonaruhában vagy tíz ördög, elkezdik korbácsokkal verni a kíváncsi komát, aki jajgatott, és szólítja az alvó komáját:

– Komámuram, ne engedjen engem verni, inkább visszaadom az asztalterítőjét!

Az alvó koma felébredt, és odaszól:

– Vissza a dobba!

A dobból kijött ördögök mind visszamentek. A jól elvert koma pedig elővette az asztalterítőt, amelyet a komájától elcsent, és visszaadta neki. Az utas koma, mikor az asztalterítőt és a dobot átvette, megindult hazafelé, de útközben találkozott egy koldussal, aki így szólt hozzá:

– Uram, adj enni és inni, adok neked egy olyan botot, amely magától bármilyen erőt legyőz!

A szántóvető szétterítette a pázsiton az asztalterítőt, és így szólt hozzá:

– Asztalterítő, adj egy ember részére elegendő enni- és innivalót!

E szavak elhangzása után az asztalterítőn volt enni- és innivaló egy ember részére. Evés után a koldus botját odaadta a szántóvetőnek, aki átvette tőle, és folytatta útját hazafelé. Amint hazaért, a feleségének nem szólt semmit, hanem gyermekeit behívta az asztalhoz, az asztalterítőt szétterítette, és azt mondja:

– Te asztalterítő, adj valamennyiünknek elegendő ételt és italt!

E szavakra odatermett az asztalra mindenféle jó étel és ital, amiből a felesége is evett, ivott. Így tett a gazda, valahányszor enni kellett. Meghallotta ezt egy gazdag földesúr, és meg akart győződni személyesen, hogy mi igaz van ebben. Összeszedte sok tagból álló családját, és elment a szántóvető emberhez, aki szívesen fogadta a földesurat a családjával, és leültette őket az asztalhoz. Ebéd idején az asztalterítőt rátette az asztalra, és így szólt:

– Te asztalterítő, adj ennyi és ennyi személy részére enni és inni!

E szavak elmondása után azonnal ott termett a sok enni- és innivaló.

A földesúr megirigyelte ezt a jó térítőt, és kérte a tulajdonost, hogy adja el neki jó pénzért, de az nem volt hajlandó eladni. Így eltávozott haza. Nemsokára elküldött tíz bérest, hogy vegyék el erővel az asztalterítőt. Mikor a béresek kezdték az asztalterítőt keresni, a szántóvető azt mondja a koldustól kapott botnak:

– No csak, botom, üsd ezeket a betörőket!

A bot nekiállt, és ütötte-verte a béresek, úgyhogy ezek kénytelenek voltak elmenekülni, s mikor hazaértek, elmondták uruknak, hogy mi történt velük.

A földesúr nem hagyta ennyiben a dolgot, hanem vett magához kétszáz embert, s ezekkel elment a paraszthoz, és felszólította, hogy adja neki azt az asztalterítőt azonnal, mert különben így meg így fog vele elbánni.

A parasztgazda engedelmeskedett, és átadta a földesúrnak az asztalterítőt, aki aztán nagy diadallal vonult vele hazafelé.

Mikor már jó nagy távolságban voltak, a gazda így szólt a dobjához:

– Hallod-e dob, ami benned van, az jöjjön ki belőled mind!

Erre a szóra a dobtól kiugrik vagy háromszáz ördög katonaruhában, puskákkal felfegyverkezve, és a földesúr után iramodnak. Ahogy utolérték, közrefogták embereivel együtt, és leverték valamennyit. A földesúr is, miután visszaadta az asztalterítőt, nagy nehezen tudott csak elmenekülni.

Az ördögök visszahozták az asztalterítőt a parasztgazdának, ők meg visszamentek a dobba. A gazda aztán élt még meglehetősen sokáig, és mindig a bűvös asztalterítőről evett. Talán még most is él, ha meg nem halt.

EGY ELSZEGÉNYEDET ZSIDÓ SZERENCSEJE

Valahol egy pap a templomban, mikor egyházi beszédet tartott, a szentírásból idézve azt hirdette, hogy:

– Boldogok azok, akik vagyonukat a szegények közt felosztják, mert azoknak tízszeresen visszafordul az.

A nép a pap bölcs szavait sokszor elbeszélte a gazdag zsidó kocsmárosnak. A kocsmáros maga is szeretne volna a paptól ezt hallani, elment hát a templomba, s ott az ajtó mögé bújva hallgatózott. A pap most is felhozta beszédében azt a szentírásbeli idézetet, hogy:

– Boldogok azok, akik vagyonukat a szegények közt felosztják, mert azoknak tízszeresen visszafordul az.

A kocsmáros, aki a papot igen igazmondónak tartotta, elhitte neki ezt a szentírásidézetet, s amint hazament, kezdte vagyonát a szegények között osztogatni. A felesége sírt, rítt, de mit sem használt. A vége az lett, hogy a kocsmáros elszegényedett, és nem volt miből még a kocsmárendát sem kifizetni. Kikergették a kocsmából. A szegény sorsra jutott kocsmáros aztán amije még volt, azt is kiosztotta a szegények között, és elment koldulni abban a reményben, hogy valamikor majd csak visszatérni a vagyona tízszeresen is a Jóistentől.

Koldulása közben összetalálkozott egy másik koldussal. Az maga Krisztus volt. Így megismerkedvén a két koldus, elhatározták, hogy együtt fognak koldulni. Egy napon bementek egy házba, s ott kaptak egy jó nagy darab juhtúrót. Mikor kijöttek, azt mondja Krisztus a koldustársának:

– Hallod, bajtárs, tedd el ezt a túrót, jó lesz az nekünk holnap früstökre!

A kocsmáros betette a tarisznyájába. De mivel nagyon éhes volt, lassan mindig csipegetett a túróból, és titokban lenyelte. Másnap reggel, mikor már eljött a reggelizés ideje, azt mondja Krisztus:

– Hát, bajtárs, vedd ki a túrót, mert reggelizni fogunk!

A kocsmáros kezdett sopánkodni, hogy a túrót megették a macskák a múlt éjjel, ott, ahol éjszakáztak.

– No nem baj – szólt Krisztus –, ha nem vigyáztál a túróra, most mind a ketten éhen maradunk.

Járkáltak aztán mindenfelé, de sehol sem adtak nekik enni, úgyhogy a két koldus az éhségtől már alig tudott lépni. Egyszer megszólal Krisztus:

– Hallod, mi a koldulás mellett éhen halunk! Én azt mondom, adjuk ki magunkat orvosnak.

A kocsmáros beleegyezett. Még aznap eljutottak egy városba, s ott betértek egy vénasszonyhoz éjszakára, aki őket befogadta. Kérdezték tőle, hogy mi újság a városban? A vénasszony azt felelte nekik:

– Az az újság, hogy a mi királyunknak a leánya már öt év óta beteg, és senki a világon nem tudja őt meggyógyítani.

Krisztus erre azt felelte:

-- Menj el holnap a királyhoz, és mondd meg neki, hogy nálad megszállt két orvos, és ezek vállalkoznak a leánya kigyógyítására.

Másnap a vénasszony elment a királyhoz, és bejelentette, hogy van nála két orvos megszállva, akik azt mondták neki, hogy ők képesek arra, hogy a királykisasszonyt kigyógyítsák. A király rögtön magához hívatta a két orvost. Amint a királynál bemutatkoztak, Krisztus így szólt:

– Felség! Adj nekünk egy külön szobát, abba tétess egy kádat meleg vízzel, és a szobakulcsot add át nekem, hogy mi oda bezárkózhassunk, és elkészíthessük senkitől sem látva és háborgatva gyógyszerünket!

A király azonnal megparancsolta, hogy egy kád meleg vizet helyezzenek el egy szobába. A leányát odavitette, és az orvosokra bízta, akik becsukták az ajtót, s hozzáfogtak a gyógyításhoz, mégpedig a következőképpen. Krisztus azt rendelte a kocsmárosnak, hogy a leányt aprítsa fel száz darabra. A kocsmáros ezt meg is tette. Azután meghagyta neki, hogy minden darab testet

jól mosson ki. Ezt is megtette a kocsmáros. Ekkor Krisztus a felaprított testrészeket összeillesztette úgy, ahogy azelőtt voltak, azután rálehelte, és a leány azonnal felelevenedett. Még szebb és egészségesebb lett, mint azelőtt volt. Ezután kinyitották az ajtót és a leány táncolva sietett apjához, s eldicsekedett neki, hogy már egészséges.

A király az orvosoknak milliókat kínált, de Krisztus nem akarta elfogadni, s így pénz nélkül mentek el. A kocsmáros nagyon bosszankodott ezen, s szemrehányásokat tett Krisztusnak emiatt, és elhagyta őt, mondván:

– Nem járok én veled, tudom már, hogy kell gyógyítani, és lesz nekem már keresetem. Ha melletted maradok, igazán éhen kell elvesznem.

A kocsmáros elhagyta Krisztust, és elment arra, amerre jónak látta. Jártában-keltében lejutott egy városba. Ott is holmi újdonságok után tudakozódott. Mondták neki, hogy a királyné már évek óta beteg, s nincs orvos, aki kigyógyítaná. A kocsmárost nem kellett beajánlani, beajánlotta ő maga magát a királynénál, aki ajánlatát elfogadta. Megrendelt egy külön szobát, abba egy kádat tétetett meleg vízzel, s oda bevitette a királyné testét, felkoncolta száz darabra, a testdarabokat kimosta, és kezdte összeillesztgetni, de összevissza, úgyhogy a darabok sehogy sem tapadtak egymáshoz, mindig széthullottak.

A kocsmáros látta, hogy az ő orvosi tudása semmit sem ér, és borzasztóan megijedt, hogy felakasztják, ha megtudják az ő műtétét. Elkezdett nagyon jajgatni. Ekkor bejött hozzá Krisztus, aki tudta, hogy a kocsmáros mit cselekedett, és kérdi tőle:

– Hát mit csináltál, te szerencsétlen? Látod, hogy nálam nélkül te semmit sem érsz? No, csak mosd ki jobban a testdarabokat, s azután rakd össze!

A kocsmáros kimosta és összerakta. Ekkor Krisztus a hullára lehelte, és az felelevenedett. Százszorta szebb lett, mint volt és egészségesebb. A királyné, aki roppant örült, hogy szépségét visszanyerte, kínálta az orvosokat igen sok pénzzel, de Krisztus ismét nem akart elfogadni semmit. A kocsmáros ezen megint nagyon bosszankodott, de mert nem ő gyógyította ki a királynét, nem mert szólni.

Krisztus a gyógyításért csak egy ásót és egy kapát kért, s ezeket átadta a kocsmárosnak, és megparancsolta neki, hogy vegye fel, és vigye magával. A kocsmárosnak ez nem tetszett, s nemigen akarta vinni, de végre is felvette, és így mentek aztán egy ideig. Egy helyen megállt Krisztus, és azt mondja a kocsmárosnak:

– No, te itt kapálj a földön!

A kocsmáros nem akart kapálni, de a parancsra mégis kénytelen, volt kapálni. Vagy egy negyedórai kapálás után a kocsmáros egy hordót talált, mely tele volt arany- és rézpénzzel. Ennek már megörült. Kivették ketten a hordót, és hogy megosztozkodhassanak, elkülönítették a pénzeket, külön az aranyat, külön a rézpénzt. Mikor így két rakáson volt a pénz, akkor Krisztus a rézpénzre mutatva így szólt:

– A rézpénz lesz a tiéd, az arany pedig azé, aki megette a túrót.

A kocsmáros most kezdte erősen állítani, hogy a túrót ő ette meg. De Krisztusnak kedve volt ingerkedni vele, és sehogy sem akarta elhinni a kocsmáros állítását.

– Hisz azt mondtad nekem akkor, hogy a macskák ették meg a túrót.

De a kocsmáros addig bizonygatta a dolgot, hogy utoljára is azt mondta neki Krisztus:

– No, ha te etted meg a túrót, akkor legyen az aranypénz is a tiéd.

A kocsmáros ezzel a pénzzel olyan vagyonhoz jutott, hogy tízszerre gazdagabb lett, mint azelőtt volt, és boldogul élt aztán sokáig, talán még máig is él, ha meg nem halt.

HOGYAN HÁZASODOTT MEG EGY KIRÁLY?

Valahol a világon volt egyszer egy olyan király, aki halála előtt egyetlen fiának meghagyta, hogyha ő meghal, vegye el egy királynak a leányát feleségül. Ennek a királynak a leányát sokan kérték már meg, de ő valamennyit visszautasította. Az öreg király meghalt, de nem mondta meg a fiának, hogy az a bizonyos király hol lakik.

A királyfi apjának meghagyását teljesíteni akarta, s azon gondolkozott, hogy az a bizonyos királyleány hol van, és hogyan tudna hollétéről tudomást szerezni. De nem tudta egyáltalán elgondolni, hogy merre induljon. Tépelőző gondolatai közben megkérdezte őt a lovásza, hogy min búsul és töpreng úgy. A királyfi elbeszélte neki búslakodásának okát. A lovasz, aki egyszersmind jó is volt, azt mondja a király fiának:

– Uram, ne búslakodjék emiatt, tudom én, hogy hol lakik az a bizonyos királyleány. De azt igen sokan kérték már, és nem tudták megkapni. Mi is csak olyan módon nyerhetjük meg, hogyha csináltat felséged egy pár olyan cipőt, amely neki megtetszik. Ezt a cipőt egy zárt kocsiban elvisszük abba a városba, ahol az a királyleány lakik. Ő eljön majd a kocsihoz, megnézi a cipőt, és én akkor vele megszököm.

A király a lovászának tanácsára és utasítása szerint csináltatott valami igen drága cipőt, és azt magához vette, s egy zárt hintóban lovászával elment abba a városba, ahol az a bizonyos király lakott. A hintó ablakát kinyitották, hogy a különös szépségű és drága cipőt láthassa mindenki. A cipőnek a híreről értesült a király leánya is, és kiment a városba megnézni azt a feldicsért drága cipőt, melyre

különben sem akadt vevő. Elhatározta, ha neki való lesz, meg is veszi.

A kocsihoz érve megállt, s kérdezte, hogy mi az ára annak a szép cipőnek. A lovász így válaszolt:

– Fenséges királykisasszony, méltóztassék belépni a kocsiba, és előbb megpróbálni, hogy jó-e a lábára! Ha jó lesz, akkor megmondom az árát.

A királykisasszony bement a kocsiba, hogy a cipőt felpróbálja. Ekkor a lovász rácsukta az ablakos ajtót, hamar felült a királyfival a kocsira, és elvágatott. Mikor jó távol voltak már, a királyfi is beült a kocsiba a királyleányhoz. A két fiatal nagyon megtetszett egymásnak. Az utazás első napján egy városba érkeztek, s ott egy vendégfogadóban szálltak, és az egybekelni szándékozó királyi pár egy szobában hált, a lovász pedig, aki nagyon szerette urát, nehogy valami veszedelem érje, a szoba ajtaja elé feküdt, de nem aludt el. Egyszer csak berepül éjjel a király hatfejű sárkánya a vendéglő udvarába, s azt kiabálja fel a királyfiúnak:

– Elloptad uramnak a leányát, de nem fogsz vele élni, mert mikor lakodalmat fogsz ülni, akkor a pohárnokod, mikor az első pohár italt neked átnyújtotta, téged meglő. Aki pedig ezt a beszédemet hallotta, s el meri mondani valakinek, az rögtön megkövül térdig.

E beszéd után a sárkány elment.

Másnap felkeltek a királyi felségek, s folytatták útjukat. Estére megint egy városba értek, s ott is a főszállodában szálltak meg, a fiatal jegyespár itt szintén egy szobába zárkózott be éjjelre, a lovász pedig az ajtó elé feküdt le őrizni urát és leendő feleségét

Éjjel előrepült a király tizenkét fejű sárkánya, s a szálloda udvarán elkezd kiabálni:

– Megállj, királyfi, elloptad királyuramnak a leányát, de nem fogsz vele élni, mert mikor esküvőre mész vele, akkor a te szilaj lovad levét téged magáról, és te szörnyethalsz. És aki ezt az én mondásomat meghallja és továbbadja, az megkövül kötésig.

Ezzel a sárkány elröpült.

Harmadnap ismét folytatták útjukat, és éjszakára megint egy városba értek. Ott is a főszállodába szálltak, s a fiatal jegyespár szintén egy szobába zárkózott be éjjelre, a lovász pedig az ajtó elé

feküdt le őrizni urát és leendő feleségét. Éjjel előrepül a királynak a huszonnégy fejű sárkánya, s a szálloda udvarán elkezd kiabálni:

– Megállj, királyfi, elloptad uramnak a leányát, de nem fogsz vele élni, mert egybekelésed első éjjele után összetöröm csontjaidat, és széthordom a világon. És aki ezt most hallja, és másnak elmondja, az megkövül egészen.

A sárkány ezután elrepült, a lovász pedig mindent hallott, de nem szólt senkinek sem erről. Végre negyednap hazaérkeztek, s azonnal hozzáláttak az esküvő megtartásához. De mielőtt ezt elkezdték volna, egy kis villásreggelit rendeltek maguknak. Mikor a király pohárnoka az italt behozta, a lovász rögtön lelőtte, amint a szobába lépett. A pohárnoknál csakugyan egy megtöltött pisztolyt találtak. A királyfi megdorgálta a lovászt, de az nem nyilatkozott, hogy miért lőtte le a pohárnokot.

Az esküvő előkészületei közben a királyfi meghagyta lovászának, hogy azt az ötéves lovat vezesse ki, amely még soha napfényt nem látott, mert ő ezen akar menni az esküvőre. A lovász bement az istállóba, s egy doronggal úgy ütötte fültövön a kijelölt lovat, hogy az rögtön megdöglött. Visszament a királyfihoz, s bejelentette, hogy az a ló megdöglött, s ezért más lovat nyergeit meg. A királyfi belenyugodott, és más lovon ment az esküvőre.

Az esküvő és a lakodalmi ünnep után, mikor az éj már beállt, a lovász egy igen éles karddal belopózott abba a szobába, ahová a királyi pár aludni ment. A királyi pár elaludt már, a lovász pedig az ablakhoz ment, és várta a sárkányt. Egyszer úgy éjfél tájban a sárkány bedugta tizenkét fejét az ablakon, de a lovász kardjával levágta a tizenkét sárkányfejet. Akkor a sárkány odadugta a másik tizenkét fejét is, de a lovász ezeket is levágta. Ezekből egy csepp vér valahogy a királyné arcára freccsent. A lovász ezt látva, megijedt, hogy hátha ez lemoshatatlanul ott marad. Odament hát az ágyhoz, és lenyalta nyelvével a vércseppet úgy, hogy a királyné fel ne ébredjen.

A király inasai ott ólálkodtak a folyosón a hálószoza ajtaja előtt, s valamelyik a kulcslyukon – kíváncsi volt tudni, hogy micsoda zaj van a szobában – bekukucskált, és éppen azt látta, hogy a lovász mit csinál az ágy körül. Másnap elmondták a királynak, hogy mit láttak éjjel a hálószozában. Úgy adták elő, hogy a lovász szerelmes a

királynéba, s azért lopózott a hálósobába, és mikor a királyné elaludt, megcsókolta őt a lovász. A király ezért nagyon megharagudott, és lovásztát akasztófára ítélte. Mikor a lovászt a bitófa alá vezették, megszólalt, s ezeket mondta:

– Felséges királyom! Szabad-e nekem vagy három szót elmondani?

A király azt felelte, hogy szabad.

Ekkor a lovász elbeszélte, hogy mikor a király kiválasztott feleségével hazafelé utazott, az első stáción éjjel megjelent egy hatfejű sárkány, aki azt mondta, hogy:

– A pohárnokod meg fog lőni, amikor esküvődön odanyújtja neked az italt. Azért lőttem én őt meg előbb, hogy téged megmentselek.

Mikor ezt a lovász elmondta, térdig megkövült. És amikor a király ezt meghallotta, teljesen meg volt győződve lovászának a hűségéről, s az ellene emelt vádat csak rágalomnak ismerte fel, de tudta azt is azonnal, hogy nagy oka volt annak is, hogy a lovásza belopózott az ő szobájába. Ám ekkor a lovász mar térdig megkövült, és a király kérte, hogy ne folytassa tovább elbeszélését. A lovász azonban nem hallgatott a kérésre, hanem folytatta:

– Eljöttünk a második állomásra, ott a tizenkét fejű sárkány fenyegetőzött az ötéves, napfényt nem látott lóval. Ezt a lovat én megöltem, nehogy szeretett királyomra szerencsétlenséget hozzon.

A lovász ekkor már kötésig megkövült. A király csillapította. Kérte, hogy ne beszéljen tovább, de ez csak folytatta beszédjét, és elmondta, hogy mit hallott a huszonnégy fejű sárkánytól a harmadik stáción. Hogy királyi urát megmentse, azért lopózott be a hálósobába, hogy a sárkány fejeit levághassa, ami meg is történt, és pedig reá nézve olyan szerencsétlenül, hogy a sárkány véréből egy csepp a királynő arcára freccsent, s azt ő, hogy a királynét fel ne ébressze, nyelvével lenyalta. Mikor ezeket a lovász elbeszélte, egészen megkövült.

A király hű lovászának ártatlanságát felismerte, s az őt alaptalanul rágalmozó inasokat mind felakasztatta, maga pedig és felesége sokáig siratták a hűséges lovászt, s mindennap eljártak a kőoszlophoz imádkozni, hogy Isten helyezze őt vissza emberi testébe.

Egyszer a királyné megálmodta, hogy ha hétéves fiacskájukat, házasságuk első gyümölcsét, megvágják, és annak vérével a lovász kőszobrát megkennék, akkor az visszanyerné emberi testét, s életre kelne, de a fiúcska is a lovász életre ébredése után szintén feléledne, és a vágás által okozott sebe beforna.

A királyné álmát elbeszélte férjének, aki kész volt fiának vérével venni. Hamar borbélyt hívtak, s a királyfiút megvágták, vérével a lovász kőszobrát megkenték, és az rögtön életre kelt. De mire visszajöttek a szobába, már a fiúcska is eleven volt, és sokkal szebb volt, mint azelőtt.

Efölött soká örvendeztek, boldogul éltek aztán, s tán most is élnek, ha meg nem haltak.

A KÉT VÁNDORLEGÉNY

Valamikor és valahol ezen a világon találkozott két vándorlegény egymással. Az egyik mészáros, a másik kovácslegény volt. Összebeszéltek, hogy együtt fognak vándorolni mindaddig, amíg maguknak való munkát nem találnak. Eljutottak egy városba, el a másik városba, s mindenütt együtt vacsoráltak, ebédeltek és reggeliztek, az éjszakát is együtt töltötték.

Egyszer, mikor egyik városból a másik városba indultak, egy nagy pusztán kellett átmenniük, de aznap nem érkezhettek abba a városba, ahova igyekeztek, és így kénytelenek voltak egy pusztai kocsmában meghalni. Amint beléptek, parancsoltak maguknak enni- s innivalót. A kocsmáros szolgálója erre elkezdett nagyon sírni. A két vándor kérdezte tőle, hogy miért sír.

– Sírok – felelte a cseléd –, mert titeket, derék szép legényeket, igen sajnállak. Az éjjel halál fiai lesztek, mert itt titeket megölnék.

A kovácslegény nagyon megijedt erre, de a mészároslegény biztatta, hogy ne féljen. Egyszer úgy éjfél táján bejön a kocsmába tizenkét zsvány, s amint meglátták az utasokat, kezdték őket halállal fenyegetni. A kovácslegény ijedtében alig lélegzett, de a mészároslegény nem félt. A zsványok bementek az oldalszobába, s ott kezdtek borozni. Mikor beboroztak, magukhoz hívták az utas legényeket. A zsványok vezére megszólítja őket:

– Hogy merésztetek ti ide bejönni. Most végetek van – s parancsolta legényeinek, hogy vigyék ki őket, és öljék meg.

Ekkor a mészároslegény megszólalt:

– Uraim, már én látom útitársaimmal, hogy nekünk meg kell halni, de engedjek meg nekem, hogy egy pohár bort ihassak abból a borból, amit önök isznak!

A zsványvezér megengedte, sőt maga töltött nekik egy-egy pohár bort. A mészároslegény átvette a bort, de nem vitte az ajkához, hogy megigya, hanem feldobta a poharat, s az a padláshoz ragadt borostól. A zsványok pedig mind elaludtak, még a kocsmáros is feleségével és gyermekeivel együtt. Ekkor a mészároslegény azt mondta útitársának, hogy ő elmegy emberekért a közeli városba, akik a zsványokat elfogják, megkötözik. De azalatt a szobába be ne bocsásson senkit, nehogy valaki a feldobott poharat a padlásról levegye, mert ha leveszik, akkor a zsványok felébrednek.

Úgy is történt. A kovácslegény becsukta a külső ajtókat, a szolgát is odacsukta, és senkit nem eresztett a szobába. A mészároslegény pedig bement a kocsmáros istállójába, s ott kiválasztotta a legjobb futólovat, azon benyargalt a városba a szolgabíróhoz, s onnan egy óra múlva egy század katonaság jött ki a pusztai kocsmához. Körülfogták a kocsmát, de a mészároslegény azt mondta, hogy fölösleges a kocsmát körülfogni, inkább menjenek be a szobába, és az alvó zsványokat kötözzék meg.

Erre aztán a kovácslegény kinyitotta az ajtót, s a katonák bementek, és az alvó zsványokat megkötözték. Ekkor a mészároslegény leszakította a bűvészi erővel a padláshoz csapott poharat, mire a zsványok, a kocsmáros és családja felébredtek. A zsványvezér megszólalt, és odakiáltott a mészároslegénynek:

– Hát te jól kibántál velünk!

Erre a katonák elkezdtek keresni és kutatni, majd a kocsmárost vallatták, aki nem akart egyáltalán semmit se vallani, és mindent tagadott, mert a zsványokkal együttértett. Ezután feltörték a katonák a két pincét, s az egyikben sok emberi hullát találtak, a másikban tömérdek aranypénzt és ezüsttallért, amit a zsványok raboltak össze, és hozták ide.

A szemle után a katonák a tizenkét zsványt, a kocsmárost és családját a szolgabíró rendeletére a helyszínen lelövöldözték. A talált pénzt átengedték a mészároslegénynek, aki a kocsmáros szolgáját feleségül vette önfeláldozó szívessége fejében, mellyel életüket megmentette. Örömben a kovácslegényről sem feledkeztek meg, neki is adtak a kincsekből jócskán.

Így aztán, hogy egybekelt a legény és a leány, éltek boldog jólétben, és ma is élnek, ha meg nem haltak.

EGY ÖREG KIRÁLY

Volt a világon egy öreg király és királyné, már közel álltak a halálhoz, és gyermekük nem volt. A palotájuk mellett egy szép, sima jegenyefa állott, melynek teteje az égig nyúlt fel. A király egyszer azt álmodta, hogy ennek a jegenyefának a tetejében van két alma, amelyből ha ő és felesége ennének, attól megfiatalodnának, s élnének még kétszer annyit, mint amennyit már idáig éltek.

Kihirdette a király az országában, hogy aki vállalkozik neki lehozni azt a két almát a jegenyefa tetejéről, ő annak odaajándékozza országának a felét. Sokan vállalkoztak arra, hogy felmászna a fára, de bizony valamennyi lebukott onnan. Egyszer egy özvegy asszonynak a fia is vállalkozott, s el is ment a királyhoz, és elmondta, hogy ő kész felmenni a jegenyefa tetejébe, csak csináltasson neki a király két pár vasbocskort, és süttessen két darab kenyeret, meg adjon hozzá ugyanannyi darab szalonnát, no meg egy éles baltát.

Mikor ezeket a tárgyakat a fiú átvette, egy reggel elindult a fától felfelé kúszva, s csak akkor állt meg, mikor gondolta, hogy már dél van. Baltáját belevágta a fába, ráült és kezdett ebédelni. Hallotta alulról a harangszót is, de az olyan csendes volt, mintha a föld mélyéből jött volna fel. Ebéd után kúszott feljebb, és estére elérkezett egy nagy palotához, amelynek egy kisasszony állt az ajtajában, és egy törülközőkendőt nyújtott a fiú felé. A fiú a kendőt megfogta, a kisasszony pedig behúzta őt a palotájába, és azt mondta neki:

– Ó, be régen vártalak én már tégedet ide, jó, hogy eljöttél. Én királynő vagyok, és te leszel a férjem.

E szavak után megvendégelte a fiút, s minden szobáját megmutatta neki. A fiú itt éjszakázott. De másnap tovább folytatta

útját, s nem akart ott maradni. Estére megint érkezett egy másik palotához. Itt is úgy fogadta egy kisasszony, mint előbb a másik, ez is várta őt egy törülközőkendővel, és ez is behúzta őt a palotájába a fáról. Ez a kisasszony is így fogadta:

– Jaj, be régen vártalak én ide, be jó, hogy eljöttél! Én királynő vagyok, te leszel a férjem, s te leszel a király.

Aztán megvendégelte őt, és megmutogatta neki szobáit, drágaságait, gazdagságát, s a fiú ott maradt éjszakára is. Másnap azonban továbbment, s azt mondta a királynőnek, hogy nem maradhat itt, mert neki még feljebb kell menni. Este ismét egy palotához érkezett, itt megint várta őt egy kisasszony a palotája ajtajában. Ez is nyújtott neki egy törülközőkendőt, s azzal behúzta őt a palotába, és ezeket a szavakat intézte hozzá:

– Már hét éve várlak, jó, hogy eljöttél! Most már én a tied vagyok, te pedig az enyém, s együtt fogunk uralkodni.

Ez a királynő volt a legszebb a három között, és a leggazdagabb is, úgyhogy a fiúnak nagyon megtetszett, és így gondolkodott magában:

„Szeretném a két almát is levinni, s ott is nyerni egy fele királyságot, de vissza is szeretnék jönni, hogy férje legyek ennek a tündérszépségnek.”

A leány örült a fiúnak, mindketten megszerették egymást. Megmutatta a leány vendégének a palotája minden részét és roppant gazdagságát. A fiú ott éjszakázott. Másnap a tündér szépségű királyleány elment a templomba, a fiú azalatt otthon maradt. A palota szobáit ismét végignézegette sorról sorra. Egyszer észrevett egy vasajtót, amelyet neki tegnap a kisasszony nem mutatott meg. Elmegy az ajtóhoz, hozzányúl a kilincshez, s az ajtó kinyílt. Bekukkant, és ott lát egy gyönyörű szép táltos paripát, melyen aranykantár és -nyereg volt. Megszólal a táltos:

– Mit keresel itt, fiatalember?

– Énnekem még feljebb kell mennem a fán, két alma után, melyet a földön uralkodó királynak szeretnék levinni.

A táltos erre azt mondja neki:

– Én már hét éve hogy nem voltam kint, és nem szellőztettem a lábaimat, szeretnék kimenni. Köss el engem, ülj fel reám, és én felviszlek ennek a fának a tetejére. Mikor veled a fa teteje fölött

fogok jobbról röpülni, akkor te a jobb kezeddal szakítsd le az egyik almát, s tedd a zsebedbe! Mikor balról fogok röpülni, akkor a bal kezeddal tépd le a másik almát is, és tedd el, de jól tartsd magad a nyeregben, nehogy leessél!

A fiú a táltost a jászoltól eloldotta, felült reá, s pár perc múlva a kapott utasítás szerint az almákat leszakította, azután a táltos a levegőben nyargalászott vele. A tündér szépségű kisasszony látta, hogy táltos lova a vendégével, vagyis a leendő férjével nyargalászik, s odakiáltott a táltos lónak: – Hallod-e, táltos lovam, úgy nyargalj azzal az én vendégemmel, hogy egy haja szála se hulljon ki!

A táltos ezt nem jól értette, s azt gondolta, hogy úrnője azt parancsolja neki, hogy vigye le a vendéget a földre. A táltos tehát egyet kanyarodott, s azzal száguldott lefelé, és leszállt a fiúval egyenesen annak a királynak az ajtaja elé, akinek a fiú a két almát letépte. A paripát a fiú egy oszlophoz kötötte, maga pedig bevitte az almákat.

A király és a felesége elcsudálkozott nagyon, hogy a fiú olyan hamar lejött a fáról, s elhozta a két almát. A fiú a királytól előbb írást kért, hogy országának a felét neki adja. A király az írást minisztere jelenlétében ki is állította, és a fiúnak át is adta, mire a fiú a két almát kivette a zsebéből, s egyiket a királynak, a másikat a királynénak átnyújtotta.

Amint az almát a király és a királyné megették, egyszeribe megfiatalodtak, olyanok lettek, mint a tizenhat éves ifjak. A fiú, mint egy ország felének a tulajdonosa, amihez még temérdek pénzt is kapott, kijött a szobából, hogy felüljön a táltos lóra, amely őt ide hozta, és visszatérjen a tündér szépségű királykisasszonyhoz. De amíg ő a királynál időzött, azalatt odajött három sárkány, s a táltos paripát elvittek. A fiút ez rettentően bántotta, nagyon elbúsulta magát, és tudakozódott, hogy nem látta-e valaki az ő paripáját. De senki sem tudta megmondani, hogy merre ment el a ló.

A szegény fiú elszomorodva kénytelen volt a nagyvilágba menni paripáját keresni. Eljutott vándorútján a Tisza vizéhez. Ott éppen szálfákat szállítottak az úszató emberek, ezekhez felkérkedett a tutajra, s ment velük a vízen. Egyszer, amikor egy nagy magas hegységhez közeledtek, a havas hegyek között a tutajosok arról beszélgettek, hogy ennek a hegynek tetején három sárkány lakik.

Amint az utas fiú ezt meghallotta, rögtön eszébe jutott, hátha ezek a sárkányok vitték el az ő paripáját.

Nem szólt senkinek a fiú, hanem arra kérte a tutajosokat, hogy engedjék őt a hegy lábánál leszállni. A tutajosok nem akarták a fiút elengedni, azzal ijesztgették, hogy eltéved, vagy a sárkányok, ha észreveszik, megölik. De a fiú erővel leugrott a tutajról, s éppen a hegy aljában maradt, ahonnan három napig kellett mennie, míg a hegy tetejére ért. És itt csakugyan talált egy nagy kastélyt, s abba bement, de benn nem talált senkit. Volt azonban ott készletben nyers hús. Ezt azonnal elkezdte sütni, s addig, amíg a hús sült, kiment szétnézni a kastélyban, hátha megtalálná a táltos lovát.

A sárkányoknak az volt a szokásuk, hogy reggel, ha eltávoztak hazulról, hát csak este jöttek haza, s azalatt bekóborolták a világot, keresve a prédát, amin éltek. A fiú, ahogy a kastélyban összevissza járkált, rátalált egy vasajtóra, s azonnal arra gondolt, hogy hátha itt lesz az ő táltos lova. Odamegy az ajtóhoz, és elköhögi magát. A táltos megismerte azonnal a hangjáról a múlt napokban rajta nyargalászó fiút, s odaszólt neki:

– Uram, vígy ki engem ebből az istállóból. Én felviszlek úrnőmhöz azonnal, ha akarod. De siess innen mielőbb kivezetni, mert mostantól számítva hat óra múlva előjönnek a sárkányok, s útközben utolérhetnek!

A fiú a megsült pecsenyéből harapott, hogy éhségét csillapítsa, ivott az ott talált jóféle borból, azután kivezette a táltos paripát, felült rá, és elrepült rajta a levegőben.

A paripa a királynő udvarán leszállt, és nagyot nyerített. Mikor a királynő ezt meghallotta, kijött termeiből, megörült a visszatért fiatalembernek, akit úgy megszeretett, s bevezette szobáiba.

Az egybekelés formaságait megbeszélték, s aztán egy rövid napra nagy lakodalmat csaptak. Mulattak, amíg bírtak, azután éltek boldogan, talán most is élnek, ha meg nem haltak.

KÉT KIRÁLYFI

Volt egyszer egy király, aki haldokló állapotában ágyához hívatta két fiát, s így szólt az idősebbikhez:

– Fiam, az a kérésem hozzád, hogy te addig ne nősülj meg, míg öcsédet meg nem házасítod.

Az öreg király halála után a két testvér apjuk meghagyását teljesíteni akarta, s elmentek egy másik királyhoz leánynézőbe. Lóháton mentek, s eljutottak ahhoz a városhoz, ahol a kiszemelt leányt meg akarták nézni. De a városba nem mentek be, hanem a város végén maradtak kint éjjelre. Úgy éjfél tájban felkelt az idősebb testvér, s be akart menni a városba. De a város körül volt véve egymástól egyenlő távolságra eső, három kőfallal.

Az első kapunál állt hat ór, a másodiknál nyolc, a harmadiknál már csak egy ór, de ennek az egynek tizenkét férfi ereje volt. Az idősebb testvér elment az első kapuhoz, s kérte az őrköt, hogy bocsássák őt be, de az őrkök nem akarták beereszteni, hanem azt mondták neki:

– Te bizonyosan valami kém vagy, s ezért nekünk nem szabad téged a városba bebocsátani.

Amikor a királyfi látta, hogy kérését nem teljesítik, egyet rúgott a kapun, s kinyílt, ő pedig az őrköt felkapta, egyik kezébe is hármat, a másik kezébe is hármat, és összeütögette őket úgy, hogy majdnem megölte. Az őrkök elkezdték kérlelni, hogy kegyelmezzen meg nekik. Erre aztán elbocsátotta őket, de csak ezzel a feltétellel:

– Ha ti holnap, mikor én négy paripán erre fogok bemenni a városba, kinyitjátok a kaput s félreálltok, és engem tisztelegve fogadtok.

Ezt az őrkök vállalták, de először megeskette őket hétszer, és csak azután ment tovább. Elért a második kapuhoz, itt ismét kérte az

örököt, hogy bocsássák be, de az örök nem akarták bebocsátani, és azt mondták neki:

– Te bizonyosan valami kém vagy, s nekünk nem szabad téged bebocsátani.

A királyfi erre a szóra egyet rúgott a kapuba, s az kinyílt. Az örököt megfogta, egyik kezébe négyet, a másik kezébe is négyet, s addig verte őket egymáshoz, még azok kegyelmet nem kértek tőle. Ekkor elbocsátotta őket, de azt mondta nekik:

– Jó, megkegyelmezek nektek, ha ti holnap, amikor én négy paripán itt bejövök, a kaput előttem kinyitjátok, és nekem tisztelegtek.

Ezt az örök vállalták, de hogy biztosan megtegyék, előbb megeskette őket hétszer, s csak azután ment tovább.

Elért a harmadik kapuhoz, ahol csak egy őr volt, de az tizenkét ember erejű volt. Annyi baj legyen, mert a királyfi meg tizennégy ember erejű volt. Megkérte hát ezt az egy őrt is, hogy bocsássa be őt a városba, de ez nem volt hajlandó megtenni, hanem azt felelte neki:

– Te bizonyosan valami kém vagy, s nekem nem szabad téged beereszteni a városba.

Erre a királyfi a kaput berúgta, megkapta az őrt, és háromszor egymás után úgy vágta a földhöz, hogy az elkezdett könyörögni, mert látta, hogy ellenfele erősebb, mint ő.

– Jól van, megkegyelmezek neked, és nem bánthatlak tovább, hanem meghagyom neked, hogy mikor holnap a négy paripán erre jövök, s te ezt meghallod, azonnal nyisd ki a kaput előttem, azután a sapkádat fogd a kezébe, és szaladj előttem, amennyire csak futhatsz, a városon végig.

Az őr erre vállalkozott, de előbb ezt is megeskette hétszer. A királyfi, amint a kapu őreivel a dolgát elvégezte, visszatért öccséhez a tanyájukra.

Másnap reggel kilenc óra tájban felkészültek a királyfiak, és elindultak a város felé. A király és királyné palotájuk erkélyén álltak, és lenéztek a városra. Egyszer csak látják, hogy sebesen vágat négy ló egy kocsival az első kapu felé. Azonnal sejtették a szülők, hogy valami leánykérők jöhetnek hozzájuk. Mivel még nem volt szándékuk lányukat férjhez adni, nagyon szerették volna, ha az örök

a jelentkező kérőket nem eresztették volna be. Így szólt a király feleségéhez:

– Hiába jönnek ők, az örök úgysem bocsátják be őket, s csúfosan kell majd nekik visszafordulni.

Amikor a király ezt kimondta, az érkező vendégek már a kapu előtt voltak, és a kapu kinyílt előttük. A katonák kétoldalt állva tisztelegve fogadták a berobogó vendégeket. A király megcsóválta a fejét, s azt mondta:

– Ejnye, be rossz őreim vannak! De azt hiszem, hogy a második kaputól már vissza fognak fordulni, mert ott már nem bocsátják be őket.

Alig mondta ki a király ezeket a szavakat, már a második kapu is kinyílt, s az örök kétoldalra állva tisztelegtek a köztük elhaladó királyfiaknak. A király látva ezt, ezt mondja:

– Már látom, hogy haszontalan őreim vannak, nem volna kár őket egytől egyig akasztófára küldeni. De úgy hiszem, a harmadik kapuőr, mint erős férfiú, már nem bocsátja be őket.

Alig mondta ki ezt a király, az érkező vendégek már a harmadik kapunál voltak, s a kapu azonnal kinyílt előttük. A kapuőr kezébe fogta sapkáját, és szaladt, amennyire csak bírt a kocsi előtt. Mikor a király ezt meglátta, nagyon elcsudálkozott, hogy micsoda hatalmas emberek lehetnek azok ott a kocsiban, és várta, amíg bejönnek az udvarába. Mikor bejöttek a vendégek az udvarba, kiszállott a két királyfitestvér a kocsiból. A király lejött eléjük, karon fogta őket, és felvezette palotájába, s kezdte őket vendégségnél. Mielőtt hozzáfogtak volna a vendégséghez, azt mondja az idősebbik testvér a királynak:

– Felséges uram, mi nem enni és inni jöttünk ide, hanem azért, hogy megkérjük, adja feleségül a leányát az én öcsémhez.

A király erre így válaszolt:

– Én beleegyezem, hanem az én leányom tizenkét férfi erejű, neki legalábbis magához való erejű férfi kellene. Én előbb látni akarom öcséd erejét. Menjen ki a leánnyal birkózni, s ha legyőzi a leányomat, akkor hozzá adom feleségül.

Erre azt feleli az idősebbik testvér:

– Felség, az öcsém igen szégyenlős ember, s ő ezt meg nem teszi, hanem megteszem én helyette. Mi erőre egyformák vagyunk.

A király beleegyezett. Behívatta a leányát, és elmondta neki, hogy birkózni fog az idősebb királyfival. A királyleány elfogadta a birkózást, és nemsokára hozzáfogtak. A királyfi megszorította a leányt, és leterítette a földre.

– No, elég – szól a király –, látom, hogy gyengébb a leányom!

Azután kínálta a vendégeket, hogy egyenek és igyanak. Ezek most már ettek egy keveset, de az idősebbik testvér ismét megszólalt:

– Felség, mi nem enni és inni jöttünk ide, hanem hogyha kegyes volna nyilatkozni, hogy kedves leányát hajlandó-e nőül adni az öcsémhez?

A királynak nem volt kedve férjhez adni a leányát, és azon gondolkozott, hogy valami okot találjon, amely miatt a leányát nem adhatja oda a kérőnek, mivel őt erre nem tartotta érdemesnek. Az előbbi kérdésre tehát a király így válaszolt:

– Én nem bánom, hozzá adom a leányomat, csak az udvaron levő puskát emelje fel, és a kezénél fogva felakasztott Vad Pált lője le az akasztófáról, hogy a golyó a két keze hajtásán menjen át, és így szakítsa le testét az akasztófáról.

Az idősebbik királyfi így válaszolt erre:

– Az öcsém szégyenlős, ő ezt nem teszi meg, de megteszem én, mi egyforma erősek vagyunk.

A király ebbe is beleegyezett. Kiment a királyfi az udvarra, megmutatták neki a puskát, amely olyan nehéz volt, hogy tizenkét embernek kellett a földről felemelni. A királyfi felemelte egymaga, és célba vette vele az akasztófára ítélt s két kezénél fogva ott függő Vad Pált. S annak két keze hajtását úgy eltalálta, hogy Vad Pál leesett a földre, persze a keze feje nélkül, azután elszaladt az erdőbe. A király ezután feleségül adta leányát a fiatalabb királyfihoz, de kikötötte, hogy mind a két testvér az ő palotájában tartozik lakni egy fél évig, hogy lássa, hogyan bánnak a leányával.

A megnősült királyfinak az volt a szokása, hogy mindig vadászni járt, s a felesége őt nem szerelte. Az idősebb testvér meg mindig otthon volt. Egyszer, amíg a nő testvér kinn járt vadászni, azalatt a neje, hogy férjét magától elidegenítse, az arcát beleütötte szándékosan egy ablaktábla üvegébe úgy, hogy az összetört üveg nagyon felvágta az arcbőrét, abból igen sok vér kifolyt. Mikor férje

hazajött a vadászatról, és látta, hogy felesége az ágyban fekszik, odament hozzá, és kérdi tőle:

– Mi bajod van, lelkem, hogy ágyban fekszel?

– Hát az a bajom – felelte az asszony –, hogy bátyád el akart csábítani, de én visszautasítottam. Erre ő megharagudott, és engem az ablaktáblához vágott úgy, hogy az üveg az arcom összevágta.

A férj ezen felbosszankodott nagyon, és elhitte, amit a felesége mondott, pedig a bátyja ártatlan volt. Elment a királyhoz, mint apósához, és bepanaszolta a bátyját. A király haragra gerjedt, elment megnézni a leányát, s mikor látta, hogy véresen fekszik az ágyban, és mikor leánya elbeszélte neki, hogy férjének a bátyja őt az ablaküveggel hogy megsértette, azonnal kiadta a parancsot, hogy az idősebbik királyfinak a lábát térdből le kell vágni bárddal. Előhívtak egy mészáros, s az elvágta térdig a királyfi lábát egy nagy bárddal, hiába bizonygatta, hogy ő nem bűnös. Mikor a lábai térdig le voltak vágva, kérte öccsét, hogy adjon neki egy felnyergelt lovat és egy puskát töltényekkel. Mikor ez meglesz, ültesse fel a lóra, s mondja, hogy elment a világba.

Az öccse adott neki egy felnyergelt lovat, puskát töltényekkel, azután felültette a lóra. Mikor már a lovon ült, elbúcsúzott, s így szólt az öccséhez:

– Isten áldjon meg, öcsém! Adjon neked az Isten jobb eszet, hogy bármit el ne higgyél. Engem örökre koldussá tettél, s úgy sejttem, hogy te meg apósodnál disznópásztor leszel, mihelyt én innen elmegyek.

Ezzel az idősebb királyfi elment a világba. Egy nagy erdőbe ért, s mikor egy jó ideig ment az erdőben, meglátja azt a Vad Pált, kit ő az akasztófáról lelőtt, s megszólítja:

– Vad Pál, ne szaladj el előlem, én vagyok az, aki téged az akasztófáról lelőtt. Te kéz, én láb nélkül vagyok, valamiképpen csak elélősködünk.

Vad Pál megállt, és összebarátkoztak, együtt éltek. Vadászattal foglalkoztak, mégpedig hogy? Hát úgy, hogy Vad Pál, akinek nem volt keze, rákergette a vadat a királyfira, akinek nem volt lába, de a fegyvert jól kezelte, s a vadat lelőtte. Ez így ment jó ideig. De mikor közeledett a tél, azon kezdtek gondolkozni, hogy jó volna valami kunyhót csinálni. Csináltak is nagy nehezen egy kunyhót. Azután

azon gondolkoztak, hogyan tudnának maguknak egy gazdasszonyt keríteni. De hol kapjanak ők ilyet? Ki megy el két koldushoz az erdőbe gazdasszonynak? A királyfi addig gondolkozott, amíg kitalálta, hogy fog ő magának egy gazdasszonyt, s így szólt Vad Pálhoz:

– Te Palkó, én ismerek egy királyleányt, akinek az apja már vagy kétszáz hintót csináltatott, de egyik sem felelt meg az ő ízlésének. Én csinállok egy hintót, amely meg fog neki tetszeni. Ennek a hintónak a rúdját a derekadhoz kötöm, s te elhúzod a királyleányához, neki megmutatod, ő megszereti a hintómat, s te megkéred, hogy üljön bele, és nézze meg belülről is. Ő beszáll a hintóba, s te akkor elfutsz a hintóval, és futsz addig, amíg bírsz. A királyleányt pedig elhozod ide, és ő lesz a mi gazdasszonyunk.

A királyfi hozzáfogott Vad Pállal a hintó készítéséhez. Mikor elkészültek, a hintó rúdját a királyfi Vad Pálnak a derekához kötötte, aki aztán a hintót elhúzta a királyleányhoz, és megmutatta neki, és egyúttal felkérte, hogy vegye meg. A királyleány kijött az udvarra, és mikor meglátta a csinos hintót, nagyon megtetszett neki. Vad Pál kérte, hogy lépjen be a hintóba, s nézze meg annak belső szerkezetét is. A királyleány belépett. Ekkor Vad Pál kapu magát, s a hintóval elkezdett futni. Az udvarbeliek üldözőbe vették, de nem érhatték utol, mert Vad Pál nyílsebességgel tudott futni. Így szerencsésen elhozta a királyleányt a hintóban, amelybe mikor belépett, rögtön reácsukódott az ajtaja, és ki sem ugorhatott belőle.

Most kinyitották az ajtócskát, s kivezették a hintóból a királyleányt. De a leány elkezdett sírni, mikor látta, hogy milyen társaságba került. Vigasztalták, de ez mit sem használt. Vagy egy hét múlva belátta, hogy hiába sír, felhagyott hát a sírással, hanem aztán napról napra sápadtabb, szárazabb lett. A két nyomorék látta, hogy a leány napról napra fogy és szárad. Kezdték gondolkozni, hogy mi baja lehet a leánynak, mikor van mit ennie és innia elég sok és jó. Kezdték egymásra gyanakodni, hogy talán a leánnyal szerelmeskednek. A királyfi Vad Pálra, ez pedig a királyfira gyanakodott, hogy emiatt aszott úgy el a királyleány. Egyszer a királyfi egy éjjel leste Vad Pált a királyleány ágya egyik végén. Ez pedig az ágy másik végében leste a királyfit, de egyik a másikról mit sem tudott.

Egyszer úgy éjfél tájban hallják, hogy a leánynak valami szopja a véréit. Megfogták, hát egy abban az erdőben tartózkodó vén boszorka (indzsi baba) volt, aki a leány véréit szopni járt ide, emiatt apadt meg annyira a teste. A vénséget megkötözték, és a tűzbe akarták lökni, de az igen rimánkodott, hogy bocsássák szabadon. A királyfi és Vad Pál azonban nem tágítottak. A vén boszorka végre így szólt:

– Kegyelmezzetek életemnek, és én adok nektek olyan tanácsot, hogy egyiteknek a lábait, másitoknak a kezei azonnal kinőnek. Menjetek el ide és ide, s ott találtok egy forrást, abba mártsátok bele tagjaitokat, és azok nyomban kinőnek.

A két nyomorék meghallgatta a vén boszorkát, és békét hagytak neki, hanem azért megkötözve hagyták a szobában, maguk pedig elmentek a megjelölt forráshoz. Mikor odaértek, Vad Pál már bele akarta dugni elvágott kezeit a forrásvízbe, de a királyfi rákiáltott:

– Ne dugd bele még a kezedet, hanem vess a forrásba egy darab nyers fát, hadd lássuk, mi lesz vele!

Úgy is tett. Beledobta a fát a vízbe, s az ott azonnal megégett. Ekkor felbosszankodtak a boszorkára, hazamentek, s elővették a vén boszorkát:

– No, te vén boszorka, te szépen elbántál velünk. Hát te meg akartál minket égetni abban a forrásban. Most már véged van!

És nagy káromkodások közt kezdték őt a tűz felé tolni, hogy megégetik. Ekkor megszólalt a vén boszorka:

– Hagyjatok nekem békét, most igazán megmondom nektek, hogy hol van az a gyógyforrás, amelyben megcsonkított tagjaitok ismét kinőnek. Menjetek ide meg ide, s ott rátaláltok!

A királyfi és Vad Pál a vénséget megkötözve otthagyták, s elmentek a gyógyforrást megkeresni. Meg is találták, s belelöktek előbb egy darab korhadt fát, hát az a fa mindjárt rügyeket eresztett, és kezdett zöldülni. Ez már felbátorította őket, s belemártották csonka tagjaikat ebbe a vízbe, és a csonka tagok kinőttek. Hazajövet azon tanakodtak, hogy mit csináljanak a vén boszorkával. Vad Pál azt tanácsolta, hogy el kell őt eresztetni, de a királyfi ellenezte, és azt mondta:

– Ha mi őt szabadon bocsátjuk, akkor éjjel, mikor mi alszunk, eljön, és bennünket megfojt. Habár jót is tett velünk, de meg kell őt

ölni, vessük be a tűzbe.

Hazamentek, s hiába könyörgött a vén boszorka, belökték a tűzbe, s ott azonnal megégett.

Másnap a királyfi így szólt Vad Pálhoz:

– Hallod, nekem van egy öcsém, én most elmegyek hozzá látogatóba, teneked hagyom a királyleányt, hogy feleségül vehesd.

Ezzel összeszedte magát, elbúcsúzott tőlük, és útnak indult. Eljutott abba a városba, ahol öccse megnősült. De mielőtt bement volna a városba, egy nagy sertésnyáját látott a mezőn. Odament a kondáshoz, és kérdi tőle:

– Kié ez a sertésnyáj ?

– A királyé – feleli a kondás.

A kondásban azonnal felismerte öccsét az utas királyfi, őt azonban a kondás nem ismerte meg. Azt kérdi azután tőle:

– Jó dolgod van-e neked a királynál-

– Jó dolgom volna – feleli amaz –, mert nem éhezem, csak az bosszant engem nagyon, hogy minden este és reggel a sertéseket a farkuk alatt meg kell csókolnom, s ilyenkor a nagy bűztől annyira elbódulok, hogy hanyatt esem, és addig fekszem, amíg ki nem gőzölög a fejem.

– Látod – mondta az utas –, én a te bátyád vagyok, s mikor elmentem, megmondtam neked, hogy te még apósodnál sertéseket fogsz őrizni. Elég gyáva vagy, hogy erre vállalkoztál, de hogy még a sertéseket a farkuk alatt meg is csókolod mindennap, ez már az ügyefogyottság netovábbja. Én ettől téged megszabadítalak, csak hallgass rám. Mikor hazamész a sertésekkel, a király kijön megnézni, hogy rncgcsókolod-e a sertések farka alját. Te leülsz magadnak egy székecskére, s mikor a sertés feléd jön, te üsd fültövön úgy, hogy dögöljék meg azonnal. Én kint maradok a kapu alatt.

A kondás este hazament a sertésekkel. A király kijött megnézni, hogy a veje megcsókolja-e a sertések farka alját. A kondás leült magának: egy zsámolyszékre, az ötszáz darab sertés egyenként jött hozzá, s nyújtotta neki a hátsó részét. Ez azonban most egy baltával mindegyiket fültövön ütötte, úgyhogy a sertés azonnal felfordult és megdöglött.

A kondás így a király ötszáz darab sertését egymás után sorban mind megölte, és egyrakásra hányta. A király végignézte ezt a műveletet, de nem szólt semmit, csak mikor az utolsót is megölte, akkor szólalt meg a király:

– No, fiam, már te többé nem fogod őrizni a sertéseket, mert nincs mit őrizni, hanem most jöjj be hozzám!

A vő bement, és a király azonnal levétette róla a kondásruhát, megmosdatta és felöltöztette királyi ruhába. Együtt vacsoráltak. Vacsora után lefeküdtek. Másnap felkelt a király veje, s kérdi tőle a felesége, hogy mit álmodott. A férje azt telelte:

– Azt álmodtam, hogy bátyám eljött hozzám, és kint van a kapu alatt.

Az asszony ekkor nagy haraggal így válaszolt neki:

– Nem álmodtad te ezt, hanem tegnap veled volt, és ő beszélt rá téged, hogy, a sertéseket leöldösd.

A férje erre azt felelte, hogy:

– Igaz, így van!

Az asszony akkor haragra lobbant, s elkezdett lármázni:

– Adok én neki, annak a koldusnak, kihajtom belőle a lelket!

Kiment a kapu alá, s csakugyan ott találta férje bátyját, és belefogózott. De ez úgy vágta a földhöz, hogy azonnal szörnyethalt. Ezt azért tette, mert miatta vágták le a lábait, és az öccsét is semminek tekintette.

Ezután bement az öccséhez, és megmondta neki, hogy mit tett a feleségével. Erre felszedelőzködtek, és visszamentek országukba, s ott most is élnek, ha meg nem haltak.

A PARASZTFIÚ

Volt valahol egy szegény felvidéki faluban egy árva parasztfiú, aki elment egy gazdához, és beszegődött hozzá cselédnek. Ennek a gazdának volt egy igen rozsdás kardja, s az új cselédnek megparancsolta, hogy azt a rozsdás kardot tisztogassa egész éven át. Az egész évi szolgálatért kap majd száz forint fizetést. A fiú azután egyebet sem csinált, mint a kardot tisztította, s ezt egy álló esztendeig így tette. A szolgálati év utolsó napján a gazda kihívta a fiút az erdőbe, s megparancsolta neki, hogy egy kardcsapással vágjon le egy kádvastagságú tölgyfát.

A fiú megforgatta az éles kardot, azután nekisuhintott a tölgyfának, s csakugyan levágta egy csapásra a tölgyfát. A gazda aztán további szolgálatra marasztotta a fiút, és ígért neki megint egy évre száz forint fizetést, azt mondta, hogy ugyanaz a dolga lesz, ami eddig volt.

Beszegődött a fiú a második évre is, és megint csak a kard tisztításával és élesítésével foglalkozott. Mikor az egy évet kitöltötte, a gazdája kihívta őt megint az erdőbe, és megparancsolta neki ismét, hogy egy kardvágással vágjon le egy kádvastagságú tölgyfát. A fiú megforgatta a kardot, s egyetlen csapással levágta a tölgyfát.

Ekkor már a gazda további szolgálatra nem marasztotta, hanem kifizette neki a kétévi cselédbért. A fiú, mikor felvette a pénzt, azt mondja a gazdájának:

– Gazduram, erre a kardra magának úgy sincs szüksége, mert nem ért hozzá. Adja el ezt nekem, és én egyévi szolgálati béremet odaadom érte.

A gazda beleegyezett, a fiú pedig száz forintot visszaadott a gazdájának, a kardot magához vette, és elment. Vándorlása közben betért egy királyhoz, akit arra kért, hogy fogadja fel őt szolgálatba. A

király eleinte vonakodott, de a leányai, akik a parasztfiút igen szép legénynek találták s megkedveltek, addig kérték apjukat, hogy ez utoljára is felfogadta juhásznak, az öreg juhászt pedig nyugdíjba küldte.

Este, mikor az öreg juhász hazajött, megmondta neki a király, hogy most már nyugdíjba megy, csak még holnap hajtsa ki a juhokat, s az új juhásznak mutassa meg, hogy meddig lehet a juhokat legeltetni.

Másnap az öreg juhász a fiatal juhással kiment a mezőre, megmutogatta neki a helyeket, ameddig a legeltetésjog terjed, s közben figyelmeztette őt:

– Látod, fiam, amott látsz három zöldellő rétet, abból az egyik a hatfejű sárkányé, a másik a nyolcfejűé, a harmadik a tizenkétfejűé. Oda a juhokat ne hajtsd, mert akkor neked is véged van meg a juhoknak is. – Ezzel az öreg juhász hazament, és magára hagyta a fiatal juhászt a juhokkal.

Még aznap délután a fiatal juhász már nem állhatta meg, hogy a juhokat a hatfejű sárkány rétére ne bocsássa. A juhok rámentek, s a selyem füvet lelegelték, letaposták. Este a juhász a mezőn levő juhakolba behajtotta a juhokat, s a király legfiatalabb leánya vacsorát hozott ki oda a juhásznak. A két fiatal mindjárt megbarátkozott egymással.

Éjfélkor a juhász nagy világosságot lát a hatfejű sárkány rétéjén. Hallja onnan a roppant káromkodást, amit a sárkány csinált. Hirtelen kapja a juhász a kardját, és megy ki a rétre. A sárkány, aki borzasztóan szidta a juhászt az okozott károkért, meg a juhokat is, a rét másik végére ment lámpással. Ezalatt a juhász észrevett egy föld alatti nyílást, amely egy fényesen bebútorozott szobából jött ki, ahol az asztalon enni- és innivalót látott. A juhász lement a lépcsőkön a szobába, s az ott talált borból jót húzott. Azután felvette magára a sárkány parádés ruháját, leült a székre, és elkezdett furulyázni. A sárkány a furulyaszóra rögtön a szobában termett, s rárivallt:

– Mit keresel itt, te bűnös lélek? Még te is bosszantani jössz ide, nem elég bosszúságom van amiatt, hogy a király juhásza lelegeltette juhaival szép selyem rétemet. Hanem holnap majd vége lesz neki is meg a juhoknak is, most pedig téged végezlek ki.

A juhász felugrott a székről, s odakiáltott a sárkánynak.

– Én vagyok az a juhász, hé! De nem félek ám tőled!

A sárkány ezekre a szavakra még dühösebb lett, s így felelt vissza:

– Hát te még így mersz velem beszélni, no mindjárt véged lesz!

A sárkány a kardja után nyúlt, de mire ő azt a kezébe vette, addigra a juhász a maga kardjával levágta a sárkánynak mind a hat fejét, és azzal ment kifelé. De mikor a sárkány lovának istállója mellett elment, megszólítja őt a ló:

– Uram, te az én uramat levágtad, légy most te az én uram, mert máskülönben itt maradsz.

– Jól van – válaszolta rá a juhász –, ezután az enyém leszel, és amikor szükségem lesz rád, te hűségesen fogsz engem szolgálni!

Ezzel a juhász visszament juhaihoz. Ott édesdeden aludt reggelig, amikor a reggelijét megint a király legkisebb leánya hozta ki neki, akivel megint szerelmeskedett. Ettől a naptól teherbe esett a királyleány.

Reggeli után a juhász kihajtotta a nyáját a legelőre, és egyenesen ráhajtotta a nyolcfejű sárkány selyem rétére, s azt egész legázolta. Este, mikor a nyáját hazahajtotta, a király leánya vacsorát hozott a pásztornak, és vacsora után szerelmeskedtek. Éjfélkor a juhász a juhakolból látja, hogy a sárkány szörnyen káromkodik és kiabál. Odanéz, és látja, hogy a sárkány lámpással jár a réten a kárt nézegetve. A juhász nem sokat gondolkozott, felugrott az ágyból, felvette a kardját, és kiment ő is a rétre. A sárkány a rét túlsó végén volt, s a juhász őt vigyázva, észrevett a közelében egy nyíláson át valami világosságot. Odamegy és betekint. Lát a föld alatt vagy két ölnyire egy szobát, abba lépcsőn lement, és talált a szoba asztalán jóféle bort és süteményeket. Hozzálátott, és evett-ivott, amennyi csak a gyomrába fért. Azután elkezdett furulyázni. A sárkány ezt kint meghallotta, beront a szobába, és rárivallt a juhászra:

– Mit keresel itt? Hova való vagy, és hogy mertél ide jönni? Most mindjárt véged lesz!

– Én a király juhásza vagyok – felelte a legény.

Ekkor a sárkány fenyegetőzve így szólt:

– Jó, hogy idejöttél, én holnap akartalak életedtől megfosztani, de inkább most teszem meg.

A sárkány a kardja után nyúlt, de amíg azt a kezébe vette volna, addig a juhász a maga kardjával leütötte a sárkánynak mind a nyolc fejét. Ezt elvégezve távozni készült, de a szoba melletti istállóból a sárkány lova megszólította őt:

– Ha te levágtad az én uramat, most már légy te az én uram, mert ha nem, akkor itt maradsz.

– Én elfogadlak szívesen – válaszolt a juhász –, és szívesen leszek urad, csak ha szükségem lesz rád, akkor sípolásomra azonnal mellettem légy, és a levágott urad legszebb ruháját is hozd magaddal!

E szavak után a juhász kiment, és a juhakol melletti sátrában lefeküdt, s édesdeden elaludt. Reggel a király leánya hozott neki reggelit, és elbeszélgettek, mint a szerelmesek.

Harmadnap a juhász a nyáját egyenesen a tizenkét fejű sárkány selyem rétére hajtotta ki, azt földig legázoltatta. Este hazajött a nyájjal, s a király leánya már hozta neki a vacsorát, azt el is fogyasztotta, s azután lefeküdt. Egyszer, úgy éjfél tájban, hallja, hogy a sárkány kint jár a réten káromkodva. Kinéz, s látja a világosságot a sárkány körül. Felugrott az ágyról, veszi a kardját, és megy a rétre. A sárkány a rétnak a másik végén volt, és vizsgálgatta a kárt, s fenyegetőzve így mormogott magában:

– Várj, gazember! A holnapi napon véged lesz neked is, a juhaidnak is!

A juhász itt is észrevett egy földnyílást, s amint belenézett, meglátott a föld alatt vagy két ölnyire egy kivilágított szobát. A lépcsőkön lement, és az asztalon talált jóféle borokból és finom süteményekből evett és ivott. Felvette magára a sárkány legfinomabb ruháját, és elkezdett furulyázni. Meghallotta ezt a sárkány, berohant nagy dühösen, és ráordított a juhászra:

– Mit keresel te itt? Azonnal véged lesz. Még a ruhámat is magadra vetted, nem elég bosszúságom van, még te is eljöttél ide bosszantani.

És nyúlt a kardja után. De amíg a kezébe vette volna, addig a juhász a maga kardjával olyat vágott a nyaka tövére, hogy mind a tizenkét feje leesett. Mikor ezzel is végzett, kiment a szobából, de közben megszólalt a sárkány lova:

– Ha levágtad uramat, most légy te az én uram, mert különben itt maradsz!

– Leszek én a te urad – válaszolt a juhász –, csak ha sípolok, teremj mellettem, és levágott urad legszebb ruháját is hozd magaddal.

A juhász mind a három lótól kapott egy-egy sípot, amikor a harmadik sípot is átvette a lótól, elment a sátrába, s reggelig édesdeden aludt.

A sárkányok kiirtása után a juhász már szabadon és akadály nélkül legeltette juhait a selyem réteken. A király legfiatalabb leánya mindennap kétszer, reggel és este meglátogatta a juhászt, de erről szülei és testvérei mit sem tudtak. De egyszer csak kezdett a leány vastagodni, s akkor így szólt az apjához:

– Édesapám, kénytelen vagyok bevallani, hogy én a juhásztól teherbe estem. De én őt szeretem, legyen szíves engem hozzáadni feleségül.

Az apa elszomorodott, szégyellte magát, de mit tehetett más, mint hogy leányát hozzáadta a juhászhoz feleségül, mert szebb dolognak tartotta, ha mint asszony és nem mint leány fog lebabázní. De a palotába nem fogadta be őket, hanem kinn a juhakol mellett egy külön kis házban laktak paraszt módra, és a fiú továbbra is őrizte a juhokat.

A lakodalom után a két idősebb nővér is férjhez ment királyfiakhoz. Egy év múlva háborút üzent egy király a juhász apósának, aki aztán segítségül hívta két királyi vejét. Mikor ezek megérkeztek, tanácskozni kezdtek a háború felől apósukkal. Utoljára az egyik királyi vő így szól:

– A háborúba eljöhet a juhászsógor is, legalább többen leszünk, és ha lelövik, annál jobb, legalább nem fogjuk magunkat szégyellni miatta.

Másnap elhivatták a juhászt, és elmondták neki, hogy háborúba mennek, és őt is hívják, de erre azt a választ adta:

– Csak ti menjetek előre, én majd utánatok megyek, mert még előbb haza kell mennem, megmondani a feleségemnek, hogy hova akarok menni.

A két sógor az apóssal elment a háborúba, a juhászlegény is elővette az egyik sípot, megfújta, és azonnal ott termett a hatfejű

sárkány paripája, s a sárkány legszebb ruháját is magával hozta. A juhász felöltötte magára, a kardot felkötötte derekára, és elővett egy kancsukát is. Így felfegyverkezve felült a lóra, ekkor megszólalt a lova:

– Uram, a te sógoraid azért hívnak téged a háborúba, hogy te ott elessél, mert szégyellik magukat miattad. De te a kezedben levő kancsukával, útközben, mikor utolérjük, jól csapkodd meg őket. Mi győzzük le az ellenséget, és nem ők. Visszajövet is adj a hátukra néhány kancsukacsapást.

A ló utasítása szerint elindultak, és nemsokára utolérték a két sógort. Ekkor a juhász, aki úgy nézett ki a sárkány ruhájában, mint egy király, a sógorai mellett elvágatva, egyiknek is, másiknak is a hátára négyszer odavágott a kancsukával. Ezek savanyú pofával ennyit mondtak csak:

– Ejnye, de goromba ez a vezér! Kár, hogy olyan jó ruhája és lova van!

És folytatva útjukat, eljutottak a harctérre. Ott az ellentábor nagy örömben volt, hogy győzni fog, mert a kifejtett ellenállás következtében a megtámadott király hadseregéből alig volt negyven harcképes katona. A juhászlegény, aki oldalt állt, kirántotta kardját, és azt mondta:

– Kardom, ugorj ki kezemből, és az apósom győztes ellenfelét egy emberig vágd le!

A kard kiugrott a kezéből, és az egész ellenséget megsemmisítette. Ezután visszament urához a kardhüvelybe. Az öreg király és két veje ezt látva, a győzelmet egyedül az ismeretlen vezérnek tulajdonították.

A háború befejezése után megindultak hazafelé. A juhász kissé hátramaradt, azután, mikor utolérte őket, egyik és másik sógorának is négy-négy korbácsütést adott. Ezek semmit sem szóltak, csak megvakarták a hátukat.

A juhász hamarabb ért haza egy fél nappal, s amint leszállt a lováról, és levetette magáról a fényes ruhát, elindult az apósa és a két sógora elé juhászruhában. Mikor összetalálkoztak, kérdik tőle:

– Hová mégy?

– Megyek a háborúba.

– Ejnye, te gyámoltalan juhász, most kell neked oda menni, mikor mi már jövünk vissza? Fordulj vissza te is! Ha ott lettél volna, láthattál volna olyan vitézt, akinek nincs párja a világon. Csak ez segített rajtunk.

Egy hónap múlva ugyanaz a megvert király megint háborút üzent az öreg királynak. Ez meg ismét felhívta két vejét, hogy jöjjenek segítségére, mert megint háborút üzent az előbbi király. Mikor ezek eljöttek az após segítségére, felhívták a juhászsógort is, hogy jöjjenek velük ő is a háborúba. De a juhászsógor azt felelte nekik:

– Csak ti menjetek! Én előbb hazamegyek, megmondom a feleségemnek, hogy hova megyek, azután rögtön utánatok sietek.

A juhász hazament, elővette a sípot és megfújta, mire a nyolcfejú sárkány lova azonnal ott termett, s magával hozta volt ura legszebb uniformisruháját is. Ezt a juhász magára vette, és felült a paripára, de kezébe vette a korbácsot is, és mikor utolérte a sógorait, végigvágott a hátukon nem is egyszer, hanem négyszer. Ezek majdnem sírtak a fájdalomtól.

A harctéren ismét a kihívó ellenfél volt a győztes. Mikor a juhász ezt meglátta, kihúzta a kardját, s odaszólt a kardnak:

– No, kardom, ugorj ki a kezemből, és vágd le az ellenséget az utolsó emberig!

A kard kiugrott, és levágta az ellenséget mind az utolsó emberig. A két sógor és az após ezt látva, így nyilatkoztak:

– Hatalmas egy vitéz, neki köszönhetjük győzelmünket, csak ne lett volna olyan hamis irántunk, bizonyára haragszik ránk.

Mikor hazafelé mentek a harctérről, útközben a juhász megint végigkorbácsolta sógorait, úgyhogy azok majd elájultak. A juhász egy fél nappal hamarabb otthon volt. Itt ismét lehányta magáról a sárkány ruháját, a lovat elbocsátotta, és felöltötte juhásruháját. Valami kis rossz lovon a sógorai elé poroszkált, mikor összetalálkoztak, a sógorok kérdik tőle:

– Hát te hová mégy?

– Megyek a háborúba – felelte a juhász.

– Hát most kell oda menni, mikor már vége van, te ilyen-olyan gyámoltalanja? Csak fordulj vissza!

Ezzel aztán hazajöttek mindnyájan. Vagy egy hónap múlva ismét háborút üzent a sértett király az öreg királynak, aki meg a vejeit hívta

rögtön, hogy a háborúról tanácsot tartsanak. Mikor együtt voltak, a juhászsógorot is előhívták, aki el is jött, és megígérte, hogy ő is elmegy a háborúba.

– De ti csak menjtek, én előbb hazamegyek felkészülni, utolérlek én titeket!

– Úgy érsz te utol minket – felelték gúnyosan a sógorok –, mint a múltkor.

Nem is váraoztak rá, hanem útnak indultak, bár a királyi sógorok nagyon szerették volna, ha velük egyszerre indult volna el, mert a háborúiban az első golyó elé állították volna, csak hogy megszabaduljon tőle a család.

A juhász hazament, egyet sípolt, és a tizenkét fejű sárkány paripája azonnal ott termett. Ez a paripa különb volt, mint a másik kettő. Ez is elhozta volt urának, a sárkánynak legszebb ruháját. A juhász magára vette, a kardot felkötötte, és kezébe vette a korbácsot is, s azzal útnak indult. Csakhamar utolérte apósát és a két sógorot, akiket hat-hat korbácsütéssel üdvözölt. Az ütéseket olyan érzékenyen vették, hogy a felrepedezett bőrüket kénytelenek voltak orvosi kezelés alá adni, és emiatt nem mozdulhattak ki helyükből.

Amint jobban lettek, elmentek a harctérre, ahol ismét az ellenségnek kedvezett a szerencse. Látta ezt a juhászhadvezér, kihúzta a kardját, és így szólt hozzá:

– Kardom, ugorj ki a kezemből! Vágd le az ellenséget, mint a répát, az utolsó emberig, hogy vége legyen már ennek a háborúskodásnak!

A kard kiugrott, és egy félóra alatt az ellenséget teljesen, az utolsó emberig lemészárolta. A két sógor meg az apósuk egymással beszélgetve ekkor is így nyilatkozott:

– Bizony, nincs ennél különb vitéz a világon! Csak ne lenne olyan hamis!

A vitéznek képzelt juhász, amint leverte az ellenséget, eljött az apósához és a két sógorához a táborba. Ezek igen megijedtek tőle, mert azt gondolták, hogy már ott meg akarja őket korbácsolni. De a vitéz így szólt hozzájuk:

– Ne féljetez, én vagyok a ti juhászsógorotok, akit ti szerettetek volna, hogy itt veszett volna el a háborúban. Én már harmadszor vagyok itt.

A sógorok leborultak előtte, de ő rájuk szólt:

– Énelőttem ne boruljatok a földre, hanem tekintsetek engem olyan sógornak, mint ti magatok vagytok. Azt a megvetést, amelyet irányomban tanúsítottatok, megbocsátom.

Az apa is észrevette mindjárt, hogy ez a veje becsülendő férfi, s előnyt adott neki a másik két veje fölött.

Amint hazakerültek a nagy háborúból, nagy dáridót csaptak örömükben, és mintegy megújították a lakodalmat. A juhászból vezér lett, és apósa halála után megválasztották királynak. Nála jobb és bölcsebb király nem uralkodott e világon soha.

És talán még most is uralkodnak kedves szeretett feleségével, ha meg nem haltak.

MIÉRT JÁRT A KIRÁLYFI A KÖRTEFA ALÁ ALUDNI?

Volt egyszer a világon valahol egy király, akinek a fia a körülfalazott királyi gyümölcsöskertbe járt egy körtefa alá aludni, de mikor bement a kertbe, az ajtót mindig bezárta maga után, úgyhogy azt senki sem nyithatta ki. Egyszer, mikor bement a kertbe, s az ajtót maga után bezárta, ott volt két napig. A szülők csudálkoztak nagyon, hogy olyan sokáig van a kertben, szerették volna megtudni, hogy mit csinál ott a fiú. De az ajtót nem tudták kinyitni, máshol pedig nem lehetett a kertbe bemenni.

Másnap délután eljött a királyi udvarba egy vénasszony, aki közel lakott a királyi palotához, és elbeszéltek neki, hogy a királyfi már második napja van a kertben, s nem ad életjelt magáról. Bizonyosan csak gyümölccsel él, és nincs ember, aki a kertajtót ki tudná nyitni, hogy megtudhassák, hogy mit csinál a királyfi a kertben.

A vénasszony bebocsátást kért a királyhoz, és megmondta neki, hogy ő képes kinyitni a kertajtót, de akkor utána senki se merjen a kertbe jönni, sőt még az ajtón se merjen valaki bekukucskálni. A király megadta az engedélyt, s a vénasszony boszorkány módra kinyitotta a kertajtót, és bement egyenesen a körtefa alá. És mit láttak ott szemei? A királyfi ott aludt az ágyon egy tündér szépségű, aranyhajú leánnyal. A vénasszony odalopózott a leányhoz, és egy arany hajszálat kihúzott a hajából, s azzal kiment a kertből, az ajtót pedig becsukta maga után. A királynak elmondta a vénasszony, amit látott, hogy a fia kivel alszik a körtefa alatt.

Alig csukódott be a kertajtó, a tündérszép leány rögtön felébredt, és a királyfit is felébresztette, s így szólt hozzá:

– Édes lelkem, aranyos gavallérom, se te az enyém, se én a tied nem lehetek többé, mert valaki egy hajszálat kihúzott a fejből.

Csak akkor lehetünk majd ismét egymásé, ha te ide meg ide, ekkor meg ekkor eljösszél, ott én évenként egyszer egy kútban szoktam fürödni. Ha mi ott találkozhatunk, akkor egymáséi lehetünk még.

A királyfi vállalkozott rá, hogy felkeresi a leányt. Ezután elbúcsúztak egymástól. A leány galambbá változott és elrepült, a királyfi pedig kinyitotta a kertajtót, és hazament a szüleihez. Azon kezdte mindjárt:

– Édesapám, mondd csak, ki volt rajtam kívül a kertben?

Az apja elmondja, hogy egy vénasszony volt ott, aki itt és itt lakik. A királyfi elment rögtön a vénasszonyhoz, és követelte tőle az ellopott arany hajszálat. Az öregasszony nem akarta odaadni, azt állította, hogy ő olyasmit nem lopott. A királyfi kirántotta a kardját, és a vénasszony fejét levágta.

Ezután visszatért az apjához, és bejelentette neki, hogy elmegy a nagyvilágba felkeresni az aranyhajú, tündér szépségű leányt, mert nála nélkül nem élhet. A király engedelmével azonnal felnyergeltetett két lovat, egyet magának, egyet inasának, s azzal elindult a tündérkisasszonyt felkeresni, hogy vele találkozzék az utasításba adott helyen és időben. Mentek egy egész évig, végre elértek a megjelölt kúthoz. Másnap reggel kellett a leánynak ott megjelenni, hogy megfürödjön a kút vizében. A két utas a kút közelében egy vénasszonynál szállt meg.

Ez a vénasszony, mikor a királyfi este elment mulatni, az inastól megtudta, hogy mi járatban vannak. A vén boszorka megirigyelte a királyfi szerencsését, s másnap reggel beadatott neki az inásával egy olyan port, amelytől, amikor kiment a kúthoz várni jövődöbéli feleségét, keményen elaludt.

A tündér szépségű, aranyhajú leány eljött galamb képében arra az időre, amikor ő ezt a kertben megmondta. Felismerte kedvesét az alvó királyfiban, odaborult hozzá, s kezdte őt ébresztgetni, de a királyfi meg sem mozdult, hiába rázta, emelgette, simogatta és szólongatta, a fiú aludt tovább. Erre a leány elsírta magát, s olyan keservesen sírt, hogy könnyeivel a királyfi ruháját egészen összeáztatta, mintha csak vízzel öntötték volna le. Mikor a leány látta, hogy neki mar távoznia kell, így szólt kedveséhez sírva:

– Azt gondoltam, hogy egymáséi leszünk, de most már látom, hogy ez nem lehet, mert én a Kék tengeren túl a Veres városban

lakom, ahova csak a madár repülhet el, élő ember nem.

Amint ezt elmondta, nagy sírva-ríva visszaváltozott galambbá és elrepült. Nemsokára azután felébredt a királyfi, és azt mondja inasának:

– Ejnye, te fiú, miért nem ébresztettél fel? Nézd, hogy összeáztam!

A fiú erre azt válaszolta:

– Uram, nem esőtől ázott át az a ruha, hanem fenséged igen keményen aludt, s azalatt itt volt a tündér szépségű, aranyhajú leány. Ébresztgette, rázogatta fenségedet, s mikor látta, hogy nem költhet! fel, elkezdett nagyon sírni, s az ő könnyeitől olyan vizes a ruhája. De mielőtt elment volna, ezeket mondta: „Azt gondoltam, hogy egymáséi leszünk, de most már látom, hogy ez nem lehet, mert én a Kék tengeren túl a Veres városban lakom, oda pedig ember nem jöhet.”

Mikor az inas e szavakat kimondta, a királyfi azonnal kitalálta, hogy annak a kemény álomnak az okozója senki más nem lehet, mint az ő hűtlen inasa és az a vénasszony, akinél megszálltak. Hogy árulásuk jutalmát elvegyék, előbb az inas fejét, azután a vén boszorkányasszonyét ütötte le kardjával. Most már a királyfi nem tudott mit csinálni. Véghetetlen szerelme a leány iránt oda kényszerítette, hogy nem mert hazamenni, és apja elé kerülni. Nekiment hát a nagyvilágnak, és járt, bolyongva és kérdezősködve, csaknem egy évig, hogy ugyan hol és merre is lehet az a Veres város, a Kék tengeren túl.

Utazása közben egy nagy, beláthatatlan rónaságra jutott, ahol összetalálkozott két ördöggel, akik szörnyen verekedtek egymással. Megállt mellettük, s kérdi őket, hogy miért verekednek. Az egyik ördög így válaszolt:

– Mi testvérek vagyunk, meghalt az apánk, s nem hagyott egyebet ránk, mint ezt a fél csizmát meg ezt a korbácsot. Aki ezt a csizmát felhúzza, és ezzel a korbáccsal megüti, annak előterem rögtön egy paripa, melyen oda mehet a világba a levegőégen át, ahova akar.

E szavak hallatára azt gondolta magában a királyfi:

„Ilyen kéne nekem, hogy a Veres városba juthassak!”

Azután így szólt a vitázó ördögökhöz:

– Tudjátok mit? Én úgy is törvénytudó ember vagyok, legjobb lesz, ha rám bízátok az ügy elintézését, mert én igazságosan fogom eldönteni.

Az ördögök elfogadták a tanácsot. Ekkor a királyfi így szólt hozzájuk:

– A fél csizma és a korbács azé lesz, aki annak a nagy lapálynak másik szélére és onnan vissza hozzám legelőbb megérkezik.

A két ördög e kijelentés után azonnal futásnak eredt. A királyfi pedig felhasználva a kedvező alkalmat, felhúzta lábára a fél csizmát, s megütötte a korbáccsal. Azonnal ott termett előtte egy tüzes paripa, s ennek megparancsolta, hogy vigye el őt a Kék tengeren túl a Veres városba. Felül a paripára, s az felvitte őt vagy fél mérföldnyire a levegőbe, és ott repülve vitte egészen a Veres városig. A város piacán leszállt, s jelentette a királyfinak, hogy megérkezett oda, ahova kívánkozott.

Az ördögök ezalatt befutották a nagy síkságot, s mikor visszajöttek, bámulva látták, hogy az apjuktól maradt örökségnek csak hült helye van. Nagyot nevettek, és elismerték, hogy mégis a királyfi volt köztük a legokosabb, mert most már se csizma, se korbács.

A királyfi a Veres város piacán sétálgatott. Egyszer a tündér szépségű és aranyhajú királyleány szobalánya, aki a piacra ment zsemlyét venni, felismerte a királyfit, mert ő a szépséges kisasszonyával a kertben a körtefa alatt, később a kút mellett, ahol úrnője az alvó királyfit siratta, mindig együtt volt, s így nagyon jól ismerte a királyfit. De nem merte megszólítani, hanem sietett haza, s elmondta úrnőjének, hogy kit látott a város piacán. Azt a királyfit látta, akivel a kert körtefája alatt megismerkedett, később pedig akit a kút mellett költögetett és siratott

Erre a hírré a királykisasszony hamar kisietett a piactérre, s ott csakugyan találkozott szerelmes vőlegényével, akivel nem volt reménye az életben már összejönni. Egymás nyakába borultak, összecsókolóztak, hazamentek és azonnal hozzáláttak a lakodalomhoz, amely őket örökké boldoggá tette, és talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

A HÁROM OBSITOS KATONA

Valamikor a nagy háborúk idején besoroztak egyszerre három testvért katonának, azután elvitték őket messze országokba, ahol sok ideig szolgáltak mint a király katonái. Mikor már nem volt rájuk szükség, obsitot kaptak, s világnak eresztették őket pénz nélkül. Mind a három szegény fráter volt, de az italt nagyon szerették.

Vándorlásuk közben nagy fáradtan betértek egy kocsmába, de mert pénzüik nem volt, hát se nem ettek, se nem ittak ott semmit. Mivel éhesek és szomjasok voltak, megszólal közülük az egyik:

– Nem bánnam, ha mindjárt az ördögé is lennék, csak volna mit ennem és innom!

Erre a másik kettő is rámondta:

– Bizony, mi sem bánnánk!

Ezek után a szavak után nemsokára bejön a kocsmába egy nemesember, aki maga volt az ördög, és azt parancsolja a kocsmárosnak, hogy a három szegény obsitos elébe tegyen egy icce pálinkát, egy nagy fehér kenyeret és hozzá szalonnát. Az obsitosokat sem kellett kínálni, s amikor a kocsmáros eléjük tette az italt és ételeket, nagy étvágygal hozzáfogtak az evéshez és iváshoz, egyszerre azon vették észre magukat, hogy üres az asztal.

Mikor jót ettek-ittak, a nemesember kihívta őket az udvarra, és így szólt hozzájuk:

– Itt van nektek egy zacskó pénz, mehettek ezzel akárhova, költhettek belőle amennyit akartok, mert ebből a pénz soha ki nem fogy. Hanem ha valami veszedelembé kerülnétek, vagy bárkivel is találkoznátok, nem szabad nektek egyebet mondani mostantól, csak ezeket a szavakat: Egyik mondja azt, „pénzért”, a másik mondja, „mind a hárman”, a harmadik mondja, „az nagyon jó”. Mert ha e három szónál többet mertek mondani, akkor végetek lesz.

Semmiféle fenyegető veszélytől ne féljeteK, ha így fogtok beszélni, és csak ennyi szót fogtok mondani, mert én kiszabadítalak benneteket.

Az obsitosok vállalkoztak erre, s megígérték, hogy szigorúan tartani fogják magukat az utasításhoz. A pénzt átvették, a vendég pedig eltűnt azonnal. Ugyanazon nap este elmentek egy másik kocsmába, ott megszólalt az egyik obsitos:

– Pénzért [zá penyesti).

A másik utánakiáltotta:

– Mind a hárman! (v sicki trome).

A harmadik pedig így szólt:

– Az nagyon jó! (to je dobre).

A kocsmáros megértette, hogy mit kívánnak, és utána azt gondolta, hogy ezek nem is tudnak egyebet beszélni, mert csak ezt a három szót hallani tőlük mindig.

Amíg a három obsitos ott vendégeskedett, bejött a szobába három marhakereskedő, akiknél sok pénz lehetett, amint ezt a kocsmáros sejtette. Ezeket a kocsmáros éjjel megölte, s a náluk talált pénzt elszedte tőlük. Az elkövetett bűntény után azonnal bevádolta a három obsitost, hogy ezek nála az éjjel három marhakereskedőt megöltek. A pandúrok azonnal ott termettek, az obsitosokat elfogták, és a szolgabíró őket rögtönítélő bíróság elé állította, s kötélt általi halálra ítélte. Mikor az akasztóházhoz vitték őket, velük egy szekéren ült a gyóntatópap is, és sokszor megkérdezte tőlük:

– Miért öltétek meg azt a három kereskedőt?

Erre megszólalt az egyik:

– Pénzért.

A másik folytatta:

– Mind a hárman.

A pap közbeszólt:

– Hiszen én tudom, hogy mind a hárman.

A harmadik obsitos is elmondta a magáét:

– Az nagyon jó.

– No, lesz nektek mindjárt nagyon jó – mondta a pap.

Így beszélgettek egész úton, de másféle beszédet nem hallott tőlük a pap. Mikor a vesztőhelyre érkeztek, ott is az ítélőbíróság

meg egyszer kikérdezte őket, hogy miért ölték meg a három kereskedőt. Erre az egyik obsitos azt mondja:

– Pénzért.

A másik folytatja:

– Mind a hárman.

A harmadik bevégzi:

– Az nagyon jó.

– No, lesz nektek mindjárt nagyon jó – válaszoltak nekik.

Az obsitosok semmi mást nem beszéltek, s így a szentenciát felolvasták nekik. Alig végezték be az ítélet felolvasását, látták, hogy a városból az országúton nyílsebességgel jön egy négylovas fogat. A kocsit bevárták, s mikor megállt, kiszállt belőle egy úr, aki így szólt az ítélőbírósághoz:

– Uraim, ez a három ember nem tud egyebet mondani, csak ezt: „pénzért”, „mind a hárman”, „az nagyon jó”, ők ártatlanok, hanem a kocsmabérlő maga ölte meg a három kereskedőt, és rájuk fogta a gyilkosságot. Felhasználta az alkalmat, hogy a három obsitos beszédjükkel mintegy magukra vállalták a gyilkosságot. Gyertek, urak, én megmutatom nektek a valódi gyilkost!

Az urak felmentették a három obsitost, és elmentek a gyilkosság színhelyére, a megjelölt kocsmába. Ott elővették a kocsmárost, a véres ruhájáról látták, hogy a gyilkosságot csakugyan ő követte el. Ezután bevallotta tettét, és kivitték az akasztóházhoz, s felhúzták rá azonnal. A négylovas kocsiban ülő úr pedig maga az ördög volt, aki aztán az obsitosokkal egy magánhelyen összejött, és így szólt hozzájuk:

– Nagyon derekasan viseltétek magatokat. A pénzes zacskó nálatok marad, hanem azt mondom, hogy ha valahol enni és inni kértek pénzért, a pénzt sohase olvassátok ki, hanem adjátok oda a zacskót, hogy vegye ki belőle az, akinek tartoztok. Aki követelését tisztességesen veszi ki, ahhoz nekem semmi jogom nem lesz, de aki többet vesz ki, az már az én rabom lesz. Nektek pedig szabad lesz ezentúl úgy beszélni, ahogy azelőtt beszéltetek. A zacskóból bármennyit szedne is ki valaki, az kiürülni sohasem fog. Ti nekem a lelkek nyeréséhez igen jó alkalmat nyújtottatok, s ezért hálás akarok lenni irántatok.

E szavak után elváltak, s az obsitosok ezután dínomdánom módon éltek sokáig, talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

MIKLÓS KIRÁLYFI KALANDJAI

Volt valahol a világon egy király, ennek a királynak volt három leánya és egy fia, akit Miklósnak hívtak. A leányok igen szépek voltak, s valami sárkányok leselkedtek rájuk, hogy hatalmukba kerítsék. Egy vasárnapon a király és a királyné elmentek a templomba, hogy Istennek tetsző ájtatosságukat elvégezzék.

Ezt a kedvező alkalmat használta fel a hatfejű sárkány, s bement a királyi palotába, és Miklós királyfit felkérte, hogy adja neki legidősebb nővérét. Miklós mentegetőzött nagyon, hogy ő szüleinek engedelme nélkül ilyet nem tehet, mert kivégeztetnék azonnal, ha ezt megtenné. De a sok rábeszélés után elment nővérének a szobájába, kihívta őt a szobából, s mikor kint volt, átadta a sárkánynak.

Nemsokára jött a másik sárkány, a tizenkét fejű, s ez is kérte a másik királyleányt. Miklós ezzel is alkudozott, de azután kihozta nővérét a szobából, és ezt is odaadta a sárkánynak.

Jött végül a huszonnégy fejű sárkány is, aki a harmadik királyleányt kérte. Miklós gondolta magában, ha már a másik kettőt elvitték, vigyék el a harmadikat is. Kihozta hát a szobájából nővérét, s odaadta a sárkánynak azt is.

Templom után hazajött a király és a királyné, s a szobákat üresen találták. Kérdezték, hogy hova lettek a leányok. Kérdezték Miklóst is, de mind azt felelték, hogy nem tudják. A sok kérdezősködés után a szülők végül is megállapították, hogy Miklós fiuk bűnös, és elhatározták, hogy kivégeztetik.

Kirendeltek tizenkét ácsmestert, hogy készítsék el az akasztófát. Mikor az ácsmesterek ott dolgoztak az akasztófán, Miklós királyfi arra lovagolt éppen, megállt, s kérdi a mestereket, hogy mit

csinálnak. Ezek azt felelték, hogy a fenséges királyfinak akasztófát készítenek azért, mert engedte testvéreit a sárkányokkal elraboltatni.

A királyfi sietve hazament, nagy összegű pénzt vett magához, és megszökött hazulról, s vágatva menekült be egy nagy erdőbe. Ez az erdő annyira sötét volt, hogy az eget is alig láthatta belőle. Így csak tapogatva ment előre, s közben egy, a föld gyomrába vezető lyukat talált. Leszállt lováról, s azt gondolta magában:

„Mindegy már nekem, úgymint el kell vesznem, bemegyek hát ebbe a túlvilágba.”

Útnak indult le a nyíláson. Ahogy így ment, mendegélt, már igen nagy utat tehetett meg, amikor iszonyú sikoltást hallott, de olyan erőset, hogy még a föld is összehasadozott alatta. A királyfi nyugodtan haladt tovább, s végül elérkezett egy rézerdőbe. A rézerdő közepén egy gyönyörű rézvár tűnt fel előtte, amely kacsalábon forgott. Egyszer csak hallja, hogy valaki lekiabál hozzá:

– Ó, édes testvérem, Miklós. Mi hozott téged ide, ahova még a madár sem tud eljutni?

– Téged kereslek, testvér – válaszolt rá Miklós.

A várbeli nővére hívta Miklóst magához, de Miklós azt felelte neki vissza, hogy nem mehet hozzá, mert ez a vár olyan gyorsan forog, hogy abba bemenni lehetetlen. A nővére visszaválaszolt:

– A vár aljában van egy rézvessző, azt vedd a kezébe, s csapd meg vele a várat, és a vár azonnal megáll.

Úgy is történt. Megcsapta a várat a vesszővel, és a vár rögtön megállt. Miklós belépett, odament nővéréhez, megcsókolta őt, azután azt kérdezte tőle, hogy hol van a sógor.

– Kiment hat mérföldnyire ide szántani a béreseivel – válaszolt a nővére –, s ha majd haza akar jönni, a buzogányával ad jelet, amelyet előrehajít rendesen, és az a kéményen zuhan le.

Épp hogy bevégezték beszédjüket, s íme, nagy robajjal lezuhant a buzogány a kéményből. Miklós odafutott, felkapta a buzogányt, s még hat mérfölddel tovább dobta vissza, mint ahol a sógor volt. Nagy bosszúsan jött haza a sógor, hogy olyan nagy távolságról kellett neki a buzogányt a vállán hazahozni. Kérdi a feleségét:

– Mondd csak, feleség, ki van itt, aki nagyobb vitéz nálamnál? Ki mert ide jönni hozzám?

– A sógorod, Miklós – feleli a felesége.

– No, szerencséje, mert ha más lett volna, mindjárt vége lenne. Gyere, sógor – mondja a sárkány –, csókoljuk meg egymást! Te pedig, feleség, készíts ólomhaluskát s rézből rántott levest!

A sárkány maga hozott két hordó bort, s azzal lakomához ültek. Mikor a borivásra került a sor, a sárkány lopót keresett.

Miklós sógor fölemelte a hordót, és egy hajtásra kiürítette.

Ennek láttára a sárkány azt mondja Miklósnak:

– Hej, sógor, te igen derék legény vagy! Vívni vagy birkózni fogunk-e, nos, mit választasz?

– Ami neked tetszik – válaszolt Miklós.

A sárkány birkózni akart sógorával, s mindjárt úgy földhöz vágta Miklóst, hogy az egészen térdig esett a földbe. De Miklós kiugrott a földből, s a sárkányt megkapta, és egész nyakig vágta a földbe. A sárkány kegyelemért esdekelt, és Miklós azt mondta neki:

– Én megkegyelmezek neked, ha megfejted nekem azt, amit én e különös világba jöttem alkalmával megfigyeltem. Mikor úgy félúton voltam, borzasztó sikoltást hallottam, hogy szinte meghasadozott a föld előttem. Mi volt ez, és miért volt ez a nagy sikoltás?

– Azt én nem mondhatom meg neked, de ha tovább mész, a tizenkétfejű sárkánybátyám megmondja majd neked.

Miklós hát tovább ment, mendegélt, míg végre elérkezett egy ezüsterdőbe, ahol egy ezüstvárat látott, amely tyúklábon forgott. Ebben a várban lakott a második nővére. Amint a nővér észrevette Miklós, lekiáltott neki:

– Isten hozott, Miklós bátyám, hol jársz itt, ahol a madár sem jár?

– Téged kereslek, testvér – felelte Miklós.

– Gyere fel hozzám – kérte őt a nővére.

– Hogyan mehetnék én hozzád, amikor a vár olyan gyorsan forog, hogy még a kaput sem látom rajta?

– Van a vár alatt egy ezüstvessző – felelt neki vissza a nővére –, csapd meg ezzel a várat, s megáll azonnal! Egy kapu aztán megnyílik rajta, s te feljöhetsz hozzám.

Úgy is lett. Miklós megcsapta az ezüstvesszővel a várat, az megállt, a kapuja megnyílt, s ő bement. Megcsókolta nővérét, s azt kérde tőle:

– Hát a sógor hol van?

– A sógor elment kaszálni tizenkét mérföldnyire innen – válaszolt a nővér. – De amikor készül már hazajönni, buzogányát előredobja, s az mindig a kéményen szokott lezuhanni.

Alig fejezte be beszédét, s íme, már nagy robajjal zuhant le a buzogány. Miklós odafutott, felkapta a buzogányt, s visszadobta még tizenkét mérfölddel tovább, mint ahol a sógora volt. Ez nagy bosszúsan ment a buzogány után, s erősen kiabált:

– Ki az a nagy vitéz, ilyen-olyan teremtette?

A buzogányt megtalálta, felkapta vállára, s nagy mérgesen hazajött. Kérdi a feleségét:

– Ki az a nagy vitéz, aki a buzogányomat visszadobta?

– Hát, kedves férjem, az a te sógorod, Miklós.

– No, Miklós sógor, gyere elő. Ha más lett volna az a vitéz, bizony mindjárt vége lett volna, hanem téged, sógor, nem bántalak. Te pedig, asszony, készíts ezüsthalkát vacsorára!

Mikor elkészült a vacsora, hozzáültek, s három hordó bort hozatott fel a háziúr. Kereste hozzá a lopót, hogy majd húz a hordóból, de ezalatt Miklós sógor felemelte az egyik hordót, s addig tartotta a szájánál, míg az egész hordót ki nem itta. Látta ezt a sárkánysógor, s így szólt hozzá:

– Ejnye, sógor, te ugyancsak nagy vitéz vagy, gyere velem sétálni a kertbe!

Miklós sógor szívesen ment le a kertbe, ahol egy csűr is volt. Azt mondja neki a sárkány:

– No, Miklós sógor, próbáld meg ezt a csűrt megrúgni.

– Próbáld meg előbb te, sógor! – felelt neki Miklós.

A sárkány megrúgta a csűrt úgy, hogy a zsindegy mind lehullott róla. Miklós is megrúgta azután, de úgy, hogy a csűr azonnal összerogyott. A sárkány most már birkózni hívta Miklós sógor, aki azt felelte rá:

– Nem bánom, menjünk!

A két sógor nekiállt a birkózásnak. A sárkány kötésig vágta Miklóst a földre, de Miklós hirtelen kiugrott a földből, a sárkányt átkapta, és úgy vágta a földre, hogy csak a feje látszott ki a földből. A sárkány elkezdett rimánkodni Miklósnak, hogy kegyelmezzon meg neki. Miklós erre azt felelte:

– Megkegyelmezek neked, sógor, ha megmondod nekem, hogy amikor én ide hozzátok indultam, valami iszonyú sikoltást hallottam, hogy még a föld is felrepedezett tőle. Mi volt ez, és ki sikoltozott olyan borzasztóan?

– Azt én neked nem tudom megmondani, sógor, talán a testvérbátyám, a huszonnégyfejű sárkány megmondja neked.

Miklós tovább ment mendegélve, s érkezett az aranyerdőbe, amelyben egy aranyvárat látott libalábon forogni. A várból a nővére meglátta őt, s lekiabált neki, hogy jöjjön fel hozzá a várba. Miklós felkiabált neki, hogy ő szívesen menne fel hozzá, de a vár olyan gyorsan forog, hogy lehetetlen abba belépni.

– A vár aljában van egy arany vessző, keresd meg, és csapd meg vele a várat, és az rögtön megáll – felelt vissza neki a nővére.

Úgy is lett. Elővette az aranyvesszőt, azzal megcsapta a várat, és a vár rögtön megállt. Miklós pedig azonnal bement a kinyílt kapun, odabenn nővérét megölelte, megcsókolta, s kérdezte tőle, hogy hol van a sárkánysógor.

– Elment – lelelte a nővére – huszonnégy mérföldnyire innen szántani. Amikor haza akar jönni, akkor mindig előredobja a buzogányát, amely rendszeren a kéményen zuhan le.

Alig végezte be a szavait, a buzogány már nagy robajjal le is zuhant a kéménybe. Miklós odafutott, felkapta a buzogányt, s úgy dobta azt vissza, hogy még huszonnégy mérfölddel tovább dobta, mint ahol a sárkány állt.

„Ejnye, aki áldója van – mondja a sárkány magában –, ez már nagy vitéz lehet, aki buzogányomat ilyen messze el tudja dobni.”

Elment a sárkány a buzogány után, fölvette a vállára, s ment sietve haza. Benyit a szobába, s kérdi a feleségét:

– Ki az az idegen, aki itt van?

– Hát Miklós sógorod – válaszolt neki a felesége. Erre előjön Miklós, és üdvözlí a sógorát.

– No, sógor, szerencséd, hogy te vagy itt, mert ha más lett volna, annak vége volna most. Édes feleségem, főzz nekünk vacsorát! Mégpedig aranyhaluskát és ezüstgombóclevest.

Míg a vacsora készült, a sárkánysógor felhozott négy hordó bort, s azután vacsorához ültek. Vacsora után borozni kellett, s a sárkánysógor kereste a lopót, hogy majd húz a lopóval innivalót. De

Miklós azalatt felemelt egy hordó bort, és kiürítette. A sárkánysógor így kiáltott fel:

– Ejnye, sógor, te ugyancsak nagy vitéz vagy! De ha olyan nagy vitéz vagy, akkor menjünk birkózni!

– Nem bánom – felelt vissza Miklós sógor.

A sárkány kezdte a birkózást. Megkapta Miklóst, s úgy vágta a földhöz, hogy kötésig ment bele a földbe, de Miklós kiugrott hirtelen, átfogta a sárkányt, és úgy vágta a földbe, hogy csak a haja látszott ki a földből. A sárkány elkezdett könyörögni, hogy kegyelmezzen meg az életének.

– Megkegyelmezek neked, sógor, ha megmondod nekem, hogy micsoda borzasztó sikoltás volt az, amit akkor hallottam, amikor ide, hozzátok indultam, mert attól még a föld is megrepedezett.

– Azt neked megmondja a legközelebbi erdőben egy hosszú ember.

Miklós elengedte a sárkányt, és sietett az erdőbe, amit nemsokára el is ért. Egy hosszú kunyhót látott, melyben egy tizenkét öl hosszú, óriás ember feküdt. Bement hozzá Miklós, de csak a lábát láthatta, amely puha volt, mert a feje messze feküdt tőle. Megszólította:

– Hallod-e, te dragonyos! Mondd meg nekem, mi volt az a borzasztó sikoltás, amit akkor hallottam, mikor ebben a világrészben útnak indultam, hogy még a föld is összehasadozott tőle?

– Én sikoltottam, édes Miklósom! – telelte a dragonyos. – Van itt nem messze az erdőben egy hársfa, annak a tetején van egy kastély, abban a kastélyban lakik egy vén boszorkányasszony három leányával. Az a vén banya kiszedte a csontjaimat, s mialatt csontjaimat szedte, iszonyú kínok gyötörtek, és akkor ordítottam én olyan borzasztóan. De ha te, édes Miklósom, elmennél hozzá, és visszahoznád a csontjaimat, és beraknád a testembe, hát nem volna semmi bajom többé. Miklósokám, ha elmegy oda, bármi történik is veled, ne szólj semmit, mindig eszednél légy! Íme, vedd ezt a fegyvert és ezt a két kutyát magadhoz, amint parancsolni fogsz nekik, úgy fognak cselekedni, amint kívánod.

Miklós eltávozott, s ahogy ment, egy galambot vett észre, azt célba vette, és lelőtte. Nagy tüzet rakott, a galambot megtisztította, nyársra húzta, és sütni kezdte, mert éhes volt már, és enni akart.

Egyszer csak letről, a fáról ilyen szókat hall:

– Jaj, jaj, de megfáztam!

Miklós odaszól, hogy:

– Ha melegedni akarsz, gyere le ide a tűzhöz!

– Lemennék, de van két kutyád, s én félek tőlük.

– Sohase félj te ezektől – felelt vissza Miklós – nem bántanak ezek téged.

– Itt van hát két hajsza, tedd rájuk, s akkor lemegyek – mondta a fáról a beszélő hang.

Miklós elvette a két hajszálat, s a tűzbe dobta. A boszorkány leszólt:

– Ugye, a tűzbe dobtad a hajszálatokat? Érzem a szagát!

– Dehogy, te vén bolond – mondta Miklós –, a kutyák megégették a szőrüket, azt érzed.

A boszorkány végül lejtött a fáról, a tüzet átlépte, és leült melegedni. Miklós pedig a nyárson lévő félig sült galambbal rácsapott a boszorkány lábára, s megégette. Erre a boszorkány dühösen felugrott, Miklóst megragadta, s kezdte őt kegyetlenül gyomrozni. Miklós elkiáltotta magát:

– Kutyáim, fogjátok meg ezt a vén boszorkányt, s ne hagyjatok engem kínozni!

A kutyák megkapták a boszorkányt, s elkezdtek marcangolni. A boszorkány is megijedt, s kezdte Miklóst kérlelni, hogy kegyelmezzen neki, és biztatta, hogy van neki három leánya, egyiket feleségül adja hozzá. Miklós erre megparancsolta a kutyáknak, hogy tartsák erősen a vén banyát, amíg visszajön.

Azzal felment a kastélyba, s ott találta az első leányt, aki elég szépnek látszott. Beszélgetett vele, azután kihívta a folyosóra sétálni, séta közben kivonta a kardját, s azt gondolta magában:

„Hiába vagy szép leány, azért én levágom a fejedet!” – és ezzel le is vágta a leány fejét, holttestét pedig lelökte a folyosóról.

Mikor ezzel elkészült, lement a kutyáihoz, s megparancsolta nekik, hogy csak folytassák a boszorkány marcangolását. Ez újra könyörgött, és kérte Miklóst, hogy kegyelmezzen meg neki, odaadja a második leányát feleségül, ha az első nem tetszett. Erre Miklós intett a kutyáknak, hogy hagyják abba a marcangolást, de tartsák erősen a vén boszorkát, maga pedig felment a kastélyba, s ott találta

a második leányt. Elbeszélgetett vele, azután kihívta a folyosóra sétálni. Gondolta magában:

„Hiába vagy te szebb a testvérednél, levágom én a te fejedet is!”

Séta közben kirántotta a kardját, és levágta a leány fejét, testét pedig ledobta a folyosóról.

Újra lement a kutyáihoz, és megparancsolta nekik, hogy folytassák a vén boszorka marcangolását. Ez újra kérte Miklóst, hogy kegyelmezzen életének, odaadja neki a harmadik, legszebb leányát feleségül, ha a második sem tetszett.

– Jól van! – intett a kutyáknak Miklós, és felment ismét a kastélyba, s ott találta a harmadik, legszebb leányt. Megtetszett neki, és sokáig enyelgett vele, azután kihívta őt a folyosóra sétálni, s azt gondolta magában:

„Hiába vagy te tündérszépségű, én azért levágom a te fejedet is!”

– s azzal kivonta a kardját, és egy csapással leütötte a fejét, testét pedig ledobta a folyosóról.

Lement a kutyáihoz, és intett nekik. Ezek újra kezdték a vén boszorkát marcangolni, ez pedig ismét kegyelemért esedezett, s kérte, hogy mondja meg neki, mit kíván tőle, csak hagyja életben. Miklós így válaszolt:

– Mondd meg nekem, hogyan tehetném én az aranyváradat sajátommá? Aztán mond meg nekem, hogy hol vannak a hosszú, dragonyos embernek a csontjai? És az a zsír, amivel meg kell kenni, hogy felelevenedjen?

A boszorkány így felelt a kérdésekre:

– A vár mellett van egy aranyvessző, csapd meg vele a várat, s az menten aranyalmává válik, úgyhogy zsebre teheted. A hosszú ember csontjai amott a fa alatt, a forrásvízben vannak, s mellette van egy korsó, amelyben élesztő zsír van. A csontokat mosd meg, és rakd be a testébe, kend meg ezzel a zsírral, s föléled a test.

Miklós most megparancsolta kutyáinak, hogy tépjék szét a vén boszorkát, s a kutyák diribdarabra tépték. Ekkor Miklós elővette az aranyvesszőt, megcsapta vele a várat, amely almává változott, az almát pedig zsebre tette. Azután elment a forráshoz, ott megtalálta a hosszú ember csontjait és a zsírt is. A csontokat megmosta, s elvitte a hosszú emberhez, berakta testébe, a testet megkente a zsírral, és a hosszú ember talpra ugrott. Ekkor azt mondta Miklósnak:

– No, most menjünk birkózni!

Miklós vonakodva ment ugyan, mert félt, de azért csak hozzáfogtak a birkózáshoz. Kilenc nap és kilenc éjjel birkóztak győzelem nélkül, akkor megállották, s a dragonyos ember ezt mondotta:

– Én eddig a fél világtól nem féltem, te pedig, Miklós, a világ másik felétől nem félsz, így hát mi ketten az egész világtól nem félünk.

Így éltek aztán együtt sokáig. Egyszer Miklós azt mondja:

– Most már elmegyek haza megnézni a szüleimet.

A dragonyos tartóztatta őt, de azután csak eleresztette, s adott neki négy lovat, amely egy ugrással háromszáz mérföldet tudott ugrani. Miklós ráült, s egy ugrással már szülővárosában is volt, de a várost elpusztítva találta, nem volt ott csak egy kunyhó, éppen a város végén. Odament Miklós, s ott talált egy leányt, akinek a fogai három láb hosszúak voltak. A leány elfogadta vendégül Miklóst, s leültette, maga pedig kiment. Egy kis macska járkált dorombolva a szobában, s hízelegve azt mondta Miklósnak:

– Ejnye, be kár ezért a fiatal emberért, hogy el fog veszni a világból!

– Mit beszélsz, te macska? – kérdi Miklós.

– Azt – felelte a macska –, hogy mindjárt meg fogsz halni, ha bejön a leány, mert csak a fogát ment kiélesíteni. Szedd magad, és fuss, ahogy csak bírsz!

Miklós hirtelen lóra kapott, és elvágatott. A leány utánairamodott, s majdhogy utol nem érte. Miklós már közel járt a hatfejű sárkány sógorához, és segítségért kiáltozott. A sárkány kárörvendve felelte vissza:

– Jó vitéz legény vagy te, Miklós, ne hagyd hát magad!

A leány pedig odaugrott a sárkányhoz, felkapta, és megette szőröstül-bőröstül, de megette a feleségét is és mindenét. Miklós ezalatt sokat haladt előre. Ekkor a leány megint utánairamodott, s majdnem utolérte. Éppen a tizenkétfejű sárkány sógora előtt futott el, és segítségért kiáltozott, amire azt felelte neki vissza a sógor:

– Jó vitéz vagy te, Miklós, ne hagyd magad!

A leány amint odaérkezett, felkapta a sárkányt, és megette szőröstül-bőröstül, de megette a feleségét és mindenét is. Miklós

ezalatt jó messze haladt. A leány utánairamodott, és már majdhogy utol nem érte. Miklós éppen a huszonnégyfejű sárkánysógor kastélya előtt állt meg, és segítségért kiabált. Amire a sárkánysógor azt felelte vissza:

– Ej, nagy vitéz vagy te Miklós sógor, ne hagyd magad!

A kergető leány ott termett, felkapta a sárkányt, s megette őt is, feleségét is és mindenét.

Miklós ezalatt futott tovább, a leány meg utána, s már majdnem utolérte. Miklós megérkezett a hosszú dragonyoshoz, és segítségért kiáltott. A dragonyosnak volt egy öreg anyja, aki már vagy tizenöt év óta a kéményben füstölődött. Hamar lehozta a kéményből a fia, s a megérkezett leánnyal szembeeresztette. Elkezdtek ezek verekedni, de úgy, hogy fogaik csak úgy szikráztak. De a dragonyos anyja végül legyőzte a leányt, és megette. A dragonyos aztán az anyját visszaakasztotta a kéménybe.

Így megszabadultak minden ellenségtől, és ott éltek együtt békében és megelégedetten, s talán máig is élnek, ha meg nem haltak.

A KÉKSZAKÁLLÚ ÚR

Hol, hol nem, de volt a világon egy dúsgazdag úr, akinek kék volt a szakála. Felesége nem volt, mert a kék szakála miatt a leányok nem akartak hozzámenni feleségül. A kékszakállú úr tanyája mellett volt egy falucska. Abban lakott egy szegény özvegyasszony, akinek két hajadon leánya volt. Az egyik igen szép volt, és ennek kezdett udvarolgatni a dúsgazdag úr. Meg is kérte a kezét nemsokára, és az anya bele is egyezett, habár a leányának nem volt nagy kedve hozzámenni, mert nem szerette. De a kincsvágy odavitte a dolgot, hogy mégis hozzáment feleségül.

Megülték a nagyszerű menyegzőt a dúsgazdag úrnál. Rendkívül sok vendég volt ott, s a gazdag terítékű asztal ritkította párját. Amint vége lett a menyegzőnek, s eloszlott a vendégsereg, az egybekelt boldog házaspár magára maradt. A szerelem karjai közt boldogul éltek hosszú ideig. Ez idő alatt a kékszakállú férj megmutogatta feleségének minden kincsét, összes jószágait, s biztatta, hogy milyen jó dolga lesz majd neki mellette, csak viselje jól magát. Egyszer azt mondja a feleségének:

– Kedvesem, nekem még máshol is van birtokom, s azt is meg kell néznem hébe-hóba, így nemsokára elutazom egy másik vármegyébe, mégpedig hosszú időre, legalábbis hat hónapra. Te, kedves feleségem, itthon maradsz, s ügyelni fogsz mindenre, úgy, mintha én ügyelnék. Íme, átadom neked a tizenkét szoba kulcsát. Ezekben kincsek s mindenféle értékek vannak, amiket őrizetedre bízok. Minden szobába bemehetsz, csak az alsó folyosón levő szobába nem szabad bemenned, mert ha ide bemész, akkor abból nem jó lesz. – És átadta feleségének a szobakulcsokat. Azután felkészült, és elutazott hat hónapra. Az asszony megüzente anyjának, hogy magára maradt, s kérte, hogy jöjjenek el hozzá, s

hozza el nővérét, jó barátnőit és jó szomszédait is, s ne késsenek őt meglátogatni. Volt két fiútestvére is, mind a kettő katona, az egyik huszárkapitány, a másik főhadnagy. Ezeknek is írt, hogy látogassák őt meg. És a két katona válaszolt is neki, hogy szívesen elmennek hozzá, s meg is írták, hogy mikorra várja őket biztosan.

A közeli rokonok összegyűltek nála, és jól mulattak az új családi tűzhelyen. A fiatal feleség megmutogatta nekik a tizenegy szobát és a szobákban összehalmozott kincseket, s a vendégek örültek a fiatal menyecske szerencsés férjhezmenetelének. Nemsokára vége lett a nagy mulatságnak, anyja és rokonai hazamentek, csak nővére maradt nála. Ekkor eszébe jutott, hogy férje megengedte neki a tizenegy szobát megtekinteni, de a tizenkettediktől eltiltotta, azt nem volt szabad neki megnézni.

Vette azért is a kulcsokat, s leszaladt az alsó folyosóra. Ott felnyitotta a tizenkettedik szobát is. És mit látott a szobában?

A szoba közepén egy nagy mézáróstőkét és egy nagy bárdot meg vagy három kádat látott, s ezekben embervért, a szegeken pedig férfi- és női testeket felaggatva, mégpedig nagy számmal. Nagy rémületében visszacsukta a szobát, és felszaladt az emeletre. De ezalatt észrevette, hogy az a kulcs, amellyel a szobát felnyitotta, véres lett. Igyekezett ugyan a kulcsot a vértől megtisztítani, de hasztalanul, mert a kulcs nem akart megtisztulni a vértől. Ez nagy aggodalmat ébresztett benne. Eljött az este, és egyszer csak valami kocsidübörgést hall kint az udvaron. Kifut a folyosóra, s kit lát? Nem mást, mint a férjét, aki hazaérkezett. Visszafut az emeletre, és sietett testvérét elrejtteni egy félreeső szobába. A férje feljött, s ő szívesen fogadta, de azon töprengett mégis, hogy férje a kitűzött időnek előtte miért jött haza? Vacsorával ellátta jól, s aztán lefeküdtek.

Reggel korán felkeltek, megreggeliztek, s a férjnek első dolga volt megnézni a szobakulcsokat. Mihelyt kezébe vette a kulcsokat, mindjárt észrevette, hogy felesége, szigorú parancsa ellenére, a tizenkettedik szobát is megtekintette:

– Te kíváncsi asszony, nem tartottad meg a szavadat – mondta a férj –, mert megnézted a tiltott szobát is. Most már tereád is az vár, amit abban a tiltott szobában láttál. Most lemegyek abba a szobába, s amikor egyet kiáltok utánad, készülj! Amikor másodikat kiáltok,

akkor már jöjj lefelé, és mikor harmadikat kiáltok, akkor már ott is légy a szobában!

Az asszonymak eszébe jutott, hogy két katonafivérének éppen ma kell megérkeznie, ebben az órában. A férj lement az alsó folyosó tizenkettedik szobájába, a szegény feleség pedig nővérehez futott, aki éppen abban a szobában volt, ahonnan oly szép kilátás volt arrafelé, ahonnan a két huszártisztnek kellett jönnie. Mikor kinéztek az ablakon, csakugyan látták, hogy jön a két huszártiszt. Ekkor a megrémült feleség elbeszélte nővérenek, hogy mi következik rá most mindjárt, és kérte őt, hogy mihelyt a két fivér megérkezik az udvarra, azonnal vezesse be őket az alsó folyosó tizenkettedik szobájába.

Ekkor a férje nagyot ordított. Az asszony készült, s mikor a második ordítás is elhangzott, a szegény szerencsétlen asszony megindult le az alsó folyosóra. Mikor a harmadik ordítás is elhangzott, már lent volt az ajtónál. A gonosz férj kinyitotta az ajtót, s beeresztette a feleségét, aki letérdelt előtte, s arra kérte férjét, hogy engedjen neki egy miatyánkot elmondani. A férj megengedte.

Azalatt a nővér lefutott az udvarra, s éppen a két fiútestvér is megérkezett. Rögtön felhívta őket a vesztőhelyül szolgáló szoba ajtajához, s elmondta nekik a rémhírt. A két huszár a szobaajtót egy rúgással feltörte, s sógor pedig, amint meglátta a két huszártisztet, elejtette kezéből a pallost. A tisztek megragadták a gyilkost, és azonnal kivégezték, a nővérüket pedig megszabadították a haláltól. Az asszony megköszönte fivéreinek, hogy megmentették a gyilkos haláltól, a fivérek viszont örültek, hogy ilyen szerencsés órában érkeztek meg.

A szomorú jelenet után nemsokára az özvegyen maradt testvért feleségül vette egy előkelő nemesifjú, nagyszerű menyegzőt ültek, és azután éltek boldogul a kékszakállú gazdag úrtól maradt úri kényelemben, s tán még most is élnek, ha meg nem haltak.

A SZEGÉNY FIÚ SZERENCSES HÁZASSÁGA

Élt a világon valahol egy szegény ember, akinek három fia volt. A legidősebb azt mondja egy nap az apjának:

– Apám, én elmegyek szolgálni és valamit keresni, mert így nem élünk meg.

Az apja nem ellenezte, nem marasztotta, másnap tehát elment. Amint ment, mendegélt, egy jómódú gazdához tért be, és szolgálatot kért tőle. Ez a gazda felfogadta a fiút szolgálatba. Ott és akkor három napból állott csak az egyévi szolgálat. A következő napon a gazda jókor reggel azt mondja a szolgának:

– Most kimégy a mezőre szántani ide és ide, s amikor felszántottad a földet, itt van egy köből búza, azt mindjárt a felszántott földbe beveted.

A szolga kiment a mezőre, és felszántott annyi földet, amennyibe a köből búzát elvethette. Másnap ugyanígy tett, földet szántott, és búzát vetett el. Harmadnap reggel a gazda így szólt szolgájához:

– No, fiam, ma is elmégy oda szántani. De már csak egy véka búzát adok neked elvetni valót. Ezt te elveted, és az lesz a te egyévi béred, amennyi termést majd ez a véka búza hozni fog.

Kiment a szolga a kijelölt helyre, szétnézett a mezőn, s látta, hogy az elvetett búza körül csupa cserjebokor van. Elgondolkozott, hogy mit csináljon. Hisz itt nem lehet addig szántani, míg ki nem irtja ezt a sok cserjét és bokrot.

„Eh – mondta magában –, nem irtok én itt semmit, inkább vesszen el a bérem!”

Fogta magát, ott hagyta az ökröket, ekét, szerszámot, és hazament az apjához. Testvérei kérdezték tőle, hogy hol szolgált, mennyi volt az évi bére, és hol van az?

– Az az én dolgom, majd meglátom, hogy mennyit fogtok ti keresni – felelt vissza nekik a hazatért testvér.

A kíváncsiság ösztökélte a másik két testvért is, és mindjárt elindult a második fiú is szolgálatot keresni. Véletlenül épp oda került, ahol a bátyja szolgált, s ez is kérte a gazdát, hogy fogadja fel szolgájának.

– Jól van, fiam! Felfogadlak, s holnap mindjárt kimégy a mezőre szántani.

Már jókor reggel átadott a gazda egy köből búzát, hogy azt majd vesse el neki a felszántott földbe. A szolga kiment a mezőre, a kijelölt helyen felszántott egy akkora területet, ahova egy köből búzát elvethetett, és azt el is vetette. Másnap ugyanígy szántott, és vetett el egy köből búzát. Harmadnap a gazda így szólt a szolgálóhoz:

– Fiam, itt van egy véka búza, ezt elveted, s az lesz a te béred, amennyi termést majd ez a véka búza hozni fog.

A fiú kiment, s mit látott? Az elvetett búza körül csupa cserjét és bokrot látott. Elgondolkozott, azután így szólt magában:

„Nem irtom én ki ezt a sok cserjét, bokrot, inkább vesszen oda a bérem!”

S azzal otthagyt az ökröt, ekét, búzát, mindent, s hazament az apjához. Otthon kérdik tőle a testvérei, hogy:

– Hol a béred, amit szolgáltál?

– Mi gondotok van rá, ez az én dolgom.

Ezután már a legfiatalabb fiú ment szolgálatot keresni, és ő is ugyanahhoz a gazdához szegődött be, ahol a bátyjai szolgáltak. Az első nap ő is kiment a mezőre szántani, és elvetette a köből búzát. Másnap ugyanez volt a dolga. Harmadik napon a gazda így szólt hozzá:

– Fiam, itt van egy véka búza, ma csak ezt veted el, és ennek a termése lesz a te évi béred.

Kiment a szolga a mezőre, de mit látott? Csupa cserjét és bokrot, tehát nem volt hol szántani addig, amíg ki nem irtja. Nosza, nekivetkezett, és hozzáfogott az irtáshoz. Mégpedig ugyancsak dolgozott. Mikor már látta, hogy körülbelül egy véka búzára elég lesz a kiirtott terület, hozzáfogott a szántáshoz, és mikor a földet felszántotta, elvetette bele a véka búzát, s nyugodtan ment haza.

– No, fiam, megvan a munka, elvetted a véka búzát? – kérdezte tőle a gazda.

– Elvettem, gazduram.

– No, fiam, ha megéri a búza, eljössz és learatod a termést magadnak.

Ezzel a fiú elbúcsúzott gazdájától, és hazament az apjához.

– Nos, hol a béred? – kérdik tőle a testvérei.

– Majd annak idején meg hozza a Jóisten a béremet – felelte nekik vissza.

A búzaérés idején elment, s megnézte a búzatermést. A szíve tele volt örömmel, mikor meglátta, hogy milyen szép, gazdag búzatermése mutatkozott, mert a kalászkok majdnem a földig értek. Hazasietett és megkérte az apját és testvéreit, hogy jöjjenek neki segíteni learatni az ő szolgálati bérbe kapott búzatermését. A család elment, és learatták a búzát. Három nagy karó kereszt lett. Az apjuk, mikor a keresztet megrakták, így szólt fiaihoz:

– Fiaim, hogy valami kár ne essék a búzában, egy-egy kereszt alá üljete le, és őrizzétek, míg én hazamegyek, és szekeret hozok. De vigyázzatok, el ne aludjatok!

Amint az apjuk elment, ők a kereszt alá ültek, s a két idősebb testvér csakhamar elaludt. A legfiatalabb testvér a kereszt alatt éber figyelemmel nézte az eget. Egyszer csak egy madár röpült a búzakeresztre, egy kalászt felkapott, és elröpült vele. A fiúnak ez nem tetszett, és futott a madár után mindaddig, amíg észre nem vette, hogy egy nagy rengetegben van, ahol egyebet nem látott, mint az eget és földet meg az erdőt. Mikor beesteledett, a fiú felmászott egy fára, s onnan világosságot látva, lement és a világosság irányában indult tovább. Egy nagy tűzhöz ért, egy nagy, óriás embert látott roppant bundában takarózva feküdni a tűz mellett. Csendesen hozzámment a fiú, és belebújt a bunda ujjába. Mikor az óriás fölébredt és felállt, a kis ember a bunda ujjából kiesett. Az óriás elbámult ezen, és azt kérdezte magában, hogy vajon hogy került ide ez a kis ember, így szólt hozzá:

– No ne félj, fiam, majd az én fiam leszel!

Úgy is lett, s ők azután abban az erdőségben sokáig éltek együtt, és a kis ember mindig szebb és derekabb emberré fejlődött. De egyszer csak búskomor lett a fiú és kedvetlen.

– Mi bajod van, fiam? – kérdezte tőle az óriás. – Miért vagy olyan rosszkedvű?

– Apámuram – felelte a fiú –, szeretnék megnősülni.

– Az nem baj, fiam, amire kedved van, azt mind megkaphatod. Én megházasítlak, fiam. Innen nem messze van egy szép folyó, oda jár fürödni három tündér, s mind a három szebbnél szebb. Amelyiket akarod, feleségül veheted. Most elmégy ahhoz a folyóhoz, s ott elbújsz egy fa mögé, és mikor odajön a három tündér, válassz ki magadnak egyet közülük, s amelyiket akarod, a tied lesz. Figyeld meg őket jól, s amikor levetkőznek a parton, és lemennek a folyóhoz fürödni, nézd meg jól, hogy hova teszi le a ruháját az a tündér, akit te kiválasztottál magadnak. Aztán csendesen lopózz oda, vedd fel azt a felső ruhát, s húzd magadra, s azzal siess hozzám. A tündér utánad fog futni, és ezer édesgető szóval fog kérni téged, hogy fordulj hátra, de te ezt ne tedd, mert akkor pórul jársz.

A fiú elment a folyóhoz, és elrejtőzött a fa mögé. A három tündér csakhamar ott termett, és levetkőztek a parton.

A fiú egyet kiválasztott, s szemmel kísérte, hogy hova rakja le a ruháját. Mikor a leányok bementek a folyóba, a fiú ügyesen odalopózott a ruhához, és a leány felsőjét magára kapva, elkezdett futni. A tündér, amint ezt meglátta, sietett utána, és édesgető szavakkal kérte őt, hogy forduljon hátra. A fiú utoljára is sok kérdés után megállt, és hátrafordult. Ekkor a tündér hozzáugrott, és jól pofon vágta, a felsőjét lekapta róla, s visszasietett a többihez. A fiú nagy búsán ballagott a vén apjához. Ez kérdi tőle:

– Mi baj van, fiam, hogy olyan szomorú vagy? Ugye, nem fogadtad meg a szavamat? No de nem baj, azért a tündér a tied lesz, ne búsulj! Holnap elmégy, fiam, újra, de aztán légy erős, és amit mondtam, tartsd meg, hátra ne fordulj, mert baj lesz!

A fiú elment a folyóhoz másnap, másodszor is elrejtőzött a fa mögé. Mikor eljött a három tündér a folyóhoz, ugyanúgy megfigyelte őket, mint először, hogy levetett ruháikat hova helyezik el. Mikor levetkőztek, és bementek a folyóba, odalopózott, ahol az ő tündér leánya a ruháját letette, a felsőjét felkapta, magára terítette, s azzal futásnak eredt. A tündér ismét észrevette, és szaladt utána, s így szólongatta:

– Fiacskám, galambocskám, fordulj csak vissza, hadd láthassalak s hadd csókolhassalak!

A fiú hátrafordult, a tündér pedig hozzáugrott, és csók helyett felpofozta, azután futott vissza testvéreihez. Szegény fiú nagy búsan ment haza. Kérdi tőle az öreg:

– Nos, mi bajod van, fiam, megint? Ugye, nem tartottad meg a szavadat most sem? No nem baj, elmegy majd holnap is, s tiéd lesz a leány, ne búsulj!

A fiú elment másnap harmadszor is a folyóhoz, és elbújt a fa mögé. A három tündér is eljött megint, és levetkőztek a parton. A fiú figyelemmel kísérte most is, hogy hova teszik le ruhájukat. Mikor bementek a folyóba, a fiú előbújt, a tündér levetett felsőjét megint magára kapta, s sietett onnan el. A tündér észrevette, és szaladt utána. Könyörgött neki most is, ezer meg ezer édes szóval kérte, hogy váljon, nézzen hátra. De a fiú most nem nézett hátra. Egyszer csak azt látja, hogy már az apja mellett van. Még alig ért oda, már a tündér is ott volt. Az öreg nagyon örült, de ezerszer jobban a fiú. Az öreg elkérte titokban a fiútól a tündér felsőjét, és egy dióhéjba elzárta, s odaadta a fiúnak, hogy varrja be a mellénye bélése alá, és őrizze meg jól. Azután összeadta őket, és éltek boldogul az öreggel együtt jó sokáig.

Egyszer a fiú így szólt:

– Édes öregapám, nekem még élnek az édes szüleim, akiket nagyon régen nem láttam. Én most elmegyek feleségemmel együtt meglátogatni őket.

– Eredj, fiam – mondta az öreg. – Úgy illik, hogy meglátogasd édes szüleidet, és bemutasd nekik kedves feleségedet.

Az öreg felírt a porba egy kocsit és négy lovat, a fiúnak adott egy kantárt azzal az utasítással, hogy ha valaha szüksége lesz rá, írjon a porba egy lovat, üsse meg a kantárral, tegye rá, azután üljön fel rá, és mondja neki, hogy itt és itt legyek.

Az atyai utasítás után elbúcsúztak a fiatalok az öregapától, beültek a kocsiba, és elvágattak. Az utazó házaspár nemsokára abba a faluba ért, ahol a férj édes szülei laktak, s egyenesen az apja udvarába hajtatott. És mit lát ott? Nagy vendégséget, úgyhogy még az udvar is tele volt vendégekkel. Kérdi a fiú a vendégektől, hogy hol van a házigazda és a felesége. Ezek azt felelték a kérdésére, hogy

előhozzák az öregeket, akik szívesen fogadták a két új vendéget, s így titulálták őket:

– Isten hozta, nagyságos úr!

– Micsoda lakoma ez? – kérdezte a fiú.

– Hát volt nekünk egy fiúnk – felelték az öregek –, aki elveszett, ennek a napját szoktuk mi megünnepelni, mert az ő szolgálatából lettünk mi gazdagok.

– Hisz én vagyok a ti fiatalok! Ez itt az én kedves feleségem.

Az öregek nagyon megörültek, hogy fiukat viszontláthatják, s a nagy változás ellenére is szívesen fogadták. Minthogy fiuk lakodalmát nem ünnepelték meg, hát az édesszülők követelték, hogy most ünnepeljék meg együtt. Erre aztán nagy lakodalmat csaptak, meghívtak rá mindenkit a faluból, és összeadták a fiatalokat megint ősi szokás szerint, aztán kezdődött a tánc.

Ahogy így folyt a menyegzői ünnep három napon át, a menyasszony igen szépen táncolt. Mindnyájan bámultak rajta, a vőlegény pedig eközben elaludt. A menyasszony az alkalmat valamire fel akarta használni, s így szólt:

– Tudnék én még szebben is táncolni, ha magarára vehetném a felsőmet, de az el van rejtve a férjem mellénye béléseben.

Az öreg anyó a menyé kedvét keresve odament alvó fiához, s kilopta a mellénye zsebéből a dióhéjat, és kihozta a menyecskének. A menyé kivette belőle a felső ruháját, magára vette, és elkezdett benne táncolni százszorta szebben, mint azelőtt, mert nagyon örült annak, hogy felsőjét visszakapta.

Egyszer csak megrázkódott, galambbá változott, s mindnyájuk bámulatára felszállt a jegenyefa tetejére, és onnan kezdett kiabálni, hogy hozzák ki a férjét, ha látni akarja még őt. Felköltötték a férjét nagy nehezen. Kiment a férj sírva, s a jegenyefáról azt kiáltotta neki a felesége:

– Ha látni akarsz még valaha, akkor keress fel engem az Óperenciás tengeren túl a Fekete városban.

Ezzel összecsapta a szárnyait és elrepült.

A vőlegény elbúsulta magát, s megmondta a szüleinek; hogy ő itt nem maradhat, neki menni kell a nagyvilágba feleségét felkeresni. El is búcsúzott szüleitől. Egy lovat rajzolt magának a porba, rátette kantárját, ráült, és nemsokára az óriásnál, második apjánál volt.

Elmondta neki, hogy feleség nélkül maradt, és kérdezte, hogy merre van az Óperenciás tengeren túl az a Fekete város, ahova a felesége elrepült galamb képébe.

– Bizony, fiam, én nemigen tudom, hogy merre van – felelte az öreg. – Talán az én aranyszőrű paripám tudni fogja. Majd megkérdem tőle.

A paripa azt válaszolta, hogy talán csak odatalál majd. Kivezette tehát a paripát, felültette rá a fiút, de figyelmeztette, hogy vigyázzon magára, s valahogy le ne essék a nyeregből, mert a paripa a fellegek alatt fog vele nyargalni. A fiú búcsút vett az öreg apjától és eltűnt.

Harmadnap csakugyan ott volt már a felesége kastélyában, abban a Fekete városban. De egészen megőszült azalatt, amíg odaért. A felesége nem akarta őt így elfogadni. Azt mondta neki:

– Mit csináljak én egy ilyen vén emberrel, mikor én ezerszer fiatalabb és szebb vagyok, mit te?

De megparancsolta szobaleányainak, hogy készítsenek fürdőt ezerszép fiatalító füvekből. S mikor készen lesz, ültessék bele az öreget, és fürösszék meg jól. A fürösztés után az öreg csakugyan megfiatalodott és megszépült, s olyan lett, mint a tündér.

Így aztán sokáig éltek együtt boldogan. De a fiú nem tudott ott megszokni, és kérte a feleségét, hogy jöjjön vele az öreg óriás apjához. Az asszony engedett a kérésnek, és felkészültek. Beültek a felesége kocsijába, és csakhamar az óriásnál voltak, aki szívesen fogadta őket. Megülték újra a lakodalmat, és mulattak, azután boldogan éltek, amíg meg nem haltak.

A KERESZTANYA ÁLDÁSA

Volt a világon egy szegény ember, akinek tizenkét gyermeke volt, ebből a legutolsó leányka volt, de igen szép, és ami fő, aranyhajú. Mikor ezt az aranyhajú kislányt keresztelni kellett volna, a szegény ember bejárta az egész falut keresztszülők után, elé senki sem akart eljönni komának. Ahogy hazafelé ment az apa, találkozott egy asszonnyal, ez az asszony pedig az Isten anyja volt. Kérdi az asszony az embert:

– Mit keresel, szegény ember?

– Hát kérem, született egy leánygyermekem, de mivel nagyon szegény ember vagyok, nem tudok keresztszülőket kapni a faluban – felelte a kérdésre a szegény apa.

– Elmegyek én, csak menj haza! – mondta az Isten anyja.

Az asszony utánament, és a gyermeket megkeresztelték, s az Isten anyja lett a gyermeknek a keresztanya. Mikor a keresztelő után hazamentek, a szegény ember meg akarta volna keresztkománéját valamivel tisztelni, s így szólt hozzá:

– Komámasszony, bocsásson meg, hogy nem adhatok valami ennivalót, de magunknak sincs ennivalónk, s így vendégünknek sem adhatok.

– Dehogyan nincs! Menjen csak be a kamarába, talál ott mindent – válaszolt a komaasszony.

– Nincs ott semmi – felelt vissza a gazda.

De azért mégiscsak benézett a kamarába. Hát bizony talált ott mindenféle ennivalót, amit csak szeme, szája megkívánt. Elbámult ezen, s vitt a kománéjának is ennivalót, de ennek nem kellett semmi.

Mikor a kománé távozni készült, így szólt a csecsemő anyjához:

– Ha fürösztetni fogja kománé a gyerekét, akkor a víz gyöngy alakú buborékokat fog hányni, ezeket a buborékokat össze kell

gyűjteni és rakásra rakni. Ennek fénye elég lesz a szoba bevilágítására.

Úgy is történt minden, ahogy a komaasszony mondotta. Az első gyermekfürösztés után összeszedett jó rakás gyémántot – mert az a vízbuborék gyémánttá vált –, elhelyezték a suton, s világos lett tőle az egész szoba.

Megtudta ezt egy zsidó kocsmáros, és odajött megnézni a ritka fényességet, s kérte a szegény asszonyt, hogy adja el neki azokat a kristályfényű tárgyakat.

– Eredj, kocsmáros, ne űzz csúfot belőlem – felelt vissza a szegény asszony.

– De tréfán kívül – mondta a kocsmáros –, én megveszem tőled ezeket a ragyogó gyöngyöket. Mennyiért adod?

– Hát mit adsz érte, kocsmáros?

– Adok érte kétszáz forintot.

– Jól van, odaadom – felelt rá az asszony.

És a kocsmáros a kétszáz forintot azonnal ki is fizette, s azzal elment, elvitte a gyöngyöket. A szegény asszonynak már volt kétszáz forintja.

Mikor másodszor fürösztötte a gyermekét az anya, akkor még nagyobb rakást szedett ki a vízből, ezt is a sutra helyezte el egy szugolyba. Másnap eljött a kocsmáros megint, hogy adná el neki azt a fénylő és ragyogó valamit, ami a suton van.

– Eladom – mondta az asszony –, az ára háromszáz forint.

A kocsmáros kifizette azonnal a háromszáz forintot, átvette a tündöklő gyémántokat és eltávozott.

A harmadszori fürösztés után a kiszedett gyémántokat az asszony elvitte a királyhoz. A király azt kérdezte tőle:

– Mit kívánsz ezért, te szegény asszony?

– Nem kívánok én egyebet, felséges királyuram, mint két köből gabonát, hogy kenyeret süthessek belőle.

A király megrakatott egy nagy szekeret gabonával és búzával, befogatott a szekérbe négy szép ökröt, és az asszonynak adta a szolgálival együtt, hogy vigyék el oda, ahova az asszony parancsolja. Az asszony nagyon örült ennek, most már volt négy ökre is és mindene.

A leányka pedig nőtt, és napról napra mindig szebb lett, a haja aranyos fénnel ragyogott, s ha nevetett, a szájából egy rózsza esett ki. Amerre járt, ezüstkert támadt utána.

Az uralkodó király megtudta, hogy van országában egy olyan leány, akinek aranyhaja van, és ha nevet, a szájából rózsza esik ki, s amerre jár, ezüstkert támad utána. Tudakozódott is utána mindjárt. Azért érdekelte ez a királyt, mert volt neki egy házasulandó fia, az elhíresült leány pedig szintén férjhez adó korban volt már. Magához hívatott a király néhány vénasszonyt. A vénasszonyok közi volt egy, akinek szintén volt egy férjhez adó leánya, akit szeretett volna a királyfihoz feleségül adni.

A meghívott asszonyoknak kijelentette a király, hogy annak, aki megtudja, hogy hol lakik az a leány, nagy jutalmat ad. A király kijelentése után sokan elmentek az országba keresni és megtudni, hogy hol lakik az a híres és drága leány. Egy ilyen puhatolási ügyben utazó legény éppen abba a faluba ért, ahol ez az elhíresült leány lakott. Bement a kocsmába, amely éppen a híressé lett leány apjái volt, s itt mindenről bővebb felvilágosítást kapott.

Bejött a híressé lett leány a kocsmába. A legény észrevette, hogy igen szép, s így mintha gyanította volna, hogy ez az, akit ő keres. Elkezdett vele tréfálgozni, s kérte a leányt, hogy nevéssen már.

A leány csakugyan elnevette magát, és egy rózsza esett ki a szájából. Ezután kiment a leány a kertbe, és a kert utána ezüst lett.

Ekkor a legény sietett nyomban a királyhoz jelentést tenni. A királyfi elment oda, ahol a leány volt, s csakugyan meggyőződött róla, hogy mind igaz az, amit a leányról beszélnek. Otthon elbeszélte ezt atyjának és anyjának, s azt is utánatette, hogy neki a leány nagyon megtetszett.

Elküldték tehát azt az udvari vénasszonyt, akinek szintén volt férjhez adó leánya, hogy hozza el azt a szép leányt a királyi udvarba. A vénasszony titokban elvitte magával a saját leányát is, s amint megérkeztek, elbeszélte, hogy mi járatban van ő itt. Azt kívánja ugyanis a király, hogy az ő házasulandó fia vegye el a leányukat. Azért jött ide, hogy ha elengednék a leányukat a királyi udvarba, hát ő elvinné oda.

A szülők nem elleneztek, a leánynak is kedve támadt, és a vénasszony átvette a leányt, és vitte őt a királyi udvarba. Útközben

egy erdőn kellett keresztülmenni. Itt a gonosz vénasszony a lányt a kocsiból lehívta, és egy fához kötötte és ott hagyta. A saját leányát pedig elvitte a király elé, s összehazudott a királynak mindenfélét, és csakugyan sikerült a leányát a királyfinak a nyakába varrni, mert nemsokára egybekeltek.

Egyszer a fiatal királyi férj azt kérdi a feleségétől:

– Mondd csak, édesem, miért nem hull most a szádból a rózsza, amikor nevensz? Ha sétálsz, nincs utánad ezüstkert, a hajad sem arany.

– Hát, édesem, ez csak addig tartott, amíg leány voltam.

Ezután nemsokára, a király kívánságára, elindultak a leány szüleinek a látogatására. Mikor az erdőn mentek keresztül, odatévedtek, ahol az aranyhajú leány volt kikötve egy fához.

A király észrevette, leszállt a kocsiról, s odament a leányhoz, aki már alig élt. Mindjárt ráismert, s kezdte őt megnevettetni. A leány elnevette magát, s mindjárt kihullt egy rózsza a szájából. Ekkor a király elvitte a kocsijába, s visszatért vele a királyi palotába, ott bemutatta szüleinek, a szép leány pedig elbeszélte, hogy mit csinált vele a vénasszony.

Az öreg király dühbe jött, s rögtön felakasztotta a vénasszonyt is, a leányát is. Az igazi jegyesek megülték a lakodalmat, és éltek azután boldogul.

MIÉRT ESZIK A LÓ SZÜNTELENÜL?

Mikor még Üdvözítőnk a földön járt, élt valahol egy igen gazdag ember, akinek csűrében is s egyebütt is töméntelen gabonája volt. Egyszer odajön hozzá az Úr Szent Péterrel, s azt mondja, hogy szeretne nála társával együtt cséplésre beállni.

– Ugyan mit gondoltok? Ugyanilyen szándékkal volt már nálam négy csoport is, négy-négy emberrel, akik készek lettek volna hozzám beállni cséplésre. De ilyen töméntelen sok gabona cséplésével nem bízhattam meg őket. Hát hogy bízhatnálak meg akkor titeket ilyen nagy mennyiségű élel cséplésével?

– De férjem – szólt a feleség –, hadd csépeljenek, legalább annyit kivernek, amennyi a ház szükségére kell.

– No nem bánom, hát legyen! – felelt a férj.

Megtörtént az alku. A cséplők harmadrészt kapnak. Két ember rendesen százhusz kévét ver ki egy nap alatt. A gazda lehányta a szérűre a százhusz kévét, s megállt. De az Üdvözítő azt mondja:

– Tovább, tovább! Ez a százhusz kéve kevés.

A gazda hánya hányta hányta tovább a kévéket, hánya szüntelenül egészen délig, de akkor megállt, s minden további nógatásra így válaszolt:

– Mit! Bolonddá akartok tenni, hisz ez már nem két ember számára való munka!

– Te csak hányjad, s a többit bízd ránk!

A gazda újra hozzálátott, és hánya a gabonakévéket estig szakadatlanul.

– Most már elég – mondta az Úr. – Hagyj minket magunkra, mert munkához akarunk látni.

A gazda bement a lakószobájába. Krisztus urunk pedig meggyújtott egy viaszgyertyát, alágyújtotta vele a lehányt gabonát,

leüli a küszöbre, s nézte, ahogy ég a gabonarakás. S ahogy a gabona így égett, egyik oldalra kivált a tiszta szem, a másokra a szalma, a harmadikra a polyva. Csakhamar rendesen volt minden.

– Most menj be a gazdához – mondta az Úr Péternek –, s hívd ki a gabonát felmérni.

Szent Péter elmegy, és hívja a gazdát a gabonát felmérni, de hozzon magával elegendő zsákot is, mondta neki.

– Mit, bolonddá akartok tenni? Hisz most jöttem el tőletek, s ti már készen volnátok a csépléssel? Ez lehetetlen!

– Csak gyere, s majd meglátod – felelt vissza Szent Péter.

A gazda tehát elment Szent Péterrel a csűrbe, és nagyon elcsudálkozott azon, amit látott. Egyik oldalon volt a tiszta gabonaszem, a második oldalon a szalma, a harmadikon pedig a polyva, mind szépen különválasztva. Fölmérték a kicsépelet szemet, éppen száz köblöt tett ki.

– Most akarjátok-e a részeteket? – kérdezte a gazda.

– Nem – mondta az Úr –, majd a cséplés befejeztével.

Ugyanilyen módon s hasonló eredménnyel ment végbe a cséplés a másod- és harmadnap is.

A harmadik nap estéjén kijelentette a gazda, hogy többet nem szándékozik csépeletetni. Kiadja hát nekik a részt, a száz köből szemet, s elbocsátja őket. Szent Péter egy zsákba rakta a szemet, a hátára vetette a zsákot, és azzal elindultak.

Hogy a gazda miért bocsátotta el a cséplőit, annak az volt az oka, hogy megleste őket, hogyan csépelnek. És azután úgy okoskodott, hogy könnyű munka ez, ő is megteszi ezt éppen úgy, miért fizetne hiába cséplőrészt nekik? Meggyújtott egy viaszgyertyát, alágyújtott vele a gabonacsomó alá, s azzal leült a küszöbre, várta, hogyan fog a szem, a szalma és polyva különválni. Várja, várja, de hasztalan. Minden hamuvá lett: a gabona, a csűr, ól, szóval az összes gazdasági épületek.

Ekkor rémülten futott az elbocsátott cséplők után, s elmondta nekik a szerencsétlenséget, és orvoslást kért tőlük. Üdvözítőnk meghagyta Szent Péternek, hogy tegye rá a zsákot a gazdára. Péter úgy is tett, s a gazda hirtelen lóvá változott. Mentek aztán, mendegéltek, s amint így mennek, találják az úton egy síró asszonyt.

– Miért sírsz, asszony? – kérdi tőle Üdvözítőnk.

– Hogyne sírnék, mikor szegény özvegy vagyok, sok a gyermekem, és én a hátamon vagyok kénytelen fát hordani, hogy szegénykéék velem együtt meg ne fagyjanak. Ehhez még többnyire éhezünk is. Én túrném a bajomat, de mikor szegény gyermekeim nyomorát látom, a szívem majd megreped.

– Ne sírj, jóasszony – mondta az Úr. – Itt van ez a ló, legyen a tied, hordd rajta a fát, ezt a gabonát pedig fogadd el élelmezésekre, de a lónak tövisnél egyebet ne adj enni.

Az asszony megköszönte a szívességet. Elvitte a lovat, dolgoztatott vele, s adott neki tövisét. De a ló nem akarta enni, nyerített szomorúan. Az asszony gondolta magában:

„Én szegénykéével dolgoztatok, és tövissel tartom, ez méltatlanság, adok neki szénát.”

Úgy is tett. Mikor ezt megtudta az Úr, elküldte Szent Pétert az özvegyhez, hogy vegye el tőle a lovat, mert nem engedelmeskedett a parancsnak.

Szent Péter elment az ura parancsát végrehajtani, de az özvegy elkezdte őt kérlelni, legyen irgalmas iránta, s ne vegye el tőle a lovat.

– Én ezt nem tehetem – mondta Szent Péter –, de menj ahhoz, aki adta neked, ő talán megkönyörül rajtad.

Az asszony elment Üdvözítőnkhez, s kérte őt, ne vegye el tőle a lovat.

– Legyen – mondta az Úr –, tartsd meg és adj neki enni, amit akarsz, de a ló ne lakjék jól soha.

Az átok teljesült.

KRISZTUS URUNK MINT A SZEGÉNY EMBER KOMÁJA

Fia született egy szegény embernek, de nem volt aki keresztvízre tartotta volna a gyermeket, mert a szegény ember nem kapott komát. Bejárta saját faluját, be több más falut is, de hasztalan. Végül, mikor már minden reménységről kezdett lemondani, találkozott az úton egy emberrel, aki látva a szegény ember bánatát, azt kérdi tőle:

– Miért vagy oly levert és bánatos, fiam?

– Hát mert szegény vagyok, és emiatt nem kapok komát – felelt rá a szegény ember.

– No, leszek én komád – mondta az idegen utas.

A szegény ember nagyon megörült ennek a véletlen szerencsének, és felvidulva ment új komájával hazafelé. Udvarára érve nagy meglepetéssel látta, hogy a régi szegényes viskó helyén díszes épület állt, az udvaron gazdasági eszközök, állatok vannak szép rendben elhelyezve. Alig mert hinni a szemének. Bent az éléskamra tele, az asztal dúsan megrakva, szóval a szegénységet a jólét váltotta fel. S honnan ez a varázstünemény? Emberünk komája Krisztus volt. Mikor a keresztelési szertartás és lakoma véget ért, Urunk búcsút vett komájától. A gazdaggá lett egyszeri szegény ember boldogul élte napjait. Így ment ez éveken át, míg egyszer beállított hozzá az isteni koma, és azt mondja neki:

– Komám, készülj az örökkévalóság útjára.

– Kedves komám, légy könnyőreletes irányomban, ne vígy el még, oly nehéz itthagynom a földet!

– Legyen – monda az Úr –, maradhatsz!

Emberünk tovább élte világát. Nap telt nap után, s Üdvözítőnk újra beállított hozzá, mondván:

– Kedves komám, menjünk már!
– Ugyan, kedves komám, ne vígy el meg, hagyj egy kevésbé élnem!

– Maradi hát – mondta az Úr, és távozott
Nap telt nap után, s jött az Üdvözítő harmadszor is.

– Komám, ideje már, hogy elköltözzél!

– Légy irgalmas – esedezett a koma.

– Nem lehet, jönnöd kell!

Emberünk meghalt. A túlvilágon isteni komája először a mennyországot mutatta meg neki, s kérdezte tőle:

– Komám, szeretnél-e itt lenni?

– Kedves komám, kérlek, hagyj meg ezen a helyen!

– Ha első hívásomnak engednél volna, itt hagynálak, de így nem tehetem.

Továbbmentek, s megnézték a tisztítóhelyet kínjaival együtt, de melyeket ideiglenességük tudata s a leendő boldogság enyhítettek.

– Kedves komám, hagyj meg legalább itt!

– Ha második hívásomnak engednél volna, itt hagynálak, de így nem tehetem.

Ismét továbbmentek, megnézték a poklot egész iszonyatosságában.

– Kedves komám, kedves komám, ne kárhoztass erre a helyre – rimázkodott emberünk.

– Ha önként követtél volna, nem jutnál ide, de így itt a helyed, távozzál tőlem!

A VASORRÚ INDZSIBABA

Volt, volt, hol nem volt, talán még az Óperenciás tengeren is túl, volt egy szegényember. Ennek volt egy Erzsike nevű leánya. A szomszédban lakott egy szegény asszony, és ennek is volt egy leánya, akit Marinak hívtak. Ehhez a Marihoz gyakran átjárt Erzsike játszani, s így jó barátságba kerültek. Egy napon azt mondja Erzsikének az apja:

– Eredj csak át leányom a szomszédba, és kérj a nénitől egy szénvonót.

A kisleány elment a szomszédba, és kért egy szénvonót, de a szomszédasszony nem adott szénvonót, hanem azt üzente vissza az apjának:

– Mondd meg apádnak, hogy vegyen el engem feleségül, s akkor adok majd neki szénvonót, és téged is tejben-vajban foglak fürösztetni.

A kisleány hazament, és elmondta apjának, hogy mit üzent a szomszédasszony. Az apa nem szólt az üzenetre semmit, hanem másnap megint átküldte a kisleányát a szomszédasszonyhoz, hogy kérjen tőle egy lapátot. A szomszédasszony megint azt üzente vissza, hogy vegye feleségül, s akkor ad neki lapátot.

A szegényember nem tudott mit tenni, kénytelen volt a szomszédasszonyt feleségül venni, mert másként nem akart neki semmit kölcsönadni. Az asszony süttött-főzött, és megtartották a lakodalmat. Első napon a szegényember leányának is jó dolga volt, de azután mind rosszabb és rosszabb lett a helyzete, mert a mostohaanya korbácsot font, és ütötte, verte vele a szegény kis Erzsikét, úgyhogy a leányka kénytelen volt elmenekülni a mostoha ütlegei elől, és elment szolgálni. Az útra süttött neki a mostohaanya hamupogácsát és semmi egyebet.

Ahogy a kisleány ment az úton, egy helyen egy pondrós kutya feküdt, mely kérte őt nagyon, hogy tisztítsa ki a sebét a pondróktól. A leány megsajnálta a kutyát, és kitisztította sebét a pondróktól. Ment tovább, s útközben egy kemencét látott, mely tele volt kenyérral. Ez a kemence is megszólította a leányt, és kérte őt, hogy vegyen ki egy pár kenyeret belőle, mert nagyon meg van rakva. A leány szívesen megtette ezt is. Kivett a kemencéből két kenyeret, és a kötőjébe tette, azután ment tovább. Már jó darab utat megtett, amikor egy nagy almafához ért, melynek gallyai nem bírták a sok almát. Ez az almafa is megszólította Erzsikét:

– Kedves leányom, nézd csak, mennyi alma van rajtam, alig bírom a terhet, légy szíves és szedj le az almákból! Majd meglátod, hogy megszolgálom én a szívességedet!

A leány megtette, sok almát leszedett a fáról, s azzal továbbment. Ahogy így megy, egyszer csak egy kis patak futott hozzá, és kérte, hogy merjen belőle egy kis vizet. A leányka ezt is meghallgatta, és merített a patak vizéből. Azután folytatta útját. Elért végre egy nagy kastélyhoz, bekopogtatott, és egy vasorrú boszorkány lépett ki a kapun, és azt kérdezte tőle, hogy mit akar itt.

– Szolgálatot keresek – felelt neki Erzsike.

– Jól van – mondta a vasorrú boszorkány –, befogadlak.

Azután bevezette a kastélyba, és kiadta neki a rendelkezéseit, mondván:

– Itt van tizenkét szobának a kulcsa. Mindennap kitakarítod a tizenegy szobát, de a tizenkettedikbe ne merj bemenni!

Már egy évig volt ott Erzsike, anélkül, hogy kíváncsi lett volna a tizenkettedik szobára. Egy vasárnap a vén boszorka elment a templomba, s Erzsikét otthon hagyta egyedül, hogy azalatt szedje rendbe a szobákat. Csak most jutott eszébe Erzsikének, hogy talán meg kellene nézni azt a tizenkettedik szobát is. A kíváncsiság nagyon izgatta, s így nem állhatta meg, hogy be ne menjen a szobába, s ott rémítő sok aranyat és ezüstöt látott felhalmozva. Hirtelen bement a szobába, és teleszedte magát arannyal és ezüsttel, azután elszaladt. Mire a vén boszorka a templomból hazajött. Erzsikének hült helyét találta, mert ő már akkor jó messze járt.

A boszorka hamar vaslapátra ült, és nemsokára utolérte. De az almafa elibe állt és nem bújhatott rajta keresztül olyan könnyen. Mikor már jól összevissza szurkálta és karmolta a sok gally, átbújt, de akkorra már a leánya pondrós kutyához ért. Itt is utolérte a vén boszorkány, de most a pondrós kutya állt elibe, és úgy összeharapdálta, hogy alig bírt járni.

Azután a kemence szórta ki tüzét úgy, hogy az egész országot égett. A patak is kiáradt, és elzárta az utat. A vasorrú boszorkány belátta, hogy tovább nem mehet és hiába üldözi a megszökött leányt. Kénytelen volt nagy bosszúsan visszatérni.

Erzsike ezalatt hazaért, és az ablak alatt leborított kád alá bújt el. De a kakas meglátta őt, és elkezdett kiabálni be az ablakon ilyenformán:

– Nénike, bácsika!
Erzsike arannyal
Megrakva jött haza!
Ott van a kád alatt.

Ezt meghallotta bent a mostohaanyja, kiment, és elhajtotta az ablakról a kakast. De ez megint csak felrepült, és tovább kiabált. Már nem tudtak mit csinálni a kakassal, kimentek hát utánanézni, és úgy találták, hogy a kakasnak csakugyan igaza van, mert Erzsikét ott találták arannyal megrakva.

A másik leány, mikor ezt meglátta, megirigyelte, s kérte az anyját, hogy eressze el őt is szolgálni. Az anyja eleresztette, és sütött neki nem hamuból, hanem búzalisztból jó pogácsát. Azzal útnak eresztette. Útközben ő is találkozott a pondrós kutyával, és a kutya őt is kérte, akárcsak Erzsikét, hogy tisztítsa meg sebét a pondróktól. De Mariska ezt felelte a kutyának, hogy ő bizony nem piszkítja be a kezét. A kemence is kérte, de ennek is azt felelte, hogy ő nem égeti össze a kezét. Az almafára és a patakra rá sem hallgatott, azt felelte nekik, hogy ő nem fog nekik hajladozni. Végül odaért a kastélyhoz, bement a vasorrú boszorkányhoz, aki azt hitte, hogy Erzsike jött vissza. Megkapta a leányt s rákiáltott:

– Ugye, megloptál? De most kipótolom rajtad bosszúmat!

És nekiállt, összevissza ütötte, verte, s vértől elborítva kikergette a házából.

Az összevert leány futott hazafelé. Útközben az almafától almát kért, mert nagyon éhes volt, a pataktól vizet kért, mert nagyon szomjazott, de se az almafa, se a patak, se a kemence nem akart neki enni-, innivalót adni. Végül hazaért, és bebújt az ólba, ahol a kakas is ült. Odaugrott a leányhoz, még jobban összezsipdeste, azután az ablakra szállt, és így kiabált:

– Nénike, bácsika!

Mariska sok vértől

Borítva jött haza,

Ott van a kisólba,

Kisólba elbújva!

Kimentek és csakugyan ott találták Marikát. Erzsike megsajnálta nagyon, segíteni akart rajta, de már késő volt. És nemsokára meg is halt.

Erzsike pedig boldogan élt az apjával, és talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ÖREG KIRÁLY HÁROM FIA

Volt valahol egy igen öreg király, aki azt álmodta, hogy itt meg itt, egy árván maradt királyleány udvarában, olyan kút van, amelynek vizéből ha valaki iszik, és azzal megmosakodik, olyan fiatal lesz, mintha csak húszéves volna. Reggel a király amint felkelt, elbeszélte álmát a három fiúnak, mire a legidősebb fia azonnal vállalkozott rá, hogy hoz neki abból a vízből. Felnyergelte lovát, és azonnal elindult.

Egypár napi utazás után rengeteg erdőbe ért, s ott egy jó nagy épületet talált. Közelebb menve látja, hogy az egy vendégfogadó, mert ki volt rá függesztve egy tábla ilyen fölírással:

„Vacsora ingyen, ebéd pénzért!”

Bement a királyfi a vendéglőbe, ott helyet foglalt, és megvacsorált, azután lefeküdt, mert álmos volt az utazástól. Másnap reggel a szakácsnő az utast valami rossz és félig nyers pecsenyével kínálta, s ezért a vendég megharagudott és elkáromkodta magát. A szakácsnő ezért megneheztelt, s kifakadva azt mondta a vendégnek:

– Ejha! Én ingyen adok neked enni, és te meg ilyen goromba vagy hozzám. Várj, ezért azonnal lakolni fogsz.

Ezzel a szakácsnő átment egy másik szobába, onnan kijött huszonöt zsvánnyal, s ezek az utazó királyfit elfogták, és a ház alatti pincébe lökték.

Az öreg király várta fiát, de nem tudta elővárni, pedig már egy éve múlt, hogy elment hazulról. Ekkor a középső fia megszólította az apját:

– Apám, ki tudja, hova lett a bátyám; Elmegyek én azért a fiatalító vízért, s valahol majd csak feltalálom a bátyámat is.

A király eleresztette ezt a fiát is, aki egypár napi menés után ugyanahhoz a vendéglőhöz ért, ahova egy év előtt a bátyja is

bement. A kifüggesztett tábla feliratát ő is meglátta, s elolvasta, azután bement a vendéglőbe. Ott megvacsorált, azután lefeküdt és aludt. Reggel a szakácsnő őt is kínálta valami félig nyers pecsenyével, de a királyfi amint megízlelte, azonnal elkáromkodta magát. A szakácsnő ezt rossz néven vette, s így felelt neki vissza:

– No, szépen vagyunk, én ingyen adok enni, és te még gorombáskodol velem. Várj, ezért azonnal meglakolsz.

Előhívott a másik szobából huszonöt zsványt, ezek elfogták a királyfit, és a vendéglő alatti pincébe dobták.

A legifjabb királyfi várakozott két eltávozott fivérére csaknem egy fél évig. De tovább már nem akart várni, hanem elindult nemcsak az apja által megálmodott víz után, hanem hogy valahol fivéreit is felkeresse. Egpár napi utazás után ez a királyfi is eljutott ugyanahhoz a vendégfogadóhoz, ahol a két testvére már el volt fogva. Amikor elolvasta a kitett tábla feliratát, nem volt kíváncsi az ingyen vacsorára, hanem ment tovább be az erdőbe sötét estig. Útközben megpillantott egy nagy tüzet, oda igyekezett hát, s ott egy vénasszonyt talált. Megállt, jó estét kívánt, és kérte, hogy fogadja a tűzhöz éjjeli szállásra. A vénasszony szívesen fogadta, és leültette őt a tűzhöz, adott neki vacsorát, és vacsora után a királyfi el is aludt.

Másnap reggel kérde a vénasszony a királyfit, hogy hova igyekszik, kit és mit keres. A fiú elbeszélte utazásának célját, mire a vénasszony azt válaszolta:

– Ahogy innen elindulsz, útközben egy bársonyrétet találsz, azon legel az én lovam. Fogd meg a lovat, a magadét hagyd az ő helyén, azután ülj fel rá, és ő majd elvisz téged oda, ahova kívánkozol.

A fiú úgy is tett, ahogy a vénasszony mondta, s a vénasszony lován ment egész nap. Estére megint egy nagy erdőbe jutott, itt is látott egy vénasszonyt melegedni. Ennek is köszönt illedelmesen, s ezért ez a vénasszony is szívesen fogadta őt, és ott marasztotta éjszakára, s adott neki jó vacsorát, azután lefektette. Másnap reggel megkérdezte a vénasszony a fiút, hogy hova utazik. A fiú elbeszélte neki útja célját, amire a vénasszony azt felelte:

– Ahogy innen elindulsz, az erdőszélen egy bársonyréthez érsz, azon legel az én paripám. A magadét bocsásd el, és vedd a kantárodát az én lovamra. Ő ugyan igen mérgesen fog feléd menni,

de te ne félj tőle, csak fogd meg, és ülj fel rá, s ő majd elvisz téged oda, ahová kívánczol.

A királyfi úgy is tett. Felült a vénasszony lovára, és azon ment egész nap. Estére megint egy nagy erdőbe ért, ott is egy nagy tüzet látott, odament hát, és amellett is talált egy csúnya vén banyát. Ennek is igen illedelmesen köszönt, s ezért viszonzásul ez a vénasszony is igen szívélyesen fogadta, és adott neki vacsorát, azután lefektette.

Másnap ez a vénasszony is szerette volna tudni a királyfi utazásának a célját. Kérdésére a királyfi elmondta a vénasszonynak, hogy hova megy, és mit keres. Erre a vénasszony azt mondta:

– Ahogy kimégy, fiam, az erdőből, találsz egy selyemrétet, azon legel az én paripám. A magad lovát bocsásd el, és az enyémre vedd rá a kantárodát. Ő ugyan nagyon mérgesen fog feléd jönni, de te ne félj tőle, csak fogd meg, és ülj fel rá. ő majd elvisz téged oda, ahova kívánczol.

A királyfi megreggelizett, és tovább folytatta útját. Az erdőszélen csakugyan talált egy paripát, arra ráült, és ment tovább. Fél napi utazás után érkezett abba a városba, ahol az árván maradt királyleány udvarában az a fiatalító víz egy kútban csakugyan megvolt. Az udvar körül volt véve magas fallal. Volt ugyan ott kapu is, be lehetett azon is menni, de a kapura szerelt csengő azonnal tudtul adta a királyi leánynak, hogy valaki az udvarba jött. Ez a királyi leány pedig oly pogány és kegyetlen volt, hogy aki az ő udvarába bement, az onnan többé vissza nem tért, mert ott azonnal vége lett.

A királyfi az erdőben a vénasszonytól kapott lóval eljött egészen a leány kapuja elé. A ló a kapu tetején beugrott az udvarra, és ott a királyfi leszállt a lóról, vett egy üvegbe vizet a kútból, és ezzel küldetését szerencsésen elvégezte. De szerette volna látni a királyleányt is, akinek furcsa természetéről semmit sem tudott. Bement hát a palotába, hogy a királyi leánynál tiszteletét tehesse. Belépett a szobájába, de aludva találta. Egy kis ideig várakozott, hogy talán felébred, de a leány csak aludt tovább. Ekkor a királyfi mellé feküdt, hogy talán ha őt maga mellett fogja érezni, hamarabb felébred. De bizony ez nem következett be. Az ifjú királyfit ez a helyzet tüzelte, a tüzelésnek a vége az lett, hogy az alvó királyleány megkapta azt, amire nem számított.

A királyfi a rablótámadás után várt még ugyan türelemmel, de mert a királyleány nem ébredt fel, nem várakozhatott tovább, s a hivatlanul elfoglalt ágyból felkelt, és a leánynak, aki igen szép volt, és akinek az a szokása volt, hogy minden évben huszonnégy órát aludt egyfolytában, mint most is, egy levelet írt, melyben elmondta, hogy ő kinek a fia, hogyan vett a kútból vizet, és mit követelt el vele öntudatlan állapotában, és hogy szobájából egy kardot is elvitt.

Ezt a levelet az asztal táblájára alulról felragasztotta, kiment az udvarra, felült a lovára, és azután átugrott a kapun, azután sietve elment

Először ahhoz a vénasszonyhoz ért, akitől legutoljára kapta a lovat. Megköszönte neki a szíves útmutatást, s indulni akart tovább. De a vénasszony így szólt hozzá:

– Fiam, én veled megyek!

– Jöjjön, az én atyámnál jó dolga lesz magának – felelt rá a királyfi.

Csakhamar összeszedte magát a vénasszony és elindultak, s így menve eljutottak a második vénasszonyhoz. Ez is kíváncszott menni a királyfival. Ennek is azt mondta a királyfi, amit az előbbinek mondott, s így már hárman indultak útra. Elértek a harmadik vénasszonyhoz is, akinél a királyfi leelőször volt. Ez is kíváncszott velük menni, ennek is azt mondta a királyfi, amit a másik kettőnek mondott. Így már négyen mentek egy ideig. Egyszer csak megáll a három vénasszony, s azt mondják a királyfinak:

– Te királyfi! Te minket kiszabadítottál az örök kárhozatból, igaz, hogy mi is sok szolgálatot tettünk neked, és ahhoz a királyleányhoz sem bocsátottunk volna be, ha nem alszik akkor, mert különben véged lett volna neked is, mint annyi sok másnak. De azért ne ijedj meg tőlünk!

Ekkor a három vénasszony átváltozott fehér galambbá, és elrepültek. A királyfi pedig, hogy magára maradt, bánatosan ment tovább, míg végre érkezett ahhoz a kastélyhoz, ahol már volt egyszer, s amelyen az volt a felirat, hogy: „Vacsora ingyen, ebéd pénzért!”

Minthogy estefelé járt az idő, bement a fogadóba, s ott azonnal kapott is vacsorát. Vacsora után lepihent, és aludt reggelig. Másnap

reggel a szakácsnő adott a királyfinak valami rossz húst, mire az elkáromkodta magát. A szakácsnő erre nagy indulatosan rákiáltott:

– Ingyen kapsz enni, s te még gorombáskodni mersz! No megállj, meglakolsz ezért mindjárt!

Elment a másik szobába, és kihozott onnan huszonöt zsványt. Ezek nekiestek a királyfinak, hogy majd elfogják, de a királyfi kirántotta kardját, melyet az árván maradt királyleány szobájából hozott, s azzal mind a huszonöt zsvány fejét levágta. Most már a szakácsnő felé fordult, s azt kérdezte tőle:

– Most már tőled kérdem, te bosszúálló szakácsnő, hogy hol van az én fitestvérem? Ha elő nem teremted nekem őket, akkor a te fejedet is levágom!

A szakácsnő megijedt ezekre a szavakra, s odaadta a pincekulcsot a királyfinak, aki lement a pincébe, és kieresztette onnan a két bátyját. Megörültek egymásnak, azután nyugodtan folytatták útjukat az apai ház felé.

Útközben a legfiatalabb fiú elbeszélte bátyjainak sikeres utazását. Ezek, miután az apjuk házánál az öccsüket semmibe se vették, az elbeszélés után irigykedni kezdtek rá szerencséje miatt. Egy helyen lepihentek, s ott a legfiatalabb testvér elaludt. Ezt látva a másik két testvér, elkezdtek tanácskozni, és abban állapodtak meg, hogy mintsem szégyenben maradjanak, inkább elveszik tőle most a vízzel telt üveget, s helyébe olyan üveg vizet lesznek, hogy aki abból a vízből iszik, menten szétpukkan. Ugy is tettek, ahogy megbeszélték. A vizesüveget kivették a tarisznyájából, helyébe egy másik üveget tettek. Mikor ezt elvégezték, öccsüket otthagyták alva, s ők mentek tovább.

Mikor a fiú felébredt, s látta, hogy testvérei nincsenek mellette, elcsudálkozott nagyon. Megnézte az üveget, az megvolt. Így hát csak egyedül, magára hagyatva folytatta útját. Egy-két nap alatt hazaért, valamivel később, mint bátyjai. Bement az apjához, s elbeszélte neki sikeres útját, és kínálja az apját a hozott vízzel. De a két fivér megszólalt:

– Édesapánk, abból a vízből, amit az öcsénk hozott, tölteni kellene előbb a tálba, s megkínálni vele a kutyát, hogy milyen hatása van annak, mert ki tudja, milyen víz az.

Úgy is tettek. Töltöttek egy tálba egy kevés vizet, s megkínálták vele a kutyát. A kutya felnyalta, és azonnal szétpukkant tőle.

– Látja, édesapánk – mondták a testvérek –, az öcsénk meg akarta magát gyilkolni. Nem igaz abból semmi, amit ő elbeszél. Mi hoztuk el az igazi vizet, amelytől megifjodik. Tessék, itt az üveg, igyék belőle!

Az apa ivott a vízből, s bámulatosan megifjodott tőle. Úgy nézett ki, mint egy húszéves ifjú. Mikor átesett a nagy átalakuláson, méltó felháborodását fejezte ki legifjabb fia irányában, és előhívatta a hóhért, megparancsolta neki, hogy fiát vigye ki a határba, és ott vágja le a fejét, mert meg akarta őt mérgezni hamis vízzel. Mikor pedig levágta a fejét, ennek bizonyosságául hozza el a kisujja végét és a nyelve hegyét.

A szegény fiú hiába rimánkodott apjának, hogy ne bántsa őt, az apa nem adott kegyelmet. A hóhér kivitte hát a határba, s ott megállották. Nagyon sajnálta a hóhér az ártatlan királyfiút levágni, s ezért azt mondta neki, hogy engedje meg a kisujja hegyét levágni, azt elviszi az apjának, meg egy kutyának a nyelve hegyét is levágja, és így a két jelvényel igazolni fogja, hogy a király parancsának eleget tett. A királyfit ezután szabadon bocsátotta. De előbb levágta az ujja hegyét, ehhez még a hóhér egy kutya nyelve hegyét is levágta, s mind a két jelvényt bemutatta a királynak, hogy a kiadott parancsnak eleget tett.

Úgy hat év múlva az árván maradt királyleány, ki teherbe esett a vele hált királyfitól, levelet írt annak a királynak, aki az ő vizéből ivott, s azonnal megfiatalodott. Azt írta a levelében, hogy küldje hozzá azonnal azt a fiút, aki a kútjából vizet merített, s amitől az apja megfiatalodott, mert ha nem küldi, olyan hadsereggel támadja meg őt és országát, hogy víznél és földnél nem marad egyéb az országában.

A király kérdi a két fiát:

– Melyik volt nála kettőtök közül?

– Én voltam ott – válaszolt az idősebbik.

A király elküldte ezt a fiút, aki midőn a királyi leány kapuján átment, halál fia lett, s többé vissza sem tért.

A királyi leány már azelőtt öt évvel szült egy fiúcskát, aki ott játszadozott az asztal alatt, s leszakította azt a levelet, amelyet a

királyfi odaragasztott, amikor elbúcsúzott. Ebből a levélből megtudta a királyleány, hogy kitől van az ő gyereke. Ezzel a férfival óhajtott ő élni, s megírta azonnal az első levelét, utána a másodikat. De most már egy piros szőnyeget terített le a maga palotájától egészen a megfiatalodott király palotájáig, azzal a szigorú rendelkezéssel, hogy aki hat évvel ezelőtt az ő kútjából vizet merített, az a királyfiú jöjjön ezen a szőnyegen hozzá, mert különben vége a királynak és országának.

Erre a parancsra a király a második fiát küldte oda. Ez is felkészült, de mikor lovával a szőnyegre rálépett, a szőnyeg nem engedte a lovat lépni, és a ló kénytelen volt a szőnyegről lelépni. A királyfi belátta, hogy ő ezen az úton nem mehet, visszatért hát az apjához, és bevallotta neki, hogy ő és bátyja nem voltak soha annál a királyleánynál, tehát ő nem megy oda. A királyleány elküldte a harmadik levelet is.

De már erre megijedt a király. Előhívatta hamar a hóhért, s mikor az előállt, így szólt hozzá:

– Ugyan mondd meg igazán, te hóhér, lenyakaztad-e a fiamat, mert nekem most nagy szükségem lenne rá.

A hóhér így válaszolt a király kérdésére:

– Felséges király, hogyan nyakaztam volna én le a szegény ártatlan királyfit, biz' én őt szabadon bocsátottam, de hogy hol van, azt nem mondhatom meg, mert magam sem tudom.

A király azonnal kiadta a rendeletet, hogy keressék a legfiatalabb fiát, akit a hóhér nem nyakazott le, s azonnal hozzák hozzá, ha megtalálják.

A legfiatalabb királyfi, amikor a hóhér szabadon bocsátotta, boltos lett. Olvasta ő is az apja körrendeletét, de nem ment haza, hanem írt az apjának egy levelet, melyben elmondta, hogy minek menne ő haza, mikor őt ártatlanul elítélte, pedig a vizet ő hozta, és attól lett ő olyan fiatal, a két bátyja rágalmozása miatt kívánta őt meggyilkolni.

Erre a levélre a királyi apa személyesen kereste fel a fiát, és nagyon kérte, hogy menjen el oda, ahova hívják. Elkövetett hibáját beismerte, bocsánatot kért a fiától, és hálásan elismerte, hogy neki köszönheti csak, hogy megfiatalodott.

A királyfi apja kérésének engedve megbocsátott apjának, s elkísérte őt a királyi palotába. Itt lóhátra ült, s a kiterített szőnyegen

úgy ment, mint a villám, hogy szinte füstölt utána a levegő. Mikor a fiacskája meglátta messziről a száguldó lovast, szaladt az anyjához és kiabált:

– Édesanyám! Amott jön az édesapám!

Az anyja kinézett, és azt mondja a fiának:

– Ez a te valóságos apád, fiam!

A királyfi bejött az udvarba, a királyleány pedig elébe ment, átölelte és összevissza csókolta, mint leendő hites férjét. Azután nagy lakodalmat csaptak, és éltek boldogul, s tán még most is élnek, ha meg nem haltak.

HOGY SZABADULT MEG JÁNOS PAP AZ ÖRDÖGÖKTŐL?

Volt egyszer valahol egy asszony, aki bement a székvárosba egyedül. Útközben találkozott egy emberrel, aki őt megállította, és így szólt hozzá:

– Asszony, tudom, hogy szegény vagy, szívesen segítek rajtad, ha eladod nekem azt, amiről semmit sem tudsz. Ha ezt megteszed, gazdaggá teszek, és nem fogsz többé semmiben sem szűkölködni.

Az asszony soká gondolkozott, hogy mi lehet az, amiről ő semmit sem tud, hogy ő ezt eladja egy ismeretlen embernek? Hát biz' ő nem tudta sehogy kitalálni, hogy mi legyen az, amiről ő semmit sem tud. Az asszony terhes állapotban volt, de erről ő még nem tudott. Az ismeretlen ember pedig egy ördög volt, akinek az asszony végül kijelentette, hogy hajlandó nagy gazdagságért odaadni neki azt, amiről ő most semmit sem tud, s az mégis létezik.

Mikor hazajött az asszony a városból, a háza már tele volt pénzzel, ételneműkkel, amit az ördög hozott neki. Húsz hét múlva az asszony megérezte, hogy ő terhes állapotban van. Igen elbúsulta magát, mert férfit nem ismert, velük nem érintkezett, s mégis viselős állapotban volt. Most jutott eszébe, hogy ő leendő magzatját adta el annak az ismeretlen embernek, akiről később megtudta, hogy az egy ördög volt. Erre még jobban kezdett búsulni.

Elkövetkezett a lebetegedés ideje. Az asszony igen szép fiúcskát szült, akinek a keresztségben János nevet adott. A fiúcska nőtt gyorsan és szépen, a falusi fiúgyerekek közt ő volt a legszebb. Az anyja, mint jómódú asszony, a fiút iskoláztatta, s igen jól tanult. De az anyja egyre sírt, hogyha eljön az ördög, és őt a legdrágább kincsétől megfosztja, mi lesz akkor belőle? Ez a határidő azonban nem volt kijelölve akkor, amikor arról volt szó, hogy elviszi tőle az

ördög azt, amiről ő semmit sem tud, és az asszony nem tudhatta, hogy mikor válik meg kedves magzatjától. Látta a fiú, hogy az anyja sokat sír, s egyszer, már mint papnövendék, azt kérdi az anyjától:

– Miért sírsz te anyám olyan sokszor és sokat? Hisz nincs okod erre, mert van mindened.

– Kedves fiam – felelt vissza neki az édesanyja –, én azért sírok, mert eladtalak az ördögnek még akkor, mikor veled teherben voltam. Magam sem tudom, hogy mikor ragad ki karjaimból az ördög.

A fiú elnevette magát, és azt mondja:

– Édesanyám, ne félj, nem lesz nekem semmi bajom, és ne sírj miattam!

Ezután visszament a papneveldébe tanulni. De az anyja vallomását mégis komolyan fontolóra vette, és sokat gondolkozott fölötte. Elment a püspökéhez is, s elmondta neki anyja aggodalmát. A püspök, mint okos ember s egyszersmind mint jós, megmondta a fiúnak, hogy mikor első miséjét fogja szolgálni, akkor annyi ördög jön majd érte, mint zsendely a templomon, de azért őt el nem viszik. Csak imádkozzék ájtatosan, és bárkit is látna, és bárki szólítaná őt meg, ne szóljon senkihez, ne feleljen senkinek a kérdéseire.

A fiú ezt jól megjegyezte magának. Mikor felszenteltetése után az első misét mondta, csakugyan eljött a sok ördög mindenféle nagyúri és egyházi személyek alakjaiban, s kezdtek a fiatal lelkészhez beszélni az oltár mellett. De ez nem szólt semmit, csak a maga dolgát végezte. Ezek azután megharagudtak, s bosszúságukban a templom tetejét leszakították, és elvitték magukkal.

Következő éjjel eljöttek megint az ördögök, s a fiatal papot kiragadták az ágyából, s elvitték fel az ördögök hegyére. Ott iszonyúan összekorbácsolták, s mindig János néven szólították, de János némán hallgatott, s emiatt aztán még jobban verték, hogy beszélni kényszerítsék. De a pap a püspök tanácsát követte, s megtagadott tőlük minden szót. Mikor éjfél után az egy órát elütötte, az ördögök ott hagyták. Szegény fiú fáradtan és összekínozva ment le reggel az ördögök hegyéről a közel fekvő Proim nevű, elátkozott városba. Amint odaért, egy nagy palotát vett észre a városban, egyenesen odament, és belépett egy szobába, talált ott egy megvetett ágyat, s azonnal belefeküdt. Megjegyzendő, hogy ez a palota és annak összes szobái az átoktól koromfeketék voltak.

Másnap reggel felébredt a fiatal pap, s egy koromfekete kisasszony, aki egy királyleány volt, de az átok súlya alatt megfeketedett, jött be szobájába, és János papnak egy meszely bort és egy zsemlét nyújtott, s kezdett hozzá beszélni. De a mi Jánosunk a püspök tanácsa szerint most sem szólt egy szót sem, mert félt a leánytól. A leány aztán még ezeket mondta neki:

– Látom, hogy te félsz tőlem, s azért nem szólsz hozzám. De te már mostanáig is sokat segítettél rajtam. Az átok terhe alól lassan kezdek feloldódni. Látod, én egészen fekete voltam, de már a lábam térdig fehér lett. Ez a szoba is egészen fekete volt, és a te kínjaid által már megfehéredett. Csak szenvedj tovább is békés türelemmel, míg ezt a palotát, engem és az egész Proim városunkat szenvedéseiddel meg nem váltod.

János e szavakra bátrabb lett, de azért nem szólt egy szót sem. A lehozott bort és zsemlét elfogyasztotta, és egész nap otthon maradt.

Következett a második éjszaka. Jánost éjfél tájban megint kiragadták ágyából az ördögök, és elvitték az ördögök hegyére. Először szépen kérték, hogy beszéljen már velük, de János szilárdan ragaszkodott a püspöktől kapott tanácshoz. Ezen az ördögök nagyon felbosszankodtak, és Jánost ólomderesre húzták, vasbotokkal ütlegelték. Majd hogy bele nem halt a nagy kínokba. Éjfél után egy órakor az ördögök magára hagyták Jánost, aki azután fáradtan, a kapón verésektől elgyöngülten lement a hegyről, s egyenesen a tegnapi palotába sietett. Ez már félig fényes volt, csak a fele volt még koromfekete. Bement az előtte már ismert szobába, ott talált az asztalon egy meszely bort és két zsemlét, azt elfogyasztván lefeküdt, és elaludt mélyen.

Másnap reggel bejött hozzá ugyanaz a kisasszony, aki előtte való nap már volt mellette, de most már félig fehér volt a teste. Jánoshoz beszélt ugyan most is, de ez hallgatott, és az egész napot a szobában töltötte.

Következett a harmadik éj. Éjfélkor megint eljöttek az ördögök, Jánost kihúzták az ágyából, és felvitték az ördögök hegyére. Először barátságosan beszéltek hozzá, tettek neki mindenféle ígéreteket, csak beszélne már valamit, de János tántoríthatatlan volt a maga elhatározásában. Mikor az ördögök látták, hogy nem tudnak vele

boldogulni, vasderesre fektették, és tüzes korbácsokkal vagdalták Jánosnak az alfelét. Éjfél után egy órakor ott hagyták őt az ördögök félholtan, s nagy ügyel-bajjal tudott csak felkelni és levánszorogni abba a kastélyba, ahol már két napon át meghúzta magát.

Ez a kastély már egészen fényes volt. Bement a szobába, ott találta ismét azt a leányt, aki előbb egészen fekete volt, de most királyi koronában pompázott, s így fogadta Jánost. Hálás köszönetét mondott neki, hogy szenvedései árán feloldotta palotáját és Proim városát az átok alól. János lefeküdt ágyába, a leány pedig azonnal orvost hívatott hozzá, s az megkente Jánost bűvös zsírral, melytől János teljesen visszanyerte egészségét.

János most már látta, hogy a leánytól nem kell félnie, mert ez tiszta lélek, és elkezdett vele beszélgetni, addig-addig, hogy beleszeretett a leányba. A leálynak is megtetszett a fiú, és nyilatkozott is, hogy hajlandó hozzámenni feleségül, és akkor János király lehet mellette, mert a leány a volt királynak egyedüli örököse volt. De János, ámbár nagyon megszerette a király leányt, mégis azt mondta neki:

– Mind jól van ez így, de én azért szeretném anyámat, meghívni a lakodalomra, mert az ő tanácsa nélkül nem akarok nősülni.

– Az anyádhoz te száz év múlva sem juthatsz el közönséges szekéren, hanem ha egybekelünk, mint király, anyádhoz velem együtt az én kocsimon elmegyünk, s elhozzuk őt magunkkal ide.

János ebbe beleegyezett, és olyan lakodalmat csaptak, hogy annál senki szebbet, nagyobbát nemigen látott. Éltek aztán boldogan, s ma is élnek, ha meg nem haltak.

UTÓSZÓ

1956-ban indította el a *Népek meséi* sorozatát, Karig Sára szerkesztésében, az *Európa Könyvkiadó*. A negyvenedik kötet megjelenése után írtam e sorozat jelentőségéről a *Magyar Nemzet*-ben – ugyan némi húzódozás után, hiszem magam is a sorozat munkatársai közé számíthattam, nem is egy kötetéhez írtam utószót, s a kitűnő sorozat szerkesztőjét is azért volt nehéz dicsérnem, mert jó barát, egyetemi kolléga korunk óta, s jó időben, rossz időben sok közös örömk-gondunk volt. Ma is vállalom, amit akkor írtam: „Ez a sorozat bármelyik nagy európai kiadónak is becsületére válnék, nemcsak elegáns formája miatt, hanem a szerkesztői elvek modern és tudományosan is tiszteletre méltó, állhatatos gyakorlata miatt is.” Valóban, akkoriban szinte keveset is mondtunk: kilenc év alatt negyven kötetet bocsátott útjára a szerkesztő! S milyen változatosan, milyen szigorú, következetes igényességgel! 1965 óta egy kissé meglassúdott a kiadás üteme – kötetünkkel az 50. számot értük el. Ötven kötet mégis jeles szám, a Kiadónak is, a szerkesztőnek s munkatársainak is ünnepi pillanat.

Az a meggyőződésem, hogy kár lenne teljesen lelassítani vagy egyenesen megszüntetni ezt a sorozatot. Szoktuk mondogatni, hogy minden sorozat kifulladás, unalmassá válik, újra kell kezdeni, más formában. A világ népeinek meséinél nem kellene félni sem a kifulladásától, sem az unalomtól. A negyvenedik kötet ünnepén írt cikkben említettem az egyik legnagyobb hindu mesegyűjtemény címét: *A mesefolyamok óceánja* büszke címet viseli ez a gyűjtemény. Illik ez a cím nemcsak arra a félezernyi történetet tartalmazó gyűjteményre, de a világ népeinek beláthatatlan mesekincsére még inkább. Az óceán eléggé egyformának tűnő hullámai éppúgy nem unalmasak, mint e mesék ismétlődő:

azonosnak tűnő s mindegyre új változatot mutató hullámai. A meséknek ez az áradó, hullámzó, beláthatatlan gazdagsága valóban monumentális, mint az óceán, de mégis minden egyes mese oly emberközeli, oly feledhetetlen és egyszerű, mint a csendes anyai szó, a mesét mondó, álmot hozó mondatok. Ezért kár lenne, ha sorozatunk üteme lankadna, elapadna. Az ötven után meríthetünk még ötvenkötetnyit, ha nem többet, ebből az óceánból. Kimeríthetetlen.

*

Szerencsésnek tarthatjuk az ötvenedik kötet kiválasztását is. Kovács Ágnes emelte ki a lappangó, kéziratos feledésből Fincicky Mihály közel százesztendősz kárpátukrajnai (ahogy régebben mondani szokás volt: ruszin, rutén, magyar-orosz) népmesegyűjtését. Ahogy a jegyzeteiben megírja Kovács Ágnes, Fincicky kéziratos, nyomdára kész gyűjteménye a neves folklorista, a *Magyar Népköltési Gyűjtemény* egyik szerkesztője, Sebestyén Gyula hagyatékában maradt ránk. A család balatoni házában kallódott (vagy úgy is mondhatjuk: őrződött) ez az anyag is, egyéb népköltészeti, értékes kéziratokkal együtt, míg a *Múzeumok és Műemlékek Országos Központja* gondozásába nem vette, s utasításomra az *Országos Néprajzi Múzeum* gyűjteményei közt el nem helyezte. Akkoriban, a Múzeumi Központ vezetőjeként, 1950-1952 között sok kallódó érték megmentésére vállalkoztunk – s néha nem is könnyű feladat volt ez. Akár kalandregénybe is illenék egy-egy eltűnt érték utáni nyomozás, szatírárt kéne írni a hivatalokkal való viaskodásról, a zúzdába szánt bibliofil ritkaságok veszedelmes vándorútjairól. De nemcsak ilyen történeteink voltak: örvendhettünk a lelkendező beszámolóiénak a megmentett, véletlenül felfedezett múkincseiének, akár kéziratos, akár csodálatos, kék zománcé kínai porcelán került elő. Ilyen örömünk telt a leltározás után Sebestyén Gyula megőrzött kéziratokban is. Kovács Ágnes elmondja, hogyan is küldötte élete alkonyán a nyugalmazott ungvári polgármester, Fincicky Mihály ifjúkora magyarra fordított gyűjtését a *Kisfaludy Társaság*-hoz, hogyan remélte munkája gyümölcsét, s hogyan sodorta el annyi mással együtt ezt is az első világháború.

Sebestyén Gyula 1919-ben nyíltan kiállt a Tanácsköztársaság művelődéspolitikája mellett, a Néprajzi Társaság, a Néprajzi Múzeum korszerű feladatait bátran jelölte ki. 1919 után félre kellett állnia, egyike lett a hallgatásra ítélt, fegyelmileg „megbélyegzett” tudósainknak. Életéről, érdemeiről, 1919-ben tanúsított magatartásáról írtunk már. Könyvei, tanulmányai, szervező munkája a magyar folklór maradandó értékei közé tartoznak, ha nem is egy feltevését, állítását meghaladta az idő. 1919 után a neve lekerül a *Néprajzi Társaság* folyóirata éléről, s akinek tanulmányait addig évről évre közölte az *Ethnographia*, 1920 után egy sora sem jelenik meg. Elhallgat – 56 éves volt ekkor, munkaereje teljében. Még becsületére válik a *Néprajzi Társaság-nak*, hogy hetvenedik születése napjára megemlékeznek róla, s rövidke méltató cikkel felidézik munkásságát, méltatják érdemeit. A keserű öreg erre az üdvözlésre sem válaszolt. 1945 után az újjászülető *Néprajzi Társaság* ismét invocálja őt – de a hallgatás burkán már ez sem törhetett át, 1946 februárjában, öreg szívében ki nem engeztelhető fájdalommal halt meg. Ennyivel tartoztunk emlékezetének most, amikor kéziratok közül kiemeltük a Fincicky Mihály gyűjtötte kárpátukrajnai népmeséket.

*

Magáról Fincickyről sem mondhatunk sokat, kiadott két gyűjteményén kívül jószerivel semmi többet nem tudunk. A magyar irodalomtörténeti összefoglalások hallgatnak róla, a lexikonok is. Dr. Szabó Oreszt, aki a *Nemzetiségi Ismertető Könyvtár* sorozatának is szerkesztője volt, s a sorozat első kötetét: *A magyar oroszokról* (Ruthének) című első kötetet is írta, ebben az 1913-ban írt munkában Fincicky nevét sem említi meg, pedig a kárpátukrán irodalommal és népköltéssel bőven foglalkozik. Bonkáló Sándor legalább egyik jegyzetében megemlíti a nevét *A kárpátalji rutén irodalom és művelődés* című kis kötetében, de egy méltató szava sincs róla és értékes kis népköltési gyűjteményéről, melyről még szólni fogunk. Ha Sándor László, aki maga is hosszú éveket költött Kárpátalján (ez volt a megszokott magyar neve e területnek), nem ír egy kedves megemlékezést 1963-ban, Fincicky nevét alig őrzi más, mint néhány életrajzi adat.

Pedig megérdemli, hogy nevét kiemeljük a feledésből. Fincicky Mihály (1842-1916) élete a Hivatal volt, s közben mindegyre az irodalom, a költészet varázsolta el. Jogász, s fiatalon közigazgatási tisztviselő, később Ungvár polgármestere, aki leveleiben arról panaszkodik, hogy régi álmait felednie kell, s népmeséinek kéziratos fordítását is rezignált reménykedéssel küldi el Sebestyénnek. A kárpátukrán irodalom főként mint közvetítőt: műfordítót őrizheti meg emlékezetében. Irodalmi munkásságának itt van igazi értéke. Neki köszönhetjük az első, teljességre törekvő fordításokat Puskin, Gogol, Turgenyev és Tolsztoj műveiből. Nem német közvetítésen át fordított, mint a múlt századi fordítóink többsége, hanem oroszról, és nem költői lelemény, írói biztonság nélkül. Ha összevetjük a kárpátukrán népdalainak fordítását az alig hat évvel előbb megjelent kárpátukrán népdalok fordításával, a Lehoczky Tivadaréval, akkor nyilván látni, hogy költői invencióban, formai biztonságban messzi felülmúlja elődjét. A népmesék fordítása is jól mutatja képességeit, a stílus erejét, elbeszélő, mesélőkedvét – mintha az Arany László mesemondói-írói mértékét követné, s nem is sikertelenül. Kár, hogy egyéb műfordításai fölött – mint általában a műfordítások fölött – annyira elhaladhatott az idő, hogy ezeket a jeles munkákat már számon se tartják.

A múlt század hatvanas éveiben gyűjthetett, fiatal jurátusként a nehéz sorsú kárpátukrán nép körében; elmondhatni: a magyarországi „nemzetiségek” közül a legnehezebb sors az övék volt. S mégis, ez a nép egyszerre mutatott kettős kötöttséget: őrizte az ukrán („orosz”) öntudatát, ahogy himnuszuk is mondja, s ugyanakkor a „Rákóczi vojna”, a II. Rákóczi Ferenc szabadságharca óta, a 48/49-es szabadságharcokig híven harcolt együtt a magyar néppel, s ezeknek a harcoknak az emlékét népköltészetük is megőrizte. S nem csak ezeknek a harcoknak az emlékét: Mátyás királyét is. Volodimir Hnatyuk gyűjtéséből tudjuk, hogy annyi mesei történetet őriztek Mátyásról, akit saját királyuknak, népi hősüknek vallottak ők is, mint a kelet-európai népek mind, hogy egy egész kötetnyi értékes mesét adhatott közre.

Az ukrán és a magyar népi művelődés között oly fontos összekötő kapcsot jelentő kárpátukrán nép körében gyűjtött Fincicky. Mint említettem, volt már példája. 1864-ben Sárospatakon adta

közre *Magyar-orsz népdalok* címen gyűjtését és fordítását Lehoczky Tivadar, akinek kötetéhez Erdélyi János írt előszót s Lehoczkyról rövid életrajzot is, s a kötet őt tünteti föl kiadónak. Hogy mily fontosságot tulajdonított az ily műveknek Erdélyi, arról írtunk volt már, s hogy a „magyarországi nem-magyar ajkú népek” kultúrájának vizsgálatát mily fontosnak tudták a magyar írók, kutatók, szólunk még.

Lehoczky népdalokat gyűjtött, s eléggé kezdetlegesen, költőietlenül fordította magyarra, népszokásokat s hozzájuk fűződő virtusénekeket, dalokat jegyzett le, s bevezető írásában jellemrajzot kívánt adni a „magyar-orsznak” nevezett „rutén” népről, annak a magyarral való történeti, etnikai kapcsolatairól. Szándéka világosan a testvéri, baráti szó: politikai igény, jó szándék szülötte. Példája lelkesítő nyilván Fincickyt is, aki irodalmi fordításai előtt, ifjan látott a népköltészeti gyűjtéshez. Népdalokat, kis epikus énekeket gyűjtött s meséket. A kor szokása szerint nemcsak egyedül gyűjtött, gyűjtőtársakat szervez papokból, tanítókból, diákokból. Az is a kor szokása, hogy gyűjtésébe csak „befejezett, érthető egész” kerüljön, ahogy Fincicky a bevezetőjében írta, s azokat az egy-egy szakaszból álló lírai dalokat, amelyeket a lejegyzők hevenyészve, csonkán jegyeztek le, amiről úgy érzi, hogy nem teljes, inkább kihagyja gyűjteményéből. Még szerencse, hogy nem akarja átírni, „tökéletesíteni”, kiegészíteni ezeket a dalokat, még fordításban sem, pedig az is szokásos volt akkoriban. Gyűjtő társai, barátai azt is javallották, hogy fordításai közé más, nyomtatott gyűjtésekből vegyen át, de ő az általa ismert lengyelországi nyomtatványokból – ezek szerinte más orosz etnikai csoportok anyagát közölték – nem kívánt átvenni. Egy kivételt tett csupán, amint bevezetőjében említi. Gyűjtési körét is szélesebbre vonta Lehoczkynál, mintegy kiegészíteni törekedett annak csak Bereg megyei gyűjtését. Gyűjtőtársai segítségével népdalokat gyűjtött az akkori Máramaros, Pereg, Ugocsa, Ung megyékben, ez volt a kárpátukrán nép települési helye, de gyűjtöttek még Zemplén és Sáros megye ukrán településű faluiban is. Ez azért is érdekes jelen népmesekötetünk szempontjából, mert területileg az itt közreadott mesék is bizonyára erről a területről valók. Szám szerint is jóval többet szedett össze Lehoczkynál, aki alig valamivel többet adott közre száz népdalnál,

míg Fincicky gyűjteménye 339 dalt tartalmazott, kerek, jól pördülő, költői fordításban. Bevezetőjében a kárpátukrán népdalt is jellemzi, ha az nem is több néhány általános megjegyzésnél, rövid verstani utalásnál.

Bizonyosra vehetjük, hogy a népmeséket is ugyanebben az időben, a hatvanas években gyűjtötte s V. Hnatyuk nagyarányú gyűjtése előtt évtizedekkel ez az első kárpátukrán prózai gyűjtés. Értékes, gondosan összeállított, jó fordításban megőrzött anyag. Nincs okunk arra gondolni, hogy Fincicky változtatott, alakított volna fordítás közben, a kor „szépítő, szebbítő” tendenciáihoz híven, ha maga a fordítás – ismétlem – emlékeztet az Arany László-i előadásra. (Arany László gyűjtése: *Eredeti népmesék*. Pest, 1862, Fincicky gyűjtőmunkája előtti években jelent meg.) Mégis nagy kár, hogy mind népdalainak, mind népmeséinek eredeti, anyanyelvi szövege elveszett, s csak a fordítás maradt ránk. Sebestyén ugyan a kiadás előtt, ellenőrzés végett kérte az eredetit, ez azonban nem került el hozzá – elkallódott. Valóban nagy kár, nemcsak azért, mert a kárpátukrán népnyelv alakulásának értékes dokumentuma lehetne, hanem valóban a fordítás ellenőrzésére is használhattuk volna. Ez az igény a Fincicky közölte népdalfordítások nyomán is feltámad: nem is egy dalának fordítása erősen „közelít” a korabeli magyar gyűjtések népdalaihoz, s nehéz így megállapítani, mi a két népdalkincsének kapcsolata, s mi írható a fordító – akár ha akaratlan – magyar mintáinak rovására. A mesék szerkesztésében, előadásában nem látjuk a magyar népmesékhez való közelítésnek erőszakos formáit, ami Arany Lászlóét gyűjteményére emlékeztet, nem több a stílus hangvételénél.

S ha hiányzik is a fordítások mögül az eredeti, hálásak lehetünk Fincickynek a gyűjtőtársak szervezéséért, a gondos gyűjtésért s a lelkiismeretes, irodalmi igényű fordításokért. A kárpátukrán nép száz évvel ezelőtti kulturális értékei mentette meg – száz év előttit, ami, tudjuk, a folklórban még távolabbi, további száz esztendőket is jelenthet.

Ezek a mesék számunkra azért is érdekesek, mert a kárpátukrán, rutén népmesék és a magyar mesekincs kapcsolatát is, különbségeit is jól mutatják. Igaz, a kárpátukrán népi életre közvetlenül utaló, számunkra is nyomban feltűnő színfolt (mint a 27. számú mesében a

tutajosok emlegetése!) talán ritkábban ötlik fel, mégis, szinte észrevétlenül, ezek a helyi elemek, a kárpáti táj szépsége, a nagy erdők csöndje, a mérhetetlen szegénység is beszivárog a mesei csodák közé. Ez is a gyűjtemény hitelét adja, mint azok a szerkezeti elvek, amelyek többször is feltűnnek e mesékben (például nyomban az első mesében is: a kettős szerkezet többször előkerülő elve!), valamint a mesei motívumok kapcsolásának a magyar népmesék motívumszövésétől eltérő módja. Azt a sajátos vonzást, ami egyes mesei típusokat, motívumokat a szerkesztés során egymáshoz közelít, összekapcsol, magam a népköltészeti alkotásmód egyik jelentős törvényszerűségének tartom. Ezt neveztem volt el az *affinitás* törvényének. Kovács Ágnes jogosan utal arra, hogy különbség van abban, milyen mesei típusok, motívumok vonzzák egymást a magyarban és a kárpátukránban. A vonzás, az affinitás ilyen törvényszerűségei különböztetnek sokszor a közös eurázsiai mesekincs nemzeti, népi előadásában. Az a meggyőződésem, ha az affinitásnak az ilyen nemzeti „nyelvtanait” kidolgozzuk, az összehasonlításnak, különböztetésnek egyik helyes módszerét találtuk meg.

Van Fincicky gyűjtésében aztán olyan mese is, amit szinte észrevétlenül beleilleszthetnénk akármelyik magyar gyűjteménybe, annyira egy nyelven szólnak ezek a mesék, s találunk olyan motívumra, olyan döntő mesei fordulatra, ami a magyar mesék világától idegen, abban nem szokásos. Nem akarom itt a példákat sorjázni, elég ha utalok a 16. számú mese farkasának segítő cseleire, vagy a 32. számú mese befejezésének hiedelem-alakjaira, módszerére. Az olvasó a kiötlő rokonságot, szinte azonosságot és a kiötlő különbségeket nyomban észreveszi.

Inkább másra emlékeztetném ezeknek a meséknek olvasóit. Ezeknek a népmeséknek magyar, úgy is mondhatjuk, magyarban is meglevő, egészen közeli rokonaira is találhatunk. Különösen azok közt a mesék közt, amelyeket munkatársaim s jómagam a Nyírségben, a Rétköz, a Bodrogtörzs községeiben gyűjtöttünk. Mondhatni, a magyar és kárpátukrán kapcsolatok szinte tetten érhetők ezeken a találkozásokon, a formák, motívumok egymásba olvadásán keresztül. Nem is az olyan mesékre gondolok, amelyeknek szerkezetében, motívumrendjében szinte

azonosságokat találhatunk, hiszen ugyané mesék ilyen azonosságait más kelet-európai mesekincsben is meg lehet találni, mint pl. a 4., 6., 13., 14., 15., 20., 29. stb. számú mesék esetében. Bár ez a rokonság ily nagyszámú példán keresztül meggyőző, nagyon tanulságos, bensőséges kapcsolatokra utal. Amire felhívnom a figyelmet, az éppen arra mutat, hogy az átmenetnek, a részben *való* kapcsolódásnak milyen formáira találhatunk még ezeken kívül. A 10. számú mese: *A szegény ember három lánya* kezdete például a bevezető egy-két sor kivételével szinte szó szerint egyezik az egyik neves mesemondóm, Fedics Mihály *Sziépjány Ibronka* című meséjével, ha a rokon történet más változatsor felé kanyarodik is el. De ez a hangütés kísérteti egyezést mutat a két mese intonációjában. Vagy ahogy a 12. számú mese táltos fiúja kettéhasítja a fiatal asszonyt, s így rontja meg a sárkány s az ördög hatalmát, s „kitisztítja” a kettéhasított testet, s majd újra életre kelti – ez a motívum is előkerül a kárpátukrán származású Fedics meséiben, pedig ő már nem is tudott nagyapái nyelvén. Vagy említhetném az olyan meséket, amelyeknek a rokonsága mélyebb egyezést mutat a nyíri és rétközi mesékkel, mint egyéb magyar etnikai csoportokéval, így a 13., 15. vagy a 26., 36. számú mesék, hogy csak néhányat emeljek ki. Említhetném a Mátyás-mondakör egyik elemét (a királyválasztás módját a 7. számú mesében), pedig ez a mesei történet nem is utal Kelet-Európa népeinek egyik középponti hősére, a motívum természetesen ágyazódik be a tündérmese fordulatai közé. Mégis ezek a tanulságos átmeneti formák, egy-egy részletben mutatkozó mélyebb rokonság vall a kapcsolatra, a „kapcsolat” szó mögött lüktető eleven valóságra, a mese eleven életére, közlekedésére két nép között. Két nép között, ahol már végül is közömbös az átadás-átvétel sokszor külsőséges kérdése. De a Fincicky gyűjtötte kárpátukrán mesék – még a csiszolt fordításon keresztül is – emlékeztetnek a magyarrá lett Fedics Mihály mesemondására, mintha az öreg kántáló, néha büszkén-örvendő hanglejtése mögül kihallanék az ősök eredeti mesemondását, a hagyományos fordulatokat, amelyek aztán beleépültek a magyar paraszti előadásmódba, szinte elválthatatlanul beleolvadtak abba.

Így varázsolja elénk még egy fordított gyűjtemény is azt a különös mozgást, a kapcsolatoknak azt a bensőséges törvényét, ami a népek közötti kulturális építkezést jellemzi, azokat az íveket, amelyek nyelvi különbségeken is áttörnek, és a történeti együttélés, közös teremtés szép és igaz példáit adják. Az írástudatlan paraszti műveltségek így mutatják föl évszázadokon át megőrzött hagyományos etnikus jegyeiket, s így vallanak a népek, nemzetek, kultúrák között átáramló egységről. Ez az ellentétesnek látszó kapcsolat valójában nem ellentét, erős egység.

*

S itt érdemes szólnunk a magyar folklórkutatás egyik vonásáról, napjainkig megőrzött hagyományáról. Említettük Erdélyi János nevét, aki elősegítette, támogatta Lehoczky Tivadar népköltési gyűjteményének megjelenését. Mielőtt Lehoczky kötete megjelenik, mintegy előkészítésül a *Felvidék* című folyóiratban, 1864-ben Erdélyi nyílt levelet intéz hozzá, s őt is, másokat is arra buzdít e levélben, hogy a hazánkban élő népek történetével, kultúrájával foglalkozzunk. Így ír a többi közt: „Nekünk, magyaroknak, oda kellene dolgoznunk, hogy a velünk egy sorban levő népszakadékok szellemirányait mindinkább szőnők be műveltségünkbe.” Ez a gondolat továbbfejlődik, amikor a kötethez írt szavaiban arra utal Erdélyi, hogy Székács szerb, Ács Károly román népköltészeti fordításával s utánuk Lehoczky a magyar-orsz népdalok fordításával nemcsak esztétikai élményt nyújt, hanem „az államisme tudományak”, népismeretnek is segítséget nyújtanak. Erdélyinek ez a rövidre fogott jelzése arra vall, hogy ekkor is, a szabadságharc elveszte után, a nemzeti érzékenység idejében is az egymás mellett élő népek kultúrájának tiszteletére tanít, megértésére, befogadására ösztönöz. Ez a hagyomány élt tovább a *Néprajzi Társaság* programjában, amikor ezelőtt 80 évvel kijelölte feladatait. Hunfalvy Pál elnöki megnyitójában is, a díszelnökké választott Jókai Mór üdvözlő beszédében is, hangot kapott a Magyarországon élő népek történetének, kultúrájának, népi sajátosságainak közös vizsgálata. Ez tükröződik a Társaság Alapszabályaiban, ami nyomban olyan osztályok szervezését írja elő, amely elősegíti a „hazai népek” egyenrangú kutatását. Hunfalvy arról beszél, hogy a néprajz ilyen

kutatásai elősegítik a „hazánkban élő népek közt a *testvéries egyetértést és az együvé tartozásnak érzetét*”. Akik a néprajzra mint „soviniszta”, „nemzetileg elfogult” tudományra gondoltak, megérthetik, hogy tudományunk lényegét, kutatásaink legbensőbb erkölcsi tartását nem jól értik. Jókai, a költő lelkesültségével még többet mond, nemcsak a nacionalista előítéletek ellen emeli fel reménykedő szavát: „Ez tanít meg bennünket saját értékünknek helyes megbecsülésére, feltár előttünk sok reánk váró feladatot, s megszüntet sok előítéletet. Ha valaha a világon bekövetkezik az örök béke: az az ethnografia általános elterjedésének a munkája lesz.” (Ethnographia, i. [1890]:y ki.)

Jókai látnoki reménye még nem vált be. Mai, nehéz, nacionalista, soviniszta előítéletektől, bűnöktől terhes korunkban mégis jó szavaira figyelmeznünk, s azokra a célokra, amelyekre már a filozófus Erdélyi éppúgy rámutatott, mint a *Néprajzi Társaság* első vezetői s jogi formulákba foglalt alapszabályai. Jó büszkeség tudnunk, hogy 80 esztendő óta a Társaságunk s a magyar néprajzi, folklórkutatás nem lett hűtlenné ezekhez az eszményekhez. Elég rámutatnunk Bartók zenei kutatásainak a magyar nacionalizmus határait átlépő szuverén kutatói öntudatára, s ahogyan semmibe vette a szomszéd népek soviniszta tudósainak hamis vádaskodását is. Sem a magyar, sem más sovinizmus nem korlátozta kutatásait, s ennek eredménye lett elsüllyedt összefüggések feltárása, Kelet-Európa népeinek jobb megértése. Azóta is ezen az úton halad a magyar néprajzi kutatás, a magyar folklór.

Ezeknek az eszméknek hódol sorozatunk ötvenedik kötete a kárpátukrán népmesék kiadásával.

ORTUTAY GYULA

JEGYZETEK

1910 szeptemberében küldte be Fincicky Mihály, Ungvár polgármestere, „rutén”, kárpátukrajnai népmese-gyűjteményét magyar fordításban a Kisfaludy Társasághoz, a „Hazai nem magyar ajkú népköltészet tára” e. sorozat részére, melyben 1870-ben rutén népdalgyűjteménye is megjelent. Sebestyén Gyula, a Magyar Népköltési Gyűjtemény szerkesztője a küldeményt nagy örömmel fogadta, s kiadta a Társaság két tagjának véleményezésre, majd Berze Nagy Jánosnak jegyzetelés céljából. Berze Nagy abban az időben Meseszótárán dolgozott, s ezért a népmese-gyűjtemény jegyzetelését csak 1912 nyarán tudta elkészíteni. Hátráltatta a kézirat kiadását az is, hogy a Franklin Társulat számára a Magyar Népköltési Gyűjtemény kiadása nem volt túlságosan jövedelmező vállalkozás, s ezért, bár Sebestyén Gyula jelentése szerint 12 kötet kézirata volt sajtókész állapotban, nem volt hajlandó évenként egy kötetnél többet kiadni. Végül a Kisfaludy Társaság a kiadó aggályait azzal csitította el, hogy a kiadás költségeinek tekintélyes részét magára vállalta. A kézirat azonban Sebestyén Gyula minden erőfeszítése ellenére sem jelent meg, mert 1914 nyarán kitört az első világháború, s a könyvkiadás megbénult, sőt mi több, a háború alatt a Franklin Társulathoz beküldött kéziratok egy része el is veszett, így többek között elveszett (vagy lappang) Berze Nagy Jánosnak a kötethez készített jegyzetanyaga és nagyszabású Meseszótára is.

Fincicky Mihály kézirata visszakerült Sebestyén Gyulához. (Vagy el sem került a nyomdába? Valószínűnek látszik, hogy a nyomdakész kéziratot Kálmány Lajos Alföldi Gyűjtéséhez hasonlóan a kiadótól kapta vissza a sorozatszerkesztő.) Az első világháborút követő időszak nem volt alkalmas a kárpátukrán népmese-

gyűjtemény kiadására. A Kisfaludy Társaság nagy erőfeszítések árán kiadta még 1924-ben az Arany-centenáriumra (1917) tervezett nagyszalontai gyűjtést, azután a magyar népköltési gyűjtemények kiadását is beszüntette, a hihetetlen aktivitással dolgozó, szervező Sebestyén Gyula is visszavonult balatonszepezi szőlőjébe. (Valószínűleg a Tanácsköztársaság idején tanúsított pozitív magatartása miatt fojtották bele a vállalkozókedvet.) Kis birtokára magával vitte a hozzá beküldött nagy tömegű kéziratot is. Ezek a kéziratok, köztük Fincicky Mihály népmesegyűjteménye is, csak halála után (1946) kerültek a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárába. Kötetünk az EA 3593 leltári szám alatt őrzött kézirat teljes meseanyagát tartalmazza az eredeti sorrendben.

A gyűjtemény keletkezéséről Fincicky így ír a kézirat előszavában:

„Ezelőtt 42 évvel (1910-ben vagyunk!), amikor a magyar-orosz népdalok gyűjtésével foglalkoztam, felkértem gyűjtőimet, hogy ... gyűjtsenek részemre népmeséket is. A gyűjtők közül Torma János zaricsói néptanító volt a legtevékenyebb, aki egymaga 41 népmesét adott át nekem.” A teljes gyűjtemény 92 szövegből állott. A gyűjtemény lefordítására és sajtó alá rendezésére már nem került sor, mert „az ügyvédi pálya és az élet sanyarú és küzdelmes gondjai az irodalom mezejéről letolták tevékenységemet. Most életem alkonyán sajnálkozva olvasgattam az irattáramban megőrzött magyar-orosz népmeséket”. Sajnálkozása arra készítette Fincickyt, hogy a gyűjteményből kiválasszon és lefordítson 40 mesét. „Az anyag kiválogatásánál arra törekedtem, hogy a magyar-orosz nép életrendjéhez, szokásaihoz simuló meséket dolgozzam fel olyan nyelven, mely az orosz nép gondolkodásához és előadói képességéhez legjobban illik. Jól van-e összeállítva, megfelel-e az irodalmi kívánalmaknak ez a gyűjtemény, azt az erre illetékesek mondják majd meg. Én e kötet közrebocsátásával, ha későn is, ifjú korom egyik elvállalt kötelességét kívánom csak teljesíteni.”

Hogy e gyűjtemény mennyire szívéhez nőtt, azt bizonyítja a sok sürgető levél, az „Ungvár város közállapotairól szóló jelenlét”, melyet Fincicky a Kisfaludy Társaságnak elküldött, magas életkorát (1912-ben 70 éves volt) és kiemelkedő közéleti tevékenységet is latba vetve a kötet kiadása érdekében.

Ha Sebestyén Gyula erőfeszítései és Berze Nagy János munkája nem is hozta meg a kívánt eredményt, s a kötet nem is jelent meg Fincicky Mihály életében, anyaga méltó keretbe kerül a Népek meséi sorozatban, mely ötvenedik köteteként jelenteti meg a kárpátukrajnai népmeséket, mintegy magáévá téve a Kisfaludy Társaság említett sorozatának vezérlő gondolatát: „Ha figyelemre méltónak találjuk távol nemzetek népköltészetét, miért ne bírna legalábbis olyan nagy, ha nem sokkal nagyobb fontossággal azon népek költészetének ismerete, melyek velünk századok óta összeforrva, jó- és balsorsban egyaránt osztozva testvéreinkké váltak ...” olvassuk az I. kötet előszavában, Sebestyén Gyula pedig a Fincicky-féle gyűjtemény előszavában így ír:

„Mindenik gyűjtemény igazolta azt a korábban hangoztatott sejtelmet, hogy hazánk magyar és nem magyar ajkú népei a ... naiv költészet terén a sok évszázados érintkezés folyamán állandó csereviszonyban állottak. A kölcsönhatás sűrűn felmerülő adalékai azonban zavartalanul érvényesülni engedték a néprajzi vonások ama tömegét, melyekből gazdag lelkiviláguk jellemző sajátosságait igen előnyösen lehetett megismerni.”

Az olvasót valóban meglepi, akár csak a román, lengyel, jugoszláv vagy bolgár mesék esetében a mesetémák, a meseszöveg és a mesei nyelv hasonlósága a magyarhoz. A különbségek egészen csekélyek. Okozóik esetünkben a magas hegyvidéken famunkából pénzelő paraszti lakosság múlt századi életformájából és a keleti egyházban gyökerező görögkatolikus vallásos szemléletéből fakadó eltérések.

Azok számára, akik a kötetben közölt szövegeket akár az orosz, akár a magyar meseanyaggal egybe kívánják vetni, közöljük a mesék Aarne-Thompson-, ill. Berze Nagy-féle típusszámát (Berze Nagy János ugyanis a Fincicky-féle gyűjteményt magyar mesekatalógusába is beledolgozta). Az azóta megjelent magyar gyűjtemények közül különösen Fedics Mihály, Pályuk Anna és Ruszkovics István meséire hívjuk fel az olvasó figyelmét. A kárpátukrajnai származású, de magyarul mesélő kiváló mesemondók jó közvetítői voltak a kárpátukrajnai mesevilágnak, ritmikus mesenyelvnek, melyben láthatólag Fincicky Mihály is teljesen otthonos volt.

Iskolában szerzett s az ügyvédi pálya során tökéletesített magyar nyelvismerete azonban nem mindig tudta követni a kárpátukrán szöveget, bár a mesenyelv lejtését mindenütt jól érzékelteti, így aztán szükségessé vált, hogy a cselekmény és a stílus teljes tiszteletben tartásával itt-ott stiláris módosításokat végezzünk, abban a reményben, hogy ez Fincicky meséinek élvezhetőségét növelni fogja. Arra gondosan vigyáztunk, hogy kismérvű stiláris módosításaink a mesék hitelességét ne befolyásolják.

*

- 1.: AaTh 326 (AaTh 650A); BN 326
- 2.: AaTh 3 01A–AaTh 653–655? BN 301A
- 3.: AaTh 938; BN 881 I*
- 4.: AaTh 751*; BN 750 P; A mese eredeti címe: A két testvér. A címet azért kellett megváltoztatnunk, mert még egy azonos című mese van a kötetben.
- 5.: AaTh 330B (AaTh 326*); BN 330B (BN 322*)
- 6.: AaTh 401A (AaTh 554); BN 401 [BN 554]
- 7.: AaTh 567 (AaTh 566; AaTh 518)
- 8.: AaTh 652; BN –
- 9.: MNK* 327 I* + AaTh 313A; BN 313
- 10.: AaTh 407B-f-AaTh 311? BN 311
- 11.: MNK 400C; BN 400 I
- 12.: AaTh 507B; BN 507
- 13.: AaTh 511A-f AaTh 314,- BN 340
- 14.: AaTh 851, BN 851
- 15.: AaTh sioB; BN 510B
- 16.: AaTh 550; BN 550
- 17.: MNK 725A*; BN 725
- 18.: AaTh 756B; BN 757
- 19.: AaTh 1654; BN 1643*
- 20.: AaTh 408; BN 408
- 21.: AaTh 1534; BN 408
- 22.: AaTh 403A AaTh 706; BN 403A + BN 56323-: AaTh 312D + AaTh s^J) BN 301 I*
- 24.: AaTh 1735 (AaTh 783); BN 1735 + BN 783
- 25.: Aa l'h 516, BN 316

- 26.: –
27.: AaTh 40S; BN 330 P
28.: AaTh 519; BN 519
29.: AaTh 314Á; BN 530C
30.: MNK 400A*; BN 400 I*
31.: AaTh 360; BN 360
32.: AaTh 552A + AaTh 301A—'AaTh 400; BN 552+ BN 301A + BN 400
33.: AaTh 312; BN 311
34.: AaTh 400; BN 400
35.: AaTh 710 – AaTh 403A; BN 710-f-BN 403A
36.: AaTh 752A + MNK 753**–MNK 770* VIII. 3.; BN 779 XV* + BN 779 XVIII*
37.: AaTh 332 (eltér); BN 332
38.: AaTh 480; BN480
39.: AaTh 551; BN 551
40.: AaTh 8ix–AaTh 401A; BN 811 +BN 401

NB. Amelyik mesénél több típuszámot adtunk, az több típusból való összetétel. Fincicky meséi igen jó szerkezeti felépítésűek, ezeket a típusösszetételeket tehát állandóaknak kell tekintenünk, annál is inkább, mert a résztípusok logikailag is jól kapcsolódnak. A magyar és kárpátukrán mesék között a legfeltűnőbb, elsősorban folklorista számára észlelhető különbség ezeknek az állandó összetételeknek a különbözősége.

TARTALOM

Jankó, aki senkitől sem fél
A károm királykisasszony
Mikor legyen az ember szerencsés?
Az Eső, a Dér és a Szél ajándéka
A hétkapitulációs katona
Az elbűvölt királykisasszony
Egy szegény ember két fia
A szerencsés fiit
A huszonöt testvér
A szegény ember három leánya
Az özvegy asszony fia
A tapasztalatlan fiú
Egy kisfiú szerencséje
Hogy ment férjhez egy királykisasszony?
Az egérbőrös királyleány
A vak király fiai
A síró fiú
A szegény halász
A két koma
A gazdag földesúr fia
A két testvér
A pásztorleányból lett királyné
A szántóvető leánya
Egy elszegényedett zsidó szerencséje
Hogyan házasodott meg egy király?
A két vándorlegény
Egy öreg király
Két királyfi

A parasztfiú
Miért járt a királyfi a körtefa alá aludni?
A három obsitos katona
Miklós királyfi kalandjai
A kékszakállú úr
A szegény fiú szerencsés házassága
A keresztanya áldása
Miért eszik a ló szüntelenül?
Krisztus urunk mint a szegény ember komája
A vasorrú Indzsibaba
Az öreg király három fia
Hogy szabadult meg János pap az ördögöktől?
Utószó (*Ortutay Gyula*)
Jegyzetek